Inhoudsopgave Jan van de Griendt: brander, koopman, aannemer 1840-1890

Jan van de Griendt: brander, koopman, aannemer 1840-1890.....6
Familiegegevens.....7
De gebroeders van de Griendt.....7
Ontginning van de Peel.....8
De spoorweg Breda-Tilburg.....9
De spoorweg Tilburg-Nijmegen.....10
Krantenartikelen.....11
23 mei 1837 *** Getrouwd:.....11
9 maart 1838 Reeds vroeger is de aandacht gevestigd 11
14 april 1838 geboorte van Sophia Henrica van de Griendt in Antwerpen.....11
3 augustus 1839 Op heden den 1sten Augustus 1839 mijne BRANDERIJ 11
31 augustus 1840 geboorte van Nicolasina Isabella; overlijdt 11 februari 1842. .11
8 april 1841 — Op den 31. Maart laatstleden kwam een rijtuig,.....11
8 april 1841 'S HERTOGENBOSCH — Ook te dezer stede 11
5 mei 1841 LA HAYE, 4 mai. 12
14 oktober 1841 geboorte van Maria Theresia; overlijdt 29 maart 1842.....14
11 februari 1842 overlijden van dochter Nicolasina Isabella, ...14
7 september 1843 Te Huur TEGEN 1 NOVEMBER TE AANVAARDEN. 14
12 april 1844 *'s HERTOGENBOSCH, 10 April. 14
10 augustus 1844 [...] De Graanzolders in huur bij den heer 14
20 augustus 1844 (10202) Ondertrouwd : J. VAN DE GRIENDT 14
22 augustus 1844 VUGHT, 17 Augustus. 14
29 augustus 1844 Getrouwd.....14
31 augustus 1844 * 's HERTOGENBOSCH, 29 Aug. 14
17 februari 1845 In den jongst verloopen nacht heeft er weder een diefstal 15
13 juni 1845 geboorte van Gerardus Nicolaas Josephus.....15
28 december 1845 Bij acte van 4 Oct. jl. hebben de koopers 15
28 augustus 1845 geboorte van Marie Henriëtte.....15
6 februari 1847 Bij besluit van den 29 januarij jl., n°. 99: 15
22 maart 1848 geboorte van Maria Cornelia Josephina.....15
9 januari 1849 Op Vrijdag den 29 December 1848, ...15
22 april 1849 * * Uit een Contract verleden voor den Notaris Hubert, ...16
9 oktober 1849 [...] c. Het onderhoud van den grindweg 18
22 december 1849 geboorte van Josephus Fredericus.....18
29 december 1849 De Commissie belast geweest met het inzamelen 18
20 januari 1850 — Bij besluit van den 15den Januarij jl., n°. 83, ...18
24 januari 1850 Ll. vrijdag werd alhier aanbesteed het onderhoud 18
23 juli 1850 40 Griendt. Jan van de Orthen 1801 239,57 89,72 207,36.....19
2 september 1850 Te 's Hertogenbosch heeft de kiezers vereeniging 19
2 september 1850 — Heden is alhier door den Heer staatsraad commissaris 19
3 september 1850 - Ll. vrijdag werd alhier aanbesteed 19
24 september 1850 - Ll vrijdag is alhier aanbesteed het begrinden 19
12 april 1851 13 Aan den verkooper van de beste en schoonste Hokkeling.....19
15 april 1851 De Stedelijke Commissie voor het Marktwezen 19
24 april 1851 OPENBARE BESTEDING.....19
29 april 1851 Griendt, J. van de, 's Bosch ....390.59.....19
30 oktober 1851 18. Aan den kooper van de belangrijkste partij vet vee,.....19
4 december 1851 TE KOOP.....19
3 januari 1852 - Men verneemt, dat dezer dagen, door het ministerie 20
12 januari 1853 Bij dispositie van het departement van binnenl. zaken, ...20
3 maart 1852 geboorte van Maria Anna Josephina.....20
22 april 1852 — Zoo als wij bereids hebben aangekondigd heeft ll. maandag 20
27 april 1852 Bosch, 25 April 1852. Heden morgen 20
8 juni 1852 - Den 6 dezer is alhier aanbesteed: [...].....21
19 juni 1852 's Bosch, den 17 Junij 1852. 21
13 juli 1852 MIJNHEER DE REDACTEUR.....21
31 december 1852 Jan Goort Hoeben uit Liessel, een doodgewone boerenmens, ...22
1 maart 1853 In verband met de voorgenomen ontginning 22
30 maart 1853 Raadsbesluit van de gemeente Deurne: 22
21 juni 1853 geboorte van Maria Aloysa.....23
7 april 1853 's Hertogenbosch, 5 April. 23
30 maart 1853 Raadsbesluit van de gemeente Deurne:.....23
30 juli 1853 - Den 26 dezer heeft alhier de aanbesteding plaats gehad 23
1 september 1853 Gisteren heeft alhier de aanbesteding plaats gehad 23

29 november 1853 Den 25 dezer is alhier aanbesteed:.....23
19 januari 1854 De Kamer van koophandel en fabrieken alhier 23
23 maart 1854 * 's Hertogenbosch, 21 Maart. 23
6 mei 1854 Griendt, J. van de, 's Bosch ....381.81.....23
8 augustus 1854 Daar de Werkzaamheden aan het GRAVEN van het KANAAL.....24
1 september 1854 Ll. Vrijdag is te 's Bosch aanbesteed 24
1 januari 1855 HULPKERK VAN HELENAVEEN.....24
26 januari 1855 * 's HERTOGENBOSCH, 23 Jan. 24
27 februari 1855 PROGRAMMA voor de Algemeene Tentoonstelling van Landbouw 24
16 april 1855 * TILBURG, 13 April. 27
5 mei 1855 Griendt, J. van de, 's Bosch ....448.88½.....27
28 juni 1855 […] 7. Aan J. van de Griendt te 's Bosch, ...27
18 augustus 1855 Dingsdag jl. is alhier aanbesteed: [...].....27
25 september 1855 [...] - dan zouden zij melding gemaakt hebben 27
2 oktober 1855 Vrijdag jl. is alhier aanbesteed het maken van een grint- 27
11 oktober 1855 […] fourrages voor de troepen te paard in dit garnizoen, ...27
10 januari 1856 Ofschoon de Ondergeteekende zijne Branderij 27
26 april 1856 Dingsdag jl. werd alhier van wege het Departement 28
11 mei 1856 * Rijssen, 9 Mei. Van wege den heer J. van de Griendt.....28
27 juli 1856 Gevende bij deze kennis, dat tengevolge hoogere 28
18 augustus 1856 * 's HERTOGENBOSCH, 15 Aug. 28
23 augustus 1856 1. Betrekkelijk de verveening door J. van de Griendt 28
30 oktober 1856 Gezien den rooster, volgens welken [...].....28
29 november 1856 Eergisteren zijn tot leden der kamer van koophandel 29
19 maart 1857 Beste Noordbrabandsche Spon en Lange TURF, ...29
25 maart 1857 - Niet alleen voor kenners en belanghebbenden 29
14 mei 1857 Griendt, J. van de, 's Bosch ....561,09½.....29
30 mei 1857 DE ONDERNEMERS van de sedert 1853 ONTGONNEN PEEL, ...29
30 mei 1857 Uitgave van de prospectus op 27 mei 1857.....29
16 juli 1857 […] 2o. Drie missives van Gedep. St., ...29
23 juli 1857 Dezer dagen is door de dagbladen gemeld geworden 30
30 juli 1857 ONTGINNING VAN DE PEEL.....30
31 juli 1857 — Na jaren lang de grondslagen gelegd te hebben.....30
6 augustus 1857 's Bosch, 2 Augustus 1857.....31
22 augustus 1857 3. Bij monde van denzelfde namens de kommissie 31
22 augustus 1857 - Volgens berigten uit Meijel ontstond aldaar 32
23 augustus 1857 (8336) Het berigt uit Maastricht, dd. 19 Aug. ll., ...32
26 augustus 1857 […] Zuid-Willemsvaart tot Aarle-Rixtel 32
11 september 1857 geboorte van Eduard Gerardus Josephus.....32
18 januari 1858 Gedaan en verleden te s Hertogenbosch.....32
PROSPECTUS 32
VERSLAG van het vergelijkend onderzoek van kolengehalte 34
18 januari 1858 Statuten.....36
12 februari 1858 Bij Kon. besluit van 31 Dec. 1857, ...36
12 februari 1858 Nederlandsche staatscourant, nummer 37.....36
13 februari 1858 - Z. M. heeft bewilliging verleend tot oprigting 36
12 maart 1858 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....37
15 april 1858 [...] 1o. der sluis no. 2, op het 1ste perceel 37
7 mei 1858 7 mei 58 20/1022.....37
1 augustus 1858 * ASSEN, 30 Julij. Sedert eenige jaren is men 39
21 augustus 1858 Verveeningen. Ten aanzien van de verveeningen onder Deurne ...39
20 oktober 1858 MAASTRICHT, 16 Okt. 39
31 december 1858 MAATSCHAPPIJ. 40
15 februari 1859 Vrijdag jl. heeft aan het provinciaal gouvernement 41
10 maart 1859 Gister heeft op het gouvernements-hôtel de aanbesteding 41
12 maart 1859 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....41
10 mei 1859 Griendt, J. van de, 's Bosch ...788.45.....41
23 juni 1859 Gister hebben aaan het lokaal van het provinciaal bestuur 41
12 juli 1859 [...] De heer Griffier geeft voorlezing van een adres 41
22 juli 1859 MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....41
27 augustus 1859 Verveeningen. 41
22 september 1859 TE KOOP GEVRAAGD:.....42
7 november 1859 [overlijden van rector Nuyts].....42
20 november 1859 THEOD. LUDOVICUS VAN DEN EYNDE van Gemert.....42
27 december 1859 Van wege het Departement van Oorlog 43
5 januari 1860 Door den kolonel Noot, eerstaanwezend ingenieur te 's Bosch, . .43

10 januari 1860 In de Zaturdag avond plaats gehad hebbende vergadering.....43
20 januari 1860 Men verneemt, dat door den heer J. van de Griendt alhier, ...43
6 februari 1860 Bij beschikking van den 2den dezer, N°. 121, ...43
25 februari 1860 Op Dingsdag den 21sten dezer is alhier tot stand gekomen 43
12 mei 1860 Griendt, J. van de, 's Bosch ....826.07.....43
18 mei 1860 Bij beschikking van den 12den Mei 1860, is, onder intrekking 43
16 augustus 1860 No 3. SPELT, 1e Prijs, Zilv. Med., ...44
1 december 1860 Op Dingsdag, den 27 November is alhier aanbesteed: 44
8 december 1860 HEUSDEN, 5 Dec. De heer J. v. d. Griendt is aannemer 44
29 december 1860 HEUSDEN 27 december. 44
24 januari 1861 Het is bekend hoe menigmaal onze stad door overstrooming 44
11 maart 1861 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....47
9 juli 1861 Bij monde van den heer dr v. d. Steen, ...47
24 juli 1861 Bij besluit van 24 julij 1861 vroeg de Tweede Kamer der Staten-...47
12 september 1861 DE NOTARIS A. P. BOLSIUS, Junior, te ´s Bosch, ...49
29 september 1861 In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal 49
28 oktober 1861 De Minister van Oorlog heeft ter kennis van de militaire.....49
19 december 1861 Bij de gister te 's Hage plaats gehad hebbende aanbesteding . .49
31 december 1861 Ten opzigte der aanneming van het leggen der aardenbaan 49
18 januari 1862 Op verzoek van den WelEd. Heer J. VAN DE GRIENDT, ...50
11 februari 1862 [...] Het bestek voor de aarde- en kunstwerken 50
10 maart 1862 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....50
1 juli 1862 DE NOTARIS VAN DER MEER, gevestigd te RAAMSDONK, ...50
17 augustus 1862 BREDA, een 16den Augustus.....50
8 september 1862 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....51
30 september 1862 ** HAARLEM, 26 Sept.....52
2 december 1862 s'GRAVENHAGE. 27 Nov. Heden heeft door de kommissie 52
12 maart 1863 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....52
21 maart 1863 Het Werkvolk wordt kennis gegeven dat de WERKZAAMHEDEN.....52
14 april 1863 's Bosch, 12 April 1863. 52
16 april 1863 Bij de gister plaats gehad hebbende verkiezing 52
28 april 1863 Door de kommissie voor de Staats-spoorwegen 53
14 mei 1863 Daar dit jaar, ingevolge besluit van heeren Gedep. Staten,.....53
25 juli 1863 's HERTOGENBOSCH, 24 Julij. 53
25 augustus 1863 Kennisgeving aan den ARBEIDENDEN STAND, ...53
17 september 1863 [...] Het werk werd aangenomen voor de som van f555,000 53
2 oktober 1863 Haarlem, Van den 1 Oct.....53
3 november 1863 4. Missive van de Kamer van Koophandel alhier, ...54
28 november 1863 - Uit 's Hertogenbosch meldt men, dat door de heeren 54
28 november 1863 De heer J. van de Griendt, president van de kamer 54
15 december 1863 De kiesvereeniging Vrijheid, Openbaarheid Orde.....54
15 december 1863 INGEZONDEN STUKKEN.....54
17 december 1863 Bij de gister alhier plaats gehad hebbende verkiezing 54
26 december 1863 - Ten gevolge van de door de heeren van den Griendt c. s., ...55
13 januari 1864 De Kamer van Koophandel en fabrieken te dezer stede 55
27 januari 1864 — Door den minister van oorlog zijn bezwaren gemaakt 55
24 februari 1864 Wij kunnen met zekerheid melden dat reeds 56
6 april 1864 WERKLIEDEN.....56
23 april 1864 - Naar men ons van eene doorgaans goed ingelichte zijde 56
7 mei 1864 - De werken, welke tengevolge van het Maastraktaat 56
7 mei 1864 - In verband met de met Belgie ter regeling der wateraftappingen....56
10 mei 1864 Aanbestedingen.....56
13 mei 1864 Men schrijft uit Maastricht, dd. 8 Mei:.....56
9 september 1864 Gister is te 's Hage aanbesteed: 57
10 december 1864 - De heer J. van de Griendt, van 's Hertogenbosch, ...57
12 december 1864 Donderdag jl. heeft aan het lokaal van de bureaux 57
6 januari 1865 * 's HERTOGENBOSCH, 4 Jan. 57
25 januari 1865 's Hertogenbosch 23 januarij.....57
6 februari 1865 's HERTOGENBOSCH, 3 Febr. 57
12 februari 1865 Op last van den Minister van Binnenlandsche Zaken, ...57
13 februari 1865 De heugelijke tijding toch is reeds door ons medegedeeld 57
27 februari 1865 TE KOOP EENIGE BESLAGBAKKEN,.....59
31 maart 1865 Gister is alhier aanbesteed: Het maken eener los- en ladingplaats 59
8 mei 1865 Daar dit jaar, ingevolge besluit van heeren Gedep. Staten, ...59
12 mei 1865 GEDISTILLEERD. DE ONDERGETEEKENDE NICOLAAS VAN DE GRIENDT.....59
22 mei 1865 De ONDERGETEEKENDEN hebben de eer aan belanghebbenden.....59

3 juni 1865 STAATS-SPOORWEG.....59
14 oktober 1865 HELMOND, 11 Okt. De aanleg van den spoorweg 60
3 februari 1866 - Bij de aanbesteding op laatstleden Maandag 60
10 februari 1866 - Te Maastricht is eenen met grond en kiezel 60
14 februari 1866 BOXTEL, 11 Febr. 60
14 maart 1866 MAATSCHAPPIJH TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....61
16 maart 1866 Volgens een gister middag uit 's Hage ontvangen telegram, ...61
16 maart 1866 De Werkzaamheden in het Helenaveen wederom aangevangen zijnde,...61
7 augustus 1866 […] De Voorzitter deelt tevens mede dat door Burgemeester 61
8 augustus 1866 LIJN MAASTRICHT-BREDA.....61
6 oktober 1866 10. Adres van den heer J. van de Griendt, aannemer 61
30 oktober 1866 Mijnheer de Redakteur! 61
17 november 1866 MOUTERIJ EN MOUTHANDEL.....62
29 november 1866 […] De heer v. d. Griendt zoude gaarne, ...62
9 februari 1867 De enkele arbeiderswoning, volgens overeenkomst 62
9 februari 1867 1e KOOP. Een Tuin met Keuken en Privaat, op den Vughterdijk, . .62
14 maart 1867 De Noordbrabanter beveelt aan voor de vacature 62
16 maart 1867 's HERTOGENBOSCH, 15 Maart.....62
19 maart 1867 MAATSCHAPPIJ TER ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....63
19 maart 1867 De oordeelen naar de preliminairen zal de verkiezing.....63
20 maart 1867 's Hertogenbosch, 18 Maart. 64
21 maart 1867 Naar men verneemt is thans bij het ministerie 64
23 maart 1867 – Ter vervanging der heeren dr. L. J. van Heijst 64
23 maart 1867 * 's Bosch, 21 Maart. 64
23 maart 1867 VEENDERIJ "HELENAVEEN".....64
20 april 1867 's Hertogenbosch, 18 April. 64
4 mei 1867 Met genoegen vernemen wij dat de minister van Binnenlandsche Zaken. .65
7 mei 1867 In het HELENAVEEN bestaat voor EEN BEKWAAM SMID, ...65
7 mei 1867 Uit deze stad wordt aan het Dagblad van 's Hage, ...65
29 juni 1867 Dingsdagavond is hier, even buiten de Vugterpoort 65
13 augustus 1867 Wordt gevraagd: TWEE ZEILSCHIPPERS, voor het bevaren van.....65
17 september 1867 AAN DE WERKLIEDEN. 65
12 november 1867 Op Dingsdag 17 December 1867, des voormiddags ten 10 ure,.....66
23 januari 1868 14o. Beraadslaging over den aankoop van keijen. 66
4 februari 1868 5o. Interpellatie van het lid van Meerwijk 66
14 februari 1868 Ook de werken volgens bestek n° 226 zijn met kracht 67
21 maart 1868 6. Regtskundig advies bij monde van den heer mr Schlesinger 67
24 maart 1868 De heer van de Griendt betreurt het,.....67
28 maart 1868 De Werkzaamheden in het HELENAVEEN aangevangen zijnde,.....67
18 april 1868 3o. De beraadslaging of al of niet tegen den heer L. Thunis.....67
2 mei 1868 Jl. Dingsdag is aan het hoofdbureau der maatschappij 68
11 mei 1868 * 's HERTOGENBOSCH, 9 Mei. 68
12 mei 1868 VERKIEZING DER PROVINCIALE STATEN.....68
14 mei 1868 Bij de gister plaats gehad hebbende stemming 68
15 juni 1868 *- Zooals men weet zal voor de aanstaande tentoonstelling 68
20 oktober 1868 13. De heer van de Griendt brengt nogmaals ter sprake 68
22 oktober? 1868 Bekendmaking.....69
3 november 1868 Gister is er voor 's Hertogenbosch een nieuw tijdvak 69
14 januari 1869 De kamer van koophandel en fabrieken alhier, ...71
14 februari 1869 [...] "In het geheel is 4366 kubiek meter grond ontgraven. ...71
7 juni 1869 Aan de kiezers in het kiesdistrict 's Bosch 72
9 juni 1869 TWEE DOCUMENTEN. Ad perpetuam rei memoriam.....73
1 juli 1869 Het kanaal van den Heer VAN DE GRIENDT.....74
3 juli 1869 Het Kanaal voor Tilburg.....76
28 augustus 1869 — Voor de gisteren gehouden aanbesteding 78
30 augustus 1869 's HERTOGENBOSCH, 30 Augustus.....78
10 november 1869 ´s Bosch, 9 November 1869.....78
16 november 1869 Het 's Hertogenbossche Comité ter bevordering 79
1 januari 1870 Opmerkingen door dominee Grashof over Jan van de Griendt.....80
17 januari 1870 Heden overleed ons jongste Dochtertje HELENA MARIA CHRISTINA, . 81
21 april 1870 's Bosch, 16 April. 81
17 juli 1870 In de zitting der Provinciale Staten van den 8sten Julij 84
11 september 1870 * 's-HERTOGENBOSCH, 9 Sept. 84
12 september 1870 Z. M. de Koning-Groothertog heeft tot officier der orde 84
25 december 1870 Gisteren is door het provinciaal bestuur te Maastricht, ...84
29 maart 1871 Heden nacht overleed plotseling aan de gevolgen eener beroerte,. .84

2 juni 1871 Heden is te 's-Hage aanbesteed het doorgraven van den Leidijk,.....84
4 juni 1871 Aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken 85
1 augustus 1871 DE BREEDE VELGEN.....85
3 augustus 1871 Het lid der Prov. Staten van Noord-Brabant, ...85
19 september 1871 ONDERTROUWD: G. N. J. VAN DE GRIENDT, van 's Bosch,.....85
5 oktober 1871 GETROUWD: G. N. J. VAN DE GRIENDT, van 's Bosch,.....85
10 oktober 1871 De Heer J. VAN DE GRIENDT en Mevrouw VAN DE GRIENDT—PANIS, ...86
26 oktober 1871 BEKENDMAKING.....86
12 november 1871 Donderdag werd aan het Ministerie van Binnenl. Zaken 86
15 november 1871 Z. M. heeft benoemd tot lid van het waterschapsbestuur 86
16 maart 1872 * 's-HERTOGENBOSCH, 14 Maart. 86
23 april 1872 Aan J. van de Griendt, te 's Hertogenbosch, ...86
15 mei 1872 * Kampen, 13 Mei. 87
13 september 1872 DEN BOSCH, 11 Sept. 87
22 september 1872 Gisteren heeft het openbaar ministerie bij den Hoogen Raad . .87
19 oktober 1872 Gisteren is aan het ministerie van binnenlandsche zaken 88
20 oktober 1872 De Hooge Raad (burg. kamer) heeft heden uitspraak gedaan 88
20 maart 1873 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....88
28 juni 1873 — Aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken is heden 88
28 augustus 1873 De volgende bekrooningen zijn op de wereldtentoonstelling 88
18 januari 1874 Z. M. heeft bij de dienstdoende schutterij te 's Bosch 89
21 februari 1874 REGELING VAN HET NEDERLANDSCHE MUNTWEZEN.....89
20 maart 1874 MAATSCHAPPIJ: tot ontginning en verveening der Peel,.....89
30 april 1874 De leden der Provinciale Staten van Noordbrabant, ...89
2 mei 1874 's-HERTOGENBOSCH, 29 April.....89
15 december 1874 […] De besturen der waterschappen van de rivier de Dommel,....89
1 januari 1875 [...] 4. 15 proeven in 1874 gedaan 90
1 januari 1875 Adresboeken.....90
2 januari 1875 — Bij de op 31 December aan het Departement 90
13 maart 1875 Bij de aanbesteding van het maken van viaducten, brugpijlers, ...90
18 maart 1875 MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....90
3 april 1875 Staat van inschrijvers voor de aanbesteding 90
7 juni 1875 4o. Het maken van de pijlers en landhoofden voor de brug 90
22 oktober 1875 Besluiten en Benoemingen.....90
3 januari 1876 De beide eerste nummers van Eigen Haard bevatten 91
21 februari 1876 ADRES, waarbij 77 ingezetenen der gemeente Deurne.....91
23 februari 1876 NOTA omtrent de aangevraagde splitsing 92
29 februari 1876 * DEURNE, 26 Febr. 94
18 maart 1876 De Amsterdamsche post is gisteren weder aangekomen, ...94
27 juni 1876 * 's-HERTOGENBOSCH, 24 Juni. 94
1 juli 1876 Aanbestedingen.....95
25 augustus 1876 [De Brochure].....95
18 september 1876 De heer J. van de Griendt, oprichter der Maatschappij 99
2 november 1876 S-HERTOGENBOSCH. De heer A. F. Scheffers 99
1 mei 1877 TUINBOUWTENTOONSTELLING.....99
28 juli 1877 BRAND te Almkerk en Emmikhoven, op 30 juni 1877.....99
1 januari 1878? Aan het Gemeente-bestuur van Meijel.....100
27 maart 1878 - Omtrent het Helenaveen kunnen wij over 1877 de volgende 100
6 april 1878 MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,.....100
25 juni 1878 * DEURNE, 22 Juni. Naar wij vernemen, ...101
7 december 1878 De N. Rott. Ct., den uitslag van een deze week 101
23 januari 1879 XXXII Nederlandsch Landhuishoudkunding Congres.....101
5 maart 1879 De heeren Jos. F. Van der Griendt, te 's-Bosch 102
8 juli 1879 — Den 21 Juni laatstleden is door den koopman H. Stooker, ...102
21 augustus 1879 De Handboogschutterij "de Jonge Batavieren", ...102
4 oktober 1879 2. CONCESSIE-AANVRAGEN.....102
21 januari 1880 Door goede afdamming en drooghouden is de boterfabriek 102
19 maart 1880 MAATSCHAPPIJ TOT Ontginning en Vervening DER PEEL,.....102
29 april 1880 Heden overleed, tot diepe droefheid van mij, mijne Dochter 102
10 juli 1880 's-HERTOGENBOSCH, 7 Juli. 103
21 augustus 1880 Helenaveen, 20 Aug. 103
6 oktober 1880 Spoorwegbegrooting voor 1881. [...].....103
25 november 1880 Van de vier aftredende leden voor de kamer van koophandel ...103
1 januari 1881 On the Poor-laws of England and Scotland.....104
Description of Property and Owners.....104
Canals.....104

Area under Cultivation.....104
Mode of Reclamation.....104
Tobacco.....105
Other Crops.....105
Sheep.....105
Market-gardening.....105
Fruit-trees.....106
Labour.....106
Contracts with labourers.....106
Results.....107
Peat workers.....107
Contrast with other peat-lands.....107
21 februari 1881 Heden, den een en twintigste february 1800 een en tachtig,...107
21 februari 1881 Heden den een en twintigste february 1800 een en tachtig.....109
26 maart 1881 MAATSCHAPPIJ TOT ONTEIGENING EN VERVENING DER PEEL,.....110
11 januari 1882 Bij onderhandsche Acte van 31 December 1881 is door: 110
30 januari 1882 's-Hertogenbosch, 27 Jan.....110
24 maart 1882 Ook te Dedemsvaart zal een turfstrooiselfabriek 110
15 mei 1882 Turfindustrie. 110
20 juni 1882 Dedemsvaart, 20 Mei.....111
4 juli 1882 Turfstrooiselfabriek van de Maatschappij "Helenaveen.".....111
20 juli 1882 OPENBARE VERKOOPING.....111
8 augustus 1882 MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL,.....112
29 augustus 1882 MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL,.....112
31 augustus 1882 Dat iemand zijn eigen portret cadeau geeft 112
3 september 1882 De heer Jan van de Griendt is dit jaar 112
7 september 1882 * Gisteren heeft de Kamer van Koophandel te 's-Bosch 112
5 november 1882 HELENAVEEN. De rekening der Maatschappij 112
28 december 1882 * 's-HERTOGENBOSCH, 26 Dec.....113
10 januari 1883 Ter vervanging van den Heer J. v. d. Griendt, ...113
6 maart 1883 's-Hertogenbosch, 3 Maart. 113
27 maart 1883 MAATSCHAPPIJ TOT ONTEIGENING EN VERVENING DER PEEL,.....113
1 juni 1883 Uit de voornaamste couranten.....113
31 december 1883 Blank Turfstrooisel.....113
12 juni 1884 Zaterdagnacht brandde te Helenaveen de turfstrooiselfabriek af . .114
2 juli 1884 HERTOGENBOSCH, 29 Juni. Tot voorzitter van 't waterschap 114
15 juli 1884 Heden overleed, tot diepe droefheid van mij, mijne Kinderen, ...114
16 juli 1884 's-Hertogenbosch, 14 Juli. 114
24 juli 1884 UIT LIMBURG.....115
19 augustus 1884 MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL.....116
15 oktober 1884 Voor de vele bewijzen van deelneming, ...116
27 november 1884 De Heer J. van der Griendt, directeur 116
25 januari 1885 GEVRAAGD: EEN BEKWAAM BANKWERKER,.....116
31 januari 1885 - Als bewijs van de waarde der veengronden kan dienen, ...116
27 mei 1885 Te Dedemsvaart is een drijvende turfstrooiselfabriek opgericht....116
13 juli 1885 3°. Maatschappij Griendtsveen, te Rotterdam, ...116
12 oktober 1885 - De drijvende turfstrooiselfabriek 116
23 oktober 1885 Naar aanleiding van den verkoop van gemeentegronden 116
20 december 1886 Te Huur, tegen billijke voorwaarden, ...117
3 januari 1888 De turfstrooiselfabriek te Nieuw-Amsterdam (Dr.) 117
29 augustus 1888 De te Nieuw-Amsterdam gevestigde turfstrooiselfabriek 117
25 oktober 1888 HELENAVEEN.....117
12 januari 1889 De nijverheid in de Peel.....119
19 januari 1889 De Notaris LINSSEN te VENRAIJ, zal ten verzoeke 120
23 februari 1889 De Notaris LINSSEN te Venraij, zal ten verzoeke 120
17 maart 1889 § SEVENUM, 21 Maart. De heden gehouden verkoop 120
23 maart 1889 SEVENUM. Donderdag zijn de veengronden dezer gemeente 120
9 mei 1889 HELENAVEEN. De vervening in het Helenaveen werd in 1888 120
15 mei 1889 - Maatschappij Helenaveen. 121
6 mei 1890 HORST. Voor eenigen tijd nam de raad onzer gemeente een besluit, . .121

Jan van de Griendt: brander, koopman, aannemer 1840-1890

Jan van de Griendt en zijn broer Nicolaas, met enkele andere gefortuneerde personen
5 uit Den Bosch en omgeving, hebben de Maatschappij Helenaveen in de vijftiger jaren

van de negentiende eeuw financieel opgezet.
Omdat - voor zover de auteur kan nagaan - er nog geen biografie van Jan van de Griendt is geschreven, heb ik me verdiept in het leven van Jan van de Griendt.
Krantenartikelen waarin hij en zijn zakelijke activiteiten genoemd wordt vindt u hieronder.
Uit de familiebetrekkingen kunnen ook een banden gelegd worden tussen enkele andere aandeelhouders van de Maatschappij Helenaveen.
Bij de oprichting van de Naamloze Vennootschap werd ook een artikel opgenomen, waarbij een van de kinderen benoemd werd als directeur, na de dood van Jan van de Griendt.
In artikel 25 lezen we dienaangaande:
De tegenwoordige Directeur zal de magt hebben om in zijne plaats zijnen zoon tot opvolger te benoemen.
Ingeval van ontstentenis of indien deze niet meerderjarig is of geene handligting heeft verkregen kan tot zoolang de tweede genoemde Comparant tot Directeur benoemd worden.
Dit laatste gebeurt ook, een wordt als opvolger benoemd; broer Nicolaas is dan al geruime tijd overleden.

Familiegegevens
Johannes of Joannes van de Griendt wordt in Den Bosch geboren als zoon van Gerardus van de Griendt en Henrica van Gerven op 11 mei 1804.
Hij trouwt voor de eerste keer met Sophia Vermeirsche op 18 mei 1837 in Bergen-op-Zoom. De bruid is geboren in het ~~Belgische de Klinge~~, Nederlandse De Clinge in 1810 of 1809. Als ouders worden opgegeven Pieter Vermeirsch en Isabella Joossens.
Klaarblijkelijk is later aan haar achternaam een e geplakt.
In de krant vinden we op 23 mei 1837 een korte huwelijksaankondiging:
*** Getrouwd:
J. VAN DE GRIENDT,
MET
S. VERMEIRSCHE.
Bergen-op-Zoom,
18 Mei 1837.

Op 14 april 1838 wordt Sophia Henrica van de Griendt geboren in Antwerpen. Zij zal later trouwen met Wilhelmus Johannes Lutkie, een achternaam die we bij de aandeelhouders van de Maatschappij Helenaveen nog vaak zullen tegenkomen. Sophia Henrica sterft in 1880.
Klaarblijkelijk sterft Sophia al op tamelijk jonge leeftijd, want als echtgenote is vooral Maria Panis bekend, met wie hij later trouwt. Waarschijnlijk is de sterfdatum 14 december 1841.

Hij trouwt voor de tweede keer dus met Maria Helena Hubertina Panis:
*** Getrouwd
J. VAN DEN GRIENDT.
en
M. H. H. PANIS.
's Bosch, den 29. *Augustus* 1844.
Eenige kennisgeving zoo binnen als buiten de stad.

De tweede voornaam is de basis van de benaming Helenaveen. Hoe ze als roepnaam werd aangesproken is onbekend, maar het is duidelijk dat haar eerste voornaam Maria was.
Zij werd op 11 november 1817 in Maastricht geboren.
Bij het overlijden van M. Panis' moeder Maria Catharina Geelen, op 19 juni 1860, vinden we haar familieleden genoemd. De overledene bezat zelf aandelen in de Maatschappij.
Hij zelf sterft op 11 juli 1884 in Den Bosch, 80 jaar oud en zij sterft iets voor 14 januari 1898, eveneens 80 jaar oud in Rotterdam.

De gebroeders van de Griendt
De gebroeders Jan en Nicolaas van de Griendt treden vaak gezamenlijk op, maar Nicolaas richt zich vooral op de handel in vee. Er is een grote stroom vee op gang gekomen dat verkocht wordt naar België en Frankrijk en waarmee aanzienlijke bedragen gemoeid zijn.
Maar de "brander" Jan gaat zich al snel richten op de weg- en waterbouw. Daaruit

blijkt zijn succes: voor aanzienlijke bedragen wint hij vele aanbestedingen bij de aanleg van wegen en waterwegen. Zijn contacten in Den Bosch zijn daarbij zeker dienstig. Hij is een vooraanstaand burger geworden die zich dan ook bezig gaat houden als ondersteuner van acties voor het goede doel, vooral bij natuurrampen in de omgeving. Wij kunnen niet anders concluderen dat hij rond 1855 een zeer rijk en invloedrijk persoon in Oostelijk Noord-Brabant is geworden. Veel mensen kenden zijn naam.
N.B. In verschillende artikelen wordt er geen voorletter van de beide broers gegeven, maar als het om de weg- en waterbouw gaat dan hebben we te maken met Jan.

Maar Jan staat dan nog altijd te boek als eigenaar van een fabriek van alcoholische dranken. Eerst stoot hij de productie af, en lijkt zich geleidelijk aan terug te trekken uit de handel om als aannemer van grote projecten verder te werken.
In 1855 wordt gemeld dat de gebroeders van de Griendt op grote schaal handelen in vee, dat naar Frankrijk verkocht wordt.
In 1865 lezen we: De ondergeteekende Nicolaas van de Griendt te 's Hertogenbosch, geeft bij deze zijne geëerde begunstigers berigt, dat hij, ofschoon zijn Broeder Jan van de Griendt zijne Branderij buiten werking heeft gesteld, blijft voortgaan met den Verkoop van genever, brandewijn, likeuren enz. en zich voor de levering daarvan minzaamste houdt aanbevolen.
In de tussentijd was Jan van de Griendt ook actief in de politiek en nam deel aan de werkzaamheden van de Kamer van Koophandel.

Ontginning van de Peel

Het project van de ontginning van de Peel lijkt één van de vele aangenomen projecten in de waterbouw te zijn, maar één verschil is overduidelijk: hij verwerft voor een aanzienlijk bedrag een groot stuk veen voor de turfwinning op eigen rekening. Al direct varen grote boten met turf van de Peel naar Den Bosch via de Zuid-Willemsvaart. Gelijktijdig werkt hij aan het onderhoud van hetzelfde kanaal.

Dat hij er zelf aan werkt is zeer onwaarschijnlijk; als we zien met wat voor een aantal zaken Jan van de Griendt actief is, kunnen we niet anders concluderen dat hij een groepje personen om zich heen had aan wie hij de zaken delegeerde. Zijn eigen werkzaamheden strekten zich waarschijnlijk toe op ideeën m.b.t. landontginning en de weg- en waterbouw, en zijn betrokkenheid met de Kamer van Koophandel in zijn stad.
De verbinding met de Peel verloopt dus via de Zuid-Willemsvaart, maar hij zal dan ook wel op de hoogte zijn met de plannen tot het aanleggen van de spoorweg van Den Bosch naar Eindhoven, en vandaar weer naar Venlo. De ontginning in de Peel zou dan gebruik kunnen maken van de spoorlijn voor het vervoer van de turf over grote afstanden.
En inderdaad meldt de krant van 24 februari 1860 dat hij met andere notabelen in Den Bosch een spoorweg-comité hebben gevormd. Enige maanden later, op 29 april, wordt hij benoemd tot penningmeester van het nieuwe departement 's Hertogenbosch der Nederlandsche Maatschappij van Nijverheid. En hij zet zich in die tijd ook in ter regeling van de [komende] Tentoonstelling van Landbouw.

Enkele jaren terug:
Hij probeert met advertenties in de kranten personeel te werven voor de turf-ontginning en de ontwikkeling van de landbouw. In de kranten van Groningen en Drenthe vraagt hij bijvoorbeeld in februari 1857 naar 'een bekwaam veenbaas'. Tezelfdertijd adverteert hij in de Rotterdamse krant voor 'Spon en Lange turf', een bewijs dat de turf al naar Rotterdam vervoerd kon worden.
Hoewel hij de ontginning - naar de mening van de auteur - waarschijnlijk in eigen hand wilde houden, was dat waarschijnlijk onmogelijk gebleken. De hoeveelheid werk en kapitaal om de gewonnen turf af te zetten was gewoonweg te groot geworden. Eén van de belangrijkste werkzaamheden was de aanleg van de Helenavaart die waarschijnlijk gepaard ging met grote problemen en een groot beslag op, overigens ongeschoold, personeel.
Daarom wil hij de onderneming omzetten in een naamloze vennootschap. Vanaf eind juli 1857 verschijnen advertenties in een veelheid van kranten om deel te nemen in de op te richten maatschappij. Geïnteresseerden kunnen prospectus en statuten op meerdere plaatsen in het land verkrijgen: in 's Hertogenbosch, Amsterdam, Maastricht, Rotterdam, Utrecht 's Gravenhage, Nijmegen en Arnhem.
In februari 1958 verschijnen de statuten integraal in de Nederlandsche Staatscourant. Het bestuur bestaat dan uit J. van de Griendt, J.M. Peereboom, F.A.J. van Lanschot, W. Ambrosius en A.B. van der Steen.
Al op 12 maart 1858 verschijnt een advertentie voor de Algemene vergadering van

Aandeelhouders, te houden op 6 april in de bovenzaal van de heer Hohmann te 's-Hertogenbosch.
Gelijktijdig gaan de andere werkzaamheden door; op 15 april heeft Jan van de Griendt weer een aanbesteding van werken aan de Zuid-Willemsvaart gewonnen. En op dezelfde dag vinden we een advertentie over de verkoop van de meststof guanine.
Omdat de aankoop van de aandelen in meerdere termijnen is verdeeld, vinden we daarna regelmatig oproepen om bijvoorbeeld 10% van de aankoopsom te betalen.

Onverdroten gaan ook de andere zakelijke handel door: in oktober 1858 mag hij haver, hooi en stro leveren aan de troepen te paard in Haarlem. Onbekend is of deze stoffen uit het Helena-Veen afkomstig is.
In ieder geval is er behoefte aan een transportmiddel en zo vinden we in december een advertentie waarin een stoom-sleepboot wordt gevraagd. Blijkbaar moet de boot een aak met turf slepen.
In juni 1859 wordt de aanleg van telegraaflijnen van Den Bosch via Eindhoven naar Helmond aanbesteed. Dit werd door twee andere heren gewonnen - Jan van de Griendt zal hiervoor wel niet ingeschreven hebben - maar het illustreert de vooruitgang en de communicatiemogelijkheden tussen het hoofdkantoor in Den Bosch en de werkzaamheden in Helenaveen.
En dan is er behoefte aan een scheeps-timmerwerf, september 1859.
In januari 1860 heeft hij blijkbaar in Utrecht een boot gekocht, want dan wil hij de concessie van Dafour en Schoonhein overnemen.
In dezelfde maand slaat het noodlot toe op de Zuid-Willemsvaart: twee peuters verdrinken als een met griend beladen schip, behorende aan J. van de Griendt, bij sluis 4 zinkt.
In februari wordt hem vergunning verleend om een stoombootdienst te mogen uitvoeren op de Rijn, Waal, beneden- en boven-Maas en de IJssel. De concessie wordt gekocht van J. van der Muts en Cie.

De zaken in Helenaveen lijken voorspoedig te verlopen: op 1 juni 1860 meldt de krant dat de aandeelhouders over 1859 4% ofwel f20 per aandeel dividend zullen ontvangen.

De spoorweg Breda-Tilburg

Maar hij blijft zich als aannemer manifesteren, eind 1861 mag hij de aardenbaan en de dwarsleggers van het spoor tussen Breda en Tilburg aanleggen voor f237.765. Hierbij deed zich een probleem voor want na de aanbesteding werd zand vervangen werd door grindzand. De meerkosten door het vervoer van dit zand over grote afstand zou de aanlef f40.000 duurder maken. Jan van de Griendt ging naar Den Haag om dit recht te zetten. Later zal hij 12 werkpaarden die aan de aanleg van de spoorlijn tussen Breda en Tilburg meegewerkt hebben, in Teteringen in het openbaar laten verkopen.
Gedetailleerde informatie over de aanleg van de spoorlijn levert de krant van 14 augustus 1862:
Met de uitvoering der aarde- en kunstwerken voor den spoorweg van Breda tot Tilburg, zoo als in het laatste verslag vermeld werd, aangenomen door J. van de Griendt, is reeds den 13den Januarij een aanvang gemaakt. Ofschoon toen de onderhandelingen met de eigenaren der aan te koopen eigendommen voor het sluiten der koopacten naauwelijks was begonnen, werd de aannemer evenwel door de algemeene medewerking dier grondeigenaars in de gelegenheid gesteld, het werk met kracht voort te zetten. Over nagenoeg de geheele lengte is de aardebaan voor het grootste gedeelte gemaakt, zoodat nog slechts die grond te verwerken is, die over de spoorbaan moet vervoerd worden, voor welk vervoer eene locomotief aan de Vijf Eiken in elkander wordt gezet. De landhoofden der bruggen over de beide takken van het riviertje de Lei en over het riviertje de Donge zijn opgetrokken tot aan de onderzijde der hardsteenen neuten, waarop de ijzeren liggers komen te rusten, terwijl die liggers worden gereed gemaakt. De ijzeren buizen voor de waterleidingen zijn grootendeels aangevoerd, en de spoorbaan is gelegd over eene lengte van 7468 el.
In februari van het volgende jaar mag hij werkzaamheden verrichten voor gebouwen en inrichtingen aan de halte Gilze-Rijen en het station Tilburg, voor de som van f46.800. En in april mag hij afsluitingen aanleggen voor f10.970.
Op 10 september 1863 volgt werk ten bedrage van f555,000, voor werkzaamheden rond station Tilburg.
Ultimo 1863 stelt hij zich verkiesbaar voor de Provinciale Staten, waarin hij ook gekozen wordt. Gelijktijdig probeert hij een spoorlijn van Nijmegen naar Den Bosch van de grond te krijgen. Deze zou via Tilburg doorgetrokken moeten worden naar het Belgische Turnhout. Hij vraagt een concessie aan voor dit traject. Deze aanvrage wordt goedgekeurd, waarbij wel een wijziging wordt aangebracht in het tracé die het

Ministerie van Oorlog klaarblijkelijk nodig vond.

Alweer ter zelfde tijd vindt de aanbesteding plaats van Maas- en Kanaalwerken. In Maastricht en Hasselt vindt de aanbesteding plaats. Weer wint Jan van de Griendt voor f516,900 ofwel fr.882,327 te Maastricht en te Hasselt voor fr.267,920.
Overigens wordt wat later, mei 1864, het bedrag van f543,320 genoemd.
Alsof dat niet genoeg is: op 9 december 1864 wint hij de aanbesteding van de spoorweg Venlo-Helmond voor de kapitale som van f1,245,000.
In het begin van 1865 komen twee Engelse ingenieurs het terrein opnemen, waar de spoorweg Turnhout-Nijmegen zou moeten lopen.
In februari wordt het project aangenomen voor het maken van de aardebaan, e.d. tussen Maastricht en Venlo.

De spoorweg Tilburg-Nijmegen
Voor de concessie van de spoorlijn Tilburg naar Nijmegen via Grave, stort hij volgens de krant van 6 februari 1865 de eerste storting van de waarborgsom: f175.000.
Overigens zijn er meerdere concessionarissen, die aangeduid worden als J. van de Griendt c.s., net als bij de aanvang van de ontginningen in de Peel, ongeveer 10 jaar eerder.
Tussen deze hoogstandjes van de spoorwegbouw vinden we opeens een advertentie waarin Jan van de Griendt enige beslagbakken te koop aanbiedt en de aankondiging van de algemene vergadering van aandeelhouders op 4 april 1865.
Op 12 april vraagt hij in één advertentie werklieden voor de aanleg van de spoorweg Helmond-Venlo en voor de veenderij van Helenaveen.
Intussen lijkt de concessie te gaan vervallen, we zijn dan al geruime tijd later.

Krantenartikelen

23 mei 1837 *** **Getrouwd:**
J. VAN DE GRIENDT,
MET
S. VERMEIRSCHE.
Bergen-op-Zoom,
18 Mei 1837.

9 maart 1838 **Reeds vroeger is de aandacht gevestigd**
op de inlandsche veenderijen, welker belangen door den steeds toenemenden invoer van steenkolen worden benadeeld, en moet de regering thans met des te meer aandrang de heffing van een regt op den invoer van deze vreemde brandstof aanprijzen, sedert het bij ondervinding blijkt, dat in de groote fabrijken er ook voor de stoomwerktuigen de turf als zeer dienstbaar is te beschouwen; kunnende tot voorbeeld onder anderen strekken, dat in stoom suiker raffinaderijen en in sommige bierbrouwerijen te Amsterdam, een ton turf per mud steenkolen wordt verbruikt; terwijl in andere gewesten de turf uitsluitend of voor het grootste gedeelte gebezigd wordt.

14 april 1838 **geboorte van Sophia Henrica van de Griendt in Antwerpen.**

3 augustus 1839 **Op heden den 1sten Augustus 1839 mijne BRANDERIJ**
en GROSSIERDERIJ in Sterke Dranken, aan den Heer JOH. VAN DE GRIENDT, alhier, hebbende overgedragen, bedank ik bij deze mijne Geëerde Begunstigers en recommander mijnen Opvolger in de welmeenden protectie derzelven.
De liquidatie mijner Firma en die van de Gebr. *DE WYS* zal door mij geschieden.
JOS. DE WYS.
Ten gevolge van bovenstaande bekendmaking neemt de ondergeteekende de vrijheid de door hem overgenomen affaire aan te bevelen, belovende zijne Geëerde Begunstigers bij voortduring eene prompte en civiele bediening.
's Bosch
1sten Augustus 1839.
J. VAN DE GRIENDT.

31 augustus 1840 **geboorte van Nicolasina Isabella; overlijdt 11 februari 1842**

8 april 1841 **— Op den 31. Maart laatstleden kwam een rijtuig,**
met drie personen er in, aan de Zuid-Willemsvaart, in deze provincie (Noord-Rraband), ter bezigtiging van het kanaal, bij Sluis Nr. 13 aan. Deze drie personen waren de heer Baron von Dopff, Agent van het Domein (Agentschap Eindhoven), de heer Schones, Opzigter der Domeinen, en de heer Leyten, Aannemer der werken van de Zuid-Willemsvaart. Onverwachts geraakte het rijtuig in het kanaal, en stond het te vreezen, dat weldra het drietal een wisse dood zoude treffen, ware niet de zoon van den sluiswachter {Sluis Nr.(3) QUIRINUS CAROLUS REGTER, moedig toegeschoten, en had deze, na eerst den heer Leyten gered te hebben, met verdubbeling van moed en krachtbetoon, ook met den heere Schones, en vervolgens den Baron von Dopff aan den stroom mogen ontrukken, en alzoo het zielsgenoegen smaken, van uit den schoot der wateren, ja, van het graf, drie menschen aan hunne familiën terug te kunnen schenken. Reeds zijn er vele dagen na dit merkwaardig voorval verloopen, zonder dat nog eenig Dagblad hiervan melding heeft gemaakt; zonderling genoeg; — en, ofschoon menschlievendheid altijd de grootste belooning in zich-zelve vindt, bij het bewustzijn van wèl gedaan te hebben, zoo achtten wij het voorgevallene toch der vermelding overwaardig, om zoodoende tevens gelegenheid te erlangen tot huldebetooning aan de edele daad van den onverschrokken REGTER, die, voorzeker, deze openbare mededeeling ons dan ook wel niet ten kwade duiden zal.

8 april 1841 **'S HERTOGENBOSCH — Ook te dezer stede**
worden groote toebereidselen gemaakt voor de plegtige ontvangst van Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning binnen onze muren. Een drietal kolossale Eerebogen zullen de hoofdpunten aanduiden, waar de statige togt langs zal komen. Men is reeds bezig, deze Praalteekenen op te rigten onder leiding van den kundigen Stads-Architeit de Zutter, die te regt gemeend heeft, die de navolging der trotsche Eerebogen van het Oude Rome bij zulk eene gelegenheid de meest verkieslijke is. Later zullen wij te dien opzigte in nadere bijzonderheden treden. — Eene Eerewacht, uit aanzienlijke personen zaamgesteld, en die uitmuntend gekleed zijn zal, houdt veelmalen hare

oefeningen te paard, en belooft daardoor dan ook, op eene allezins riddermatige wijze zich van de voorgenomen schoone taak te zullen kwijten. Onder aanvoering van den Hoogwelgeboren Heere Jonkheer J. F. Ridder de van der Schueren, Kommandant, hebben zich geschaard de Heeren:
Johan de Bergh, Onderkommandant, A. W. Sopers, Onderkommandant, J. van Andel, Mr. van Beusekom, J. F. van Boekel, Mr. J. van Blarkom, W. H. Bosch, Mr. J. van Bommel, Jonkhr. Mr. L. de la Court, Mr. A. van Galen, J. van de Griendt, F. P. van Heyst, Baron J. G. van Hugenpoth, E. Hartog Jr., van Kemenade, J. Kan, G. van Lanschot, S. A. Luycks, F. van Meeuwen, L. van Meerwijk, de Poorter, Jonkhr. E. van Ryckevorsel, Jonkhr. Fr. van Ryckevorsel, A. J. van Son, J. M. Tret, Jonkhr. Mr. J. B. Verheyen, Mr. H. A. R. Verheyen, Vermeulen, Mr. F. J. de Willebois.

5 mei 1841 **LA HAYE, 4 *mai.***
Le *Provinciaal Dagblad* nous apporte aujourd'hui les détails suivans sur l'entrée solennelle de S. M. le roi à Bois-le-Duc:
«Une imposante splendeur a marqué l'entrée solennelle de S. M. notre roi chéri, qui a eu lieu dans notre ville le premier de ce mois entre onze heures et midi. S. M. avait quitté Tilbourg à huit heures et après s'être arrêtée à Enschot, où elle fut complimentée par le commissaire du 2e district de la province, accompagné des autorités locales des communes voisines, ainsi que à Helvoirt et à Vught, elle a continué son voyage à cheval. M. le conseiller d'état gouverneur de la province et le commandant provincial, M. le général-major comte de Limburg Stirum se sont portés à la rencontre du roi. S. M. a été complimentée par les membres de l'administration de notre ville à l'endroit dit *Het Houten Huisje* où se trouvait aussi la garda d'honneur, et de là le cortège s'est mis en marche dans l'ordre suivant:
«1° Un détachement de cavalerie;
2° Les membres de la régence dans huit voitures;
3° La musique du corps des dragons légers n° 4;
4° Un peloton de la garde d'honneur;
5° *Sa Majesté, le Roi*, accompagné de sa maison militaire, à cheval;
6° Un peloton de la garde d'honneur;
7° A droite et à gauche du roi, huit cavaliers de la garde d'honneur;
8° Un détachement de cavalerie;
9° Un bataillon d'infanterie était posté hors de la porte et un bataillon d'infanterie et d'artillerie, au marché depuis l'arc de triomphe jusqu'aux approches de la grand'garde;
10° La garde communale était rangée en bataille, musique en tête au *Zonneveld* près de la porte dite *Vugterpoort* ou elle s'est ralliée au cortège.
Le cortège s'est rendu par la rue dite *Vugterstraat* au marché où, près de l'arc de triomphe, se trouvaient rangées en bataille les troupes delà garnison, de là par les rues *Hinthamerstraat* et *Peperstraat* à l'hôtel de M. le gouverneur de la province où S. M. descendit.
«Une foule immense remplissait toutes les rues et places par où le cortège a passé et l'a suivi en saluant S. M. de joyeuses acclamations, tandis que de toutes les croisées partaient les mêmes marques d'amour et de vénération. Une heure après son arrivée, S. M. a donné audience aux diverse autorités et aux particuliers qui l'avaient demandé:
«A cinq heures, il y a eu un splendide dîner à l'Hôtel du gouvernement provincial, dîner auquel un grand nombre de personnes de distinction ont eu l'honneur d'assister. Vers 9 heures, S. M. s'est rendue à la Société du *Casino* et y a honoré de sa présence, jusqu'à 11 heures, le bal qu'y donnait la régence. S. M. pendant la fêle, a adressé la parole avec son affabilité accoutumée aux dames et à plusieurs autres personnes qui composaient celte brillante réunion. S. M. a aussi témoigné toute sa satisfaction de l'ensemble de cette fête, du goût et de la richesse des ornemens de la salle du *Casino*, ainsi que de l'effet magique des illuminations qui scintillaient dans les jardins.
«Le dimanche, à 10 heures du matin, S. M. a assisté au prêche du révérend W. Luberti Augustini, qui a pris pour texte l'évangile de St.-Jean, le 21e chapitre et la dernière partie du 19e verset, et a adressé des vœux et des prières au Ciel pour le bonheur de S. M. et de son auguste famille.
«A une heure S. M. est montée à cheval pour aller visiter les fortifications de la place et est revenue à trois heures à l'hôtel du gouvernement pour honorer de sa présence un grand diner auquel beaucoup de personnes de distinction ont eu l'honneur d'assister.
«Les ornemens et les voliges qui décoraient les maisons de la ville, que S. M. a visités dans cette seconde soirée, ont témoigné de l'allégresse unanime qui

transportait les habitans de Bois-le-Duc, du respect et de l'attachement qu'ils portent à S. M.
«Les illuminations de ces deux soirées ont été des plus brillantes, mais l'illumination du dimanche a été contrariée par la violence du vent qui a nui, quelque peu à l'effet des beaux et nombreux préparatifs, tant des bâtimens publics que des maisons de particuliers.
«Lundi, vers neuf heures du matin, S. M., accompagnée de la garde d'honneur, a quitté cette ville après avoir pris congé de la régence à laquelle le roi a recommandé à différentes reprises de bien témoigner à la population de Bois-le-Duc toute sa satisfaction des marques si expressives d'attachement, d'amour et de dévouement qu'elle lui avait données. S. M. a ensuite continué son voyage à Eindhoven pour retourner de là à Tilbourg et puis revenir à La Haye, après avoir visité Breda et Berg-op-Zoom.
«Pendant son séjour à Bois-le-Duc, S. M. a nommé chevaliers de l'ordre du Lion-Néerlandais MM. W. H. van Theye Hannes, échevin, A. Luberti Augustini, J. Menu, fonctionnaire de l'administration provinciale, Van Mattenburg, inspecteur en chef des contributions, J. T. Vermeulen, commissaire de district. Le roi a nommé baron M. A. T. van Ryckevorsel, et accordé des lettres de noblesse à MM. Wesselman et Stern.
«Le costume de la garde-d'honneur a fait un très-bel effet, il était emprunté au costume russe et se composait d'un frac noir bordé de lisérés d'or, pantalon bleu pâle, ceinture de galon d'or fermé avec une agrafe d'argent, chapeau à panaches blancs. Les chevaux avaient des chabraques de drap blanc, et leurs enharnachemens, de laque noire, étaient ornés de rosettes orange. Cette garde d'honneur comptait 29 membres, à savoir:
MM. J. F. Ridder de van der Schueren, commandant, Joh. de Berg et A. W. Sopers, commandant en second, J. van Andel, Hz., W. J. van Beusekom, Jr., J. P. van Blarkom, J. F. van Boeckel, J. B. van Bommel, H. W. Bosch, L.J. de la Court, A. van Galen, J. van de Griendt, E. Hartog, Jr., F. P. van Heyst, J. G. H. A. baron van Hugenpoth, J. Kann, J. P. van Kemenade, G. van Lanschot, S. A Luyckx, L. van Meerwyk, Jr., F. van Meeuwen, J. H A. de Poorter, E. J. van Ryckevorsel, F. J. J. van Ryckevorsel, A. J. van Son, J. M. Tret, J. B. Verheyen, J. F. Vermeulen et P. J. de Willebois.
«Durant le séjour du roi dans notre ville l'affluence y a été si grande que la place manquait dans les hôtels et les auberges et même chez les particuliers pour cette foule d'étrangers.
«L'ordre le plus parfait n'a cessé de régner pendant toutes ces fêtes dont le souvenir restera long-temps gravé dans la mémoire de tous ceux qui ont eu le bonheur d'y assister.»

Pour compléter ce compte-rendu nous y ajouterons la description des arcs de triomphe élevés à cette occasion parla ville de Bois-le-Duc, sous la direction de l'architecte municipal, détails que nous empruntons à un précédent numéro du Provinciaal Dagblad:
«L'architecture et les décorations des quatre arcs de triomphe érigés pour l'entrée du roi, ne laissent rien à désirer, on y remarque les inscriptions suivantes:

Arc de triomphe du *Vugterdijk*:
D'un côté: *Vivent le Roi et la Reine!*
De l'autre: *Puisse la royale dynastie prospérer à jamais!*

Arc de triomphe près de l'Hôtel-de-Ville:
D'un côté: *Guillielmo II, quod Primum*
Rex, urbem gratulabundam
Visitat, obsequii, amoris,
Observantae, fidei ergo.

«C'est-à-dire: A Sa Majesté Guillaume II, à l'occasion de sa première entrée comme roi dans la ville de Bois-le-Duc, qui avec allégresse, avec enthousiasme, témoigne ainsi son attachement, son amour, son respect et sa fidélité à son roi.
De l'autre côté: *Guilielmo, Neerlandiœ.*
Regi semper augusto,
p. p. principi exoptato,
Vota s lemnia S. P. Q S.
C'est-à-dire: La ville de Bois-le Duc adresse solennellement ses prières au Ciel pour la prospérité du règne de S M. Guillaume II, roi des Pays-Bas, le père de la patrie, l'illustre prince dont elle salue l'arrivée par l'allégresse la plus vive et la plus pure.

» A l'arc de triomphe de la rue *Hinthumerstraat*:
Dun côté: *Regi, cujus invicta virtus sola justifia superatur.*
De l'autre: *Qui tot sustinet et tanta negotia solus.*
C'est-à-dire: Au roi, dont le courage invincible n'est surpassé que par sa justice et

qui porte seul le fardeau des affaires de l'état, si nombreuses et si importantes.
«A l'arc de triomphe de la rue *Verwerstraat:*
D un côté: en langue hollandaise: *Le Brabant-Septentrional jure au Roi hommage et fidélité.*
De l'autre: *L'amour et l'attachement accompagnent partout le Roi.*

14 oktober 1841 **geboorte van Maria Theresia; overlijdt 29 maart 1842**

11 februari 1842 **overlijden van dochter Nicolasina Isabella,**
en dus op 29 maart Maria Theresia.

7 september 1843 **Te Huur TEGEN 1 NOVEMBER TE AANVAARDEN.**
Een HUIS, op de Breede Haven van ouds gerenommeerd voor Tapperij, bewoond door den Havenmeester C. VAN CALKER, te bevragen bij den Heer J. VAN DF GRIENDT Brander alhier.

12 april 1844 ***'s HERTOGENBOSCH, 10 April.**
Heden is alhier van wege het ministerie van oorlog, door den Hoog Ed. Gestr Heerkolon.-direct. der 3de fortificatie directie, in het koffijhuis bij Reggers publiek aanbesteed geworden: Het aanleggen en opwerpen van drie aarden Lunetten en twee Epaulementen, een *gedeelte* uitmakende der permanente werken van een daar te stellen *verschanscht legerkamp* in de heide voor en ter zijde van het dorp Vugt nabij deze stad. En is dat werk aangenomen door den Heer Nicolaas van de Griendt aannemer van publieke werken, wonende te Orten, vrijdom dezer stad voor eene som van f43,600, het tariefwerk daaronder begrepen.

10 augustus 1844 **[...] De Graanzolders in huur bij den heer**
VAN DE GRIENDT, tot 1° September 1844, voor f100,00 's jaars.
Ingezet met de slagen op.....f1060,00. [...]

20 augustus 1844 **(10202) Ondertrouwd : J. VAN DE GRIENDT**
's Bosch, EN
16 Aug. 1844. M. H. H. PANIS.
Eenige Kennisgeving zoo binnen als buiten de Stad.

22 augustus 1844 **VUGHT, 17 Augustus.**
Heden omstreeks half twaalf ure is Zijne Majesteit de Koning, vergezeld van den majoor Merkes, hoogstdeszelfs adjudant, komende van Tilburg, aan de Cromvoirtsche heide afgestapt en heeft de werken voor het verschanste legerkamp in oogenschouw genomen, welke onder de direktie van den heer kapitein ingenieur van Ingen aldaar opgeworpen en daargesteld Zijn. Van konings komst des avonds te voren verwittigd, wapperde de nationale vlag van alle werken van het kamp alsmede van de keet van den heer kapitein voornoemd en van die des aannemers van het werk den heer van de Griendt; terwijl bij Zijner Majesteits komst en vertrek een algemeen gejuich door de werklieden van het kamp ten getale van 600 werd aangeheven en door de overige aanwezenden met geestdrift beantwoord.
Zijne Majesteit heeft hoogstdeszelfs bijzondere tevredenheid betuigd zoo over de spoedige daarstelling, als de net- en juistheid van de bereids in eenen buitengewoon korten tijd afgewerkte gedeelten van dit belangrijk kamp, terwijl Zijne Majesteit bij het verlaten van het kamp de hooge vergunning heeft verleend, om deszelfs doorluchtigen naam aan hetzelve te verbinden, en het kamp alzoo voortaan te noemen: *Geretranchcerd Kamp Koning Willem II*. De heer kolonel direkteur van der Wijck en de majoor eerstaanwezende ingenieur Eekhout, hebben Zijne Majesteit den koning op deze inspektie, welke nagenoeg twee uren heeft geduurd, almede begeleid na afloop waarvan Z. M. naar Tilburg is teruggekeerd.

29 augustus 1844 **Getrouwd**
J. VAN DE GRIENDT en M. H. H. PANIS.
's Bosch, den 29. Augustus 1844.
Eenige kennisgeving zoo binnen als buiten de stad.

31 augustus 1844 ***** **'s HERTOGENBOSCH, 29 Aug.**
Niettegenstaande het water tot heden toe nog aanhoudend wassende is gebleven, kondigen de tijdingen van elders val aan, en de hoop herleeft dan ook dat het doorbreken of overstroomen der singelkaden aan de eene zijde der stad op den duur zal kunnen worden voorgekomen. Eere zij aan de polder-besturen bet Boschveld en May,

alsmede de Mantel en het Ertveld, welke door deszelfs aanhoudende pogingen en krachtsinspanning zoo door tallooze arbeiders, groote kosten, als personele aanmoediging, alles daartoe hebben bijgedragen en het water tot nu toe hebben kunnen keeren. Zoowel aan voorn. singelkade als aan de dijken langs de rivier de Dieze staat het water tot op 77 duim boven pijl.
Ongeloofelijk zoude de schade wezen indien dit werk niet behouden bleef en het water doordrong; buiten dat daardoor alle oog te veld staande vruchten zoude vernield worden, zou tevens de nog niet voltooide straatweg op Heusden onder water schieten, en tevens het verschanste legerkamp onder Vugt en Cromvoirt geheel worden overstroomd; de aannemers dier werken, de Heeren van de Griendt, hebben dan ook door een aantal hunner arbeiders ijverig doen medewerken om het water tegen te houden.
P. S. In mijnen brief van 27 Aug. jl., was gemeld, dat bij het nationaal concours der schutterijen van den handboog, op den 26sten dezer gehouden, het *eereteeken* is behaald door een der leden van de sociëteit *Amicitia*, te Eindhoven; dit moet zijn: der sociëteit *de Vriendschap*, te Stratum bij Eindhoven.

Bemiddeld was hij zeker, zoals blijkt uit dit berichtje van 17 februari 1845:
17 februari 1845 **In den jongst verloopen nacht heeft er weder een diefstal** ter dezer stede plaats gehad; boosdoeners hebben bij den brander J. van de Griendt het kantoor bestolen en uit hetzelve f180 ontvreemd; naar men verneemt, zouden er zich nog f3000 aan contanten bevonden hebben, welke door de dieven niet zijn gevonden.

13 juni 1845 **geboorte van Gerardus Nicolaas Josephus**

Rond die tijd is hij al betrokken bij infrastructurele werken. In december 1845 lezen we:
28 december 1845 **Bij acte van 4 Oct. jl. hebben de koopers**
eene maatschappij gevormd *tot inpoldering van den Dollard, Nederlandsch gedeelte*. De stand der aanslibbing ten westen der Beestermoe en Noorder-Rijte is thans zoodanig, dat men meent met zekerheid van ruime winsten eene indijking van 900 bunders dier gronden te kunnen aanvangen. De gelden noodig voor den aankoop der gronden, het maken van den dijk met de uitwateringsluis (reeds aanbesteed aan *J. van der Griendt* van 's Hertogenbosch c. s. met een jaar onderhoud en risico), die van de verkaveling of begraving en van de bebouwing, met 2 jaren interest, administratiekosten en de kosten op de geldleening vallende, rekent men uit f800,000 te kunnen bestrijden. Tot verkrijging dier som tegen 5 pet jaarrente en onder hypothecair verband van de eigendommen der Maatschappij, wordt door de HH. ***B**uijs* en Zoon te Amsterdam, met 2 Jan. ek., de inschrijving in eene negotiatie opengesteld, te hunnen kantore en ten kantore van den hr *J. C. van Hasselt* te Groningen.
De overige aangekochte gronden zijn nog niet genoegzaam aangeslibt om dadelijk ingedijkt te worden. Wat echter na verloop van dertig jaren van de door de Maatschappij aangekochte gronden buitendijks is, zal, als zeestrand, wederom aan den Staat behooren.[...]

28 augustus 1845 **geboorte van Marie Henriëtte**

6 februari 1847 **Bij besluit van den 29 januarij jl., n°. 99:**
heeft Zijne Majesteit goedgevonden:
1°. in plaats van de leden, welke bij de onderscheiden kamers van koophandel en fabrijken, met 31 december 11. hebben behooren af te treden, alsmede tot vervulling van andere bij die Kamers ontstane vacatures, tot leden te benoemen, als,
Voor 's Hertogenbosch, in plaats van de aftredende leden H. T. J. van der Ven, Th. A. A. van Rijckevorsel en H. W. Bosch, de heeren:
J. van Vucht; H. Pompe en J. van de Griendt.
Voor Tilburg, bij continuatie, de heeren:
J. A. van Spaendonk; J. Swagemakers en H. F. L. Vreede; en den heer L. Pollet, in plaats van het overleden lid N. Swagemakers.
Voor Breda, bij continuatie, de heeren: G. Moolenbergh; P. R. Broese en H. van der Steenstraten.

22 maart 1848 **geboorte van Maria Cornelia Josephina**

9 januari 1849 **Op Vrijdag den 29 December 1848,**
is te *Arnhem* aanbesteed geworden:
Het vervolgen van de aardebaan, de bestrating en de kunstwerken ter voltooijing van

den Grooten Weg, van *Utrecht* naar *'s Bosch*, in de gemeente *Hedel*, in *twee* percelen. Zijnde beide percelen aangenomen door *J. van de Griendt* te *'s Bosch*; het 1°. perceel voor f6,600, het 2°. perceel voor f14,400.

De volgende lijst namen geeft inzicht in het aantal notabelen van Den Bosch en verre omgeving, de typografie is wat vereenvoudigd:
22 april 1849 *** * Uit een Contract verleden voor den Notaris *Hubert*,** gevestigd te 's Hertogenbosch, in tegenwoordigheid van getuigen, den zeventienden Maart 1800 negen en veertig, behoorlijk geregistreerd, tusschen:
1. den Heer Adrianus van Hoften, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch, voor een elfde;
2. Vrouwe Margaretha Maria Kool, Weduwe van den Heer Matthias Josephus Goyarts, zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch voornoemd, voor een elfde;
3. den Heer Jan Pot, Beurtschipper, wonende te Rotterdam, en Mejufvrouw Anna Angenieta Abbema, zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch, te zamen voor een elfde;
4. den Heer Abraham van der Schuijt, Beurtschipper, wonende te 's Hertogenbosch, voor een elfde;
5. den Heer Adrianus van den Bergh, Beurtschipper, wonende te Rotterdam, voor een elfde;
6. Mejufvrouw Maria van der Schoor, Weduwe van den Heer Roelof Wijmans zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch, voor een elfde;
7. den Heer Albertus Gips, Boekhouder, wonende te Dordrecht, voor een elfde;
8. de Heeren Adrianus Abbema en Bernardus Welsch, beiden Kooplieden, wonende te 's Hertogenbosch, te zamen voor een elfde;
9. de Heeren Pieter Jacobus Verbeet, Schipper wonende te 's Hertogenbosch, Johannes Sillevis, Koopman, Adriana Marlina Sillevis, zonder beroep, Weduwe in eerste Huwelijk van Hendrik Verbeet, en in tweede Huwelijk Echtgenoot van den Heer Huibert Leendert de Zwaan, Koopman, en Mejufvrouw Adriana Verbeet, zonder beroep, allen wonende te 's Gravenhage, te zamen voor een elfde;
10. Mejufvrouw Adriana van Rijswijk, Weduwe van den Heer Dirk Ruijgers, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch, voor een elfde; en
11. den Heer Johannes Philippus Zimmerman, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch, voor een zesde, de Heer Aart Roovers, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch voornoemd, voor vier zesden, en wijders nog de voorgenoemden van een tot tien ingesloten, gezamenlijk voor het overig een zesde, en alzoo te zamen voor het laatste een elfde deel;
allen leden der Vennootschap gevestigd te 's Hertogenbosch, onder de Firma van: de 's Hertogenbossche Stoomboot-Sociëteit, ter eenre; en
1. den Heer Gijsbert Baas, Beurtschipper, wonende te Vegchel;
2. den Heer Aart Vos Gerritszoon, Koopman, wonende te Veen;
3. den Heer Theodorus Augustinus Antonius van Rijckevorsel, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
4. het Handelhuis gevestigd te 's Hertogenbosch, canterende onder de Firma van de Weduwe Johan F. van Rijckevorsel en Zonen, in den persoon van deszelfs Medelid voornoemden Heer Theodorus Augustinus Antonius van Rijckevorsel;
5. den Heer Johannes Franciscus Josephus van Rijckevorsel, zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch;
6. den Edel Groot Achtbaren Heer mr. Carolus Jacobus Antonius van Rijckevorsel, Lid der Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, wonende te 's Hertogenbosch;
7. den Heer Willem Ambrosius Korenmolenaar, wonende te Veen;
8. den Heer Franciscus Cornelus Johannes de Wijs, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
9. het Handelhuis, gevestigd te 's Hertogenbosch voornoemd, canterende onder de Firma van Pompe en Gebroeders Mann, in den Persoon van deszelfs Medelid den Heer Theodorus Hendrikus Pompe, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
10. den Hoog Welgeboren Heer Jonkheer Johannes Franciscus Ridder de van der Schueren, Lid der Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, wonende te 's Hertogenbosch;
11. den Weledel Gestrengen Heer Mr. Arnoldus Antonius Heeren, Advocaat, wonende te 's Hertogenbosch;
12. den Heer Johannes Matthias Diepen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
13. den Heer Johannes Josephus Adolphus Diepen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
14. den Heer Petrus van der Meulen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
15. den Heer Jan Bax, Koopman, wonende te Vught;
16. den Heer Franciscus Ludovicus Hubertus van Rijckevorsel, zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch;

17. den Heer Lodewijk Hendrik Rouppe van der Voort, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
18. den Heer Wouter Jan Heeren Hermanuszoon, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
19. den Heer Gerardus Petrus Tombrink, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch;
20. den Heer Nicolaas van de Griendt, Likeurstoker, wonende te 's Hertogenbosch;
21. den Heer Hendrikus Bogaerts, Ondernemer van Openbare Rijtuigen, wonende te 's Hertogenbosch;
22. den Heer Theodorus Martinus van Grinsven, wonende te 's Hertogenbosch;
23. den Heer Willem Frederik van Renesse, Bierbrouwer, wonende te Gorinchem, uit eigen hoofde, als Lid der voormalige Gorinchemsche Stoomboot-Maatschappij, en
24. denzelven Heer Willem Frederik van Renesse, als Gemagtigde van de overige Leden der evengewaagde voormalige Gorinchemsche Stoomboot-Maatschappij, als:
a. de Heer Cornelis van Houweninge van Sprang, Koopman, wonende te Gorinchem;
b. de Weledele Heer Lambertus Gerardus van Aken, Notaris, wonende te Gorinchem;
c. de heer Corstianus Wilhelmus van der Beek, Koopman, wonende te Gorinchem;
d. de Heer Gerrit van Binsbergen, Commissaris van Beurtschepen, wonende te Rotterdam;
e. de Heer Willem van Breda, Koopman, wonende te Gorinchem;
f. de Heer Otto Willem van Breda, Koopman, wonende te Gorinchem;
g. de Heer Pieter Cornelis Kolthoff, Koopman, wonende te Oosterhout;
h. de Heer Jan van Dam, Koopman, wonende te Gorinchem;
i. de Heer Dirk van Drooge, Winkelier, wonende te Gorinchem;
k. het Handelhuis gevestigd te Gorinchem, canterende onder de Firma van Gebroeders Gallenkamp, in den persoon van deszelfs Medelid, den Heer Pieter Abraham Gallenkamp, Koopman, wonende te Gorinchem;
l. de Weledele Heer Hendrik Christiaan Lodewijk Gelpke, Geneesheer, wonende te Gorinchem;
m. de Edel Achtbare Heer Mr. Johan Herman Holle, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Regtbank van Gorinchem, wonende te Gorinchem;
n. het Huis van Constructie, gevestigd te Capelle op den IJssel, canterende onder de Firma van Willem en Jan Hoogendijk en Compagnie, in den persoon van deszelfs Medelid den Heer Cornelis Hoogendijk, Scheepsbouwmeester, wonende te Capelle op den IJssel, voornoemd;
o. de Heer Mathijs van Hooidonk, Koopman, wonende te Gorinchem;
p. de Heer Joachim van Houweninge, Koopman, wonende te Gorinchem;
q. de Heer Jan van Houten, Koopman, wonende te Gorinchem;
r. de Heer Roelof Johannes de Kroes, Koopman, wonende te Gorinchem;
s. de Heer Barend Johannes van Maaren, Koopman, wonende te Gorinchem;
t. de Heer Adrianus van der Mast, Boekhandelaar, wonende te Gorinchem;
u. de Heer Hendrik Wembert Mast, Koopman, wonende te Dordrecht;
v. de Heer Dirk van de Poel, Koopman, wonende te Gorinchem;
w. de Heer Godefridus Potvliet Barendszoon, zonder beroep, wonende te Gorinchem;
x. de Heer Enoch van der Sluis, Koopman, wonende te Gorinchem;
ij. de Heer Jan van Soelen, Koopman, wonende te Gorinchem;
z. de Heer Jacobus Staps Junior, Zoutraffinadeur, wonende te Dordrecht;
aa. de Heer Adolph Gerrit Winkler Vieweg, Boekhandelaar, wonende te Gorinchem,
bb. Mejufvrouw Maria Margaretha van Voorthuijzen, Weduwe van den Heer Marcus Ravenswaaij, Koopvrouw, wonende te Gorinchem;
cc. de heer Gerrit de Vos, Koopman, wonende te Gorinchem;
dd. de Heer Wouter de Bruijn Junior, zonder beroep, wonende te Dordrecht;
ee. de Heer Hermanus van Houten, Koopman, wonende te Gorinchem;
ff. de Heer Willem Bollée, Arrondissements-IJker, wonende te Gorinchem;
gg. de Weledele Heer Nicolaas Faassen, Ontvanger van 's Rijks Belastingen van Dubbeldam, wonende te Dordrecht;
hh. de Heer Allardus Cornelis Boonzajer, Koopman, wonende te Gorinchem;
ii. de Heer Jan Bousquet, Commissionnair, als in Huwelijk hebbende Vrouwe Jeanne Ermine Frederique Rom, en gemelde Vrouwe Jeanne Ermine Frederique Rom, zonder beroep, uit eigen hoofde, door denzelven haren man bijgestaan en gemagtigd, beiden wonende te Nijmegen;
kk. de Weledele Heer Herbertus Jiskoot, Notaris, wonende te Veen;
ll. de Heer Jan van Ouwerkerk, Scheeps-Kapitein, wonende te 's Hertogenbosch;
mm. de Heer Johannes van Maaren, Koopman, wonende te Gorinchem, en
nn. de Heer Jan Willem de Groot, Koopman, wonende te Gorinchem
allen Leden der mede te 's Hertogenbosch gevestigde Vennootschap de 's Hertogenbossche, Gorinchemsche, Schiedamsche Stoomboot-Maatschapppij, onder de Firma van Vos en Compagnie, ter andere zijde
Blijkt:

dat de 's Hertogenbossche Stoomboot-Sociëteit en de 's Hertogenbossche, Gorinchemsche, Schiedamsche Stoomboot-Maatschappij zijn vereenigd, en de dienst van 's Hertogenbosch op Rotterdam en Schiedam vice versa, en de daar tusschen gelegen plaatsen, voor gemeenschappelijke rekening zullen ondernemen en verrigten;
dat die vereeniging is aangegaan voor den tijd van Tien achtereenvolgende Jaren, aanvang genomen hebbende met den twintigsten Januarij 1800 negen en veertig, en zullende eindigen met den twintigsten Januarij 1800 negen en vijftig, zonder dat dezelve, bij voortduring na verloop van dien termijn, door partijen Contractanten zal kunnen worden verbroken, dan nadat de eene aan de andere het daartoe, een jaar bevorens, behoorlijk zal hebben kenbaar gemaakt;
dat zij den naam zal voeren van: *De Vereenigde 's Hertogenbossche Stoomboot-Maatschappij*, en haar Hoofd-Kantoor zal zijn gevestigd 's Hertogenbosch, ten huize van den Secretaris Thesaurier;
dat het loopend of dagelijksch beheer van de dienst zal worden verrigt door vier Directeurs, twee van elke zijde, die geene bestellingen mogen doen, noch eenigen aankoop effectueren, de som van vier duizend gulden te boven gaande, dan onder goedkeuring der Algemeene Directie, welke beperking echter niet van toepassing is op den aankoop van Steenkolen, die, zonder die goedkeuring, voor een hooger bedrag kan geschieden.
En eindelijk dat alle overeenkomsten te dier zake, en alle stukken het beheer van de dienst betreffende, door een Directeur van elke zijde, met den Secretaris-Thesaurier zullen worden geteekend, welke Directeurs met den Secretaris-Thesaurier dienvolgens worden aangewezen als belast met de handteekening der Firma.

9 oktober 1849 **[...] c. Het onderhoud van den grindweg**
van af de grooten Weg of zijtak no. 7 onder Vught door St. Michiels-Gestel naar de grensscheiding van laatsgenoemde gemeente met Schijndel, ingaande 19. November 1849 en eindigen met ultimo December 1851:
Dit werk is aangenomen door den heer J. van den Griendt, alhier voor de somma van f32,399.

22 december 1849 **geboorte van Josephus Fredericus**

29 december 1849 **De Commissie belast geweest met het inzamelen**
der Liefde-Giften voor de Personen, die door den Brand, in den nacht van den 30 September op den 1 October ll. te Orthen gewoed hebbende, zoo ongelukkig zijn geworden, rekent het zich den aangenamen pligt langs dezen weg bekend te maken, dat die Giften de som van f1477.53½ hebben bedragen, waaronder de aanzienlijke som van f223,72, zijnde de Opbrengst van het lot dat einde gegeven Concert in de Sociëteit de Unie door de Harmonie dier Sociëteit.
De Commissie is door deze ruime bijdragen in staat gesteld aan die Ongelukkigen uittekeeren omstreeks 56 ten honderd van het geleden verlies.
Zij brengt bij deze haren opregten dank aan de milde Gevers en hen, die hunne talenten leenden om mede te werken, ten einde het lot van Ongelukkigen te verzachten; terwijl de zekerheid van we gedaan te hebben, allen zeker de beste zelfvoldoening zal geven.
H. A. van THYE HANNES.
T. COPPENS.
J. van de GRIENDT.
L. van MEERWYK.

20 januari 1850 **— Bij besluit van den 15den Januarij jl., n°. 83,**
heeft Zijne Majesteit goedgevonden: 1°. tot leden bij de onderscheidene kamers van koophandel en fabrieken, ter weder-aanvulling van de plaatsen, die met den 31sten December ll. zijn opengevallen, alsmede ter voorziening in de ten gevolge van overlijden of bedanking ontstane vacatures te benoemen, als:
in *Noordbrabant*: voor Breda: G. Moolenbergh, P. R. Broese, H. van der Steenstraten, bij continuatie;
voor 's Hertogenbosch: Th. van Rijckevorsel, H. Beest van Andel, J. van de Griendt, bij continuatie.
en J. F. van Boekel, in plaats van F. de Wijs;
voor Tilburg: J. Swagemakers, H. F. L. Vreede, bij continuatie.
en C. de Bondt, in plaats van wijlen J. A. van Spaendonck.

24 januari 1850 **Ll. vrijdag werd alhier aanbesteed het onderhoud**
van den rijksweg van Tilburg over 's Bosch naar Grave in drie perceelen. De eerste en

tweede perceelen zijn aangenomen door den heer L.J. van den Wiggelaar te Grave voor f8,600 en f8,400, het tweede door den heer J. van de Griendt te 's Bosch voor f7,500. Het gezamenlijk bedrag der aanbesteding van genoemd onderhoud voor den tijd van drie jaren bedraagt te zamen f24,500.

23 juli 1850 **40 Griendt. Jan van de Orthen 1801 239,57 89,72 207,36** 297,08 's Hertogenbosch

2 september 1850 **Te 's Hertogenbosch heeft de kiezers vereeniging** *Vrijheid, Openbaarheid en Orde* het volgende tiental kandidaten voor de Prov. Staten van Noord- Braband verkozen, om later de vijf definitive kandidaten daaruit te benoemen: de Heeren Mr. N. Sassen, Dr. de Poorter, A. van Lanschot, Mr. W. C. van Heurn, J. T. Luyckx, H. T. J. van de Ven, L. van Meerwijk, Mr. J. B. Verheijen, J. van de Griendt en Baron J. G. H. A. van Hugenpoth.

2 september 1850 **— Heden is alhier door den Heer staatsraad commissaris** des Konings aanbesteed geworden: het doen der noodzakelijkste vernieuwingen en herstellingen benevens het onderhoud voor drie jaren van de werken der Zuid-Willemsvaart, in Noord-Braband, in twee perceelen, waarvan aannemers zijn geworden: voor het eerste perceel Jan van de Griendt, te 's Bosch voor f37,598; voor het tweede perceel J. R. van Calker, te Raamsdonk voor f38,985.

3 september 1850 **- Ll. vrijdag werd alhier aanbesteed** het doen van vernieuwingen en herstellingen, met het driejarige onderhoud, van al de werken der Zuid-Willemsvaart in deze provincie, in twee perceelen. Het eerste perceel werd aangenomen door den heer J. van de Griendt te 's Bosch, voor f37,398 het tweede door den heer J. van Calker, te 's Bosch voor f38,985.

24 september 1850 **- Ll vrijdag is alhier aanbesteed het begrinden** en bestraten van den weg van Schijndel naar St. Oedenrode, benevens het leggen van twee bruggen over de Dommel; dat werk is aangenomen door de heer van de Griendt, alhier, voor eene somma van f25,300.

Broer Nicolaas richt zich dus meer op de handel in de veeteelt.
12 april 1851 13 **Aan den verkooper van de beste en schoonste Hokkeling** *N. van de Griendt* te 's Bosch … f5
14 Aan den eigenaar van de aangevoerd belangrijke partij Hoornvee. *N. van de Griendt* te 's Bosch … f20

15 april 1851 ***De Stedelijke Commissie voor het Marktwezen*** *te 's Hertogenbosch,* - ontvangen hebbende de kennisgeving van de Heeren *H. Bogaers, N. van de Griendt en L. van Meerwijk,* wonende ter dezer Stede, dat zij afstand doen van de *Premien* door hun op de eerste Vrij-Markt alhier behaald. [...]

24 april 1851 **OPENBARE BESTEDING.**
Het *BESTUUR* van de Gecombineerde Polders DE VLIERT, HET ERTVELD C-A. zal Maandag den 28 April 1851, des middags ten 12 ure, in het *Stads-Koffijhuis* te *'s Hertogenbosch*, bewoond door G. VAN VLIET in het Openbaar Aanbesteden:
Het DIGTEN van de DOORBRAAK, *in de* Cingel-Kade *of zoogenaamde Munteldijk; nabij de* Orthenpoort.
De Besteding zal geschieden bij *Inschrijving* en *Opbod*, zullende het Bestek daarvan, van af Woensdag den 23e April 1851, ter lezing liggen, in gemeld *Stads-Koffijhuis*, en ten Kantore van den SECRETARIS PENNINGMEESTER; terwijl er verdere inligting en aanwijzing zal gegeven worden, door de Heeren L. VAN MEERWIJK, J. VAN DE GRIENDT te *'s Hertogenbosch* en N. VAN DE GRIENDT Cz. te *Orthen*.
Het Polder-Bestuur voornoemd, H. A. Byvoet VT.
Ter ordonnantie van hetzelve, JOS. L. BOLSIUS.
(260)

29 april 1851 **Griendt, J. van de, 's Bosch 390.59**

30 oktober 1851 **18. Aan den kooper van de belangrijkste partij vet vee,** N. van de Griendt, te 's Bosch … f10

4 december 1851 **TE KOOP.**
Eene TREKKAST met TOEBEHOOREN, binnen weinig Jaren nieuw daargesteld, voortgekomen

van wijlen den WelEd. Heer JOS. DE WIJS, benevens eenige KOZIJNEN en RAMEN, zeer modern en in goeden staat.
Adres J. VAN DE GRIENDT te 's Bosch. (732)

3 januari 1852 **- Men verneemt, dat dezer dagen, door het ministerie** van binnenlandsche zaken, vergunning is verleend aan den heer C. H. Balkema, te 's Gravenhage, op eene door dien heer gedane aanvraag, om een aanvang te maken met het doen van waterpassingen en het afbakenen van de Peel en omliggende landerijen, in de provincie Noordbrabant. Deze voorbereidende werkzaamheden zouden, naar men al verder wil, in verband staan met het plan van genoemden heer Balkema, tot drooglegging dier Peel voor ontginning van goede landerijen door irrigatie.

12 januari 1853 **Bij dispositie van het departement van binnenl. zaken,** dd. 5 Januarij 1853, is aan de heeren W. C. Brade, M. J. Brade, H. van Lokhorst, de Loos, Corst Waremme te Amsterdam en te Brussel de vergunning verleend tot het doen van opnemingen, waterpassingen en grondboringen in de Peel, gelegen in de provinciën Noord-Brabant en Limburg.

3 maart 1852 **geboorte van Maria Anna Josephina**

22 april 1852 — Zoo als wij bereids hebben aangekondigd heeft ll. maandag ten stadhuize de inlevering der billetten tot het kiezen van negen leden voor de kamer van koophandel en fabrijken plaats gehad. Van de 213 kiezers zijn er slechts 68 opgekomen.
Uit de opening welke den volgenden dag heeft plaats gehad, bleek het dat de heeren J. van Andel met 48 en B. Welsch met 39 stemmen gekozen waren, terwijl niemand de volstrekte meerderheid meer verkregen hebbende, eene herstemming zal moeten plaats hebben.
Het volgende dubbeltal heeft de meeste stemmen erlangd:

P. de Gruijter	33 stemmen.
C. C. Lutkie	32 »
T. van Pelt	31 »
J. van de Griendt	28 »
J. C. Elen	27 »
J. Kann	27 »
J. van Rijckevorsel	26 »
P. F. van Beugen	24 »
A. van Lanschot	24 »
J. H. van de Ven	23 »
J. van Osch	18 »
N. Spierings	14 »
F. C. J. de Wijs	13 »
H. Wertenbroek	12 »

— Maandag den 26 April aanstaande zal de herstemming plaats hebben voor de leden der kamer van koophandel en fabrieken alhier.

27 april 1852 **Bosch, 25 April 1852. Heden morgen** heeft zich ten stadhuize alhier geconstitueerd eene Commissie tot leniging der ramp welke andermaal het ongelukkige Orthen getroffen heelt, bestaande uit de heeren:
P. J. Vermeulen.
J. F. Luyckx.
H. van Lanschot.
J. van de Griendt.
L. van Meerwijk.
Jhr. mr. H. A. van Thije Hannes.
Mr. N. F. Sassen.
H. Bogaerts.
Mr. F. G. S. Bar. van Rijckevorsel van Kessel.
J. Versfelt,
welke tot eene speciale Commissie uit hun midden hebben benoemd de heeren P. J. Vermeulen, burgemeester, T. Coppens, pastoor te Orthen, mr. M. P. H. Strens, procureur-generaal bij het provinciaal geregtshof van Noordbrabant, J. F. van Nieuwkuik, kommandant, L. van Meerwijk, J. van de Griendt, jhr. mr. H. A. van Thije Hannes en J. Versfelt.
Deze commissie heeft het volgende beroep op de weldadigheid hunner stadgenooten gedaan.

Stadgenooten!
De herhaalde ramp welke het naburige Orthen getroffen heeft, is u in haren geheelen omvang bekend. Dat ongeluk zooveel mogelijk te lenigen en de verliezen te herstellen is een aangename pligt welke wij u ter vervulling voorstellen en waarin wij u gaarne voorgaan. Er zijn negentien huizen op te bouwen, 103 personen hebben genoegzaam alles verloren. Laten wij ons vereenigen om die ongelukkige mede te huisvesten, te kleeden en zooveel mogelijk schadeloos te stellen. Daartoe roepen, wij in de eerste plaats uwe medewerkingen, voorbehoudens om indien het noodig mogt zijn later een beroep op onze gewest en landgenooten te doen.
Zij zal in den loop dezer week de eer hebben eene lijst ter onderteekening aan te bieden, vervolgens zoo spoedig mogelijk handen aan het werk slaan, en ter zijner tijd verantwoording doen van de ingezamelde gelden en het daarvan gemaakt gebruik.

8 juni 1852 **- Den 6 dezer is alhier aanbesteed: [...]**
3. Het daarstellen van twee masthouden paalregels, ieder lang 20 ellen, op de Zuidwillemsvaart, onder Middelrode, aangenomen door J. van de Griendt alhier voor f1575. […]

19 juni 1852 ***'s Bosch, den 17 Junij 1852.***
MIJNHEER DE REDACTEUR!
In No. 70 en 71 van uw geacht dagblad heb ik met genoegen gelezen de artikelen omtrent de nuttigheid van het gebruik van het zout tot vermenging van het Beestenvoeder, waarop ik den Landman menigmaal heb attent gemaakt.
Te regt weidt er alsnu gevraagd of men nog niet genoegzaam doordrongen is van het nut dat in deszelfs gebruik gelegen is, of dat men in het denkbeeld verkeert dat de aanwending daarvan met te veel kosten zouden gepaard gaan.
Tot inlichting daarop heb ik vermeend door middel van uw dagblad de belanghebbenden bekend te maken, dat men zich slechts tot het Departement van Financien behoeft te wenden ten einde vrijdom van accijns voor zout tot vermenging van het Beestenvoeder of bemesting van den Landbouw bestemd, te erlangen, waarop alsdan na onderzoek eene gunstige beschikking volgt, waarbij den geheelen vrijdom wordt toegekend, zoo dat men in dat geval eene niets beduidende som voor het ruw zout tot dat einde behoeft te besteden.
Reeds een aanzienlijk getal personen hebben zich te dier zake aan den Minister gewend en reeds vrijdom van accijns verkregen, en het is daarom dat ik de namen derzelve hierbij opgeef, teneinde in staat te zijn bij hen zoodanige inlichtingen in te winnen ais men zal noodig achten hoe zich daarin te gedragen, alsmede omtrent den gunstigen uitslag welke het bezigen van zout bij het beestenvoeder heeft ten gevolge gehad en welk voordeel hun dit heeft opgeleverd, als:
Hanegraaf, van Vegchel, Meulendijk, Gebr. Spierings, Maas van Beek, Langens, Bekkers, Gloudemans, Schellings, Donkers en van der Doelen allen wonende te Rosmalen; Brekelmans en van de Ven te *Vught;*
Smolders, Couwenberg, Leijten, Verhoeven, van der Heijden, wed. Simons en de Ruijter te *Cromvoirt;*
G. van Kemenade, de wed. Cluijtmans, Habraken, van den Oever, Aarts en de wed. Hombergen te *St. Oedenrode;*
Hoefnagels te *Nuland;*
Godschalk Burgemeester te *Empel;*
Mr. van de Mortel, van de Griendt, A. Coppens, van de Goor en Keukenschrijver te *'s Bosch;*
H. van Dinther en van Erp te *Geffen;*
Notaris *Bijvoet* te *Berchem*, en nog een aantal andere personen.
De ondergeteekende is mede bereid, in het belang van den Landbouw en tot heil der Maatschappij deswegens de noodige inlichtingen mede te deelen.
P. DE GRUIJTER.

13 juli 1852 **MIJNHEER DE REDACTEUR.**
Mij is van onderscheidene vrienden medegedeeld, dat in de stad wordt verspreid, als of ik de schrijver zou wezen van het correspondentie artikel voorkomende onder het rubriek *Ingezondene Stukken* uwer Courant van den 8en dezer no. 80, en handelende over de door den Gemeenteraad genomene beschikking betreffende de *Gaz verlichting*.
Hoewel ik uit overtuiging de handeling van den Gemeenteraad niet kan goedkeuren, en volgens mijn gevoelen eene publieke aanbesteding der Gaz verlichting meer billijk, en ook veelligt meer voordeelig voor de stad zou geweest zijn, ontken ik echter volstrekt de hand tot genoemd artikel geleend ie hebben veel minder hetzelve te hebben geschreven.

Het ligt in mijnen aard niet om op een anonijme wijze iemand te beleedigen; wanneer ik mijn gevoelen in publieke bladen zou willen bekend maken zou ik ruiterlijk daarvoor uitkomen en hetzelve met mijnen naam onderschrijven.
Ik verzoek U, Mijnheer de Redacteur, dit mijn schrijven in Uw eerstvolgend nummer te willen opnemen.
Ik heb te eer te zijn
's BOSCH, *UwEd. Dw. Dienaar*
den 9 *Julij* 1352. J VAN DE GRIENDT.

31 december 1852 **Jan Goort Hoeben uit Liessel, een doodgewone boerenmens,** zet voor eigen plezier de voornaamste gebeurtenissen uit zijn geboorteplaats en naaste omgeving in zeer gebrekkig Nederlands op papier:
"In het jaar 1852 is in de Liesselse peel een groot parseel verkogt, zes hondert Bunder bij Zoemeer, voor 48000 gld. in baar gelt".
"In 1853 in de Maant July begonnen een schipvaart [=Helenavaart] gemaakt … van de ouwde Kanaal [=Noordervaart], die Bonaparte [=Napoleon] heeft laten maken op Zoemeer… om turven uyt de peel te haalen en de oude Kanaal wort ook opgemaakt [dit lag toen nog droog]… en veel strooye keeten gebout…".
In 1855 wordt "een fraay huys gebout in de Peel kort bij Zoemeer [de directiewoning plus kantoor], een huys met twe verdiepingen, het staat wel agt voeten [ca 2,50 m] diep in het Moeras".
In 1856 "al wederom een huys gebout geschikt om een boere woning voor te gebruyken".
In 1857 "is de stal van dat voorzijde huys tot een kerk gemaakt en voor den eersten keer dienst of Mis gedaan den 16n October door eenen Priester [J.M. Nuyts], die daar is koomen woonen als Proost of Rector en daar is zeer gekroont [flink gesierd] in de Peel en den naam van het dorp is Helenaveen genoemd".
"In het jaar 1858 twe huyzen in Zoemeer gebout en het is daar al zeer droog en schoone vrugten gebout".

Jan gaat zich steeds meer bezig houden met de aanleg of verbetering van wegen, vooral in de provincie Noord-Brabant. We vinden zijn naam in de krant terug bij de uitslag van aanbestedingen. Dat neemt niet weg dat hij blijft handelen in spullen, zoals een trekkast met toebehoren - de auteur weet niet wat dat is - en kozijnen en ramen.
Het geboortedorp Orthen is getroffen door een ernstige overstroming; Jan is een van de leden van de commissie tot leniging der ramp.

In 1853 in Jan van de Griendt betrokken bij werkzaamheden aan waterwerken, o.a. bij de Zuid-Willemsvaart.

1 maart 1853 **In verband met de voorgenomen ontginning** van veenen onder Deurne en Liessel, is eene algemeene opneming van de Peel, door waterpassing en grondboring, verrigt. Daaruit is gebleken, dat de grootste hoeveelheid veen is gelegen ten zuiden van den weg van Gemert naar Venray. Benoorden dien weg is het veen meerendeels uitgestoken, zoodat hoogstens eene laag van drie palm dikte overblijft. De gronden, die met het beste gevolg schijnen te kunnen worden verveend en ontgonnen, zijn gelegen in de Noordbrabantsche gemeente Deurne en Liessel, en onder de gemeenten Venray, Horst en Sevenum, in Limburg. Tusschen de Noordervaart en de Maas, bij Neer, wordt geen turfgrond in genoegzame hoeveelheid gevonden, om den aanleg van eenigzins kostbare ontginningswerken te wettigen. Daar wordt evenwel eene groote oppervlakte heidegrond aangetroffen, die langzamerhand door houtteelt en irrigatie kan worden ontgonnen, naar mate de afvoer van voortbrengselen uit die streek, door den aanleg van land- en waterwegen wordt bevorderd.
Het denkbeeld is geopperd, om het water uit de Maas, bij Neer, tot op de bijna 20 ellen hooger gelegen vlakte, door stoomtuigen op te voeren, en daardoor de ontginning door vloeijen mogelijk te maken, zonder al het noodige water door de Zuidwillemsvaart en Noordervaart te moeten aanvoeren, in hoeverre dit denkbeeld aanprijzing verdient, kan eerst blijken, wanneer een ontwerp, met juiste raming van kosten en baten, zal zijn opgesteld.

30 maart 1853 **Raadsbesluit van de gemeente Deurne:** verkoop van 610 bunders en 53 roeden peel- en heidegronden voor f48828. Op 2 juli 1853 werd de notariële koopakte voor notaris van Riel gepasseerd. Op 24 augustus 1853 wordt per Koninklijk Besluit van regeringswege toestemming gegeven tot verkoop en 14 september kwam de "Concessie" af d.w.z. dat de verantwoordelijke minister dit Koninklijk Besluit ook metterdaad uitvoert door toestemming te verlenen aan de gebroeders van de Griendt tot definitieve aankoop van bovengenoemde gronden.

21 juni 1853 **geboorte van Maria Aloysa**

7 april 1853 **'s Hertogenbosch, 5 April.**
Heden morgen hebben alhier de volgende aanbestedingen plaats gehad: 1. het aanleggen van rijswerken op de Maas bij Alphen in 1853, aangenomen door A. van Aalburg te Haaften voor f3850; — 2. het doen van eenige vernieuwingen en herstellingen aan de rijksveergebouwen, over de Dintel en de Steenbergsche Vliet, aangenomen door C. Eland te Klundert voor f500; — 3. eerste perceel, groot 9000 ellen, uitgespoelde gedeelten kanaalboorden, aangenomen door J. van de Griendt te 's Bosch voor f3600; — 4. tweede perceel, 12000 ellen idem, aangenomen door J. van Calker te 's Bosch voor f4850; — 5. twee masten paalregels ter vervanging van het beneden gedeelte der vleugels van het eerste perceel, sluis No. 5 der Zuid-Willemsvaart, aangenomen door J. van de Griendt, voor f2600; — 6. idem van het 2e. perceel, sluis No. 8, door J. van Calker, voor f5000 aangenomen.

30 maart 1853 **Raadsbesluit van de gemeente Deurne:**
verkoop van 610 bunders en 53 roeden peel- en heidegronden voor f48828. Op 2 juli 1853 werd de notariële koopakte voor notaris van Riel gepasseerd. Op 24 augustus 1853 wordt per Koninklijk Besluit van regeringswege toestemming gegeven tot verkoop en 14 september kwam de "Concessie" af d.w.z. dat de verantwoordelijke minister dit Koninklijk Besluit ook metterdaad uitvoert door toestemming te verlenen aan de gebroeders van de Griendt tot definitieve aankoop van bovengenoemde gronden.

Op 28 juli 1853 is Jan betrokken bij het voormalige Noorderkanaal:
*** 's Hertogenbosch**, 26 Julij. Heden is hier aanbesteed het werk der bevaarbaarmaking van het voormalig Noorderkanaal, en de levering der daartoe benoodigde bouwstoffen, enz. Dit werk is aangenomen voor f18,100, door J. van de Griendt, alhier.

30 juli 1853 **- Den 26 dezer heeft alhier de aanbesteding plaats gehad**
van het werk der bevaarbaarmaking van het voormalig Noorderkanaal, en de levering der daartoe benoodigde bouwstoffen, enz., hetwelk voor f18.000 is aangenomen, door den heer *J. van den Griendt*, alhier.

1 september 1853 **Gisteren heeft alhier de aanbesteding plaats gehad**
van den aanleg eener aardenbaan met kunstwerken ten dienste van eenen grindweg van Eindhoven op Weert, aangenomen door *Jan van de Griendt* alhier, voor f19800.

29 november 1853 **Den 25 dezer is alhier aanbesteed:**
1o. het begrinden van den weg van den Ruigenhelschen dijk, tot aan de keibestrating te Dinteloord 6140 ellen, en 2o. de begrinding en gedeeltelijke bestrating van den weg van de Zuidwillemsvaart onder Veghel, tot aan de Hambrug te St. Oedenrode 6775 ellen respectivelijk aangenomen, door de heeren G. Punt te Willemstad en J. van de Griendt, te 's Bosch, voor f15,200 en f24,900.

19 januari 1854 **De Kamer van koophandel en fabrieken alhier**
heeft in hare zitting van jl. vrijdag herkozen tot haren voorzitter den heer *J. C. Elen*, en tot plaatsvervanger van den Voorzitter den heer *J. van de Griendt*.

23 maart 1854 *** 's Hertogenbosch, 21 Maart.**
Hedenmorgen is alhier aan het lokaal van 't prov. bestuur het navolgende aanbesteed: 1o. het leggen van de Zomersluiting in den Baardwijkscben Overlaat in NB. 2o. het herstellen en voorzien der uitgespoelde Kanaalboorden der Zuid-Willemsvaart in N.-Brabant eerste perceel lang 5,000 el 3o. item item 2de perceel lang 15000 ellen. 4o. het maken van twee Masthouten paalregels ieder lang 30 ellen aan het benedenfront der sluis No. 3 in de Zuid-Willemsvaart bij Dinther, 5o. het maken van twee item item aan het benedenfront der sluis No. 7 onder Aarlerixtel mede in Noord-Brabant; welke werken zijn aangenomen […] ad 4um door J. van de Griendt te 's Bosch voor f2025, ad 5um door Lathouwers te Vught voor f2100.

6 mei 1854 **Griendt, J. van de, 's Bosch 381.81**

Eind juli 1854 wordt werkvolk gevraagd voor het graven van het kanaal. Eind augustus 1854 verwerft hij de opdracht tot begrinding en bestrating van de weg Eindhoven naar Weert voor bijna f100.000.

8 augustus 1854 **Daar de Werkzaamheden** aan het GRAVEN van het KANAAL in de *PEEL* onder *DEURNE* nog niet zijn afgeloopen, wordt hierdoor aan het **WERKVOLK** ter kennis gebragt, dat aldaar nog een geruimen tijd WERK te vinden is.
's Bosch, 31 Julij 1854.
J. VAN DE GRIENDT.

1 september 1854 **Ll. Vrijdag is te 's Bosch aanbesteed**
de begrinding en bestrating van den weg van Eindhoven naar Weert, voor zoo ver de provincie Noordbrabant zich uitstrekt. Aangenomen door den heer J. van de Griendt, aldaar, voor f99,600. *(Noordbr.)*

1 januari 1855 **HULPKERK VAN HELENAVEEN.**
– De parochiekerk van Lyssel ligt op een afstand van twee uren van Helenaveen, zoodat de inwoners van het nieuwe dorp naar Meyel, een Limburgsche parochie, op vijf kwartier afstand ter kerke gingen. In 1855 vestigde zich pater Meerman, een minderbroeder, onder de Limburgsche gemeente Helden in eene soort van kluis, *Koningslust* geheeten, en schroomde den afstand niet van anderhalf uur, om als rector de noodige bedieningen te verrigten. Zoodra in 1857 eene doelmatige woning met ruime achterhuizing in gereedheid was gebragt om tot pastorij en annexe hulpkerk te kunnen dienen, benoemde de kerkvoogd in october van gemeld jaar een verblijvende rector, die reeds den 15 october de eerste H. Mis te Helenaveen opdroeg.

26 januari 1855 *** 's HERTOGENBOSCH, 23 Jan.**
Op heden heeft alhier bij het Provinciaal Gouvernement plaats gehad de aanbesteding van het onderhoud over de jaren 1855, 1856 en 1857 der Rijks groote wegen in de provincie Noord-Brabant in 10 Perceelen.
[…]
10de Perceel. Weg der 2de kl. N°. 4 van 's Bosch tot de rivier de Maas in de rigting op Utrecht, aangenomen door J. van de Griendt, te 's Bosch, voor f14640.

27 februari 1855 **PROGRAMMA voor de Algemeene Tentoonstelling van Landbouw en Nijverheid**, te houden door de *Afdeeling 's Hertogenbosch der Noordbrabantsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid*, onder bescherming van Z. M. den Koning, op 19, 20, 21, 22 en 23 Junij 1855, ter gelegenheid van het Xde Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres, te *'s Hertogenbosch*.
Art. 1. De Tentoonstelling zal plaats hebben in het gebouw der *Stads-Korenbeurs* te *'s Hertogenbosch*, en geopend worden op Dingsdag den 19 Junij 1855, des morgens ten 10 ure; zij zal gedurende de week geopend blijven, dagelijks van des morgens 9 tot des namiddags 4 ure. — De Commissie behoudt zich evenwel voor, om van deze bepaling af te wijken, wanneer het Z. M. den Koning of een der leden van H. D. Huis behagen mogt, de Tentoonstelling te bezoeken.
Art. 2. De toegang tot deze Tentoonstelling is vrij voor alle personen, die voorzien zijn van een bewijs van lidmaatschap van het Xde Landhuishoudkundig Congres; voor alle andere bezoekers zullen aan het lokaal der Tentoonstelling toegangkaarten verkrijgbaar zijn, 't zij doorloopend ad f1,00 of voor één bezoek ad 25 cents per persoon. — Inzenders van voorwerpen ontvangen een persoonlijk doorloopend bewijs van toegang.
Art. 3. Ieder binnen het Rijk woonachtig, wordt uitgenoodigd tot deze Tentoonstelling voorwerpen in te zenden. De krachtige medewerking van Maatschappijen, Commissien, Vereenigingen en alle Inrigtingen voor den Landbouw en de Nijverheid wordt daartoe ingeroepen. — Het bestuur zal trachten vrijdom van vervoer voor de voorwerpen te verkrijgen, bij de onderscheidene Stoomboot en Spoorweg-Maatschappijen, alsmede bij andere inrigtingen van vervoer, waarvan dan later berigt zal gegeven worden in de Staats-Courant, de Landbouw-Courant en de 's Bossche dagbladen. — Ieder inzender wordt verzocht uiterlijk voor den 1 Junij e. k. eene juiste opgave zijner in te zenden voorwerpen schriftelijk en vrachtvrij, te doen toekomen aan de Commissie voor de Tentoonstelling van Landbouw en Nijverheid, te 's Bosch, des verkiezende met overlegging van ougezegelde getuigschriften, gewaarmerkt door den Voorzitter van eene der Maatschappijen, Commissien of Inrigtingen voor den Landbouw of Nijverheid, in de provincie waar de inzender woont of van den Burgemeester zijner gemeente. — Deze getuigschriften moeten aanduiden: a. Wat de voortbrengselen betreft, de plaats waar, de soort van grond waarin, en den tijd waarop deze door hem herbouwd, geteeld of gemaakt zijn — b. Wat de werktuigen betreft, of zij in Nederland of in zijne koloniën met goed gevolg in gebruik zijn, met de vermelding sedert wanneer, op welke plaats die werktuigen gemaakt zijn en gebruikt worden; in welke grondsoorten, of onder welke omstandigheden die aanbevelingswaardig zijn, en welke de prijs daarvan is. — Van de

werktuigen buiten Nederland vervaardigd, moet ook opgegeven worden door wien, wanneer en van waar ze zijn ingevoerd. — c. van den Kunstmest, de scheikundige bestanddeelen, de uitkomst der proeven die daarmede genomen zijn in de verschillende gronden, en den prijs waarvoor die geleverd kan worden. — d. Van de voorwerpen van Nijverheid behoorlijke bewijzen van oorsprong.

Art. 4. De Voortbrengselen en Werktuigen moeten voor den 15 Junij vrachtvrij bezorgd worden aan het gebouw der Tentoonstelling, voorzien van het adres: Aan de Commissie voor de Tentoonstelling van Landbouw en Nijverheid te 's Hertogenbosch. — In dat adres moet duidelijk vermeld zijn: — 1o. Welke de voorbrengselen, werktuigen of voorwerpen zijn. — 2o. De naam des afzenders, het merk of teeken der zakken, kisten of manden, waarin zij gepakt zijn. — 3o. Of de voorwerpen terug verlangd, te koop aangeboden, en tot welken prijs, of voor niet aan de loterij afgestaan worden. — 4o. Aan welk adres de voorwerpen, nu de sluiting der Tentoonstelling, moeten teruggezonden worden. — De ingezonden voorwerpen blijven het eigendom der inzenders, met uitzondering van knol en wortelgewassen, groenten en hooi, benevens den mest en grondsoorten, indien de inzender niet uitdrukkelijk bij de inzending vermeld heeft, die terug te verlangen.

Art. 5. De door Z. M. den Koning, de leden van het Koninklijk Huis, het Bestuur van het Xe Landhuishoudkundig Kongres, de Noordbrabantsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid en andere Maatschappijen of partikulieren ter beschikking der Kommissie gestelde Medailles, Premiën Getuigschriften enz. zullen nader door middel der reeds genoemde dagbladen bij tijds worden bekend gemaakt.

Art. 6. De beoordeeling van het ingezondene zal geschieden door Kommissien van deskundigen, daartoe uitgenoodigd, buiten de Inzenders van Voorwerpen, waarover zij moeten oordeelen. Voor elke Afdeeling of afzonderlijke soort van Voorwerpen zullen, zooveel mogelijk, afzonderlijke Kommissien van beoordeelaars zijn. — De beoordeeling zal plaats hebben op Maandag en Dingsdag den 18 en 19 Junij, voor de opening der Tentoonstelling.

Art. 7. Gedurende de Tentoonstelling zal er dagelijks, zooveel mogelijk, aan de Inzenders van Werktuigen, die zulks mogten verlangen, door het Bestuur de gelegenheid gegeven worden, om hunne Werktuigen in werking te brengen ten einde de bezoekers daarmede beter bekend te maken. — De Kommissie behoudt zich het regt voor, om de Werktuigen, die met eenen eersten prijs bekroond zijn, in werking te doen brengen, wanneer de belangstellenden zich daartoe aanmelden. -

Van alle ingezondene voorwerpen, zal men afteekeningen mogen maken, indien de Inzender zich niet daartegen verklaard heeft; hiertoe zal men echter altijd vooraf de toestemming van de Kommissie moeten aanvragen en verkregen hebben.

Art. 8. Aan de Inzenders, wier voorwerpen bekroond zijn zal van deze onderscheiding zoo spoedig mogelijk door de Kommissie kennis worden gegeven. — De tijd en de plaats van de uitreiking der prijzen zal daarna in tijds door de nieuwsbladen worden bekend gemaakt.

Art. 9. De ingezonden Voorwerpen moeten te 's Bosch in het gebouw der Tentoonstelling, na bekomen toestemming van de Kommissie, worden vernieuwd of verwisseld. - Na de sluiting der Tentoonstelling, worden de ingezondene Voorwerpen, die door de inzenders zelve of van hunnentwege teruggehaald worden, aan het gebouw der Tentoonstelling afgegeven op Maandag den 25 Junij 1855 van des morgens 10 tot des namiddags 3 uur. — Na dien dag worden de goederen van wege de Kommissie der Tentoonstelling, zoo spoedig mogelijk verzonden: met zoodanige adressen, als door de Inzenders zijn opgegeven (zie art. 4, 4o.); hiervan worden uitgezonderd de Voorwerpen bij de laatste alinea van Art. 4 vermeld

Art. 10. De Commissie heeft het voornemen om na den afloop der Tentoonstelling eene Verloting te doen houden van Voortbrengselen, Werktuigen, Gereedschappen en andere Voorwerpen op deze Tentoonstelling aangekocht. — Voor deze Loterij zal het plan later worden bekend gemaakt.

Art. 11. Al hetgeen verder tot de Tentoonstelling betrekking mogt hebben, zal de Commissie door middel van de Staats-Courant, de Landbouw-Courant en 's Bossche dagbladen tijdig bekend maken; terwijl alle nadere informatien omtrent, de Tentoonstelling op vrachtvrije aanvrage, kunnen worden ingewonnen bij de leden der Commissie.

Art. 12. Inzending wordt verwacht van alle voortbrengselen van Landbouw, van Landbouw-werktuigen, Voertuigen en Gereedschappen, of van andere voorwerpen met den Landbouw en de Nijverheid in betrekking staande, te weten:

Voortbrengselen van Akkerbouw.

Koren, Peulvruchten, Oliezaden, Boekweit, Mais, enz.; van iedere soort of verscheidenheid, niet minder dan 25 koppen in gemerkte zakken.

Vlas; minstens 2 bossen ruw of onbewerkt, en 2 steen bewerkt gezwingeld en behoorlijk opgemaakt.
Hennep; van ieder minstens 25 kop Zaad.
Tabak; zandgoed, aardgoed en bestgoed, van ieder minstens 2 bossen.
Meekrap; eenjarige, twee- en driejarige, van ieder minstens 5 kroppen, benevens monsters bereide mee.
Hop (in- en uitlandsche); eenjarige, of goed gedroogde minstens 5 Ned. ponden.
Chicorei; minstens 5 Ned. ponden.
Aardappelen, Aardperen en Aardakers, minstens 10 kop van iedere soort of verscheidenheid, minstens 10 stuks.
Knol- en Wortelgewassen; van iedere soort of verscheidenheid, minstens 10 stuks.
Hooi van Klaver, Gras- en andere Voedergewassen; minstens 5 Ned. ponden, goed gebonden.
Verzameling monsters van Granen Zaden en Veldvruchten; genoeg ter beoordeeling.
Voortbrengselen, van Vee- en Zuivelbereiding.
Wol; gewasschen en ongewasschen schapenwol, minstens 5 Ned. ponden of 1 vacht.
Haar, Borstels of Veeren; van ieder minsten 1 Ned. p.
Honing en Was; met of zonder het werk, minstens 1 Ned. pond.
Eijeren; minstens 10 stuks van elke soort.
Boter; in vaten of potten; minstens 10 Ned. ponden.
Kaas; minstens 2, 3, 4 of 5 stuks naar de soort, grootte of gewigt.
Voortbrengselen van Houtteelt, Riet en Biezen.
Boschplantsoen; van ieder soort of verscheidenheid, minstens 20 stuks of 1 Bos.
Fijne Heesters of Bloemhout; minstens 3 stuks van ieder soort of verscheidenheid.
Hoephout, Rijswaard, en Teenhout; geschild en ongeschild, van ieder minstens 1 Bos.
Verzameling van Houtsoorten,- genoegzaam ter beoordeeling.
Boomzaden, ingezameld in 1854; van iedere soort of verscheidenheid minstens 1 kop.
Riet en Biezen; minstens 1 Bos van 5 palmen in den omtrek.
Voortbrengselen van Vruchtenteelt.
Vruchtboomen; van ieder soort minstens 1 stuk op naam.
Appelen en Peren; van elke soort of verscheidenheid 5 stuks op naam.
Fijne Vruchten; van iedere soort of verscheidenheid minstens 3 stuks, van Meloenen, Ananassen en dergelijke 1 of 2 stuks.
Gedroogde of ingelegde Vruchten, genoegzaam ter beoord.
Voortbrengselen van Moezerij.
Groenten; van iedere soort of verscheidenheid genoegzaam ter beoordeeling; van Kool en dergelijke, minstens 5 stuks van iedere soort.
Moeszaden; van iedere soort genoegzaam om te beoordeelen.
Voortbrengselen van Bloemisterij.
Potgewassen; minstens 10 potten of tobben.
Verzameling van Potgewassen; minstens 25 potten, maar hoogstens 2 exemplaren van iedere soort of verscheidenheid.
Verzameling van Bloemzaden; van minsten 50 bloemsoorten of verscheidenheden.
Teekeningen, Modellen, Werktuigen, Voertuigen, Gereedschappen, Hamen, Tuigen, enz., dienstig voor Akkerbouw, Vee verzorging en Zuivelbereiding. Houtteelt, Vruchtenteelt, Moezerij of Bloemisterij, in Nederland of in zijne Overzeesche Bezittingen.
Droogbuizen, Duiker Tuin- en Bloempotten, Vazen en Tuinsieraden.
Mest en Grondstoffen.
Kunst-Mest (engrais artificiels) van iedere soort of verscheidenheid minstens 1/2 Ned. pond.
Grondsoorten, eene volledige verzameling uit eene Gemeente of Polder in Nederland, uit welke de aard der aldaar gelegen grondsoorten kan worden opgemaakt. van iedere soort minstens 2 Ned. oncen.
Turf, van elke soort of verzameling 12 stuks.
Nijverheid.
Allerlei voorwerpen van fabriekmatige-, ambachts-en handwerks-nijverheid, alsmede van kunst.
Voorwerpen, die hoewel in dit Programma niet opgenomen tot den landbouw of de nijverheid behooren of daarmede in verband staan.
Tentoonstelling van Vee.
De Provinciale Commissie van Landbouw is voornemens bij gelegenheid van het Xe Landhuishoukundig Congres eenen dag te wijden aan de Tentoonstelling van levend vee, met premiën, waarvan het programma nader zal worden bekend gemaakt.
Aldus vastgesteld door de Commissie, belast met de regeling der Tentoonstelling te 's Hertogenbosch, den 23 Januanij 1855.
De Commissie voornoemd.

J. VAN ANDEL, Hz., Voorzitter.
L. VAN MEERWIJK. Onder-Voorzitter.
J. T. RODERKERCKEN, Thesaurier.
J. VAN GULICK VAN PELT.
J. HARTOGENSIS.
J. VAN DE GRIENDT.
J. VAN DER LINDE, Secretaris.

16 april 1855 *** TILBURG, 13 April.**
Schier dagelijks ziet men eene menigte paarden, ossen en koeijen doortrekken, welke van hier naar Belgie en vervolgens naar Frankrijk worden uitgevoerd; een Belgisch koopman heeft gisteren bij de Heeren Gebr. van de Griendt te 's Bosch 46 ossen voor de som van f11,776 aangekocht, hetwelk gemiddeld f256 per stuk bedraagt; ook worden sedert eenige dagen vele schapen in deze provincie door Fransche kooplieden aangekocht, welke niet zoo als vroeger voor Engeland, maar voor Frankrijk zijn bestemd.

5 mei 1855 **Griendt, J. van de, 's Bosch 448.88½**

28 juni 1855 **[…] 7. Aan J. van de Griendt te 's Bosch,**
als den aanv. van den besten vetten os f15.
30 juni 1855 VERZAMELING VAN NOORDBRABANTSCHE TURF. 1e prijs, *J. van de Griendt*, 's Bosch; 2e prijs, *L. Cuypers*, Helmond.

18 augustus 1855 **Dingsdag jl. is alhier aanbesteed: [...]**
3o. de herstelling der winterschaden in den grooten weg van 's Bosch naar de Maas enz.; aangenomen door den heer J. van de Griendt te 's Bosch, voor f21,900.

25 september 1855 **[...] - dan zouden zij melding gemaakt hebben**
van de aanmerking door den hoofd-ingenieur van den waterstaat gevoegd bij zijn rapport op de gedane klagt van den heer van de Griendt, (welke klagt de eenigste is geweest van de 920 schepen en vaartuigen welke in 1854 het kanaal op en afgevaren hebben) en welke aanmerking aldus luidt: "dat de hindernissen die zijne vaartuigen (van den heer van de Griendt) in het "kanaal hebben ontmoet, niet aan den toestand van het kanaal, maar veeleer aan de "ongeschiktheid zijner vaartuigen om soortgelijke kanalen met volle kracht te "bevaren, moeten worden toegeschreven;"- dan zouden Heeren Gedep. Staten vooral melding gemaakt hebben van de tegenspraak die door het gemeentebestuur van Eindhoven aan het einde des afgeloopenen jaars, dus lang voor dat het Verslag van Gedep. Staten is aangeboden, ingezonden is. [...]

2 oktober 1855 **Vrijdag jl. is alhier aanbesteed het maken van een grint-**
en klinkerweg van Gemert naar St Oedenrode welk werk is aangenomen door den heer J. van de Griendt te 's Bosch voor f25,600.

11 oktober 1855 **[…] fourrages voor de troepen te paard in dit garnizoen,**
voor het a. s. dienstjaar, was de heer van de Griendt, uit 's Bosch, de minste inschrijver, en wel "het hooi, stroo en haver, respectivelijk voor [...]

Verveningen in Nederland [uit 1856]

10 januari 1856 **Ofschoon de Ondergeteekende zijne Branderij**
voor tijd en wijl buiten werking stelt, blijft hij evenwel voortgaan met den HANDEL in **GENEVER & LIKEUREN**, en houdt zich bij voortduring in ieders gunst aanbevolen.
VAN DE GRIENDT.
's Bosch, 10 Januarij 1856.

8 februari 1856 *** Dedemsvaart**, 4 Febr. Heden is van hier afgevaren schipper R. Weener, aan boord hebbende eenige huisgezinnen uit deze gemeente te zamen omtrent 40 zielen, bestemd naar de Helena veenen, gelegen in de Peel, provincie N.-Braband en behoorende aan den heer J. van de Griend c.s. te 's Bosch, ten einde zich aldaar te vestigen; - onder hen bevind zich ook het gezin van den hier gunstig bekenden timmermansbaas A. Munnikhof, voorts bestaat de lading uit twee door dien timmerman vervaardigde watermolens, benevens een aantal gereedschappen en werktuigen, bestemd voor de veenderij enz., alsmede uit circa tien last boekweit ter bezaaijing van boekweitenland aldaar.
Een groot aantal arbeiders is mede dezen morgen reeds vroeger derwaarts vertrokken,

en zal, naar men verneemt, eerstdaags door meerdere huisgezinnen en arbeiders zoo van hier als elders gevolgd worden.

26 april 1856 **Dingsdag jl. werd alhier van wege het Departement** van Binnenlandsche zaken de aanbesteding gedaan van het stellen van paalregels aan de sluizen No. 5 en 13 van het kanaal de Zuid-Willemsvaart, (Noordbrabantsch gedeelte) en dat werk het eerste perceel voor f5800 en het tweede voor f5900.- aangenomen door den heer J. van de Griendt, aannemer wonende binnen deze stad.

Op 11 mei 1856 vinden we een verwijzing naar werkzaamheden in de Peel vanuit Rijssen:
11 mei 1856 *** Rijssen, 9 Mei. Van wege den heer J. van de Griendt** te 's Hertogenbosch, zijn dezer dagen alhier pogingen aangewend tot het in dienst nemen van eenige arbeiders, die bekend met het hakken en branden van veengronden en het zaaijen van boekweit, zullen gebezigd worden in de veenen van dien heer, in Noord Brabant gelegen, die eene uitgestrektheid van ruim 400 bunders moeten bedragen.
Deze pogingen zijn met eenen gewenschten uitslag bekroond en bereids hebben een dertigtal arbeiders alhier zich daartoe bereid verklaard en zijn reeds tot dat einde naar Noord Brabant vertrokken; terwijl een nog grooter aantal zich gereed maakt, om bij het ontvangen van de eerste gunstige tijding hunner kameraden, zich mede derwaarts te begeven.
Het is te wenschen dat een ruimen oogst de moeite en kosten mogen vergoeden welke door den heer van der Grient thans bij wijze van proef worden aangewend en andere eigenaren van veengronden in Noord Brabant daardoor mogen worden aangespoord, hunne woestliggende veenen op gelijke dienstbaar te maken aan de ontwikkeling van den landbouw in ons Vaderland.

27 juli 1856 **Gevende bij deze kennis, dat tengevolge hoogere** afkomende prijzen de **GUANO** bij mij is moeten gesteld worden de 100 kilo met 5 Baaltjes of daarboven f15,75, minder dan 5 Baaltjes f16,00.
's Bosch 12 Julij 1856.
J. VAN DE GRIENDT.

18 augustus 1856 *** 's HERTOGENBOSCH, 15 Aug.**
Heden morgen liep in het kanaal de Zuid-Willemsvaart binnen deze stad, bij het doen afloopen van het water, een groot Maasschip, geladen met turf uit de Peel-veenderijen van den Heer J. van de Griendt alhier, van zijne touwen en schoot met eene sterke vaart tegen een juk der afgebroken brug voor de Papenbril, en dit met zulk eene kracht, dat de voorsteven doorboord werd en het schip er op vast bleef zitten en in gevaar van zinken verkeerde; gelukkig dat het bij dag was, en de schipper, die met zijne vrouw ter kerke was, juist terug kwam, anders waren vermoedelijk menschenlevens te betreuren geweest, daar zijne nog jonge kinderen in het vooronder sliepen. Met een aantal werkvolk aan het ligten begonnen, tot dat het gat, daarin gestoten, boven water was, is het vervolgens gelukkig van zijne gevaarlijke stelling afgebragt.

23 augustus 1856 **1. Betrekkelijk de verveening door J. van de Griendt** c. s. onder Deurne:
Dat van 15 Maart tot 30 November zijn uitgegeven 48,374 daggelden. - Men heeft gefabriceerd 220,000 ton longe of fabrieksturf.
Twee zijwijken zijn aangelegd ter respektieve lengte van 374 en 273 ellen, de eerste op het aan de ondernemers behoorende terrein, de tweede op het gepachte gedeelte; terwijl het hoofdkanaal 488 ellen is verlengd.
Voor de boekweitteelt zijn omgekapt 93 (98?) bunders, en omgegraven tot het uitdroogen of inklinken van het veen 149 bunders.
Tot bouwland zijn aangelegd ongeveer vier bunders, waarvan de oogst voldoende is geweest. -
70 bunders zijn onder bewerking voor het steken van turf.
Het vervoeren van den turf met eigen schepen, heeft geregeld plaats.
Tot huisvesting der arbeiders bestaan geschikte keeten, welke te zamen door ongeveer 240 personen worden bewoond.
De gezondheidstoestand is gunstig geweest; tweemaal per week komt een geneesheer op het veen-terrein, die van wege de ondernemers bezoldigd wordt. Men heeft alle reden te gelooven, dat de onderneming voor de deelhebbers op den duur voordeelig zal zijn, en dat die zich hoe langer hoe meer zal uitbreiden.

30 oktober 1856 **Gezien den rooster, volgens welken [...]**
C. C. LUTKIE.

P. DE GRUIJTER.
J. VAN DE GRIENDT.
Maken bij deze bekend, dat de Vergadering van geregtigden tot het kiezen van leden voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier, ter aanvulling der door gemelde aftreding open te vallen plaatsen, zal gehouden worden ten raadhuize der stad op Woensdag den 26 November eerstkomende van den morgens 10 tot des middags 12 uren tot het inleveren van stembilletten, zullende er na laatstgemeld uur geene billetten meer worden aangenomen, maar onmiddelijk tot het openen der ingekomene worden overgedaan. Wijders, dat de opgemaakte lijst der kiesgeregtigden ter stads sekretarie in het le bureau ter inzage van een ieder is nedergelegd.
Ten einde geene onwetendheid zou kunnen worden voorgewend, zal deze bekendmaking worden aangeplakt en in de alhier uitkomende dagbladen opgenomen.
's Hertogenbosch den 23 *Oktober* 1856.

29 november 1856 **Eergisteren zijn tot leden der kamer van koophandel** en fabrieken alhier, herkozen de aftredende leden J. van de Griendt met 35, C. C. Lutkie met 31 en P. de Gruijter met 30 stemmen; er zijn 37 kiezers van de 216 opgekomen.

19 maart 1857 **Beste Noordbrabandsche Spon en Lange TURF,** afkomstig uit het Helena's Veen, toebehoorende aan de Nieuwe Onderneming van J. VAN DE GRIENDT & Co., zijn tot een civielen Prijs te bekomen bij Schipper VAN SCHIJNDEL, liggende aan het Wolfshoek alhier. (2594)

25 maart 1857 **- Niet alleen voor kenners en belanghebbenden** maar voor iederen vriend van vooruitgang en ontginningen is het eene ware last thans den Horster Peel te bezoeken, die voor ruim twee jaren eene uitgestrekte en bijna ontoegankelijke veengrond was en nu in een welig boekweitveld van 207 bunders herschapen is. Niet te verwonderen is het dan ook dat de Peel thans vooral Zondags, door talrijke bezoekers zoo van Horst als andere dorpen verlevendigd wordt. Het gezigt dier lagchende en nieuw te voorschijn geroepen landouw, alsmede de gedachte dat zoo menig werkman daar een ruim dagloon verdiend heeft en nog zal verdienen, dat alles doet het hart der bezoekers van voldoening zwellen. Hulde zij hier openlijk gebragt aan de heeren ontginners van der Griendt en van ter Velden, Burgemeester te Horst c.s. die hunne beste pogingen tot welslagen der onderneming, welke zooveel goeds aan de gemeente belooft, aangewend hebben.
Ter bekoming van werk kunnen zich de arbeiders bij den burgemeester ter gemelde plaatse vervoegen.

14 mei 1857 **Griendt, J. van de, 's Bosch 561,09½**
Griendt, N. van de, 's Bosch 555.66½

30 mei 1857 **DE ONDERNEMERS van de sedert 1853 ONTGONNEN PEEL,** zoo ter VERVEENING als aanleg van BOUW en GRASLANDEN, gelegen onder de Gemeenten Deurne en Liessel, in Noordbrabant, en Horst, in Limburg, onder den naam van HELENAVEEN, zijn voornemens deze onderneming te doen overgaan in eene **MAATSCHAPPIJ VAN ONDERLINGE AANDEELEN.**
Degenen, welke hierop reflecteren en verlangen Inlichtingen te bekomen, kunnen op aanvrage bij den Ondergeteekende daarvan Prospectus en Statuten verkrijgen.
's Bosch, den 2 Mei 1857.
J. VAN DE GRIENDT.

30 mei 1857 **Uitgave van de prospectus op 27 mei 1857**
De ondernemers van de sedert 1853 ontgonnen Peel, zoo ter verveening als aanleg van bouw en graslanden, gelegen onder de gemeenten *Deurne* en *Liessel*, in Noordbrabant, en *Horst*, in Limburg, onder den naam van HELENAVEEN, zijn voornemens deze onderneming te doen overgaan in eene maatschappij van onderlinge aandeelen.
Degenen, welke hierop reflecteren en verlangen inlichtingen te bekomen, kunnen op aanvrage bij den ondergeteekende daarvan prospectus en statuten verkrijgen.
's Bosch, den 27 Mei 1857.
J. VAN DE GRIENDT.

16 juli 1857 **[…] 2o. Drie missives van Gedep. St.,** ten fine van berigt op aan hen ingezonden adressen a.) van de Kamer van Koophandel, b.) van de Maatschappij van Nijverheid, houdende bezwaren tegen het besluit van den Raad tot wederinvoering van de belasting op het gemaal; en c.) van den heer J. v. d.

Griendt, tegen het besluit tot wederinvoering van de belasting op den turf.

23 juli 1857 **Dezer dagen is door de dagbladen gemeld geworden**
dat in den onlangs te Middelburg plaats gehad hebbenden brand, een brandkast, uit de fabriek des heeren Giesbers te Roermond niet tegen het vuur bestand zijnde geweest, daar al de zich daarin bevindende papieren verzengd zijn, eenige heeren uit Zeeland, om zich te vergewissen, nog eene proeve hebben genomen met twee andere brandkassen uit dezelfde fabriek en dat ook deze gebleken zijn niet aan de vereischten noch aan het doel te voldoen.
't Behoeft niet gezegd welk nadeeligen invloed deze bevinding van zaken, niet alleen op de fabriek des heeren Giesbers heeft, maar ook op de werken van andere fabriekanten kan hebben.
De heer J. Scheffers alhier heeft daarom niet geschroomd niet onaanzienlijke kosten te doen om een zijner brandkasten, in tegenwoordigheid van een aantal bevoegde beoordeelaars en voorname ingezetenen als onder anderen de heeren de Jonge van Zwijnsbergen, J. v. d. Griendt enz. aan eene hevige proef te onderwerpen.
Gister namiddag werd nabij Deuteren in den polder de proeve genomen: 400 kraakdrooge takkebosschen behalve eene massa houtskolen voedden gedurende nagenoeg twee uren het woedend element zoodanig dat de hitte op tien passen afstand, nog moeijelijk te verduren was; en de kas een waren vuurgloed vertoonde, 't Is niet te veronderstellen dat ooit bij een eventueelen brand zulke sterk vlammende voorwerpen in de nabijheid van een brandkas vergaderd zijn, want men wilde hier het uiterste beproeven. Driemaal werd de kas omgeworpen opdat van alle kanten het vernielend vuur zijne volle kracht konde aanwenden. Na twee uren brandens toen de vier honderd takkebosschen verteerd waren begon men met eene brandspuit de kas te verkoelen, en tot deze verkoeling waren wederom ruim twee uren tijd noodig. Alsna werd het slot opengemaakt en men vond alle papieren, postpapier perkament en ander, door elk beoordeelaar er in nedergelegd, terug, terwijl het geschrift even duidelijk en klaar leesbaar was; alleen was een stuk vet of was gesmolten hetgeen op een stuk papier gevloeid was, en waren eenige plakken op het postpapier gekomen. Heden namiddag zal een onderzoek ingesteld worden door den heer Ringeling en andere deskundigen, naar de stoffen, welke aanwezig kunnen geweest zijn om die vlakken te veroorzaken. Ook was een stukje gesmolten van de koperen klep die het slot overdekt.
De heer Scheffers is voornemens in de aanstaande week eene tweede proef te laten nemen met een tweede kas. Wanneer deze even goed gelukt, dan durven wij de belanghebbenden de fabriek van onzen geachten stadgenoot allezins gunstig aan te bevelen. Wij komen hierop nader terug en zullen, zoo het ons gegeven mag zijn, het oordeel der jury mededeelen.

30 juli 1857 **ONTGINNING VAN DE PEEL.**
De **DEELNEMING** van de op te rigten Maatschappij: *Tot Verveening en Ontginning van Woeste Gronden, In Noord-Brabant en Limburg*, onder den naam van: *HELENA-VEEN*, waarvan bereids eenige Prospectussen en Statuten verspreid zijn, is behalve te *'s Hertogenbosch*, ten Kantoren van de Heeren F. VAN LANSCHOT, J W. PRONK en de GEBRs. SPIERINGS; en te *Maastricht*, bij de Heeren TIELENS EN ZN, **opengesteld** te *Amsterdam*, ten Kantore van de Heeren:
GEBRs. BOISSEVAIN, F. G. WALLER, E. & H. VAN CRANENBURGH en RUTGERS & BEAUFORT.
Te *Rotterdam*, bij H. C. VOORHOEVE & Co.
Te *Utrecht*, bij C. OORTMAN & ZN.
Te *'s Gravenhage* bij F. L. DER KINDEREN.
Te *Arnhem*, bij RANZOW & Co.
Alwaar ook Prospectussen en Statuten zullen te bekomen zijn.
De Deelneming zal open staan tot 15 September aanstaande, welk tijdstip eenigszins ruim is genomen, om de belangstellenden in de gelegenheid te stellen, de zaak ter plaatse te onderzoeken.
's Hertogenbosch, 28 Julij 1857.
(7426) J. VAN DE GRIENDT, *c. s.*

31 juli 1857 **— Na jaren lang de grondslagen gelegd te hebben**
om de Peel door verveening en ontginning tot vruchtbaarheid te brengen, is thans door de heeren J. van de Griendt c. s., alhier, het plan ontworpen om eene maatschappij op te rigten, ten einde die ontginning op uitgebreider schaal te kunnen voortzetten. De statuten dier maatschappij zijn eenigen tijd geleden, ontworpen en verspreid. De deelneming hier ter stede is vrij aanzienlijk, en wij houden ons overtuigd dat de grootsche onderneming ook elders op de medewerking zal kunnen rekenen van hen, die de overtuiging deelen, dat het ontginnen van gronden het beste middel is om de

materiëele krachten van ons vaderland te verhoogen.

6 augustus 1857 ***'s Bosch, 2 Augustus* 1857.**
De berigten omtrent het voorgevallene met zekere brandkasten bij den brand die onlangs te Middelburg gewoed heeft en bij de proeven, aldaar later genomen, moesten noodzakelijk eenen indruk veroorzaken, die door velen maar al te ligt van de regtstreeks daarbij betrokkene fabriek op het artikel zelf en alle fabrieken er van in het algemeen kon worden overgebragt. Om de nadeelen te ontgaan van zulk eene ongunstige stemming van het publiek, heeft de heer J. Scheffers, fabriekant van brandkasten hier ter stede, door een dergelijke en afdoende proeve de deugd van zijn fabrikaat willen staven. Na eene eerste proef, genomen den 21 Julij laastleden, waarvan de uitslag reeds door de dagbladen is bekend gemaakt, vervaardigde hij een tweede kast, naar een volgens de gemaakte opmerkingen en bedenkingen nog verbeterd systeem, en riep de ondergeteekenden andermaal zaam op den 31 Julij 11. in een ruim veld, nabij de stad, alwaar de nieuwe kast op een ijzeren voetstuk van ongeveer 75 Ned. duimen hoogte was geplaatst. Nadat er door ons verschillende papieren waren ingelegd van allerhande vooral van de ligtste en brandbaarste soorten, beschreven met inkt en potlood en voorzien van lakzegels, gedeeltelijk besloten in blikken bussen en houten doozen, gedeeltelijk los op den bodem in de verschillende leggers verspreid, werd de kast gesloten, en onder en rondom dezelve vuur aangelegd.
Na ongeveer een kwartier uurs werd zij met geweld van het voetstuk in den gloed nedergerukt, en door een fel, goed onderhouden vuur van 405 eiken takkenbossen, gedurende bijna een uur wit gloeijend gehouden. Daarna werd met eene brandspuit het vuur gebluscht en de kast snel afgekoeld.
Bij opening vonden wij al het daaringelegde ongeschonden, zonder zelfs het allerminste spoor van brand. Die papieren, welke los in de kast hadden gelegen, waren gedeeltelijk nat en bevlekt van het morsig water, dat bij het snel afkoelen der deur was binnengedrongen, maar op alle, zonder uitzondering, was het schrift zoo goed leesbaar als te voren; zelfs de lakzegels waren ongedeerd. Ook de kast zelve was, zoo in- als uitwendig gaaf, en scheen niets te hebben geleden; het slot was mede onverlet en werkte als te voren.
Wij vermeenen dus deze proef als geheel voldoende te mogen beschouwen, en tengevolge daarvan het fabriekaat van onzen verdienstelijken stadgenoot gerust aan iedereen te mogen aanbevelen. Het plaatsen der papieren in blikken doozen of zelfs het aanbrengen eener blikken binnenkast met afzonderlijke sluiting, achten wij in ieder geval eene wijze voorzorg, waardoor niet alleen in eene goede brandkast het geborgene voor nat en waterdamp wordt beveiligd, maar waardoor zelfs in sommige gevallen aan kleine gebreken der brandkast kan worden te gemoet gekomen. Op de ophanden zijnde eerste provinciale tentoonstelling van nijverheid hier ter stede, zal de besprokene brandkast, in den staat waarin zij uit het vuur is te voorschijn gehaald, met de papieren die er in hebben gelegen, voor een ieder te zien zijn, en het publiek zich met eigen oogen kunnen overtuigen van de juistheid van deze onze verklaring.
Jhr. M. B. W. DE JONGE VAN ZWIJNSBERGEN.
J. RINGELING.
J. BOLSIUS, *Architekt.*
I. J. PHAFF, *Kapitein.*
J. VAN DE GRIENDT.
C. J. L. PICHOT L'ESPINASSE.
L. VENEMAN, *Architekt.*

22 augustus 1857 **3. Bij monde van denzelfde namens de kommissie**
bestaande uit de heeren Deckers, van Beusekom en F. van Ryckevorsel omtrent de missive van Gedep. Staten, begeleidende de aan Zijne Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken gezonden rekwesten van de kamer van koophandel, van de maatschappij van nijverheid, en van den heer van de Griendt, eigenaar der veenderij onder Deurne en Liessel, houdende bezwaren tegen de wederinvoering van de belasting op het gemaal, de bouwmaterialen en den turf waartoe de Raad besloten heeft. Het rapport der kommissie is van den volgenden inhoud:
Dienovereenkomstig besloten
«Met toezending der verzoekschriften van 1o. de afd. 's Bosch der Noordbrabantsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid; 20. de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier; 3o. den Voorzitter dier Kamer, als eigenaar der veenderij onder Deurne en Liessel, bij uwe missives van 29 Mei en 23 Junij 11. in onze handen gesteld, hebben wij de eer daarop te berigten.
Met inachtneming der bij de wet gevorderde voorschriften, heeft onlangs de gemeenteraad, bij verordeningen die aan uwe vergadering zijn medegedeeld, besloten

tot de wederinvoering eener belasting op het gemaal, de bouwmaterialen en de brandstoffen.

22 augustus 1857 **- Volgens berigten uit Meijel ontstond aldaar**
den 15 dezer brand in de veenen van den heer van de Griendt te 's Bosch; ofschoon een aantal gemeentenaren ter hulp snelden, waren hunne pogingen vergeefsch, de vlammen waren te hevig en de rook zoo zwaar dat men niet zag wat men deed; daarbij was er gebrek aan water. Het graven van slooten was op de meeste plaatsen nutteloos, wijl de brandende turven door den hevigen wind op verren afstand geslingerd werden en overal nieuwen brand aanrigtten. Wat het blusschen mede allermoeijelijkst en schier onmogelijk maakte, was dat de turfgronden tot 6, 7, ja 8 voet diep door het vuur aangetast waren. Daar de brand steeds in uitgestrektheid toenam, was men niet weinig beducht dat hij tot de bosschen of tot het naburig dorp Meyel zou overslaan.
De waarde van hetgeen verloren is gegaan is zeer aanzienlijk.
* 200 man waren steeds met het graven van de sloot bezig, daar men bij het veranderen van den wind voor nog grootere schade bevreesd was.
Denzelfden dag riep ook de noodklok van het naburige Asten de gemeentenaren te hulp; ook daar stond een veenberg, die zich tot Deurne en Bakel uitstrekt in brand. Daar ter plaatse, alsmede in de Peel van Helden zijn duizende karren turf verbrand.
* Insgelijks verbrande er dien dag eene groote partij turf, in de Peel van Helden. Al deze onheilen moeten aan de aanhoudende hitte en droogte worden toegeschreven.

23 augustus 1857 **(8336) Het berigt uit *Maastricht*, dd. 19 Aug. ll.,**
voorkomende in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van gisteren, No. 229, dat, volgens uit Meijel ontvangen kennisgeving van 15 Augustus, in de Veenen van den Ondergeteekende een belangrijke brand zou zijn ontstaan, is **onnaauwkeurig.** Die brand heeft wel gewoed *in de nabijheid van het Helena-Veen* en tot blussching is men bezig geweest, doch schade heeft hij op zijn terrein niet gehad. Ware dit het geval geweest, dan zou hij er melding van hebben gemaakt bij de assurantie, waarbij hij zijn turf heeft verzekerd.
's Hertogenbosch, 21 Augustus 1857.
J. VAN DE GRIENDT.

26 augustus 1857 **[…] Zuid-Willemsvaart tot Aarle-Rixtel**
ter lengte van 2225 ellen; aangenomen door den heer J. van der Griendt te 's Bosch, voor f2253.

11 september 1857 **geboorte van Eduard Gerardus Josephus**

18 januari 1858 **Gedaan en verleden te s Hertogenbosch**
in het oud stads koffyhuis bewoond bij Henricus Hohmann, den achttienden January achttien honderd acht en vijftig, in tegenwoordigheid van den Heer Johannes Gerardus Losgert, kandidaat Notaris en Johannes van der Heyden, Schoenmaker, beide wonende te 's Hertogenbosch, aan den Notaris bekend, als getuigen.

Bestuurs.Vergadering van Dingsdag, den 19 Januarij 1858
Bestuursvergadering van Dingsdag 19 January 1958 des morgens ten elf ure
Bestuur's-Vergadering van 1. Maart 1858
Algemeene Vergadering der Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en verveening der Peel, genaamd Helena veen op 6 April 1858.
Bestuur's-Vergadering van 31 [?] April 1858
Bestuurs.Vergadering van 19 Mei 1858.
Bestuur´s Vergadering van 30 Juny 1858.
Bestuur´s-Vergadering van 20 Julij 1858.
Bestuurs Vergadering van 27 Augs 1858
Bestuurs Vergadering 28 Sept 1858

zie voor de lijst met aandeelhouders:
www.theelen.info/[19000101] aandeelhouders.pdf

PROSPECTUS

van de op te rigten Maatschappij TOT VERVEENING EN ONTGINNING VAN WOESTE GRONDEN ONDER DEN NAAM VAN HELENA-VEEN in Noordbrabant en Limburg.

De Peel is eene hooge grondslag of rug, welke van het Zuiden naar het Noorden, langs

de grenzen van *Noordbrabant* en *Limburg*, over 2 à 3 uren breedte, zich tusschen *Roermond* en *Grave* uitstrekt.
Van *Roermond* tot *Kessel*, tot in de gemeente *Deurne*, verheft zich dat terrein, van 25 tot 35 ellen, boven AP. en daalt van daar tot Grave weder, tot 10 el boven AP. af.
Het hoogste gedeelte van dit terrein onder *Deurne*, *Horst* en *Sevenum*, bevat een zeer goed en oud Veen, dat zich tusschen de bestaande bergkommen, van aloude tijden af, schijnt gevormd te hebben, van 3 tot 6 ellen dikte.
De ondergrond bestaat grootendeels uit fijn zand met leem vermengd, dat voor de cultuur zeer geschikt is, hetgeen blijkt uit de vruchtbare velden, die van gelijken aard, in de nabijheid in cultuur zijn gebragt en tot hooge prijzen worden verkocht.
Uit deze uitgestrekte turfvelden, welke onder de onverdeelde gemeentegoederen behoorden, werd door de rondom wonende ingezeten, zeer onregelmatig turf gestoken, zoo tot eigen gebruik, als ook om per kar naar de omliggende plaatsen te vervoeren.
Het was eerst in het jaar 1841, dat door den Heer Land-drost P. C. DE LA COURT, de aandacht op deze woeste en onbekende, doch voor de productie ook belangrijke streek, werd gevestigd (*) en de reden werd opgegeven, waarom ze zoo lang onbenuttigd was gebleven; hetgeen meestal uit staatkundige oorzaak voorkwam, en door gebrek aan communicatiën, waardoor die streek als bijna ongenaakbaar kon beschouwd worden.
Toen dus in het jaar 1845, het eerste ontwerp werd gemaakt van den zoogenaamden Zeeuwsch-Limburgschen Spoorweg, welke door de *Peel* naar *Venlo* oude worden doorgetrokken, vereenigde zich al spoedig een aantal invloed hebbende personen, ten einde eene maatschappij te vormen ter verveening der Peellanden, om de turf langs den Spoorweg te vervoeren.
Deze Maatschappij, welke ook door ontginning op een uitgebreide schaal zich voordeelige uitkomsten beloofde, kon echter niet tot stand gebragt worden; de gemeentebesturen, waarschijnlijk ten aanzien van hun belang niet genoegzaam ingelicht, verzetten zich tegen den verkoop der gemeentegronden en ook de Spoorweg kwam niet tot stand, waardoor een voorname grondslag, waarop de onderneming berusste, verviel.
Na dien tijd bleef echter de *Peel* niet vergeten; verschillende onderzoekingen werden door particulieren gedaan, om, door middel van paarden-spoor of kanaal, turf naar de *Zuid-Willemsvaart* te vervoeren. - Het leverde echter geene uitkomsten op, uit gebrek aan volledige waterpassingen, die de ligging van de Peel, in verband met de naburige streken, en de peilen van de *Zuid-Willemsvaart* genoegzaam kennelijk deden worden.
Het zoogenaamde kanaal *du Nord*, door NAPOLEON in 1803 ontworpen, tot vereeniging van Antwerpen met de *Maas* te *Venlo*, en verder door het oude spaansche zoogenaamde *Fossa Eugeniana*, ven Venlo tot *Rijnberg*, was reeds tot eene aanmerkelijke uitgebreidheid ten uitvoer gebragt, toen het, om andere inzigten, achterwege bleef en later bij de daarstelling van het kanaal van *Maastricht* naar *'s Hertogenbosch*, (in 1822, onder den naam van *Zuid-Willemsvaart* ondernomen) men tusschen *Bocholt* en *Nederweert* van een gedeelte van die *Noordervaart*, daartoe gebruik maakte, latende den tak van die vaart, van *Nederweert* tot *Venlo*, die reeds onteigend en grootendeels gegraven was, (zie de schets) onbenut liggen.
Deze tak der *Noordervaart*, welke tot in het hart van de *Peel* doordrong en welke, indien ze bevaarbaar werd gemaakt, grootendeels tot bevordering der ontginningen zoude medewerken, trok in 1852 zoo zeer de aandacht van den Commissaris des Koning in Limburg, den Heer VAN MEEUWEN, dat door ZHEG, voorstellen aan de Regering werden gedaan, om die *Noordervaart*, langs dit gedeelte, te voltooijen.
Intusschen (zooals uit het Verslag der openbare werken van 1850 tot 1853 kan blijken.) gaf een particulier het voornemen te kennen om met meer anderen, de meest belangrijke der peelgronden onder *Deurne* en *Liessel* te ontginnen, en verzocht de toestemming om de onvoltooide *Noordervaart* voor de kleine scheepvaart in te rigten, en zulks in het belang hunner ontginningen.
De Regering besloot echter, om die vaart zelve te voltooijen; ze werd in 1853 aangevangen en over eene lengte van twee uren uitgevoerd. De rigting op *Venlo*, werd echter daarna later gewijzigd, en op *Kessel*, bij *Roermond* aangenomen, waarmede men nog werkzaam is.
De Regering deed ook eene algemeen booring en waterpassing der veenen, in de *Peel*, door den Ingenieur REUVENS bewerkstelligen, en zulks met het oog op eene ontginning en scheepvaart kanaal, van *Roermond* door de *Peel* naar *Grave*.
Het bleek uit die opnemingen, dat de gronden, die met het beste gevolg schijnen te kunnen worden verveend, gelegen waren in de Noordbrabantsche gemeente *Deurne* en *Liessel* en in de Limburgsche gemeente *Venray*, *Horst* en *Sevenum*. (*)
De laatstelijk reeds vermelde onderneming, aan welker hoofd de Heeren J. & N. VAN DE GRIENDT, te *'s Hertogenbosch*, en G. J. W. CARP, destijds te *Zalt-Bommel* stonden, verkregen dan ook werkelijk 610 bunders in het hart der beste veenen onder *Deurne* in

handen, en kochten het benoodigde terrein onder *Meijel* en *Helden*, tot het daarstellen van eene vaart uit deze veenen, naar de *Noordervaart*, welke onder den naam van *Helena-vaart*, met het einde van 1853, op eene ruime schaal werd voltooid en overeenkomstig de, door de Regering gestelde voorschriften met de noodige kunstwerken werd voorzien.
Deze vaart kan een gedeelte uitmaken van het boven vermelde algemeen *Peelkanaal*, zoo men daartoe mogt besluiten.
Doch hierdoor ontstond reeds eene gemeenschap te water door de *Noordervaart* naar de *Zuid-Willemsvaart*, de *Maas* en de *Waal*, waarmede men, onder gunstige omstandigheden, de exploitatie vermeende te kunnen aanvangen.
En werkelijk werd die exploitatie, gedurende de jaren 1854-1855 & 1856, onder gunstige vooruitzigten, met kracht doorgezet en daaraan aanzienlijke geldsommen besteed, tot het graven van wijken en kanalen, het begreppen van den grondslag, om dien tot de verveening voor te bereiden, het bouwen van woningen voor opzigter, veenbaas, arbeiders en directie-locaal tot het aankoopen van schepen, om de turf voor eigen rekening te kunnen vervoeren en verdere gereedschappen, enz., het bereiden der gronden voor de boekweitteelt en aanvankelijke in cultuurbrenging van eenige perceelen, zoodanig dat, volgens de verkregen uitkomsten, die onderneming verder met voordeel en met een dividend van 10 tot 15 pct. van de gedane uitgaven, kon doorgezet worden, naar mate de uitbreiding grooter werd, de boekweitzaaijing vooruit ging, en door meerderen aanleg van wijken en kanalen, het veen meer en meer vastheid begon te verkrijgen.
Met het einde van 1856, was men reeds zoo verre gevorderd, dat jaarlijks ruim 2000 dagwerken vervaardigd, en met voordeel afgezet konden worden, welke hoeveelheid al spoedig tot het dubbele bedrag kon gebragt worden.
Men verkreeg de overtuiging, dat de bereids in cultuur gebragte gronden, eene uitmuntende hoedanigheid hadden. Dit in cultuur brengen, kon min kostbaar plaats hebben, wat de bemesting betrof, omdat deze met de meestal ledig opvarende schepen van *'s Hertogenbosch* kon aangevoerd worden, en het terrein zoo hoog is, dat de waterontlasting, na het afgraven van het veen, geregeld plaats vonden.
Het veen werd bevonden, als brandstof van eene zeer goede hoedanigheid te zijn, van oude formatie en in zich bevattende die bestanddeelen, welke vereischt worden voor het fabrikaat van gecomprimeerde turf, cokes, parafine en al wat daaruit kan voortvloeijen.
Volgens het getuigenis van bekwame steenbakkers, bevatte het zoodanige substantie, dat daarmede een oven even voordeelig, wat de hoeveelheid brandstoffen betrof, kon worden afgestookt, als het geval is met de turf, die van elders daartoe werd aangevoerd.
Ten gevolge van deze erkende goede hoedanigheid, kwam er ook aanvrage, om de turf als coke voor de hoogovens langs den boven Rijn, tot het gieten van ijzer, in plaats van houtskool te gebruiken.
Een gedaan onderzoek, door eenen bekwamen ijzerfabriekant, den heer J. NERING BÖGEL, leverde de volgende uitkomsten op, in vergelijking van coke met hout, welke tot dusverre gebezigd werden.

VERSLAG van het vergelijkend onderzoek van kolengehalte der peelturf, met dat van verschillende houtsoorten.

SOORT.	Inhoud.	Gewigt.	Gewigt na uitdrooging.	Gewigt van de kolen.	Gewigt van de asch.	Gewigt der kolen na aftrek der asch.	Percent kolenge halte.	Pct. kolenge halte volgens den natuurl. toestand.
		Lood.	Lood.	Lood.	Lood.	Lood.		
Berkenhout	1/18k. v.	40½	24½	5.00	1/9	4.89	20.2	10.20
Eikenhout	"	42½	30½	6.48	1/7	6.34	21.2	13.50
Beukenhout	"	39¼	34½	7.75	1/5	7.55	21.9	17.00

Elzenhout	"	21¼	17½	4.00	1/16	3.94	22.5	17.80
Peelturf	"	31	31	9.00	1/2	8.50	33.7	23.80

Men acht deze opgaven voldoende, om over de hoedanigheid als brandstof te kunnen oordeelen, ook wel in gewoon huisselijk gebruik en bij de steenovens en verdere fabrijken, als ook voor gecomprimeerde turf, cokes en fabrikaten van parafine, gaz, enz.
Verder bleek het ook, dat de aanvraag van turf grooter was, dan men vooreerst nog kon leeveren, en de ondernemers hebben dan ook nog al de gelden, die de exploitatie gedurende de drie genoemde jaren heeft opgeleverd, als bijdrage besteed, om aan deze belangrijke en winstgevende onderneming meerdere uitbreiding te geven en het veen zoogenaamd aan de snee te brengen.
Daarmede van lieverlede voortgaande, zoo ontstond er een uitzigt, waardoor deze onderneming (die op de bovengemelde grondslagen en met de in bezit zijnde kanalen tot vervoer, reeds gunstige uitkomsten beloofde), eene nog ongekende uitbreiding kon verkrijgen, waaruit eene nog veel grootere winst onvermijdelijk zou moeten voorvloeijen.
De vroeger ontworpen Zeeuwsch-Limburgsche Spoorweg, gaande, blijkens de schets, zeer nabij langs dit veen, verkreeg in 1857 zijn beslag, waardoor bij deze onderneming nu ook de voordeelen konden gevoegd worden, welke de Spoorweg, voor eigen gebruik bij de locomotieven, en tot vervoer naar elders kon aanbieden, en waaromtrent in 1845 eene maatschappij reeds alleen, op goede gronden, eene winstgevende exploitatie vermeende te kunnen doen steunen.
Om echter van deze uitzigten naar behooren partij te kunnen trekken, is er eene grootere uitbreiding der werken noodig; nog ongeveer 300 bunders van de beste veenen en genoegzaam tot tegen den ontworpen spoorweg aansluitende, moesten aangekocht worden, het kanaal moest tot aan den sooorweg [spoorweg] worden verlengd en daarmede in gemeenschap gebragt, meerdere wijken ter wederzijde van het kanaal moesten gegraven worden, de begrepping moest aanhoudend worden verdiept, en in verband met deze uitbreiding, kwam het plaatsen van meerdere gebouwen wenschelijk voor.
Deze omstandigheden hebben het denkbeeld doen opkomen, om de tegenwoordige inrigting te wijzigen, ten einde door vermeerdering van kapitaal nieuwe belangstellenden daarin op te nemen, de werkzaamheden spoediger uit te breiden, en alzoo partij te trekken van de gelukkig samenloopende omstandigheden.
Tot dus verre zamengesteld, volgens eene acte van overeenkomst, den 12 Augustus 1854 [1857?], te *Zalt-Bommel*, bij den Notaris HOFFMAN VAN HOVE opgemaakt, heeft zij onder zich genoegzame medewerking ondervonden, om zich te constituëren, tot eene nieuwe actie Maatschappij, waarvan de acte van oprichting, door den Notaris is opgemaakt en behoorlijk geregistreerd, en waarvan de statuten, aan de koninklijke goedkeuring onderworpen zijnde, is dezelve verleend bij besluit van den Zoo als blijkt uit de statuten, welke nevens dit prospectus zijn gevoegd, worden daardoor dus ook anderen in de gelegenheid gesteld, om zich bij deze onderneming aan te sluiten.
Het kapitaal der Maatschappij is daarbij gesteld op 2000 aandeelen, elk van f500. en alzoo op f1000000. waarmede men zich voorstelt, dat de onderneming op die ruime schaal kan worden voortgezet.
Het eigendom van de gehele zaak, de aangekochte veenderijen, ten bedrage van 900 bunders en verdere landen, de daargestelde gebouwen, het gegraven kanaal met zijne kunstwerken, de bereids tot exploitatie aangelegde kanalen, wijken, begreppingen, droogplaats en met alle daarbij behoorende gereedschappen, schepen, enz., alsmede de te veld staande turf, uit de exploitatie van 1856 voortgesproten, en wijders nog 777 bunders, waarvan de helft in pacht is genomen tot het jaar 1870 en de wederhelft door de HH. F. VAN DE VELDE c. s. te *Horst*, wordt gerekend met den 1 Januarij 1857, aan de maatschappij over te gaan, in voldoening waarvoor de ondernemers, ingevolge ta[x]atie en balans, op gemelden 1 Januarij 1857 opgemaakt, zullen genieten twaalf honderd tachtig vrije aandeelen, wordende de overige even honderd twintig aandeelen aangewend tot verlenging van het kanaal, vermeerdering der wijken, exploitatie der veengronden, arbeidsloonen voor het maken van turf, cultivering van den ondergrond, daarstellen van gebouwen, en tot aflossing van een opgenomen kapitaal (hypotheek) van f85,000.
Voor deze zeven honderd twintig aandeelen al eene inschrijving geopend en belangstellenden in de gelegenheid gesteld worden, om tot deze uitbreiding mede te werken, en om tevens op eene soliede wijze hun geld te beleggen.
De stortingen zullen overeenkomstig de statuten plaats hebben.

Van den dag der storting wordt 4 pct. rente uitgekeerd, tot de laatste storting heeft plaats gehad, die ten langste 31 December 1859 moet zijn geschied, van welk tijdstip af de dividenden voor elk aandeel worden berekend.
De rente van de reeds volgestorte aandeelen ad 4 pct. wordt gerekend aan te vangen van af den dag, dat de eerste storting is geschied.
Ten einde eene bereekening te kunnen maken van de voordeelen, welke deze onderneming voor de aandeelhouders kan opleveren, zoo heeft men zich daarbij bepaald tot eene uitbreiding, welke volgens den tegenwoordigen stand der zaak, reeds verkrijgbaar is, met ter zijde stelling van alles wat door den spoorweg kan verkregen worden, terwijl ook alle voordeelen, die het gebruik van cokes, gecomprimeerde turf, of andere fabriekmatige inrigtingen kunnen opleveren, achterwege gelaten zijn.
De voordeelige baten, welke daaruit kunnen voortvloeijen, en die door deskundigen op hunnen waarden kunnen berekend worden, beschouwt men tot de voordeelige kansen te behooren, en minder tot eene hier aangenomen, op de ondervinding reeds steunende berekening, wordende die videnden [*samen*: dividenden?] zonder overdrijving hier als een minimum voorgesteld.

18 januari 1858 **Statuten**
Artikel 5. Het maatschappelijk kapitaal wordt op negen maal honderd duizend gulden vastgesteld, verdeeld in achttien honderd aandelen, ieder van vijf honderd Gulden.
De aandeelen zijn onsplitsbaar.
De drie eerstgenoemde Comparanten brengen in de Maatschappij in alle de goederen in Artikel 3 omschreven, waartegen aan hen elf honderd en twintig vrije of volgestorte aandeelen worden toegekend, zullende den zeshonderd en tachtig resteerende aandeelen ter deelneming en inschrijving worden opengesteld.
De Som uit deze zeshonderd en twintig aandeelen voortspruitende zal worden aangewend, als tot verlenging van het kanaal, vermeerdering der wijken, arbeidsloonen voor het maken van turf, cultivering der gronden, daarstellen van gebouwen, bevordering der Scheepsvaart en aflossing der hypotheek van vijf en tachtig duizend gulden.
Van deze aandeelen worden voorloopig slechts twee honderd aandeelen uitgegeven. [...]
De overige vierhonderd en tachtig aandeelen blijven in reserve en worden niet binnen de eerste zes maanden en nimmer onder pari uitgegeven. Bij de uitgifte daarvan hebben de oorspronkelijke deelnemers de voorkeur. Binnen den tijd van drie jaren zullen alle aandeelen moeten geplaatst zijn, tenzij er verlenging van den termijn door den Koning, aan de Maatschappij verleend worde.
Artikel 10. Het aandeel wordt door het geheele bestuur en twee Commissarissen onderteekend en is van den volgenden inhoud: Nummer . . Aandeel in de Maatschappij tot ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helena veen, vastgesteld bij akte voor den Notaris Johannes de Bergh, te 's Hertogenbosch in tegenwoordigheid van getuigen den achttienden January achttien honderd acht en vijftig verleden, behoorlijk geregistreerd te 's Hertogenbosch, den twintigsten January achttien honderd acht en vijftig, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den een en dertigsten December achttien honderd zeven en vijftig, Nummer 66, ter grootte van f500.- Zegge vijf honderd gulden ten name van ...

11 februari 1858 **NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN.**
Voor Johannes de Bergh, notaris, gevestigd te 's Hertogenbosch, hoofdplaats der provincie Noordbrabant, in tegenwoordigheid van de nagenoemde getuigen, zijn verschenen:
de heer Jan van de Griendt, brander, [...]

aandeel 0884 Ameshoff achterzijde
aandeel 0884 Ameshoff voorzijde

12 februari 1858 **Bij Kon. besluit van 31 Dec. 1857,**
is op het rekwest van J. van de Griendt, te 's Hertogenbosch, J. M. Peereboom, te Helmond, F. A. J. van Lanschot te 's Hertogenbosch, W. Ambrosius Az. te Heerewaarden en A. B. van der Steen te 's Hertogenbosch, te zamen uitmakende het benoemd bestuur eener te 's Hertogenbosch te vestigen Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helena-Veen, vergunning verleend tot oprigting dier naamlooze vennootschap.

12 februari 1858 **Nederlandsche staatscourant, nummer 37**
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN.
Statuten van de "*Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel*, […]

13 februari 1858 **- Z. M. heeft bewilliging verleend tot oprigting**
te 's Hertogenbosch eener naamlooze vennootschap onder den titel van "Maatschappij ter ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helena-Veen," en zulks op den voet en

onder de voorwaarden in het ten requeste overlegde ontwerp der akte van oprigting omschreven.

12 maart 1858 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd Helenaveen.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten, worden de AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag 6 April e. k., des Namiddags ten 3 Ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN op de Markt te 's Hertogenbosch.
's HERTOGENBOSCH, 12 Maart 1858.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (4145)

15 april 1858 **[...] 1o. der sluis no. 2, op het 1ste perceel**
der Zuidwillemsvaart onder Middelrode; aangenomen door J. van de Griendt, voor f8395.

7 mei 1858 **7 mei 58 20/1022**
155/12 fol. 10
11,98.
Voor Johannes der Bergh, Notaris, gevestigd te 's Hertogenbosch, Hoofdplaats der Provincie Noord Brabant, in tegenwoordigheid van de nagenoemde getuigen, zijn verschenen
De Heer Jan van de Griendt, brander, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer Nicolaas van de Griendt, koopman, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer George Jan Willem Carp, zonder beroep, wonende te Breda.
De Heer Augustinus Cornelis van Lanschot, Lid der Provinciale Staten van Noord Brabant, en koopman, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Meester Franciscus Augustinus Josephus van Lanschot, practiserend Advocaat, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Augustinus Arnoldus Jacobus van Lanschot, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Godefridus Ludovicus Hubertus van Lanschot, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Jonkheer Meester Cornelis Richardus Edmundus van Rijckevorsel, practiserende Advocaat, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Josephus Borzo, Fabrykant, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Johannes Antonie Kaub, koopman, wonende te 's Hertogenbosch.
De heer Christoffel Christianus Lutkie, Fabrijkant, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer Bartholomeus Josephus Heeren, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch
De Heer Jacob Willem Pronk, Commissaris in Effecten, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Marinus Lambertus van der Linde, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Gerardus Ignatius van Erp, koopman, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Hendrikus van Haaren, Aannemer, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer Adrianus Benedictus van der Steen, koopman, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Hendrikus Bogaerts, ondernemer van Postwagendiensten, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Petrus van der Meulen, koopman, wonende te 's Hertogenbosch.
Mejufvrouw Maria Catharina Geelen, Weduwe van den Heer Arnoldus Panis, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch
De Heer Johannes Dupont, koopman, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer Josephus Cornelis Meuwesen, koopman, wonende te 's Hertogenbosch
Mejufvrouw Maria van Osch weduwe van den Heer Johannes Antonius

Cordeweener, Fabrykant, wonende te s Hertogenbosch.
De Heer Petrus Fischer, Rijks Opzigter van den Waterstaat, wonende te 's Hertogenbosch.
De Heer Leonard Ignatius Nicolaas Spierings, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch
Mejufvrouw Anna van Heesbeen, weduwe van den heer Wouterus van der Steen, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch
Voornoemde Heer Jan van de Griendt, in hoedanigheid zoo als hij verklaarde, van mondeling gevolmagtigde van
1= den Heer Meester Jan Gerlings, Commissionair, wonende te Utrecht.
2= den Heer Meester Willem Jan Roijaards, Grondeigenaar zonder beroep, wonende te Utrecht.
3= den Heer Jonkheer Jan Carel Strick van Linschoten, zonder beroep, wonende te Utrecht.
4= den Heer Eliza Heringa, Emeritus Predikant, wonende te Utrecht.
5= den Heer Meester Jacobus Thooft, Dijkgraaf, en Lid der Provinciale Staten van Gelderland, wonende te Zalt Bommel.
6= den Heer Meester Jacobus Gerrit Thooft, kantonregter, wonende te Zalt Bommel.
7= den Heer Lodewijk Arend Baron van Ittersum, Ritmeester van de Dragonders, in garnizoen te Zutphen en wonende aldaar.
8= den Heer Gerardus Johannes Heyligers, zonder beroep, wonende te Zalt Bommel.
9= Mejufvrouw Maria Geertruda de Frederici Weduwe van den Heer Abram du Bois, zonder beroep, wonende te Amsterdam.
10= den Heer Martinus Rosman, koopman, wonende te Breda.
11= den Heer Jan Martens Peereboom, zonder beroep, wonende te Helmond.
12= den Heer Jacob Arnoud Carp, Fabrykant, wonende te Helmond.
13= den Heer Cornelis Carp, zonder beroep, wonende te Helmond.
14= den Heer Carel Frederik Carp, zonder beroep, wonende te Helmond.
15= den Heer Johannes Abel Adrianus Waldorp, Ingenieur van den Waterstaat, wonende te Arnhem.
16= den Heer Hendrik Willem Fromberg, Architect, wonende te Arnhem.
17= den Heer Henri François Fynje, Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, wonende te Arnhem
18= Mejufvrouw Maria Francoise Constance Fijnje, zonder beroep, wonende te Arnhem
19= den Heer Johannes Verwaayen, koopman, wonende te Arnhem.
20= den Heer Johann Nering Bogel, Fabrykant, wonende te Isselburg.
21= den Heer Cornelis Schiffer, Steenbakker, wonende te Rossum
22= den Heer Pieter van t Hoff Stolk, Steenbakker, wonende te Ouwerkerk aan den IJssel.
23= de Heeren Cornelis Spruyt Stolk en Marinus Adrianus Gijsbertus Stolk, beide Steenbakkers, wonende te Druten, handelende onder de Firma van Gebroeders Stolk.
24= den Heer Jan Deckers, Opzigter van het Helena Veen, wonende te Helena Veen (Deurne)
25= den Heer Willem Ambrosius, Steenbakker, wonende te Heerwaarden
26= den Heer Salomo Gelle Heringa, Post Directeur, wonende te Schiedam
27= den Heer Carel Lodewijk van Riet, Notaris, wonende te Deurne.
28= den Heer Ego van der Elst, Ingenieur van 's Rijks Kolenmijnen, wonende te Kerkrade
29= den Heer Johann Frederik Pool, Notaris, wonende te Druten.
30= Mejufvrouw Francoise de Villeneuve, zonder beroep, wonende te Nijmegen, en

31= den Heer Stephanus Frügg [Trugg], Aannemer, wonende te Rosmalen. Welke drie eerstgenoemde Comparanten te kennen geven, dat door hen reeds sedert eenige jaren een aanvang is gemaakt, tot ontginning en Verveening van gronden in Noord Brabant en Limburg, dat zij aan dezen zaak meerdere uitbreiding willende geven, daarom hebben besloten, zoo met elkander als met die personen, welke later in deze zaak zullen deelnemen en na de Koninklijke bewilliging of goedkeuring bij Koninklijk besluit van den een en dertigsten December achttien honderd zeven en vijftig, Nummer 66, bij dezen ten bedoelde einde op terigten eene Naamlooze Vennootschap, welke zij Comparanten verklaren aan te haan, op de navolgende voorwaarden en bepalingen.
[...]

1 augustus 1858 *** ASSEN, 30 Julij. Sedert eenige jaren is men** in deze omstreken, voornamelijk in het Helenaveen, begonnen met de peel te ontginnen, en wel voor de boekweitteelt, hetgeen telkenjare gunstige resultaten heef opgeleverd. Dien ten gevolge heeft men dan ook een groot aantal gemeentegronden tot dat einde verpacht, welke thans voor het grootste gedeelte in ontginning zijn gebragt. De veenboekweit staat thans in vollen bloei en belooft eene buitengewone opbrengst. De Zondag ll. alhier in de omstreken geheerscht hebbende storm heeft veel schade in de tuinen aangerigt, doordien aan de boomen, welke eenigzins aan den wind blootgesteld waren aanmerkelijke nadeel is toegebragt; het grootste gedeelte van het veelbelovend ooft is afgewaaid. De boekweit heeft hier en daar een weinig geleden, die in de peel is bijna onbeschadigd. De aardappelen staan uitermate schoon en beloven eene dubbele opbrengst, de thans gerooid wordende zijn groot van stuk en lekker van smaak; van de ziekte heeft men nog geene sporen ontdekt.

21 augustus 1858 ***Verveeningen*. Ten aanzien van de verveeningen onder Deurne** in het zoogenaamde Helena-veen, onder de direktie van J. van de Griendt te 's Bosch, kan over 1857 worden medegedeeld, dat het steken van turf steeds met kracht wordt voortgezet, als zijnde van Maart tot November door de ambtenaren van 's rijks belastingen gepeild geworden 162,507 ton lange turf der 3e klasse; terwijl daarenboven door of van wege de ondernemers, uit de aanliggende veengronden van de gemeente Deurne, nog 200,000 ton turf 3e klasse en 500 ton turf van de 1e klasse gefabriceerd zijn.
Het hoofdkanaal (Helena-vaart) is dat jaar niet verder doorgetrokken, doch is in de verdere strekking over 500 ellen lengte de bovenveen afgevoerd. Nieuwe zijwijken zijn er ook niet aangelegd.
In de maand Mei 1857 is een aanvang gemaakt met het afbranden van het veenterrein voor de boekweitteelt, en zijn met boekweit bezaaid 90 bunders onder Deurne en 213 bunders onder Horst; zijn er thans in het Helena-veen 150 bunders begript en voor de boekweit bekapt, en onder Horst 275 bunders.
De boekweitteelt heeft dat jaar buitengewone resultaten opgeleverd, doordien elke bunder gemiddeld 21 mudden heeft opgebragt.
Negen bunders waren tot bouwland aangelegd, die mede eene gunstige uitkomst hebben opgeleverd.
Het aantal woningen is niet vermeerderd en ook de bevolking is niet toegenomen.
In de maand Oktober is een der bestaande steenen gebouwen tot noodkerk ingerigt, waarin dagelijks dienst wordt verrigt.
De gezondheidstoestand der bevolking is steeds gunstig gebleven.
Deze onderneming is thans overgebragt in eene maatschappij, waaruit zal voortvloeijen dat in 1858 nog met meer kracht zal worden gewerkt.
In navolging van deze onderneming, zijn in November 1857 onder de gemeente Deurne verpacht ongeveer 400 bunders voor de boekweitteelt; dit voorbeeld is reeds eveneens gevolgd onder de gemeenten Zevenum en Venraij (Limburg.)
In de veenderij genaamd den Diepenhoek, onder Someren zijn gepeild 35482, en onder de gemeenten Deurne, Asten en Bakel 336294 ton turf.

20 oktober 1858 **MAASTRICHT, 16 Okt.**
Ll. Dingsdag 12 Oktober heeft de kommissaris des Konings, vergezeld van den burgemeester van Maastricht en vele andere notabiliteiten (na des maandags te voren de gemeente Nederweert bezocht te hebben) zich aan boord begeven van het jagt, door den heer J. van de Griendt ter zijner beschikking gesteld om diens veenderijen,

Helenaveen genaamd, te bezoeken.
Na het noorderkanaal afgevaren te zijn, heeft de kommissaris des Konings meer dan twee uren aan het bezigtigen der veenderijen doorgebragt. De heer van de Griendt had de eer hem, de voornaamste werken aan te wijzen.
De kommissaris des Konings heeft die werken met eene levendige belangstelling in oogenschouw genomen en zijne bewondering daarover aan den ondernemer te kennen gegeven, daarbij het verlangen uitdrukkende, dat zijn voorbeeld in Limburg navolging mogt vinden. Na bij den heer van de Griendt een kollatie te hebben gebruikt is de kommissaris des Konings met zijn gevolg tegen den avond naar Nederweert teruggekeerd.

31 december 1858 **MAATSCHAPPIJ.**
In 1858 werd de N.V. Maatschappij Helenaveen opgericht, omdat het bedrijf veel kapitaal nodig had. Uitgegeven werden 2000 aandelen van f500 waarvan er 1450 werden geplaatst. De aangekochte veenderijen bedroegen inmiddels 900 ha eigendom. In 1858 kocht de Maatschappij nl. 300 ha veengrond van de gemeente Horst. De comparanten van de vennootschap waren Jan van de Griendt te ’s-Hertogenbosch, Nicolaas van de Griendt te ’s-Hertogenbosch en George Carp te Breda. Het Bestuur bestond uit een direkteur die tevens lid en voorzitter was, vier gewone leden en vier commissarissen. Ieder lid moest destijds vier aandelen op zijn naam bezitten. Deze aandelen bleven in de kas der maatschappij als onderpand voor het beheer van de bestuurders. De direkteur moest 20 aandelen in eigendom hebben, welke werden bewaard in de kas van de Maatschappij Helenaveen. Zijn salaris bedroeg f2000. De commissarissen – welke toezicht uitoefenden – moesten minstens 2 aandelen bezitten.

Iets preciezer:
De gebroeders Jan en Nicolaas van de Griendt uit ‘s-Hertogenbosch en George Jan Willem Carp uit Breda richten op 18 januari 1858 bij notaris de Bergh te ‘s-Hertogenbosch de Vennootschap tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helena-Veen op.
Daarbij worden volgens artikel 5 van de statuten 1120 vrije of volgestorte aandelen toegekend aan bovengenoemde 3 heren, 680 resterende worden ter deelneming en inschrijving aangeboden; in eerste instantie 200 aan een heel reeks mannen en enkele weduwen. Hoe overigens de 1120 aandelen over de 3 personen zijn verdeeld blijft onduidelijk.
De overige 480 aandelen - van de in totaal 1800 mogelijk uit te geven aandelen - blijven in reserve en kunnen daarna uitgegeven worden.
De nominale waarde van elke aandeel is f500. Dat de drie heren niet hoeven te betalen is vanwege het feit dat zij de voorgaande 5 jaren al veel geld in de aankoop en ontginning van de Peel gestoken hadden.
Volgens artikel 6 zijn de aandelen op naam gesteld en elders wordt gesteld dat verkoop plaats vindt door tussenkomst van de directeur van de onderneming.
Rond 1860 zijn er dan 1387 aandelen in omloop.
Op 10 december 1884 worden via C. van de Griendt 248 aandelen van Ant. Smits uit Breda te koop aangeboden. Niet bekend is of de verkoop volledig is uitgevoerd. Deze Ant. Smits was niet een van de aandeelhouders van het eerste uur, maar de schoonzoon van Nicolaas van de Griendt die in 1871 overleden was. Er zijn toen dus geen aandelen "verloren" geraakt.
Begin maart 1889 worden in de krant 500 aandelen te koop aangeboden, via één der gebroeders van de Griendt nazaten? Of en aan wie deze verkocht zijn is niet duidelijk, maar in mei 1894 heeft een vermindering tot 887 aandelen zijn beslag gekregen, en het aantal aandelen blijft lange tijd 887. De 500 aandelen zijn waarschijnlijk dus terug gekocht door de vennootschap en ingetrokken.
In 1898 wordt een tweede stel dividendbewijzen uitgegeven.
De nummering van de aandelen loopt dan nog tot ver boven de 1000, tot zeker 1400, hoewel er maar 887 aandelen in omloop waren.
Er is een discrepantie tot het aantal van minstens 1400; waarschijnlijk er zijn tussen circa 1860 en 1920 extra aandelen uitgegeven en ingetrokken.

Bestuurs-Vergadering 24 Jan 1859
Bestuurs-Vergadering 21 february 1859
Algemeene Vergadering der Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen op Dingsdag 5 April 1859
Bestuurs-Vergadering van 8 Juny 1859
Bestuurs-Vergadering van 29 July 1859
Bestuurs-Vergadering van 7 Sept. 1859
Bestuurs-Vergadering van 9 December 1859

15 februari 1859 **Vrijdag jl. heeft aan het provinciaal gouvernement** alhier plaats gehad de aanbesteding van het driejarig onderhoud der provinciale weg in Noordbrabant in 25 perceelen. [...]
Aannemers zijn geworden als volgt: [...]
3e perceel (Rosmalen-Veghel) J. v. d. Griendt te 's Bosch ... 2449.66
4e perceel (Veghel-Beeksche Brug) J. v. d. Griendt te 's Bosch ... 2563
5e perceel (Veghel-Overlangel) J. v. d. Griendt te 's Bosch ... 2776.66 [...]

10 maart 1859 **Gister heeft op het gouvernements-hôtel de aanbesteding** plaats gehad van het gereedmaken der aardenbaan, met de daarin vereischte steenen heulen, benevens de begrinding en gedeeltelijke bestrating met mopklinkers van den prov. weg van Helmond door de kom van Deurne tot de brug bij den watermolen aldaar, uitmakende eene lengte van 11023 ellen, welk werk is aangenomen door den heer J. van de Griendt, te 's Bosch, voor de som f38,788. Er waren 9 inschrijvers van welke de hoogste was de heer Corn. de Laat, te Gorinchem voor f54,396.

12 maart 1859 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd Helenaveen.**
Ingevolge Art. 35 der Statuten, worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag 5 April e. k., des Namiddags ten 3 Ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN (*Oud Stads-Koffijhuis*), te 's Hertogenbosch.
's HERTOGENBOSCH, 12 Maart 1859.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (4256)

10 mei 1859 **Griendt, J. van de, 's Bosch ...788.45**

9 juni 1859 De ondergeteekende geeft bij deze te kennen, dat er in zijn pakhuis te *Helena-Veen* steeds voorradig is en verkrijgbaar, **BESTE HOLLANDSCHE ASCH** à 40 centen per mud
Helena-Veen den 9 Junij 1859
J. DECKERS.

23 juni 1859 **Gister hebben aaan het lokaal van het provinciaal bestuur** van Noordbrabant de volgende aanbestedingen plaats gehad, als: 1o. de aanleg van telegraaflijnen in drie perceelen: [...]
2o. het verrigten der noodzakelijke vernieuwingen en herstellingen, alsmede het onderhouden van de werken der Zuidwillemsvaart in de provincie Noordbrabant van den 1sten Julij 1859 tot den laatsten Junij 1862 en zulks in twee perceelen.
Het eerste perceel is aangenomen door den heer J. van de Griendt te 's Bosch, voor f43,000. Er waren 5 inschrijvers. [...]

12 juli 1859 **[...] De heer *Griffier* geeft voorlezing van een adres** van den heer N. v. d. Griendt te 's Bosch tot ondersteuning van de adressen van de gemeentebesturen van Deurne en Meijel, waarbij de daarstelling van een prov. weg van eerstgemelde gemeente naar de Limburgsche grenzen in de rigting van Meijel gevraagd word. - Verzonden naar de 3de Afd. [...]

22 juli 1859 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd *Helenaveen*,**
gevestigd te 's Hertogenbosch.
Het Bestuur heeft de eer Belanghebbenden ter kennis te brengen, dat tot 1°. September e. k. de Deelneming in voornoemde Maatschappij opengesteld is ten Kantore van de Heeren F. VAN LANSCHOT, J. W. PRONK en GEBR. SPIERINGS, allen te 's Hertogenbosch, zijnde het **AANDEEL** gesteld à Pari met 1½ pCt. Verhooging als Bijdrage in het Reservefonds. **J. VAN DE GRIENDT,**
's Hertogenbosch, 20 Julij 1859. Directeur. (11771)

27 augustus 1859 ***Verveeningen.***
Tot het verveenen van peelgronden zijn 1858 geene koncessien verleend; omtrent de bestaande kan het navolgende worden medegedeeld:
1o. De verveening in het zoogenaamde Helenaveen, gemeente Deurne, onder direktie van J. van de Griendt te 's Bosch, werd ook in 1858 geregeld voortgezet; eene Maatschappij heeft zich echter daartoe gevormd, waarvan de statuten zijn goedgekeurd bij koninklijk besluit van 31 December 1857 No. 66.

Het steken, afbanken, droogen, opzetten en vervoeren van turf heeft onafgebroken plaats gehad; daartoe zijn aan dagg. besteed ongev. 60,000 dagl.
Voor het verlengen van het veenkanaal ..... 15,000 dagl.
Aan het begreppen, grond omwenden, gelijkmaken,
zaaijen, inzamelen en dorschen van boekweit ..... 5,000 dagl.
Idem onder Horst (Limburg) ..... 13,000 dagl.
Te zamen ongeveer ... 93,000 dagl.
De verveening heeft opgeleverd:
Op de eigendommen der maatschappij, volgens de peiling der ambtenaren van 's rijks belast. 257,546 ton turf 3e kl.
Op de gepachte 5 bunders onder ton turf 3e kl.
Deurne ..... 65,000 ton turf 3e kl.
Op het partikulier terrein .....125,000 ton turf 3e kl.
Idem Idem ..... 1,800 ton turf 3e kl.
Te zamen 449,316 ton turf
Het veen of hoofdkanaal doorgetrokken zijnde tot aan Soemeer, heeft thans eene lengte van ruim 10.000 strekkende ellen met een waterspiegel van 10 el, bij eene diepte van 1.60 el.
Uit dit kanaal zijn vier zijwijken in onderscheidene rigtingen door de verveeningen gegraven, van eene gezamenlijke lengte van 1.500 el, bij eene breedte op den waterspiegel, die van 7 tot 9 el verschilt.
De ontginning heeft opgeleverd:
In het Helenaveen 119 met boekweit bezaaide bunders, welke ongeveer 2,900 mudden boekweit hebben geleverd.
Hiervan werden 22 bunders te velde staande boekweit verpacht voor den gemiddelden prijs van f126.- per bunder.
Onder Horst zijn eveneens 275 bunders tot de boekweitteeld gebezigd, welke ongeveer 8,000 mudden boekweit hebben opgeleverd; hieronder is begrepen de opbrengst van 100 bunders die te veld staande verpacht zijn voor den gemiddelden prijs van 130 per bunder.
De steenen gebouwen zijn niet vermeerderd, alleen de keeten voor het werkvolk zijn met twee vermeerderd, terwijl een dezer ter voorziening eener dringende behoefte tot smederij is ingerigt.
De vaste bevolking bedroeg 45 mannen, 45 vrouwen en 128 kinderen, te zamen 218.
Gelegenheid tot onderwijs wordt dringend vereischt.
De gezondheidstoestand heeft niets te wenschen overgelaten.
Ofschoon deze zomer hevige veen- en heidebranden de omstreken teisterden, zoo heeft men in de hier bedoelde veenderij, weinig beduidende schade daardoor geleden.
Het vervoer van den turf geschiedt deels met schepen van de maatschappij, deels met andere schepen; uitsluitend tot dit vervoer worden 8 (of 3?) schepen door de onderneming gebezigd.
Van uit het Noorderkanaal zijn aan sluis no. 13 der Zuidwillemsvaart geschut 216 vaartuigen met turf bevracht, metende te zamen 13.902 ton, alsmede aan sluis no. 11 met inbegrip van de schepen belast met turf uit de Somersche en Astensche Peel, 126 vaartuigen, metende te zamen 1,249 ton, alzoo in totaal 342 vaartuigen, metende 15,151 ton.
2o. Door de gemeentebesturen van Deurne en Liessel, [....]

22 september 1859 **TE KOOP GEVRAAGD:**
Gebruikte MATERIALEN en **AANHOORIGHEDEN** eener SCHEEPSTIMMERWERF, geschikt voor den aanleg eener Nieuwe Werf.
's Bosch, J. VAN DE GRIENDT.
20 September 1859. (9938)

7 november 1859 **[overlijden van rector Nuyts]**
1857. JOSEPH MARTINUS NUYTS v. **Bergeik**. – ┼ 7 nov. 1859.
Nuyts, oudere broeder van den kruisheer Nuyts missionaris in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, werd in 1843 kapellaan te Geldrop en in 1852 te St. Michiels-Gestel, doch was geen twee jaren rector te Helenaveen, toen de dood hem wegrukte; hij is op het kerkhof te Helenaveen begraven.

20 november 1859 **THEOD. LUDOVICUS VAN DEN EYNDE van Gemert.**
Van den Eynde, een van drie broeders priesters, werd in 1848 assistent te 's Bosch in de parochie St. Jacob, in 1850 kapellan Geffen en hetzelfde jaar te Kaatsheuvel; den 2? november 1859 werd hem het rectoraat van Helenaveen opgedragen.

27 december 1859 **Van wege het Departement van Oorlog**
door den eerst aanwezenden officier der genie in deze vesting: 1o. het verbeteren van den bedekten weg bij het fort Isabella en het maken van een steenen duiker en grindweg, ter lengte van 551 ellen. Aangenomen door den heer J. van de Griendt voor f11,350. 2o. het egailseren van het kamp Willem II bij Vught. Aangenomen door den heer H. C. Lathouwers te Vught voor f9500/

Bestuurs-Vergadering van 2 April 1860
Algemeene Vergadering der Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen op te 's Bosch op Dingsdag 3 April 1860
Bestuurs-Vergadering van 29 Mei 1860
Bestuurs-Vergadering van 3 July 1860
Bestuurs-Vergadering van 31 July 1860
Bestuurs-Vergadering van 20 Sept 1860
Bestuurs-Vergadering van 7 December 1860

5 januari 1860 **Door den kolonel Noot, eerstaanwezend ingenieur te 's Bosch,**
is onlangs in het openbaar aanbesteed: het verbeteren van de gemeenschap langs het fort Isabella, van de legerplaats naar Vugt, welk werk door het departement van oorlog is toegewezen aan den minsten inschrijver, J. van de Griendt, voor f11,350; 2°. het gelijk maken van den grond der voorschrevene legerplaats bij Vugt, hetwelk mede door het departement is toegewezen aan den laagsten inschrijver, H. C. Lathouwers, voor f9500; en 3°. het herstellen van het gebouw der Vugtepoort te 's Bosch, dat toegewezen is aan G. Schuil; voor f4100.

10 januari 1860 **In de Zaturdag avond plaats gehad hebbende vergadering**
van de Kamer van Koophandel alhier, is de heer J. van de Griendt met 5 van de 8 stemmen tot president, en de heer J. van Andel Hz. met 6 van de 8 stemmen tot vice-president gekozen.

20 januari 1860 **Men verneemt, dat door den heer J. van de Griendt alhier,**
directeur der maatschappij tot ontginning en verveening van den Peel, genaamd het Helena veen, aan de Hooge Regering het verzoek is gedaan, dat de sleepbootdienst, waarvan aan de heeren Dafour en Schoonhein, te Utrecht, akte van vergunning is verleend, te zijnen name en in gemelde hoedanigheid moge worden overgeschreven.

6 februari 1860 **Bij beschikking van den 2den dezer, N°. 121,**
is aan den heer J. van de Griendt, directeur der maatschappij tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen, te 's Hertogenbosch, vergunning gegeven om de stoombootdienst, tot het slepen van schepen en het vervoer van goederen en vee op den Rhijn, de Waal, de Beneden- en Boven-Maas en den Gelderschen IJssel, waarvoor den 11den dec. 1856 concessie werd verleend aan de heeren J. van der Muts en C°., voorloopig voort te zetten.
Van regeringswege is ten behoeve van sommige kamers van koophandel en fabrieken verzonden eene gedrukte opgaaf der schepen in 1850 te Cadix binnengeloopen.

25 februari 1860 **Op Dingsdag den 21sten dezer is alhier tot stand gekomen**
een spoorweg-komité, bestaande uit de heeren: Jhr. Mr. E. J. E. M. der Kuyper burgemeester van 's Bosch president; Jhr. de Jonge van Zwijnsbergen; A. van Lanschot; L. M. Rouppe van der Voort; J. van de Griendt, leden en Mr. Frans Vermeulen, sekretaris, om bij de verschillende spoorweg-plannen, die zich reeds hebben opgedaan of nog opdoen zullen, de belangen onzer stad op eene krachtige en doelmatige wijze voor te staan.

12 mei 1860 **Griendt, J. van de, 's Bosch 826.07**
Griendt, N. van de, 's Bosch 409.01

18 mei 1860 **Bij beschikking van den 12den Mei 1860, is, onder intrekking**
der voorloopige vergunning en der verdere daartoe betrekkelijke resolutiën, aan den heer J. van de Griendt, als directeur der maatschappij tot ontginning en verveening der Peel, genaamd "Helenaveen" te 's Hertogenbosch, concessie verleend voor een stoombootdienst op den Rhijn, de Waal, de Beneden- en Boven-Maas en den Gelderschen IJssel.

19 juni 1860 Heden overleed tot onze bittere droefheid, onze geliefde Moeder, Behuwdmoeder Mejufvrouw MARIA CATHARINA GEELEN, echtgenoote van den Heer ARNOLD

PANIS, na eene kortstondige on gesteldheid van slechts weinige dagen, in den ouderdom van ruim 66 Jaren. Zij die de dierbare overledene gekend hebben, zullen eenigzins kunnen beseffen, wat wij allen in haar verliezen.
J. W. A. PANIS.
A. M. PANIS. – GEB. VAN DER STEEN.
G. F. W. SCHEVERS.
M. A. SCHEVERS. - GEB. PANIS.
J. VAN DE GRIENDT.
M. H. H. VAN DE GRIENDT. - GEB. PANIS.
's HERTOGENBOSCH, 19 Junij 1850. (11133)

16 augustus 1860 **No 3. SPELT, 1e Prijs, *Zilv. Med.*,**
uitgeloofd door den heer J. van de Griendt, Voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken, Lid van het Bestuur der Tentoonstelling. 2e Prijs, *Getuigschrift.*

27 september 1860 VERSLAG der toegekende Prijzen en Premien …
ROGGE. 3e prijs, getuigschrift, no. 422, *T. Smits* te Leende en no. 111, *J. M. Deckers* te Helena-Veen.
BOEKWEIT (Veen). 1e prijs, zilv. med., no. 112, *J. M. Deckers* te Helena-Veen; 2e prijs, getuigs., no. 119, *J. M. Peereboom* te Helmond.

1 december 1860 **Op Dingsdag, den 27 November is alhier aanbesteed:**
het onderhoud van den provincialen Grind- en Klinkerweg van Helmond naar Deurne, ingaande den 1 Januarij 1861 en eindigende den 31 December 1861. Aangenomen door J. van de Griendt te 's Bosch voor f2347.00.

8 december 1860 **HEUSDEN, 5 Dec. De heer J. v. d. Griendt is aannemer**
geworden van het maken van verdedigingswerken achter den Hoogen Maasdijk bij Hedikhuizen en ook tegenover de Bernsche hoeven, respektievelijk voor f26,400 en f28,800, terwijl de heer C. de Laat is aannemer geworden van het maken van een verdedigingswerk achter den Elshoutschen Dijk, voor de som van f13,000.

29 december 1860 **HEUSDEN *27 december.***
— De heer G. M. Sigmund te Werkendam is als minste inschrijver aannemer geworden van het maken van een verdedigingswerk achter de Doeversche sluis, voor de som van f20,900, terwijl de heer J. van de Griendt te 's Bosch aannemer is geworden van het maken van een verdedigingswerk op den straatweg gelegen, van hier naar Elshout voor de som van f17,600, zijnde beide aanbestedingen door den Minister van Oorlog toegewezen.

Bestuurs-Vergadering van 2 April 1861
Algemeene Vergadering van HH Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel gen. Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag 2 April 1861.
Bestuurs-Vergadering van 13 Mei 1861
Bestuurs-Vergadering van 28 Juny 1861

24 januari 1861 **Het is bekend hoe menigmaal onze stad door overstrooming**
geteisterd wordt en dat dit gevaar ons telken jare te wachten staat. Dezer dagen nog hadden wij er de droevige ondervinding van. Niets zou dus den ingezetenen, en vooral hun die de lager gelegen wijken bewonen, welkomer zijn dan de aanwending van maatregelen of werken, welke aan dien ellendigen toestand een einde maken.
De Hoogwelgeb. heer mr. F. G. J. baron van Rijckevorsel, lid van het Provinciaal Geregtshof van Noordbrabant, lid van den gemeenteraad van 's Hertogenbosch en Voorzitter van den polder *Boschveld en May* en van den polder *Laag-Hemaal*, heeft zijne aandacht op dit belangrijk punt gevestigd en daarvan eene bijzondere studie gemaakt, welke hem geleid heeft tot het voorstellen en indienen bij den Gemeenteraad van een plan tot water-vrijmaking dezer stad.
Ook ons is dit plan toegezonden en wij meenen het, om het gewigt der zaak, in zijn geheel te moeten mededeelen, opdat allen, die daarbij belang hebben en vooral zij, die met de waterbouwkunde meer bijzonder bekend zijn, het in ernstige overweging kunnen nemen, en zoo mogelijk tot het voorgestelde en allerwenschelijkste doel door inlichtingen of anderzins bevorderlijk mogen zijn.
Het plan van den heer van Rijckevorsel luidt aldus:
Aan den Gemeenteraad te 's Bosch.
De kostbare werken, ten behoeve der Stadshaven ontworpen, en waarvan de uitvoerige plans en teekeningen ter onzer inzage en beoordeeling zijn neergelegd, zouden gewis

de algemeene belangstelling in de hoogste mate opwekken, indien daarmede het water-vrij-maken der Stad in verband konde gebragt worden.
De uitvoerbaarheid eener dergelijke onderneming is meermalen beweerd en betwijfeld, doch de bezwaren, die zich inzonderheid in den omtrek der haven voordeden, zijn thans, met het oog op de voorgestelde veranderingen, óf gereedelijk op te heffen, óf voor het vervolg schier onmogelijk te bedwingen.
Het juiste tijdstip is alzoo daar, om dit gewigtige vraagstuk ter sprake te brengen en daarom veroorloof ik mij, betrekkelijk die zaak eene vlugtige schets mijner denkbeelden aan Uwe aandacht te onderwerpen.
Het zij mij vergund, vooraf te herinneren, dat de hoogste waterstanden, te dezer stede waargenomen, geweest zijn;
«Vóór de daarstelling van den *Baardwijkschen Overlaat*" in 1658 — 6.86 el † A. P. in 1757 — 6.89 el † A.P.
«Na de werking van dien Overlaat" in 1799 — 6.72 el † A. P.
«Sedert de verruiming in 1827 van den *Baardwijkschen Overlaat*" in 1834 — 6.15 el † A. P. in 1840 - 6.00 el † A. P. in 1850 — 6.31 el † A. P. in 1855 — 6.26 el † A P. in 1861 — 5.99 el † A. P.
(Vergel. Geschiedk. beschr. der Overlaten p. 10 en 23 en Vervolg dier beschr. p. 64.)

Om tot het voorgenomen doel te geraken, ligt slechts een éénig middel voorhanden, namelijk, het tijdig afsluiten der Stad tegen het opperwater, dat thans langs de verschillende hierna aan te geven toegangen vrij en ongehinderd kan binnendringen.
De havenmond, dien ik als punt van uitgang nemen zal, heeft steeds bij vroegere ontwerpen onoverkomelijke moeijelijkheden opgeleverd en zoude die alnog in den weg stellen, bijaldien niet gewigtige verbeteringen en opruimingen te dier plaatse, ook uit anderen hoofde, waren noodig verklaard.
De brug over de haven, aan wier daarstelling eene zoo groote behoefte bestaat, zou aangelegd behooren te worden ter plaatse der tegenwoordige voetbrug, waarvan het bovendek aan de uiteinden op 6.95 el † A, P. gelegen is. De nieuw te maken ophaal- of baskulerende brug zoude moeten rusten op twee landhoofden, waar tusschen de havenmond, voorzien van eene schotbalksluis, ter hoogte, zoo noodig, van 7.50 el † A. P.
Zoodra met sterk wassende rivieren of ijsgang de vloed het peil van 5,50 el † A. P. bereikt heeft, zijn de laagste punten der stad, gelegen in de nabijheid der haven, met overstrooming bedreigd en zouden de schotbalken in de sluis moeten gesteld worden. Bij open water zouden de schepen, die niet ingesloten wilden worden, even als de binnenkomende, eene ligplaats in de Zuid-Willemsvaart moeten opzoeken, alwaar voorzeker in die buitengewone gevallen het noodige verlof tot laden en lossen zoude verleend worden.
Het oostelijk landhoofd der bedoelde nieuwe brug grenst aan de losplaats der stoombooten, hoog gemiddeld 6.70 el † A.P. en vatbaar om met geringe kosten gelijkmatig opgewerkt te worden.
Hierna volgt de bedekte weg der Citadel achter het glacis der esplanade, hoog nagenoeg 8.50 el † A.P.
Tegen het glacis sluit zich onmiddellijk aan de linker Kanaaldijk, die doorgaans tot aan den Kleinen «Hekel" het peil heeft van minstens 6.60 el † A.P. en die van lieverlede, door aan de straat eene geringe tonrondte te geven, konde verhoogd worden.
In den Kanaaldijk zijn twee riolen tot afvoer van water: als een over het Park, en een over de branderij van den heer Coppens. Bovendien beslaat er tegenover de herberg, genaamd «Weerts Veerhuis" een houten duiker, waardoor de Binnen-Dieze achter de voormalige glasblazerij, op eene zeer gebrekkige wijze in gemeenschap met de Zuid-Willemsvaart gebragt is.
Die riolen, even als de hierna aangewezene, alle sedert weinige jaren met zorg gemetseld, loopen uit den beganen grond hellend benedenwaarts af en zouden met weinig moeite aan de boveneinden in dier voege zijn in te rigten, dat ze door middel eener klep of zelfs van een stop konden gesloten worden. Naar de nabij zijnde Binnen-Dieze bestaat eene goede gelegenheid tot afleiding.
De houten duiker zou noodwendig door een steenen met eene op- en neergaande schuifdeur moeten vervangen worden. Zoo aan dien nieuwen duiker eene meerdere kapaciteit werd gegeven, was daardoor de uitweg verkregen, om bij schielijken val het binnenwater te kunnen aftappen, alvorens de schotbalken uit de sluizen te trekken.
Ten zuide van den Kleinen «Hekel" wordt de stad beschut door den hoofdwal der vesting, die aldaar op alle punten gesloten is en zich met de steenen brug van drie bogen over den zoogenaamden «Grooten Hekel" vereenigt.
Tegen den eenigen nog opengebleven boog dier brug, waarvan het gewelf aan de

onderzijde nagenoeg met 7.65 el † A.P. overeenkomt, zoude eene schotbalksluis moeten aangebragt worden, waarvan de sluiting gelijktijdig met die der haven kon en behoorde te geschieden.
Aan de westzijde der steenen brug ligt weder de hoofdwal der vesting, die zich onafgebroken tot aan de Vughterpoort uitstrekt. In dat gedeelte van den wal is slechts een riool, namelijk achter het Tuchthuis, naar verkiezing af te leiden in de Dieze achter de Kruiskerk, terwijl nabij de leerfabriek der heeren Vermeer een steenen duiker aanwezig is, waardoor het water uit de kapitale gracht der vesting in de Binnen-Dieze wordt aangevoerd. Die duiker zou met eene opgaande schuifdeur zijn te beteugelen.
De straat onder de Vughterpoort, die niet hooger is dan 6.20 el † A. P. kon minstens drie palm worden opgetrokken, indien de looze bogen, die ten jare 1827 in de openingen der poort als sieraden zijn aangebragt, mogten wegvallen.
Aan de westzijde der poort kon op de hiervoor aangeduide wijze het groote riool der Vughterstraat, in 1860 tot afvoer van water en vuilnis naar de buitengracht in werking gesteld, met weinige kosten voor afsluiting worden vatbaar gemaakt, met eene zijdelingsche afleiding door een der steegjes van de Vughterdijk naar de Binnen-Dieze.
Van hier herneemt de stads wal hare omsluiting tot aan de St. Janspoort met slechts drie riolen, als: een achter de fabriek van den heer Teulings, een achter de branderij der heeren van de Griendt en een achter de Barbara-straat. Sedert de werking van het nieuwe riool onder den Vughterdijk is ook hier eene bekwame afleiding te vinden.
Nabij de St. Janspoort is de straat niet hooger dan 5.85 el † A. P. Het lage gewelf dier poort, die bovendien door hare ligging en bouwtrant zoo belemmerend is voor den doortogt van voer- en rijtuigen, staat iedere duurzame verbetering in den weg, zoodat, in afwachting van doortastende maatregelen van wege het Departement van Oorlog, de stad te dier plaatse door middel van keerdammen tegen den aandrang van het water zou moeten beveiligd worden.
Op de St, Jans poort volgt wederom ten noorde de hoofdwal tot aan het zoogenaamde «Waaigat." Hier vinden wij de waterpoort en de sluis, waaruit voor het beoogde werk de grootste moeijelijkheden voortspruiten, ofschoon die zelfde moeijelijkheden tot ieders genoegen en niemands nadeel waren op te ruimen. Na de kanalisatie der *Dieze* te *Crèvecoeur* heeft de sluis aan het bastion «Oliemolen" hare oorspronkelijke bestemming, tot het stellen der inundatie, verloren en kan tot niets anders worden dienstbaar geacht, dan om, bij lagen rivierstand, het water in de Stads grachten op te keeren, hetgeen even doelmatig, achter het bastion om, door middel van een overlaat of duiker in de kade tusschen de grachten en buiten-Dieze, zooals reeds dit jaar nabij de militaire zweminrigting beproefd is, kon worden bewerkstelligd.
Op die wijze zoude de hoofdwal met het westelijk landhoofd der brug over de haven zijn te vereenigen.
Mogt echter de militaire genie het behoud van dien stroom door een uithoek der vesting noodzakelijk achten, dan zal de waterpoort moeten voorzien worden van eene schotbalksluis en zal de reeds bestaande sluis eene el hooger moeten opgetrokken worden; terwijl in de onderstelling, dat ook hiertegen bezwaren werden geopperd, geen andere uitweg zoude overblijven, dan de brug over de haven, niet op het punt, waar thans de voetbrug aanwezig is, maar tegen over het «Waaigat" op te rigten.
In dat geval zou de straat langs de esplanade, tusschen de kalkbrug en de losplaats der stoombooten, zijn op te hoogen en moesten de huizen aan de linkerzijde der haven, van het «Waaigat" tot den «Boom", aan hun droevig lot worden overgelaten, waaraan voorzeker niet dan in de uiterste noodzakelijkheid zou mogen gedacht worden.
Bij slotsom blijkt alzoo, dat tot het water-vrijmaken van het ter linker zijde van de *Zuid-Willemsvaart* gelegen gedeelte der stad, die met een keurig bedijkten polder gelijk staat, aan een peil, dat sedert de verruiming van den *Baardwijkschen Overlaat* nooit door den vloed bereikt is, niets anders zoude noodig zijn, dan 1o het aanleggen van twee schotbalksluizen: de eene tusschen de landhoofden der brug over de haven, die toch in ieder geval moet worden daargesteld; de andere in den steenen boog der sterk gebouwde brug nabij den Grooten Hekel; 2o het maken van twee duikers: een in den linkerkanaaldijk nabij het «Weerts veerhuis" en een naast de leerfabriek der heeren Vermeer; 3o het nemen van weinig kostbare voorzieningen ten opzigte van een zestal riolen.
Het zal geen betoog behoeven, dat de medewerking der militaire genie een volstrekt vereischte is, om op eene regelmatige wijze tot het verlangde doel te geraken en nu de kasernen en verdere voor de militaire dienst bestemde gebouwen, meestal op zeer lage punten gelegen, aan het Rijk zijn overgegaan, is welligt het geschikte oogenblik gekomen, om vergunning en bijstand te erlangen, die trouwens voor eene zaak, waaraan

de dringende behoefte zoo zeer erkend is, niet zouden geweigerd worden.
Dat ook het Hinthamereind en het ter regterzijde van de Zuid-Willemsvaart gelegen gedeelte der stad door afsluiting te redden is, hebben de bewoners dier streek in 1855 en nu laatstelijk aangetoond, met tijdig de riolen te stoppen en keerdammen voor de Hinthamerpoort in gereedheid te hebben.
Daardoor is tevens het bewijs geleverd, hoe weinig voor het kwelwater te vreezen is, vermits de hooge vloeden, die doorgaans het gevolg zijn van dijkbreuken, slechts weinige dagen aanhouden. Mogt echter ook hiertegen het nemen van maatregelen, worden dienstig geacht, dan is, om van geene ton-molens te gewagen, de keuze beperkt tusschen het scheprad en de perspomp. in beweging te brengen door kracht van paarden of stoom en in verbinding te stellen met het oostelijke landhoofd der nieuwe havenbrug, die de sleutel is der geheele onderneming en wier lot veilig kan worden afgescheiden van de gelijktijdig aangevraagde beslissing over het al dan niet dempen van een gedeelte der haven en het vernieuwen der kaaimuren.
Om het vermogen te bepalen, waarmede het kunstmiddel tegen het kwelwater, zoo dit middel verlangd werd, zoude moeten werken, behoort in aanmerking genomen te worden, dat de geheele oppervlakte der stad, binnen den omtrek der wallen, eene uitgestrektheid heeft van honderd en een bunders. Onder dat bundertal zijn begrepen, doch komen hier niet in berekening 1o. de Zuid-Willemsvaart; 2o. de muren en materialen der gebouwde eigendommen, die op den grond zijn aangelegd; 3o. de hooge gedeelten met de daaraan grenzende erven, zoo als de Groote Markt, de Schapen- en Pensmarkt, de Hinthamerstraat tot aan de Torenstraat, de Hooge Steenweg en Doode Nieuwstraat; 4o. de vele andere zaken, die door het water niet kunnen verdrongen worden. Bij raming blijven alzoo ter linkerzijde van den Kanaaldijk ongeveer twintig bunders aan overstrooming onderhevig, waarop de vloed, wanneer die tot 6.35 el † A. P. is gestegen, volgens eene oppervlakkige becijfering gemiddeld de hoogte van 40 duim boven het peil van 5.50 el † A. P. bereiken kan
Het is bekend, dat een bekwaam scheprad in vollen gang vijftig kubiek ellen water in de minuut, ter hoogte van 1.50 el, kan opmalen en dat daarvoor een stoomwerktuig van vijf en twintig paarden krachten, meer dan voldoende is. Stel ik nu dat het scheprad aan het oostelijk landhoofd der nieuwe havenbrug te verbinden, het water van 5.50 el † A. P. tot 6.35 en minder, doch nooit hooger dan een el of tot 6.50 el † A. P. zal behoeven op te voeren, dan kom ik tot de gevolgtrekking, dat zoo ons scheprad, voor den tijd, waarin het werken moet, werd bevestigd aan een toestel, door paarden in beweging gebragt, zoodanige krachtsontwikkeling tegen het kwelwater ware aan te wenden, als naar gelang van omstandigheden zou blijken te behooren.
Mogten deze mijne beschouwingen door den gemeenteraad worden gedeeld, dan zoude dit ontwerp kunnen worden gesteld in handen van den heer architekt dezer stad met last om daaromtrent, in overleg met mij, een uitvoerig verslag en eene specifieke begrooting op te maken en die, zoo spoedig mogelijk, aan uwe vergadering in te dienen.
F. G. J. VAN RIJCKEVORSEL, *Lid van den Gemeenteraad.*
's Bosch, 15 Januarij 1861.

11 maart 1861 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd *Helenaveen*.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten, worden HH. AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag 2 April e. k., des Namiddags ten Drie Ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN op de Markt te 's Hertogenbosch.
's HERTOGENBOSCH, 11 Maart 1861.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (4301)

9 juli 1861 **Bij monde van den heer dr *v. d. Steen*,**
op de adressen van de heeren H. van Haaren en J. van de Griendt, respektievelijk aannemers van het onderhoud van de prov. wegen van Uden naar Heesch en van Veghel naar Overlangel, en in eene boete van f185 en f180 verwezen, wegens het niet op den bepaalden tijd voldaan hebben aan al hunne verpligtingen.
Adressanten geven in hun adres te kennen dat het verzuim hoofdzakelijk bestaat in niet genoegzamen aanvoer van grind, veroorzaakt door het ongunstige weder.
Konklusie: Alnog aan de heeren van de Griendt f80 en van Haaren f92,50 toe te kennen.
Dienovereenkomstig besloten.

24 juli 1861 **Bij besluit van 24 julij 1861 vroeg de Tweede Kamer der Staten-**Generaal inlichtingen omtrent een adres van J. M. Peereboom, te Helmond, hare medewerking inroepende, opdat de gemeente Deurne verschoond moge blijven van de heffing van tiend der producten van hooge veengronden.

Ter voldoening aan dat verzoek heeft de Minister van Finantien, de heer Betz, thans de volgende inlichtingen gegeven:
"Toen voor eenige jaren de toenemende teelt van boekweit in de Peel onder Deurne en Asten meer bijzonder de aandacht trok, en overigens bleek dat voor die teelt door de Gedeputeerde Staten geen vrijdom van novale tiend was verleend, werd het op grond van het tiendregt, den Staat in Noordbrabant toekomende, pligtmatig geoordeeld, tot verpachting van den tiend der boekweit over te gaan.
Al spoedig kwamen belanghebbenden, onder anderen J. M. Peereboom, met bezwaren tegen die verpachting te berde, hoofdzakelijk aanvoerende, dat in de provinciën Drenthe, Overijssel, Groningen en Limburg geen tiend van veengronden geheven wordt; dat tiend in het algemeen nadeelig voor den landbouw en in het bijzonder hunne teelt met aanzienlijke kosten verbonden is, en dat art. 2, lit. c, der wet van 6 junij 1840 (Staatsblad n°. 17), aanleiding geeft tot vrijdom van tiend voor ontgonnen hooge veenen.
Zoo als uit het adres blijken kan, antwoordde de toenmalige Minister van Finantien, bij resolutie van 7 augustus 1860, n°. 58: "1°. dat de vergelijking van de veenen der Peel met die van de provinciën Drenthe, Overijssel, Friesland, Groningen en Limburg niet opgaat, omdat de Staat in die provinciën geen tiendregt heeft en daarentegen in Noordbrabant algemeen tiendheffer is; 2°, dat de afbranding en tijdelijke bebouwing van hooge veenen niet als ontginning in den zin der genoemde wet kan worden aangemerkt; 3°. dat bovendien die wet in art. 13 de wijze voorschrijft, waarop de verschillende vrijdommen, ook die van novale tiend, kunnen verkregen worden en daartoe uitdrukkelijk eene toekenning van den vrijdom door Gedeputeerde Staten vordert, welke de adressant niet bewijst, zelfs niet beweert aangevraagd en verkregen te hebben; 4°. dat in dezen stand der zaak de Regering verpligt is, het tiendregt van den Staat te doen gelden."
De verpachting had in 1860 en 1861 werkelijk plaats.
Geenszins werd bij het tweede deel van dat antwoord uit het oog verloren, dat art. 2, lit. c, der genoemde wet hooge veenen opnoemt onder de *woeste gronden*, voor wier ontginning tij[?] vrijdommen toekent: er werd alleen ontkend dat de afbranding der hooge veenen voor de boekweitteelt *ontginning* tot bouwland is in den zin dier wet. Die wet, ten doel hebbende aanmoediging van landverbetering, bepaalt als middel daarvoor vrijdom van lasten voor de *ontginning* van woeste gronden. Naar het oordeel van velen is door ontginning niets anders te verstaan, dan eene bewerking, die inderdaad den grond verbetert en geschikt maakt om *voortdurend* vruchten voort te brengen.
Met de bewerking der teelgronden voor de boekweitteelt is dit geenszins het geval. Deze bewerking bestaat daarin, dat de veenzode wordt omgehakt, door afleiding van water gedroogd en vervolgens gebrand, waarna de grond gedurende een klein aantal jaren met boekweit wordt bezaaid. Na verloop van die jaren is de asch der verbrande veenzode, uitmakende het vruchtbare bestanddeel van den grond, vernietigd, en de grond *uitgeboekweit*, onvruchtbaarder en woester geworden dan hij vóór den aanvang der bewerking was; bewijs genoeg dat die bewerking, van geringen duur, geen aanleiding kan geven tot toekenning der vrijdommen, toegelaten voor werkelijke ontginningen.
In de andere provinciën, waar het branden van veen ter bezaaijen met boekweit sedert lang gebruikelijk is, word er niet aan gedacht, ter zake van die bewerking eene aangifte te doen ter verkrijging van vrijdom van verhoogde grondbelasting, en in de Peel zijn de aangiften, op enkele uitzonderingen na, eerst gedaan na de eerste tiend verpachting, of althans nadat het bekend was dat het domeinbestuur de tiend ten behoeve van den Staat te verpachten. Dit maakt dat Gedeputeerde Staten, al beschouwen zij de boekweitteelt als ontginning in den zin der wet, toch niet, zonder art. 14 der wet van 6 junij 1840 te overtreden, vrijdom kunnen verleenen voor de oppervlakten die reeds vóór 1860 bezaaid waren.
Wetenswaardig is in dit opzigt de omschrijving, die een der voornaamste belanghebbenden, de directeur der Maatschappij tot ontginning der Peel, in de tweede aangifte eener werkelijke ontginning van de ontgonnen gronden geeft: "Ruim twaalf bunders, die vroeger als *boekweitland* en uitgeveende grond zijn gebezigd, zijn *thans tot cultuur gebragt* en tevens onderscheiden stichtingen voltrokken, welke gelegen zijn nabij de nieuwe nommers," enz. Hierin ligt de erkenning, dat de vroegere boekweitteelt geen *ontginning* was: anders hadden niet de vrijdommen van artt. 3—7 kunnen gevraagd worden.
Maar hoe afdoende al deze redenen ook mogen zijn ten bewijze dat de vrijdommen, toegelaten bij de genoemde wet, hier niet toepasselijk zijn, niet de Minister van Finantien, maar, zoo als reeds bij de resolutie van 7 augustus 1860 gezegd werd, de Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om over die toepasselijkheid uitspraak te doen. Zij hebben reeds in 1860 de vrijdommen toegekend aan 600 bunders gebrand veen in de

gemeente Asten, en bij beschikking van 19 november 1861 aan 8 bunders in de gemeente Deurne. Dit laatstgemeld bundertal maakt de zoogenaamde ontginning uit, waarvoor de adressant aangifte heeft gedaan. Voorts hebben zij in december 11. verklaard, voornemens te zijn, de vrijdommen ook toe kennen aan de veengronden, die de adressant in de gemeente Deurne van die gemeente in pacht heeft, en aan nog andere veengronden van die gemeente. De uitspraak wacht echter op eene opmeting van het bezaaide gedeelte. Wanneer die uitspraak gedaan en daarbij de vrijdom, bedoeld bij art. 6 der genoemde wet, toegekend zal zijn, zal natuurlijk voor den Staat geen tiend geheven worden van de perceelen die vrijdom verkregen hebben, maar zoo lang dat niet geschied is, zijn de ambtenaren van het domeinbestuur verpligt, het regt van den Staat op de tiend te handhaven en te doen gelden.
In de gemeente Asten echter is de tiend in 1861 niet meer verpacht en zal zij ook niet meer verpacht worden, omdat het, daargelaten de verleende vrijdom, later gebleken is, dat daar het novaal tiendregt niet aan den Staat behoort. Het bewijs hiervan ligt in de later voor de hand gekomen resolutie van den Raad van State der Vereenigde Nederlanden, van 14 april 1771, waarbij aan de toenmalige heeren van Asten en Ommer [Ommel], tegen betaling van fl2OO en een recognitie-cijns van f3, zijn gecedeerd en afgestaan "de novale tienden, houtschatten, moeren en mineralen met relatie tot de onlangs ingestoken en in het vervolg in te steken gemeentensgronden binnen de heerlijkheid van Asten en Ommel", waarop den 6den september 1771 de opdragt voor leenmannen in de leen- en tolkamer te 's Hertogenbosch is gevolgd.

12 september 1861 **DE NOTARIS A. P. BOLSIUS, Junior, te *´s Bosch*,**
zal op Maandag 23 September 1861, provisioneel, en finaal op Maandag 7 October daaraanvolgende. telken dage des avonds ten *zeven* ure, in het Café Restaurant bij L. CORDENS te *´s Bosch*, in het openbaar veilen en Verkoopen:
DE VOLGENDE Huizen en Erven, gelegen binnen ´s BOSCH, […]
2o. Een Huis, Erf en Tuin, als voor, Letter J. No. 11, kadaster Sectie G. een gedeelte van Nos. 1090, 1091, circa groot 3 Roeden 45 Ellen, belend door den vorigen koop. Mejufd. ALTERAREN en de Branderij van de Heeren VAN DE GRIENDT. [...]

29 september 1861 **In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal**
van Donderdag 26 Sept. zijn ingekomen de volgende verzoekschriften, als: 1°. van J. Deckers en andere landbouwers in het Helenaveen, gemeente Deurne en Liessel (Noordbrabant), tegen de heffing van novale tienden aldaar; en 2°. van C. Ruraard, veerman en tapper aan het Lekskensveer, houdende aanklagt over de weigering der regering om steenkolen van buitenslands aldaar te mogen inslaan. Deze adressen zijn verzonden naar de commissie voor de verzoekschriften.

28 oktober 1861 **De Minister van Oorlog heeft ter kennis van de militaire**
autoriteiten gebragt, dat de leverantie van fourages, ten behoeve van de verschillende korpsen te paard (per garnizoen), voor den tijd van twaalf maanden is aanbesteed, ingaande met den 1 november aanstaande, en mitsdien zullende eindigen met den laatsten october 1862. De namen en woonplaatsen der aannemers, zoowel als de prijzen waarvoor zij de bedoelde leverantie, respectivelijk, hebben aangenomen zijn de volgende:
[…] Maastricht J. van de Griendt 's Bosch hooi 28 stroo 24, haver 93 per 10 pond

19 december 1861 **Bij de gister te 's Hage plaats gehad hebbende aanbesteding**
van het leggen der aardenbaan en der dwarsleggers voor den spoorweg van Breda naar Tilburg, is aannemer geworden de heer J. van de Griendt alhier voor de som van f237,765.00.

31 december 1861 **Ten opzigte der aanneming van het leggen der aardenbaan**
van den rijks-spoorweg van Tilburg naar Breda, zijn moeijelijkheden gerezen, daaruit voortvloeijende dat, nadat de inschrijvings-billetten reeds waren ingevuld, het woord *zand* in het plan van aanbesteding door dat van *grindzand* vervangen is. Daar dit soort van zand van verren afstand zou moeten worden aangevoerd, zou dit eene vermeerdering van kosten te weeg brengen van minstens f40,000. De heer J. van de Griendt is deswege naar 's Gravenhage vertrokken, om zijne belangen aan het ministerie van Binnenl. zaken te doen gelden, welks beslissing weldra te gemoet gezien wordt.

Algemeene Vergadering van HH Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel gen. Helenaveen te 's Bosch op Dingsdag den 1 April 1862.

18 januari 1862 **Op verzoek van den WelEd. Heer J. VAN DE GRIENDT,**
zal de Notaris HAFFMANS, op Woensdag 22 Januarij 1862, 's morgens ten 10 ure te beginnen, te Kessel aan Veers, ten huize der kinderen Gijsbers, publiek den meestbiedenden tegen crediet verkoopen:
15 SCHOONE, JONGE, STERKE PAARDEN.

11 februari 1862 **[...] Het bestek voor de aarde- en kunstwerken**
dezer sektie, van 229 el, ten Oosten van het Vughtstraatje in de gemeente Breda, tot bij het Donkerstraatje te Tilburg, over eene lengte van 20,934 el, werd door Uwe Excellentie goedgekeurd, bij aanschrijving dd. 14 November, do. 255, 11de Afd. Zoodra de vordering der werkzaamheden van de onteigening deed voorzien dat met de in dit bestek omschreven werken geregeld zou kunnen worden voortgegaan, deed de kommissie uwe Excellentie een voorstel omtrent de besteding die ingevolge magtiging dd. 27 November, no. 188, 11de Afd., plaats had op 17 December. Blijkens het door Uwe Excellentie dd. 31 december, no. 216, 11de afd., goedgekeurde proces-verbaal, werd, als minste inschrijver aannemer van dit werk J. van de Griendt, te 's Bosch, voor de som van f237,765.
De berekening voor de aardwerken van het stationsterrein te Breda en van het overige gedeelte der sektie is gereed.

10 maart 1862 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd *Helenaveen*.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten, worden HH. AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag 2 April e. k., des Namiddags ten Drie Ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN op de Markt te 's Hertogenbosch.
's HERTOGENBOSCH, 11 Maart 1862.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (4301)

1 juli 1862 **DE NOTARIS VAN DER MEER, gevestigd te RAAMSDONK,**
zal, ten verzoeke van den Heer J. VAN DE GRIENDT, Aannemer te *'s Bosch,* op **Vrijdag den 4 Julij 1862**, des morgens om 10 ure, ten Herberge van J. VERMUNT, in den Teteringschen Dijk, op Dag van Betaling van den 1 October 1862, publiek en voor alle man
VERKOOPEN:
12 stuks extra schoone zware
WERKPAARDEN,
van verschillende Keur en Jaren, gediend hebbende aan den Spoorweg van Breda op Tilburg.
De Koopers moeten voorzien zijn van 2 gegoede borgen en zijn verpligt de kosten ad 10 00 comptant te betalen.
Daags vóór en op den Verkoopdag zijn zij voor een ieder te zien.
Nader onderrigt te bekomen bij den Heer A. F. VAN SETERS, IN DE 5 EIKEN, onder *Oosterhout* en ten kantore van den Notaris.
Zegt het voort.

17 augustus 1862 **BREDA, een 16den Augustus**
Door de Staats-Courant wordt medegedeeld het vierde Verslag van de Commissie voor de Staatsspoorvoegen, opgemaakt ingevolge art. 16 der instructie, vastgesteld bij beschikking van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 26 September 1860, n°. 140, 3de afdeeling.
Omtrent de sectie Willemsdorp-Rotterdam, van de lijn Rotterdam-Breda, verklaart de commissie zich nader tegen de overbrugging van de Lek bij Krimpen. Nadere opnemingen en peilingen zijn aldaar gedaan, en hebben geen gunstige uitkomsten opgeleverd, zoodat de Commissie van meening is, dat het maken van eene brug aldaar, zoowel voor het behoud van de brug zelve, als voor gevaren van doorbraak in de Krimpener— en Alblasserwaarden bepaald moet worden afgeraden.
De commissie blijft dus van gevoelen, dat ook met het oog op het belangrijke verschil der kosten, de beste rigting voor den spoorweg tusschen Rotterdam en Dordrecht is, die over IJsselmonde en door den Zwijndrechtschen Waard, met eene hooge brug over de Maas nabij Rotterdam. Omtrent de sectie Tilburg-Breda wordt hoofdzakelijk gezegd: Zoo als zich reeds bij het opmaken van het laatste verslag liet voorzien, zijn de werkzaamheden voor den aankoop van eigendommen voor deze sectie met een zeer gunstig gevolgt voorgezet.
Aanvankelijk bestond het voornemen om bij het station Breda de voor de zuiderlijnen benoodigde herstellings-werkplaatsen aan te leggen, en waren dan ook de

onteigeningsbescheiden en verdere ontwerpen daarnaar ingerigt. De minder gunstig bevonden grondslag, de bezwaren aan de nabijheid der vesting verbonden, de meer centrale ligging van Tilburg en de ruimere hulpmiddelen, die aldaar gevonden worden, hebben het verkieselijk doen achten, om de werkplaatsen op het station der laatstgenoemde gemeente te maken.
Het proces-verbaal betrekkelijk de te maken spoorwegen van Moerdijk naar Breda en van Breda naar Tilburg, voor zoover zij gelegen zullen zijn op den militairen grond en binnen den verboden kring der vesting Breda, en de daarvoor noodige veranderingen van de vestingwerken, is krachtens de in het laatste vermelde magtiging, op den 20sten Februarij, door de eerstaanwezende ingenieurs van de genie en van de Staatsspoorwegen te Breda onderteekend, en goedgekeurd door Zijne Exc. den Minister van Oorlog op den 20sten Maart, n°. 54 B, en door den Minister v. Binnenl. Zaken op den 28sten daaraanvolgende, n°. 213, 11de afd., terwijl bij Koninklijk besluit van den 8sten April, n°. 113, vergunning werd verleend tot het maken van de gedeelten der genoemde spoorwegen en van de voor de stations-inrigting aldaar noodige gebouwen, overeenkomstig de omschrijving in het goedgekeurde procesverbaal.
Door den eerstaanwezenden ingenieur voor do Staatsspoorwegen en den eerstaanwezenden officier der genie is het bestek opgemaakt voor de uitvoering van de aarde- en kunstwerken, het loggen der spoorbaan enz. voor het stationsplein en het veranderen der vestingwerken te Breda.
Dit bestek door den Minister goedgekeurd zijnde, had de aanbesteding plaats en werd, bij beschikking van 4 Junij, ll., de uitvoering daarvan gegund aan *T. Alberts*, te Mierlo, voor de som van f168500.— Omtrent het maken van het stationsterrein verzoekt de Minister dit aanvankelijk te laten rusten, omdat indien de exploitatie van den spoorweg van Breda naar Tilburg, door de Maatschappij van den Antwerpschen—Rotterdamschen spoorweg, waarmede deswege onderhandeld werd, wierd aanvaard, een afzonderlijk station welligt niet noodig zou zijn,
Hieraan waren intusschen bezwaren verbonden, die de commissie weldra aan het oordeel van de Minister zal moeten onderwerpen.
Met de uitvoering dezer werken is op den 12den Junij een aanvang gemaakt, zoodat reeds ongeveer 16,000 kub. cl grond verwerkt zijn.
De werkzaamheden aan de spoorwegbrug over de rivier de Mark konden tegen het einde der maand Februarij hervat worden, en zijn sedert onafgebroken voortgezet. De beide landhoofden zijn thans opgetrokken tot den onderkant der hardsteeoen neuten, waarop de ijzeren brugliggers komen te rusten De regter rivierpijler is opgetrokken tot 1,79 el+AP. Voor den linker rivierpijler zijn de heipalen geslagen en is de betonstorting afgewerkt. De benoodigde gehouwen steen, metselsteenen enz. zijn aangevoerd, terwijl do ijzeren liggers voor de vaste brugopeningen en vijf der ijzeren kranen voor de beweegbare brug gereed zijn. De plaatijzeren liggers zijn of worden vervaardigd in de fabriek van den heer *Piedboeuf*, te Jupille bij Luik, en de gegoten ijzeren kranen in de fabriek van de heeren de *Bruyn Kops* en *Backer* te Breda.
Met de uitvoering der aarde- en kunstwerken voor den spoorweg van Breda tot Tilburg, zoo als in het laatste verslag vermeld werd, aangenomen door *J. van de Griendt*, is reeds den 13den Januarij een aanvang gemaakt.
Ofschoon toen de onderhandelingen met de eigenaren der aan te koopen eigendommen voor het sluiten der koopacten naauwelijks was begonnen, werd de aannemer evenwel door de algemeene medewerking dier grondeigenaars in de gelegenheid gesteld, het werk met kracht voort te zetten.
Over nagenoeg de geheele lengte is de aardebaan voor het grootste gedeelte gemaakt, zoodat nog slechts die grond te verwerken is, die over de spoorbaan moet vervoerd worden, voor welk vervoer eene locomotief aan de Vijf Eiken in elkander wordt gezet.
De landhoofden der bruggen over de beide takken van het riviertje de Lei en over het riviertje de Donge zijn opgetrokken tot aan de onderzijde der hardsteenen neuten, waarop de ijzeren liggers komen te rusten, terwijl die liggers worden gemaakt.
De ijzeren buizen voor de waterleidingen zijn grootendeels aangevoerd, en de spoorbaan is gelegd over eene lengte, van 7468 el.
Voor de brug over de rivier de Mark in den stationsweg bij Breda wordt het bestek opgemaakt.
Het bestek voor den bouw van bergplaatsen voor locomotieven en rijtuigen en voor het maken van den onderbouw eener groote draaischijf op het stations-emplacement te Breda is gereed.
De bestekken voor een stationsgebouw te Tilburg en voor het maken der werken ten behoeve der bewaking en afsluiting van den weg kunnen eerstdaags worden ingewacht.

8 september 1862 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, genaamd *Helenaveen.***

Ingevolge Art. 58 der Statuten, worden HH. AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen eener **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Woensdag den 1sten October e. k., des Namiddags ten Drie Ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN op de Markt te 's Hertogenbosch.
's HERTOGENBOSCH, 8 September 1862.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (16529)

30 september 1862 **** HAARLEM, 26 Sept.**
Den Heer J. van de Griendt is als de minste inschrijver door het Dep. van Oorlog de leverancie toegewezen der benoodigde fourrages voor de troepen te paard alhier in garnizoen, (zijnde vier escadrons van het 2de reg. dragonders) over het tijdvak van 1 Nov. a. s. tot en met ult. Oct. des volgenden jaars, voor de prijzen van de 10 pond haver 87 ct., de 10 pond hooi 29 ct. en de 10 pond stroo 21 ct.; [...]

2 december 1862 **s'GRAVENHAGE. 27 Nov. Heden heeft door de kommissie**
voor de staatsspoorwegen aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken de aanbesteding plaats gehad van het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op de halten Gilze-Rijen en het station Tilburg, ten behoeve van den aanleg van den spoorweg van Breda tot Boxtel. Daarvoor waren 26 inschrijvingsbilletten ingekomen: Het werd ingezet voor f40,000 met verhooging van f200 en is afgemijnd door den heer J. v. d. Griendt, te 's Hertogenbosch, voor de som van f46,800. [...]

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag 7 April 1863.

12 maart 1863 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, GENAAMD HELENAVEEN.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden HH. AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag den Zevenden April e. k. des Namiddags ten Drie Ure op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN, te 's Hertogenbosch.
's BOSCH, 12 Maart 1863.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (5206)

21 maart 1863 **Het Werkvolk wordt kennis gegeven dat de WERKZAAMHEDEN**
in het Helenaveen voor dit saison zijn **aangevangen.**
's Bosch, 19 Maart 1863.
J. VAN DE GRIENDT.

14 april 1863 **'s Bosch, 12 April 1863.**
Mijnheer de Redacteur.
Ik beaam geheel en al hetgeen door een kiezer van het platte land in het laatste nommer van uwe courant gezegd is, betreffende de verkiezing een lid voor de provinciale Staten. Ik acht de heeren Louis van Meerwijk te Orthen, H. Bogaerts en J. van de Griendt te 's Bosch, alle drie geschikte praktische mannen; — ook vermeen ik dat de heer mr C. van Rijckevorsel, die bij advertentie in uw laatste nommer aanbevolen wordt, een goed lid voor de Staten zou kunnen worden. Maar bij deze gelegenheid dient de voorkeur gegeven te worden aan den heer VAN MEERWIJK dewijl de plattelandsgemeenten van het distrikt slechts een lid meer uit haar midden bezitten en, naar ik vernomen heb, kundige en invloedrijke mannen van buiten, van elke kandidatuur afgezien hebben omdat zij zich overtuigd hielden dat hunne belangen, door den heer *van Meerwijk* gekend, in hem een gemoedelijken verdediger zouden vinden. Ik vertrouw dus dat ook vele kiezers uit de stad met mij hunne stem zullen uitbrengen op den heer **LOUIS VAN MEERWIJK, TE ORTHEN.**
Ik heb de eer enz.
Een kiezer uit 's Bosch.

16 april 1863 **Bij de gister plaats gehad hebbende verkiezing**
voor een lid van de Provinciale Staten in het hoofdkiesdistrikt 's Bosch, waren 924 kiezers opgekomen. 8 stemmen waren op 8 verschillende personen uitgebragt; 13 briefjes waren in blanco en 1 van onwaarde.
Zijn uitgebragt, op de heeren:

H. Bogaerts	329	stemmen.
Jhr Mr C. R. E. van Rijckevorsel	287	"
Louis van Meerwijk	177	"
J. van de Griendt	109	"

Zoodat eene herstemming, welke op 28 dezer bepaald is, moet plaats hebben tusschen de heeren:
BOGAERTS en VAN RIJCKEVORSEL.

28 april 1863 **Door de kommissie voor de Staats-spoorwegen**
heeft Donderdag ll. aan het ministerie van binnenlandsche zaken, bij enkele inchrijving de aanbesteding plaats gehad van het maken van afsluitingen langs het gedeelte van Breda tot Tilburg, van den spoorweg strekkende van Breda tot Boxtel. Daarvoor waren 8 inschrijvingsbilletten ingekomen. De minste inschrijving was de heer J. van de Griendt te 's Bosch voor de som van f10.970.

14 mei 1863 **Daar dit jaar, ingevolge besluit van heeren Gedep. Staten,**
een ander blad aan de beurt is om in extenso de lijst der 135 hoogstaangeslagenen in 's Rijks direkte belastingen in dit gewest mede te deelen; laten wij slechts de namen met het totaal-cijfer der aanslagen van de voorloopige lijst hier volgen:
Griendt, J. van de, 's Bosch 1287.42½

25 juli 1863 **'s HERTOGENBOSCH, 24 Julij.**
Verkiezingen van Leden voor den Gemeenteraad.
's Hertogenbosch. (1) Ingekomen briefjes 664; in blanko 4, van onwaarde, als zijnde geteekend, 1; geldige alzoo 659; volstrekte meerderheid van stemmen 330.
Zijn uitgebragt op de heeren :

JHR MR J. B. VERHEIJEN	442	stemmen.
JHR MR E. VAN MEEUWEN	423	„
L. VAN MEERWIJK	410	„
Die alzoo gekozen zijn.		
MR W. O VAN HEURN	314	„
MR W. VAN BEUSEKOM	303	„
J. J. VAN DER PAS	294	„
LEON. J. H. V. D. BOGAERT	274	„
J. T. RODERKERCKEN	267	„
MR A. F. X. LUIJBEN	239	„
J. F. L. VERSTER	193	„
G. P. TOMBRINK	128	„

Tusschen welke acht een herstemming moet plaats hebben, die bepaald is op 4 Augustus aanstaande.
Verder bekwamen nog de heeren Ant. Smits 126; Jan van de Ven 108; P. van Beugen en J. Bolsius, architekt, elk 59; C. O Lutkie 45; H. Hohmann 35; L. W. van den Bosch en J. van Bockhoven, ieder 28; Frans Halewijn en mr A. A. Heeren, ieder 26; J. Bolsius, koopman 15; mr Korteweg 14; mr van Zinnicq Bergmann 13; jhr mr L. Verheijen 12; Leon. Vermeulen 9; R. van den Dries 8; J. van de Wel, Rouppe van de Voort en A. B. van der Steen, elk 7; J. Richt 6; F. van Goch en J. van de Griendt, elk 5; Ridder de van der Schueren, J. H. Laffertee en mr F. bar. van Rijckevorsel, elk 4; B. H. van Beckum, J. M. Tret, P. Laffertee, 11. Bogaerts, F. van Eijndhoven en George Neefs, elk 3 stemmen; terwijl nog 13 personen 2 en 41 personen 1 stem erlangden.

25 augustus 1863 **Kennisgeving aan den ARBEIDENDEN STAND,**
dat met den **Oogst der boekweit** in het Helena-Veen begin is gemaakt en daartoe nog al **personeel** benoodigd is.
J. VAN DE GRIENDT.
's Bosch 20 Augustus 1863.

17 september 1863 **[...] Het werk werd aangenomen voor de som van f555,000**
door J. van de Griendt te 's Hertogenbosch en het proces-verbaal der aanbesteding door Uwe Exc. goedgekeurd bij beschikking van 19 Mei, no. 199, 11de afd.
Met de uitvoering werd onmiddellijk een aanvang gemaakt. De fundeeringsput voor de brug over het Smalwater met het nieuwe rivierbed zijn gedeeltelijk gegraven. eene belangrijke hoeveelheid metselsteenen en ongeveer 10,000 teerling el ballast zijn aangevoerd.

2 oktober 1863 **Haarlem, Van den 1 Oct.**
Den heer J. van de Griendt is, als minste inschrijver, door het Departement van Oorlog de aanneming toegewezen van de leverantie van fourages voor het alhier gestationeerde 3de regement dragonders, gedurende het tijdvak van den 1 November a. s. tot ult. October des volgenden jaars, voor de prijzen van 10 pond haver 86 cents, 10 pond hooi 29 cents en 10 pond stroo 21 cents.

3 november 1863 **4. Missive van de Kamer van Koophandel alhier,**
naar aanleiding van een uitnoodigenden brief van die van Nijmegen, wijzende op het belang van eene spoorwegverbinding tusschen gemelde stad en 's Bosch en verzoekende dat eene kommissie moge benoemd worden ten einde de tot standbrenging dier kommunikatie zooveel mogelijk te bevorderen.
Naar aanleiding van dien, stelt de Voorzitter voor eene kommissie te benoemen, welke, uit hoofde van het belang der zaak, talrijk behoort te zijn en die te doen bestaan uit leden van den Raad, van de Kamer van Koophandel en verdere ingezetenen. Daartoe besloten zijnde, benoemt de Voorzitter tot leden dier kommissie de heeren: Pompe, wethouder, mr N. E. Sassen, jhr van Meeuwen, mr van Beusekom, leden van den Raad; J. van de Griendt, president, N. Spierings, J. van de Ven, J. H. Laffertée, leden van de Kamer van koophandel; L. H. Rouppe van der Voort, Aug. van Lanschot, Ch. Tilman, J. Kaub en N. Keukenschrijver.
Van welke benoeming aan de Kamer van Koophandel en aan de benoemden zal kennis gegeven worden.

28 november 1863 **- Uit 's Hertogenbosch meldt men, dat door de heeren**
J. v. d. Griendt c. s. aldaar bij de regering concessie is aangevraagd tot het leggen van eenen spoorweg van Nijmegen over Wichen langs Grave, Ravenstein, Oss, 's Hertogenbosch direct naar Tilburg, in verbinding met den spoorweg over Antwerpen naar Parijs.

28 november 1863 **De heer J. van de Griendt, president van de kamer**
van koophandel en fabrieken alhier, c. s., heeft koncessie aangevraagd voor het daarstellen van eenen spoorweg van Nijmegen over 's Bosch en Tilburg naar Turnhout; onder aanbieding van zoodanig kapitaal als door den minister van Binnenlandsche Zaken tot waarborg zal worden gevorderd.
Die lijn, zoo zij tot stand komt, hetgeen wij hopen, zal van het grootste belang zijn en van echt internationale beteekenis; door dezelve toch, zou de regtstreekschste verbinding verkregen worden tusschen Hamburg over Bremen naar Parijs, en zulks buiten de Belgische staatsspoorwegen om, als men van af Herenthals de lijnen Herenthals, Leuven, Ottognies, Charleroi, St. Quentin enz. volgt.

15 december 1863 **De kiesvereeniging *Vrijheid, Openbaarheid Orde***
heeft met groote meerderheid van stemmen den heer van de Griendt tot kandidaat gekozen, terwijl de minderheid zich voor den heer van Meerwijk verklaard heeft.

15 december 1863 **INGEZONDEN STUKKEN**
Mijnheer de Redacteur,
Ik vertrouw dat U geene plaats zal weigeren aan het volgend stukje, dat, na eene bedaarde bespreking der aangelegenheid, door eenige kiezers met mij opgemaakt is. Ik ben enz.

Geachte medekiezers.
Het belang der Provincie is dat de vacature in de Provinciale Staten door een kundig, ijverig, onafhankelijk lid worde aangevuld; de Candidaten, die zich tot heden voordoen, zijn de heeren L. v. Meerwijk van Orthen en J. v. d. Griendt van 's Bosch; beide ijverig en kundig, beide aanbevelingswaardig. Willen sommigen den heer v. d. Griendt als handelaar den voorrang geven, anderen zien met ons in den heer L. v. Meerwijk meerder landbouwkennis en ervaring in Polderzaken. Bij de laatste stemming voor de keuze van een lid der Provinciale Staten, verwierf de heer v. Meerwijk 177 en de heer J. v. d. Griendt 109 stemmen. Gaat men nu bedaard na wie van beide voor de Provinciale Staten den voorrang verdient, dan meenen wij te moeten zeggen de heer L. v. Meerwijk, daar deze zonder eigen zaken en alzoo geheel belangloos en onafhankelijk is en in den gemeenteraad gedurende zeker meer dan 15 jaren bewezen heeft een zeer werkzaam lid te zijn, waarom wij dan onze medekiezers verzoeken hunne stem uit te brengen op den heer LOUIS VAN MEERWIJK, van Orthen.
Eenige Kiezers.
's Hertogenbosch, 12 Dec. 1863.

17 december 1863 **Bij de gister alhier plaats gehad hebbende verkiezing**
van een lid voor de Provinciale Staten waren van de 1460 kiezers 664 opgekomen. Het getal geldige briefjes bedroeg 650. De heer J. van de Griendt, erlangde 459 stemmen en is alzoo gekozen.
Op den heer L. van Meerwijk, waren er 154 uitgebragt. Verder bekwamen de heeren jhr

mr Corn. van Rijckevorsel 19, mr W. J. van Beusekom 6, M. P. Smits te Schijndel 3, H. W. Bosch, Dr Rosenburg en mr J. Versfelt elk 2 stemmen, L. Spiering, Kuiler en C. M. Krijnen, ieder 1 stem.

26 december 1863 **- Ten gevolge van de door de heeren van den Griendt c. s.,** te 's Bosch, gevraagde concessie, tot het aanleggen van een spoorweg van Nijmegen over 's Hertogenbosch en Tilburg op Turnhout, is den 17 jl. een begin gemaakt met eene afbakening en opmeting van Tilburg naar de Belgische grenzen, in de rigting op Turnhout.

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag den 5 April 1864.

13 januari 1864 **De Kamer van Koophandel en fabrieken te dezer stede** heeft tot ondersteuning der aanvrage van koncessie van eenen spoorweg Turnhout-Tilburg-'s Bosch- Nijmegen, het volgende adres tot den minister van Binnenlandsche Zaken gerigt:
Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken.
Laatstelijk bij adres van 12 Oktober jl. namen wij de vrijheid ons tot de Regering te wenden met het dringend verzoek dat bij de beschikking op de aan haar gedane aanvraag van koncessie tot den aanleg van eenen spoorweg van Turnhout naar den Staatsspoorweg in Noordbrabant, mogt bepaald worden dat het aansluitingspunt zou zijn *Tilburg*, niet *Breda*. Wij grondden ons verzoek vooral daarop, dat door de aansluiting te *Tilburg* de kans op het verkrijgen van eenen spoorweg van *'s Bosch* op *Nijmegen* zeer zoude verbeterd worden. Sedert de afzending van ons genoemd adres heeft zich in dit opzigt eene omstandigheid van het hoogste gewigt voorgedaan, namelijk de aanvraag van de heeren *J. van de Griendt c. s.* van koncessie voor eenen spoorweg van de Belgische grenzen in de rigting van *Turnhout*, over *Tilburg* en *'s Bosch* naar *Nijmegen*.
Het lag natuurlijk geheel in de roeping van de weinig tijds te voren door den Gemeenteraad alhier benoemde kommissie tot bevordering van de verkrijg ging van eenen spoorweg *'s Bosch-Nijmegen,* deze aanvraag met allen aandrang bij Uwe Exc. te ondersteunen. Zij deed dit bij haar adres van ... Dec. met aanhaling van gronden, die wij ons de eer geven te verklaren dat door ons volkomen worden beaamd.
Mogt de koncessie toegestaan en uitgevoerd worden, dan zou ten nutte dezer gemeente meer verkregen worden dan hetgeen waarop wij aanvankelijk hadden mogen hopen. Aangenomen toch, wat ons niet twijfelachtig voorkomt, dat de aansluiting van *Turnhout* naar de grenzen in de rigting van *Tilburg* niet zoude achterwege blijven, zou dan behalve eene spoorwegkommunikatie van *Turnhout* over *Tilburg* naar *'s Bosch* (door middel van een gedeelte staatsspoorweg) en verder naar *Nijmegen*, worden verkregen een bijna de helft kortere weg van Tilburg naar 's Bosch dan over *Boxtel*. Dat de koncessie-aanvraag hierdoor in deze gemeente meer bijval nog vond, ligt voor de hand daar zoodanige belangrijke verkorting voor haar handelsverkeer met *Tilburg* en België gansch niet onverschillig is.
Voor de Regering echter, wij bevroeden het, zal het voornamelijk de vraag zijn wat het algemeen belang ten deze vordert. Met vertrouwen meenen wij hare beslissing met het oog daarop, te mogen te gemoet zien. Van aanwijzingen in dit opzigt na al het vroeger door ons en nu onlangs door de bovenbedoelde kommissie in het midden gebragt, zij het ons vergund ons te onthouden.
Slechts met een enkel woord behoeven wij te wijzen op de besparing van eenen grooten omweg in de verbinding van de Zaanstreek, Amsterdam, Utrecht enz. met België, van Friesland, Groningen, Drenthe, Overrijssel en Gelderland met België, van Vlissingen, Middelburg enz. met Duitschland in de rigting van Nijmegen, van Duitschland door eenen spoorweg van Kleef over Nijmegen naar België.
Wij sluiten met het bescheiden doch allerdringendst verzoek, dat het Uwe Exc. moge behagen de besprokene koncessie weldra te verleenen. 't Welk doende enz.

27 januari 1864 **— Door den minister van oorlog zijn bezwaren gemaakt** tegen de rigting van den spoorweg Turnhout, Tilburg, 's Bosch en Nijmegen, waarvan de koncessie door den heer J. van de Griendt c. s. is aangevraagd. De minister verlangt daarin eene wijziging.

13 februari 1864 * 's Hertogenbosch, 12 Februarij.
Heden morgen vertrokken van hier de hh. van Beusekom, Pompe en Cant naar 's Hage, om aldaar met de gecombineerde commissie van 's Bosch, Oss, Ravestein, Wichen, Nijmegen c. s., bij den minister van binn. zaken de door den heer J. van de Griendt alhier

aangevraagde concessie te bevorderen voor een spoorweg van Nijmegen over Wichen, Ravenstein, Oss, 's Bosch naar Tilburg en verder naar de Belgische grenzen.

24 februari 1864 **Wij kunnen met zekerheid melden dat reeds** onder dagteekening van 6 Februarij jl., door Z. M. den koning aan de heeren van de Griendt c. s. alhier, koncessie is verleend voor het leggen van eenen spoorweg van Turnhout over Tilburg, 's Hertogenbosch en Grave naar Nijmegen. Deze koncessie wijkt alzoo in zooverre van de aanvrage af dat door de Regering de rigting tusschen 's Bosch en Nijmegen, niet over Ravestein en Wijchen, maar over Grave is bepaald. Of nu, naar aanleiding van de stappen, welke in de voorlaatste week door de kommissiën uit s Bosch, Oss, Ravestein en Wijchen bij den minister van Binnenlandsche Zaken zijn gedaan, de heer Thorbecke en de minister van Oorlog genegen zijn, ten aanzien van de rigting van den spoorweg, in de reeds toegestane koncesie eenige wijziging te brengen, is tot hieraan nog onbekend.

6 april 1864 **WERKLIEDEN.**
De werkzaamheden in het *Helena-Veen* aangevangen zijnde, kunnen **Werklieden** aldaar **werk** bekomen.
's Bosch 5 April.
J. VAN DE GRIENDT

23 april 1864 **- Naar men ons van eene doorgaans goed ingelichte zijde** verzekert, heeft het Bestuur van Deurne (Noord-Brabant), ten einde de ingezetenen der Gemeente zoo veel mogelijk tegen een dreigend monopolie te vrijwaren, door eigen veengronden behoorlijk aan exploitatie te onderwerpen, zijne lofwaardige pogingen, in weerwil eener vrij hevige, niet belanglooze tegenkanting, reeds zoo ver gebragt, dat er bereid een aanvang met het graven van een kanaal op het grondgebied der Gemeente Meijel gemaakt is.
Bij sommigen bestaat evenwel de vrees, dat het ...

7 mei 1864 **- De werken, welke tengevolge van het Maastraktaat** tusschen Nederland en Belgie, van 12 Mei 1865 zullen worden aangelegd, zijn angenomen door den heer van de Griendt van 's Hertogenbosch, als laagste inschrijver, voor het gedeelte op Nederlandsch grondgebied, voor het bedrag van f416,900 [516,900?] of fr.882,327.16, hierbij gevoegd door het Belgisch gedeelte de som van fr.267.920, totaal fr.1,150,247.16.

7 mei 1864 **- In verband met de met Belgie ter regeling der wateraftappingen** gesloten overeenkomst, zullen ten noorden en in de nabijheid van Maastricht, belangrijke werken worden aangelegd. Aan de zoogenaamde Sandersbrug, over de Zuid-Willemsvaart, zal eene sluis worden gebouwd, en van daar met een regten hoek, een kanaal, ter breedte dier vaart, naar de Maas gegraven, aan welks monding insgelijks eene sluis zal worden aangelegd. Voorts zal de bodem der Zuid-Willemsvaart, tot aan Hocht, een uur van Maastricht, eenigszins worden verhoogd. Deze met nog eenige andere werken zijn den 3 jl. te Maastricht en te Hasselt aanbesteed geworden. Te Maastricht is aannemer geworden de heer van de Griendt van 's Bosch, voor de som van f416,900.

10 mei 1864 **Aanbestedingen.**
Dezer dagen werden voor rekening der Nederlandsche en Belgische Regeringen op de provinciale bureaux te Maastricht en Hasselt aanbesteed de Werken aan en in verband met de Zuid-Willemsvaart, bedoeld bij art. 1 en 2 van het, dato 2 mei 1863, tusschen Nederland en België gesloten tractaat tot regeling der wateraftappingen in de rivier de Maas, en werd als minste inschrijver aannemer de heer Jan van de Griendt, te 's Bosch, voor de som van f543,320.

13 mei 1864 **Men schrijft uit Maastricht, dd. 8 Mei:**
"De laagste inschrijver voor het maken der sluis in de Zuid-Willemsvaart en het verdiepen en verbreeden van een gedeelte van deze, is de heer van der Griendt, te 's Bosch, voor de aanzienlijke som van fr. 1,150,247.16, waarvan onze Regering de helft moet betalen; hierbij zijn niet gerekend de verdere aanzienlijke kosten voor dat kanaal en de zeer aanzienlijke uitgaven voor de verbetering der Maas tusschen hier en Venlo, noodzakelijk door de aftappingen van België ten behoeve der irrigatiën in de Belgische Kempen. Die aanzienlijke kosten, welke eenige millioenen francs zullen vereischen en waarvan de Nederlandsche Regering de helft moet betalen, zijn uitsluitend in het belang van België en in het nadeel van Nederland, daar de hoeveelheid water in de Maas zeer wordt verminderd en de stroom in de Zuid-

Willemsvaart zeer snel wordt. Dit is de nalatenschap van dat voor Nederland zoo bij uitstek schoone traktaat met België, onder het "nationale Ministerie Thorbecke, door den vorigen Minister van Buitenlandsche Zaken gesloten, en dat nog wel na de vertegenwoordiging te hebben voorgespiegeld gunstiger voorwaarden voor Nederland te zullen bedingen, dan die welke onder het vorig Ministerie bedongen waren."

9 september 1864 **Gister is te 's Hage aanbesteed:**
het maken van de aardebaan, het leggen van spoorstaven en witsels en het uitvoeren van andere werken op het station te Maastricht voor den spoorweg van Maastricht naar Venlo. Minste inschrijver was J. v. d. Griendt, te 's Bosch, voor f66,854.

10 december 1864 **- De heer J. van de Griendt, van 's Hertogenbosch,**
is als laagste inschrijver voor het bedrag van 1.245.000 gulden aannemer geworden der aan te leggen spoorweg lijn Venlo-Helmond.

12 december 1864 **Donderdag jl. heeft aan het lokaal van de bureaux**
der staatsspoorwegen de aanbesteding plaats gehad bij inschrijving en opbod van het maken van het gedeelte van Venlo tot Helmond van den spoorweg, strekkende van Maastricht tot Helmond. Daarvoor waren 20 inschrijvingsbilletten ingekomen, en werd afgemijnd door den heer J. van de Griendt, te 's Bosch, voor de som f1,245,000, en bij inschrijvingen opbod van het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op het station Venlo, ten behoeve van den spoorweg van Maastricht naar Helmond. Daarvoor waren 12 inschrijvingsbilletten ingekomen, en werd afgemijnd door den heer J. Posthouwers, te Maastricht, voor de som van f94,000.

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel gen. Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag den 4 April 1865.

6 januari 1865 *** 's HERTOGENBOSCH, 4 Jan.**
Gisteren nacht zijn uit Tilburg hier aangekomen twee Engelsche ingenieurs, belast met het opnemen van het terrein voor den spoorweg Turnhout-Tilburg-'s Hertogenbosch-Grave-Nijmegen (concessionaris de Heer J. van de Griendt alhier). Men verzekert dat door eene Engelsche maatschappij de aandeelen van dezen spoorweg zijn geplaatst en dat op 1 Febr. en 30 April e. k., het waarborgkapitaal ad f300.000 zal worden gestort.

25 januari 1865 **'s Hertogenbosch 23 januarij.**
— Van eene goed onderrigte zijde wordt medegedeeld, dat door de concessionarissen der spoorweglijn van Tilburg over 's Hertogenbosch naar Nijmegen, de heeren J. van de Griendt c. s., op heden eene overeenkomst is gesloten met een Engelsch huis, waardoor de guarantie stortingen op tijd (31 januarij en 30 april) verrigt en de werken met kracht ondernomen en tot stand gebragt kunnen worden, zoodat hierdoor het uitzigt op dien spoorweg met meerdere zekerheid is verkregen.

6 februari 1865 **'s HERTOGENBOSCH, 3 Febr.**
Gisteren is alhier het berigt ontvangen, dat te 's Gravenhage heeft plaats gehad de eerste storting ad honderd vijf en zeventig duizend gulden, van de waarborgsom voor de concessie van den spoorweg van Tilburg over 's Hertogenbosch, Grave naar Nijmegen, concessionarissen de Heeren J. van de Griendt c. s.

12 februari 1865 **Op last van den Minister van Binnenlandsche Zaken,**
zijn in de Staats-Courant no. 36 afgedrukt de voorwaarden, op welke die Minister, namens den Koning, aan den heer J. van de Griendt c. s. te 's Hertogenbosch concessie heeft verleend voor den aanleg en de exploitatie van een spoorweg van Tilburg langs 's Hertogenbosch en Grave naar Nijmegen.

13 februari 1865 **De heugelijke tijding toch is reeds door ons medegedeeld**
dat te 's Hage de eerste storting heeft plaats gehad van het waarborgkapitaal voor de door de heeren J. van de Griendt c. s. aangevraagde en hun toegestane koncessie voor den aanleg en de exploitatie van eenen spoorweg van Tilburg langs 's Bosch en Grave naar Nijmegen, en de *Staats-Courant* van jl. Zaturdag bevat de voorwaarden, onder welke die koncessie verleend is geworden. Wij deelen van die voorwaarden de artikelen hier mede, welke voor onze lezers het meest wetenswaardig zijn.

Art. 1. De Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt de rigting tusschen de plaatsen aan het hoofd dezer voorwaarden vermeld, benevens de verbinding en aansluiting aan

andere spoorwegen.
Art. 2. De overtogt van de rivieren *de Maas, de Dieze* en van bevaarbare kanalen, met bruggen voorzien van beweegbare deelen voor de scheepvaat met staanden raast, geschiedt naar de voorschriften van den Minister van Binnenlandsche Zaken. Die bruggen worden door de koncessionarissen gebouwd, bediend en onderhouden.
Mogt blijken, dat de brug, ten behoeve van den Staatsspoorweg over de Dieze te bouwen, ook voor den spoorweg, in deze koncessie bedoeld, kan worden gebruikt en wordt het gemeenschappelijk gebruik door den Minister bepaald, dan zullen de koncessionarissen de kosten van aanleg, onderhoud en bediening der brug voor de helft hebben te dragen.
Art. 3. De koncessionarissen zijn verpligt te voldoen aan de volgende *bijzondere bepalingen*:
Te *Tilburg* moet de spoorweg met den Staatsspoorweg in verbinding komen, zoodat de wagens der onderscheiden ondernemingen ongehinderd van den eenen spoorweg op den anderen kunnen doorloopen;
te *'s Hertogenbosch* moet de spoorweg aan den Staatsspoorweg aansluiten en daarmede in verbinding worden gebragt, op gelijke wijze als te *Tilburg*;
te *Nijmegen* moet de spoorweg op gelijke wijze aansluiten aan den spoorweg, die van *Nijmegen* naar *Kleef* wordt aangelegd;
bij het opmaken van het ontwerp voor den aan te leggen spoorweg moet bijzonder gelet worden op de belangen der militaire inundatiën en van de Beersche Maas; de stations bij de vestingen zullen zoo ingerigt moeten worden, dat zij geen nadeel aan de verdediging toebrengen;
bij *'s Hertogenbosch* zal de spoorweg tusschen de stad en het fort Isabella in zoodanige rigting worden gelegd, dat hij met den Staats-spoorweg op éénen dijk van daartoe voldoende breedte kome te liggen, en dat, de scheiding van die twee spoorwegen eerst ten zuiden van het fort Isabella geschiede; terwijl de verdere rigting zoo moet genomen worden dat de beide spoorwegen uit de verschanste legerplaats bij *Vught* voldoende verdedigd kunnen worden. De lijn naar *Tilburg* moet zuidwaarts blijven van de drie eerste lunetten bij *Vught*.
zoowel bij *'s Hertogenbosch* en *Grave* als bij *Nijmegen* moet de rigting van den spoorweg zoo worden genomen, dat de einden daarvan voldoende uit de vestingwerken van die plaatsen verdedigd kunnen worden;
te *Nijmegen* moet het station gemeenschappelijk zijn met dat van den spoorweg van *Nijmegen* naar *Kleef;*
te *'s Hertogenbosch* zal het station van den Staats. spoorweg voor gemeenschappelijke dienst worden ingerigt, en het gebruik aan da koncessionarisseu worden vergund op de voorwaarden door den minister van Binnenlandsche Zaken voor te schrijven.
Art. 4. De weg moet in rigting en aanleg aan de onderstaande bepalingen voldoen:
a. de hellingen bedragen is het algemeen ten hoogste *vijf* (5) strepen per el; waar het onvermijdelijk is kan de minister van Binnenlandsche Zaken uitzondering op dezen regel toestaan;
b. de straal der krommelingen van den weg zal over het algemeen 1000 ellen bedragen, en waar de lokaliteit het gebiedt, zoomede in de nabijheid der stations, tot 500 ellen mogen verminderen. Waar de minister van Binnenlandsche Zaken het noodig oordeelt, zullen stralen van 350 ellen in de nabijheid van stations worden toegelaten.
e. geene achtereenvolgende krommingen mogen in tegenovergestelde rigting worden aangelegd, wanneer elke straal niet ten minste 750 ellen lengte heeft, of wanneer de som der twee stralen minder is dan 1500 ellen, en de kleinste straal dan ten minste 350 ellen lang is. Buiten deze twee gevallen, moeten twee achtereenvolgende krommingen door regte gedeelten van ten minste 400 ellen zijn gescheiden.
d. het bovenvlak der spoorstaven moet ten minste vijftig (50) duimen boven het hoogst bekende winterwater in de weteringen, beken en slooten liggen; bij werking der overlaten van de Beersche Maas of van Bokhoven, moet de spoorweg watervrij liggen;
e. de bruggen moeten, ten genoege van den minister van Binnenlandsche Zaken, gelegd worden op de hoogte, in het belang van scheepvaart, waterlossing, opperwater en ijsgang vereischt.
Art. 5. De spoorwijdte van den aan te leggen spoorweg zal bedragen 1.435 el tusschen de spoorstaven gemeten.
Art. 24. De spoorweg van Tilburg tot Nijmegen moet voltooid en in exploitatie gebragt zijn binnen vier jaren na den dag, waarop de koncessie definitief is geworden.
Art. 41. De koncessionarissen moeten, vóór of op den 31 sten Jan. 1865, ten aan te wijzen landskantore storten een voorloopig waarborgkapitaal, in Nederlandsche munt of in Nederlandsche Staatseffecten met de couponbladen, tot *een honderd vijf en zeventig duizend gulden* (f 157,000).

Het waarborgkapitaal wordt aan de koncessionarissen teruggegeven, zoo de definitive aanvaarding der koncessie door hen niet heeft plaats gehad op den 30sten April 1865. Art. 42. De voorloopige koncessie wordt als definitief aanvaard beschouwd, zoodra de koncessionarissen vóór of op den 30sten April 1865 hebben doen blijken:
dat zij het voorlooping waarborgkapitaal door bijstorting hebben gebragt tot de som van *drie maal honderd duizend gulden* (f 300,000); en
ten genoege van den minister van Binnenlandsche Zaken hebben doen blijken, dat het kapitaal, voor den aanleg en het in exploitatie brengen van den weg benoodigd, genoegzaam verzekerd is.

27 februari 1865 **TE KOOP EENIGE BESLAGBAKKEN,**
waaronder zoo goed als nieuwe bijzonder geschikt voor LOOIJERIJ en te bevragen aan de Branderij van J. VAN DE GRIENDT.

31 maart 1865 **Gister is alhier aanbesteed: Het maken eener los- en ladingplaats** met bazaltkade en muren. De uitslag der inschrijvingen was als volgt: N. van de Griendt te 's Bosch, voor f21,500; [...]

8 mei 1865 **Daar dit jaar, ingevolge besluit van heeren Gedep. Staten,**
een ander blad aan de beurt is om in extenso de lijst der 135 hoogstaangeslagenen in 's Rijks direkte belastingen in dit gewest mede te deelen, laten wij de namen met het totaal cijfer der aanslagen van de voorloopige lijst hier volgen:
Griendt, J, van de, 's Bosch -1390.67
Griendt, N. van de, 's Bosch 425.82

12 mei 1865 **GEDISTILLEERD. DE ONDERGETEEKENDE NICOLAAS VAN DE GRIENDT**
te 's Hertogenbosch, geeft bij deze zijne geëerde begunstigers berigt, dat hij, ofschoon zijn Broeder JAN VAN DE GRIENDT zijne Branderij buiten werking heeft gesteld, blijft voortgaan met den verkoop van GENEVER, BRANDEWIJN, LIKEUREN enz. en zich voor de levering daarvan minzaamst houdt aanbevolen.
N. VAN DE GRIENDT.

22 mei 1865 **De ONDERGETEEKENDEN hebben de eer aan belanghebbenden**
ter kennis te brengen, dat zij heden een aanvang hebben gemaakt met het fabriceren van KOFFIJ-SIROOP. Eene prompte en soliede bediening bij de levering van dit Artikel verzekerende, verzoeken zij beleefdelijk met de gunst en het vertrouwen vereerd te mogen worden.
's BOSCH. J. VAN DE GRIENDT & Co.
8 Mei 1865. (11308)

3 juni 1865 **STAATS-SPOORWEG**
De Officier van Justitie bij de Arrondissements Regtbank te Roermond, kondigt bij deze aan, dat bij vonnis der gemelde Regtbank van den 26 Mei 1865, gewezen in zake den Heer Commissaris des konings in het hertogdom Limburg, optredende en handelende voor en namens den Staat der Nederlanden, in regten optredende bij Mr. Baron de Bieberstein, Rogalla Zawadsky, procureur bij de Arrondissements-Regtbank te Roermond, aldaar wonende, als eischer tegen I den heer P. J. Janssen in zijne hoedanigheid van Burgemeester der Gemeente Horst wonende te Horst, als gedaagde verschijnende bij Mr. Thissen, Procureur bij gemelde Regtbank wonende te Roermond, en II a de naamloze vennootschap de Maatschappij tot ontginning en verveening der peel, genaamd Helena Veen en waarvan het kantoor gevestigd is te 's Hertogenbosch, b Matthijs Vervuert, c Pieter Jan Moorren, d Peter Cuene, e Mathijs Te Baerts en f Johan Thommer, fabriekant, Jan Hermkens, smid en Mathijs Drabbels akkerman, allen wonende te Horst als tusschenkomende partij, verschijnende die onder litt. b c d e en f bij Mr. Thissen, beide Procureur bij gemelde Regtbank, wonende te Roermond, de onteigening ten behoeve en ten name van den Staat der Nederlanden is uitgesproken van de navolgende onder de Gemeente Horst gelegene onroerende goederen.

	B. R. E.		Sect. No.
1.	7 23 uit een perc.	buurtweg,	C, 1408.
2.	7 50 uit een perc.	buurtweg,	C, 1408.
3.	1 26 uit een perc.	weiland,	C, 1046.
4.	2 83 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.
5.	1 18 70 uit een perc.	heide,	E, 1138.
6.	3 26 30 uit een perc.	heide,	E, 1074.
7.	5 80 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.

8.	65 uit een perc.	heide,	E, 769.	
9.	36 70 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.	
10.	3 40 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.	
11.	3 50 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.	
12.	1 32 20 uit een perc.	heide,	E, 1011.	
13.	78 uit een perc.	buurtweg,	E, 328.	
14.	13 10 uit een perc.	heide,	E, 1272,	vroeger 1107.
15.	44 35 uit een perc.	heide,	E, 1265,	vroeger 1154.
16.	32 46 uit een perc.	turfgrond als heide	E, 40.	
17.	14 34 10 uit een perc.	heide	E, 1150.	
18.	Een gebouw sect. E, no 41, groot 70 el.			
19	1 6 70 uit een waterplas		E, 57.	
20.	9 16 30 uit een perc.	turfgrond als heide	E, 881.	
21.	8 80 20 uit een perc.	bouwland	E, 871.	
22.	29 72 10 uit een perc.	bouwland	E, 1144.	
23.	7 78 70 uit een perc.	bouwland	E, 876.	

zijnde de daarvoor door den Staat der Nederlanden aan den gedaagde te betalen schadeloosstelling bepaald op f50,150, die aan de tusschenkomende partij litt. a. f8300, b. f14, c. f44, d. f82, e. f7 en f. f450.
Roermond, den 1 Junij 1865.
De Officier van Justitie,
J. H. C. CAZIUS.

14 oktober 1865 **HELMOND, 11 Okt. De aanleg van den spoorweg**
alhier gaat met rassche schreden vooruit; roet de lijn Boxtel-Helmond is men zoo ver gevorderd, dat de rails met de aangelegde van Tilburg-Boxtel vereenigd zijn. Wij Helmonders zien met groot ongeduld de voltooijing van deze lijn te gemoet. De lijn Helmond-Venlo is reeds zoo ver gevorderd, dat elkeen verbaasd staat bij het aanschouwen van al hetgeen in zoo korten tijd is tot stand gekomen. De stations zijn reeds eenigen tijd onder dak, terwijl de overige gebouwen ook reeds ver gevorderd zijn. De onderbouw voor de bruggen over de rivier de Aa is geheel gereed, terwijl van de twee ééne ijzeren brug daarover is gebragt; van den onderbouw voor de draaibrug over de Zuid-Willemsvaart zijn de beide landhoofden en pijler tot boven water opgetrokken. Gisteren heeft op plegtige wijze het leggen van den zoogenaamden eersten steen aan deze brug plaats gehad, door de heeren burgemeester en wethouders en den weled. gestr. heer Mr. J. B. Bots, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
Ten 11 ure des voormiddags vereenigden zich de genoodigden met de harmonie en liedertafel Phileusonia in het nieuwe bij het station gebouwde huis van den heer Holtus, mede-aannemer der lijn, en begaven zich onder het spelen der harmonie naar de kanaalbrug.
Aldaar hield de heer J. van der Griendt eene aanspraak, welke door den heer burgemeester dezer gemeente werd beantwoord; daarop werd door bovengenoemde heeren de eerste steen gelegd. Daarop namen allen plaats in twee versierde en wel ingerigte wagens en stoomden onder het spelen der harmonie naar het station Deurne; na zich eenigen tijd aldaar te hebben opgehouden, kwamen zij ten 3½ ure wederom terug. Het publiek heeft vele blijken gegeven van zijne belangstelling voor mannen, die met kennis, ijver en geestkracht het werk zoo ver gebragt hebben.

Algemeene Vergadering van HH Aandeelhouders in de Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag den 3en April 1866.

3 februari 1866 **- Bij de aanbesteding op laatstleden Maandag**
van het vijfjarig onderhoude der provinciale wegen en der groote wegen van de 2e klasse zijn de volgende perceelen aangenomen [...]
het 2e perceel, van Heerlen naar Sittard, door den heer van de Griendt, voor f17775.

10 februari 1866 **- Te Maastricht is eenen met grond en kiezel**
geladen spitsbek van den heer van de Griendt tegen den eersten penant der spoorwegbrug aangevaren, dwars gezwaaid en onmiddelijk gezonken, zoodanig dat de passage tusschen den eersten en tweeden penant te eenemaal versperd is.
De bemanning, bestaande uit drie personen, heeft zich gered, doordien twee goed konden zwemmen, die den derde mede aan wal hebben gevoerd.

14 februari 1866 **BOXTEL, 11 Febr.**
Aan het centrale stationspunt alhier zijn reeds verscheidene uiteengenomen

lokomotieven aangekomen, welke door Engelsche werktuigkundigen ineengezet worden en bestemd zijn voor de dienst op de lijn Boxtel-Helmond. Naar men verzekert, zal deze lijn te gelijk met de lijn Breda-Moerdijk den 1en Mei aanstaande in exploitatie gebragt worden. Ook de werkzaamheden aan den spoorweg van Venlo naar Helmond gaan met rassche schreden vooruit, zoodat dit trajekt met Sept. e. k. zal kunnen gereed zijn, hetgeen meer dan een half jaar vóór den tijd is en aan de aannemers van de Griendt c. s., tot veel eer verstrekt.

14 maart 1866 **MAATSCHAPPIJH TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,**
GENAAMD: HELENAVEEN.
Ingevolge Art. 36 der Statuten orden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der Algemeene Vergadering, welke zal gehouden worden op Dingsdag 3 April e. k.. des namiddags ten drie ure, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMAN, te 's Hertogenbosch.
's Bosch, den 12den Maart 1866.
De Directeur, J. VAN DE GRIENDT. (6072)

16 maart 1866 **Volgens een gister middag uit 's Hage ontvangen telegram,**
is de heer J. van de Griendt alhier aannemer geworden van den aan te leggen spoorweg van 'S Bosch naar Boxtel, voor een som van f835,000. Wij verheugen ons daarover zeer, dewijl wij door de ondervinding gewaarborgd zijn dat de heer van de Griendt c. s. met allen mogelijken spoed het voor onze stad zoo belangrijke werk zullen daarstellen.
Er waren in het geheel 33 inschrijvingen.

16 maart 1866 **De Werkzaamheden in het Helenaveen wederom aangevangen zijnde,**
is aldaar verschillende werk te bekomen.
's Bosch, 10 *Maart* 1866.
J. VAN DE GRIENDT.

7 augustus 1866 **[…] De *Voorzitter* deelt tevens mede dat door Burgemeester**
en Wethouders den 9 Julij ll. is overgegaan tot de openbare verhuring van den kelder onder de boterhal alhier, waarbij is geboden voor het eerste perceel door G. van Herwaarden f40.- en voor het tweede perceel door N. van de Griendt f40-, waarna de massa werd verhuurd voor f125.- 's jaars aan den heer N. van de Griendt, voor den heer Antonius Smits alhier, zulks voor den iijd van 6 jaren. – En wordt deze verhuring goedgekeurd.

8 augustus 1866 **LIJN MAASTRICHT-BREDA.**
[…] Op den 22sten Februarij had de aanbesteding plaats, volgens bestek no. 230, van het maken van een toegang door de vestingswerken te Maastricht (Wijk) tot het station. Het werk werd aangenomen door J. van de Griendt te 's Hertogenbosch, voor f22273. Na goedkeuring der besteding is de uitvoering onverwijld aangevangen, onder toezigt der militaire genie.

6 oktober 1866 **10. Adres van den heer J. van de Griendt, aannemer**
van het gedeelte staatsspoorweg van 's Hertogenbosch naar Boxtel, daarbij verzoekende om vermindering van tolregten op stadsstraatweg van 's Hertogenbosch naar Vught, in aanmerking genomen het klein gedeelte van dien weg dat door hem voor zijne voertuigen wordt gebruikt.
De *Voorzitter* doet het voorstel om dat adres ten fine van onderzoek ter beschikking aan te houden. – Konform besloten.

30 oktober 1866 ***Mijnheer de Redakteur!***
Gelieve het volgende in uw geacht dagblad op te nemen.
Is het waar dat dr de Poorter (*) onze ex-volksvertegenwoordiger, handelende als betrokken in de zaken van de erven Gielissen, voor een klein stuk zijner hoeve, gelegen onder Vught, bij de onteigening ten behoeve der staatsspoorwegen 17000 gulden ontvangen heeft en naderhand de geheele hoeve bij veiling slechts voor 8000 gulden verkocht is? Indien zoo, hebben dan de schatters de belangen der maatschappij in het oog gehad, of gaan zij naar willekeur te werk? Of ligt het soms aan de baatzucht van den eigenaar, die dan geen belangen schijnt te stellen in de welvaart van 's Bosch en omstreken?
Dit is eene vraag, die gesteld wordt; echter kan ik met zekerheid vermelden, dat de heer van Zinnicq Bergmann ten einde de spoorwegverbinding met 's Bosch te bevoordeelen, zich tevreden heeft gesteld met de som die de Staat hem heeft aangeboden als schadevergoeding voor de onteigening van een aanzienlijk gedeelte van een perceel teelland gelegen achter het fort Isabelle, onder Vught, en zulks,

niettegenstaande de deskundigen door de regtbank benoemd om het land te schatten door hem in gemeenschap met zijne minderjarige kinderen bezeten, de waarde van het te onteigenen stuk veel hooger hadden gesteld.
De gevolgen van deze edelmoedige daad zijn, voor den heer Bergmann, dat hij uit zijne privé fondsen, zijne minderjarige kinderen moet schadeloosstellen; voor den aannemer den heer van de Griendt, dat deze de aangenomen werken van den spoorweg heeft kunnen aanvangen, en voor de gemeente 's Bosch, dat zij het vooruitzigt heeft, minstens één jaar vroeger aan het spoorwegnet te zullen aansluiten, dan het geval zou zijn geweest, indien de heer Bergmann, door te blijven eischen de som, waarop de beëedigde deskundigen de waarde van den af te stanen grond hadden begroot, het vervoer van zand uit de gemeente Cromvoirt onmogelijk had gemaakt.

(*) Bezit te 's Bosch, in gemeenschap van anderen slechts 11 Bunders 80 vierk. R. 30 vierk. El hooiland. — idem te Vught 6 B. 31 vierk, R, 80 vierk. El hakhout en hooiland.

17 november 1866 **MOUTERIJ EN MOUTHANDEL**
De ONDERGETEEKENDE berigt H. H. Bierbrouwers, dat bij he steeds verkrijgbaar is PUIK ZWEEDSCH MOUT, zoomede gelegenheid tot MOUTEN op zeer billijke konditie.
'S BOSCH, Vugterdijk, N. VAN DE GRIENDT.

29 november 1866 **[…] De heer *v. d. Griendt* zoude gaarne,**
tot belang der kleistreken, die zich zooveel opofferingen getroosten moeten voor de heistreken, voor het amendement stemmen.
[…]
2o, 3o en 4o goedgekeurd (het laatste met 44 tegen 5 st.) Diskussie tusschen de heeren mr *van Mierlo*, die voor de toekenning van subsidie was, mr *Romme*, die wees op de niet instandbrenging van nieuwe wegen, zoolang de gedekreteerde nog niet aangelegd zijn, dr *de Ram*, die wenschte te weten wat men door wegen van prov. belang verstond, was voor de subsidie, *Wierdsma*, die beweerde dat de rij der aan te leggen prov. wegen nu volstrekt niet gesloten is en J. van der Griendt.

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag den 2e April 1867

9 februari 1867 **De enkele arbeiderswoning, volgens overeenkomst**
met J. van de Griendt te plaatsen onder de gemeente Deurne, tusschen de piketten n°. 231 en 232, is op den bepaalden tijd opgeleverd.

9 februari 1867 **1e KOOP. Een Tuin met Keuken en Privaat, op den Vughterdijk,**
achter het Pakhuis van den Heer VAN DE GRIENDT, met een uitgang opnden Wal, voor een gedeelte van plus minus één Roede 50 Ellen, uit No 1099 der Sectie G.
Belend door den Heer VAN GELDEREN en den volgenden Koop.
2e KOOP.Een goed ter nering staande Huis met ERF en Tuin, genaamd de Blaauwe Haan, Letter J. 18, voor een gedeelte van plus minus 3 Roeden 40 Ellen, uit No. 1099, der Sectie G.
Strekkende van voor langs de straat tot aan den Stadswal, zooals kennelijk is afgebakend.
Belend den heer VAN DER GRIENDT, den vorigen en volgenden koop.
3e KOOP. […]

14 maart 1867 **De Noordbrabanter beveelt aan voor de vacature**
in den gemeenteraad alhier, ontstaan door het aftreden van den heer dr L. VAN HEIJST: den heer J. VAN DE GRIENDT.
Voor de vacature van jhr mr J. B. VERHEIJEN; een dezer heeren: G. DIEPEN
Mr A. F. X. LUIJBEN.
LEON. VERMEULEN.
Wij komen hierop nader terug,

16 maart 1867 **'s HERTOGENBOSCH, 15 Maart.**
Bij de gister avond gehouden kies-vereeniging onder het presidium van den heer mr N. F. SASSEN werden tot kandidaten voor leden van den gemeenteraad gesteld, na eene levendige diskussie tusschen de heeren Hohmann en Rits: Voor het wit briefje den heer J. VAN DE GRIENDT met 25 stemmen van de 35 opgekomen kiezers (kiesgeregtigden ?); voor het geel briefje den heer GEORG VERMEULEN met 17 van de 35 stemmen. De overige waren verdeeld als volgt: 14 op den heer mr SCHLESINGER, l op AUGUST VERMEULEN? en 3

op den heer AUGUST LANSCHOT. De heer Georg Vermeulen had dus de volstrekte meerderheid van stemmen niet, toen echter besloot men in omvraag te brengen of bet briefje Aug. Vermeulen bedoeld was voor Georg Vermeulen, dit werd met 17 tegen 15 stemmen aangenomen; het *Haperde* dus mr SCHLESINGER slechts aan ééne stem om in herstemming als kandidaat van de kiesvereniging (pres. mr N. F. SASSEN) te komen.

Terwijl wij met warmte den kundigen, onafhankelijken heer J. VAN DE GRIENDT als lid van den gemeenteraad (wit briefje) blijven aanbevelen, zullen wij een volgende maal op onzen anderen kandidaat (geel briefje) terug komen.

Wij zijn gemagtigd mede te deelen, dat jhr mr van Sasse van IJsselt, om bijzondere redenen, thans niet in aanmerking verlangt te komen bij de verkiezing van leden voor den gemeenteraad.

19 maart 1867 **MAATSCHAPPIJ TER ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,**
GENAAMS HELENAVEEN.
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der ALGEMEENE VERGADERING, elke zal gehouden worden op DINGSDAG 2 A{RIL e. k., des namiddags ten drie ure, op de bovenzaal van den Heer H. HOHMANN, te 's Hertogenbosch.
HH. Aandeelhouders orden tevens verwittigd, dat overeenkomstig Art. 58 der Statuten. HET BENOEMEN VAN EEN COMMISSARIS, op hovenstaande Vergadering zal plaats hebben.
's BOSCH, 12 Maart 1867.
De Directeur, J. VAN DE GRIENDT. (6414)

19 maart 1867 **De oordeelen naar de preliminairen zal de verkiezing** van twee leden voor den gemeenteraad, op a. s. Woensdag 20 Maart, eene rigting nemen, waarmede wij ons, naar onze beginselen, niet vereenigen kunnen.
Het geldt ditmaal zeer bepaald geene zaken maar personen en ofschoon dit zoo vreemd niet is, vooral hier ter stede waar wij aan ergerlijke verkiezings-manoeuvres gewoon zijn geworden, loopt het ditmaal in het oog dat er passien in het spel zijn, welligt te lang geprovoceerd, waaraan te regt of te onregt de volle teugel gevierd worden.
In deze omstandigheden gevoelen wij ons buiten magte het hollende verkiezings-paard te stuiten en tot den bedaarden slap van het gezond verstand terug te brengen. *Jacta est alea!* de teerling is geworpen!
Zij, die de theorie der vrije verkiezingen gemaakt hebben zij tot ergelijke praktijk, zij, die vroeger een magtigen invloed, vooral op de huishoudelijke verkiezingen wisten uit te oefenen, zullen de wrange vruchten van hun stelsel plukken. Zij zullen maaijen, wat zij gezaaid hebben, nu zij hunne eigen wapens tegen henzelven gekeerd zien. Vroeger dienstbaar aan hunne persoonlijke inzigten, wordt het stelsel door hen ingevoerd thans juist tegen die belangen aangewend, door geestverwanten, aanhangers en amice's. De aanstaande verkiezing zal waarschijnlijk den doodsteek zien geven aan het zedelijk terrorisme, dat de theorie der vrije verkiezingen tot eene ergerlijke praktijk verlaagd heeft en dat hier ter stede, door alle middelen zoolang gedrukt heeft op den gang der zaken.
Merkwaardig was het gebeurde op de vergadering van de kiesvereeniging *Vrijheid, Openbaarheid en Orde* dezer dagen gehouden en waarvan wij de bijzonderheden reeds mededeelden.
Wij onthouden ons van beoordeeling, doch zullen alleen doen opmerken, hoezeer dergelijke tooneelen duidelijk sprekende bewijzen opleveren van zwakheid, magteloosheid, ontbindingen bederf. *Sic transit!*
Met genoegen konstateeren wij dat de kandidatuur van den heer J. VAN DE GRIENDT nagenoeg zeker is van te slagen. Herhaaldelijk bevelen wij met warmte dien kandidaat aan.
Wat de tweede kandidatuur aangaat, wij kunnen ons met die van den heer G. Vermeulen niet vereenigen. Wij houden ons overtuigd, dat hij niet is de man, dien de burgers in den raad wenschen te zien als eene erkenning van verdienste en om verdienstelijk te zijn, maar wij zien ook in die kandidatuur eene laatste poging van eene bijna magtelooze koterie OM VOOR EEN OP ANDER MIN OF MEER VERWIJDERD DOEL op een handlanger te meer te kunnen erkenen.
Om onzer roeping getrouw te zijn, willen wij nogthans eene poging beproeven om de degelijke rigting terug te brengen in de aanstaande verkiezing en bevelen naar onze overtuiging den kiezers dringend aan hunne stem te geven aan de twee verdienstelijke, kundige, bekwame en onafhankelijk Mannen namelijk de heeren :
J. VAN DE GRIENDT, wit briefje,
EN

LEONARD VERMEULEN. geel briefje.

20 maart 1867 **'s Hertogenbosch, 18 Maart.**
Wij vernemen, dat erop het oogenblik een adres bij het ministerie van binnenl. zaken in behandeling is van groot belang voor deze stad; het is namelijk een voorstel van den heer J. van de Griendt, aannemer van het knaken van den spoorweg 's Bosch—Boxtel, aan den staat der Nederlanden. Volgens het bestek heeft de aannemer tijd met de oplevering van het gedeelte 's Bosch—Vught tot veertien maanden na de onteigening der gronden, en moeten verschillende perceelen onder de gemeente Esch, waarover op het oogenblik proces wordt gevoerd, tot grondontleening ter zijner beschikking worden gesteld. Nu wil de aannemer van deze gronden afstand doen, waardoor de staat eene aanzienlijke besparing van kosten zal ondervinden en een lastig proces vermeden wordt, en de oplevering van het gedeelte 's Bosch—Boxtel stellen op vijf en een halve, in plaats van veertien maanden na de onteigening der gronden. Hierdoor kan het in exploitatie brengen van dit gedeelte, ten minste zeker voor zoover het gedeelte Vught-Boxtel betreft, zeer waarschijnlijk op 1 Januarij 1868 geschieden, terwijl het anders slechts tegen het einde van dat jaar mogelijk zal zijn. En voor dit alles vraagt de heer van de Griendt eene betrekkelijk zeer kleine geldelijke tegemoetkomingen het gebruik van eenig materieel van den staat (dwarsleggers, rails enz.) tot grondvervoer, terwijl hij bovendien voor dit materieel instaat en aanneemt, het beschadigde bij de teruggave door nieuw te zullen doen vervangen.

21 maart 1867 **Naar men verneemt is thans bij het ministerie**
van binnenl. zaken een adres in behandeling, hetwelk voor onze stad van groot belang is; het is een voorstel van den heer J. van de Griendt, aannemer van het maken van den spoorweg ‘s Bosch-Boxtel aan den Staat der Nederlanden. Volgens het bestek heeft de aannemer tijd met de aflevering van het gedeelte ‘s Bosch-Vught tot veertien maanden na de onteigening der gronden, en moeten verschillende perceelen onder de gemeente Esch, waarover op het oogenblik proces wordt gevoerd, tot grondontleening ter zijner beschikking worden gesteld. Nu wil de aannemer van deze gronden afstand doen, waardoor de Staat eene aanzienlijke besparing van kosten zal ondervinden en een lastig proces vermeden wordt, en de aflevering van het gedeelte ‘s Bosch-Boxtel stellen op vijf en halve in plaats van veertien maanden na de onteigening der gronden. Hierdoor wordt het in explotatie brengen van dit gedeelte, ten minste zeker voor zoover het gedeelte Vught-Boxtel betreft zeer waarschijnlijk op 1 Januarij 1868, terwijl het anders slechts tegen het einde van dat jaar mogelijk zal zijn. En voor dit alles vraagt de heer van de Griendt eene betrekkelijk zeer kleine geldelijke tegemoetkoming en het gebruik van eenig materieel van den Staat (dwarsliggers rails, enz.) tot grondvervoer, terwijl hij bovendien voor dit materieel instaat en aanneemt het beschadigde bij de teruggave door nieuw te zullen doen vervangen. Wij kunnen niet anders dan hulde brengen aan het voorstel van den heer van de Griendt en hopen dat de Hooge Regeering het belang hiervan, vooral voor ‘s Bosch, zal inzien.

23 maart 1867 **– Ter vervanging der heeren dr. L. J. van Heijst**
en jhr. mr. J.B. Verheijen, die als leden van den gemeenteraad te 's Bosch hun ontslag hadden genomen, zijn eergisteren gekozen de heeren J. van de Griendt en mr. P. M. Schlesinger.

23 maart 1867 *** 's Bosch, 21 Maart.**
In plaats van de afgetreden leden van den Bosschen gemeenteraad dr. L. J. B van Heijst en den heer jhr. mr. J. B. A. J. M. Verheijen zijn heden gekozen de heeren J. van de Griendt en mr. P. M. Schlesinger. Het is der kiesvereeniging Vrijheid, Openbaarheid, Orde, niet mogen gelukken haren tweeden kandidaat mr. F. J. H. A. Vermeulen te doen verkiezen, juist omdat men een persoon in den Raad wilde hebben die zich niet door het lid mr. N. F. C. J. Sassen zoude laten overbluffen. De Thorbeckiaansche partij waarvan de heer Sassen de ziel is, schijnt te dezer stede meer en meer van zijnen invloed te verliezen.

23 maart 1867 **VEENDERIJ "HELENAVEEN"**
De Werkzaamheden in het HELENAVEEN aangevangen zijnde, is er aldaar wederom werk te bekomen.
J. VAN DE GRIENDT.

20 april 1867 **'s Hertogenbosch, 18 April.**
Na het opmaken van het proces-verbaal van de geregtelijke opname hunner gronden, hebben nog de heeren Verheijen van Esch en mr. Jacq. Sassen het voorbeeld der erven

Diepen gevolgd en aan den aannemer van den spoorweg 's Bosch—Boxtel toestemming verleend om op die gronden te werken. De heer van de Griendt kan thans ongehinderd doorwerken van af het halte-emplacement Vught tot aan Boxtel, indien het water blijft vallen. Het water doet hem veel kwaad; de aarden dam, waar het bij den vorigen hoogen waterstand tegen gebragte rijswerk weder afgenomen is, heeft veel te lijden. De materialen drijven weg; onder anderen zijn van sluis 1 circa 2000 dwarsleggers weggespoeld, sommigen wel anderhalf uur ver. Zijn adres aan den minister van binnenlandsche zaken, betreffende eene vervroegde oplevering, is nog aanhangig. Op het vergrooten der spoorweghaven bestaat nog hoop. Wat het plan betreft om een nieuwen toegang naar het stations emplacement 's Bosch te maken, en wel uitkomende op de Vischmarkt, de ongunstige stemming van den minister, om een groot deel van de daaruit voortvloeiende kosten door het rijk te doen dragen, heeft den gemeenteraad doen besluiten, om bij Zijne Exc. aan te dringen op eene verbreeding der St. Janspoort en daarvoor liggende bruggen. Teekeningen, om daarbij over te leggen, zijn onderhanden.

4 mei 1867 **Met genoegen vernemen wij dat de minister van Binnenlandsche Zaken** in het voorstel van den heer van de Griendt, aannemer der Staatsspoorbaan Boxtel-'s Bosch genoegen genomen heeft, om tegen vergoeding van f7000 het Rijk van de verpligting te ontheffen tot onteigening van perceelen heigrond onder Esch, waardoor eene procedure vermeden wordt; zullende nu de voor de baan benoodigde grond van elders, vermoedelijk uit Cromvoirt, worden aangevoerd op voorwaarde, dat de minister het noodige gebruik zal laten maken van het aan den Staat behoorende spoorwegmaterieel. Door die getroffen overeenkomst zal de in exploitatie zijnde spoorweg spoorweg Boxtel-Vught in den loop van dit jaar worden opgeleverd. Maandag zijn de werkzaamheden aan den weg hervat.

7 mei 1867 **In het HELENAVEEN bestaat voor EEN BEKWAAM SMID,** gelegenheid zich aldaar te vestigen. Inelinerende vervoege zich ten kantore van J. VAN DE GRIENDT.
's Bosch, Mei 1867.

7 mei 1867 **Uit deze stad wordt aan het *Dagblad van 's Hage*,** dd. 1 Mei geschreven: "Daar het berigt uit 's Bosch in uw nummer van heden niet juist is, acht ik mij verpligt de waarheid dienaangaande mede te deelen. Dat het kontrakt met den aannemer J. van de Griendt (onder nadere approbatie van den Minister, gesloten is, is waar; het proces met de gemeente Esch kan echter om bijzondere redenen (te lang om hier te vermelden) hoogst waarschijnlijk niet vermeden worden. De benoodigde grond ter ophooging is steeds uit Cromvoirt aangehaald. Het gebruiken van spoorweg-materiëel van den Staat zal *nooit* toegelaten worden. De oplevering van den spoorweg 's Bosch-Vught is te wachten tegen 15 December dezes jaars. Wat de hervatting der werkzaamheden aangaat, die hangt af van het zakken van het water." Wij maken van deze tijding melding om ons vorig berigt, overgenomen uit bovengenoemd blad, te rektificeeren.

29 juni 1867 **Dingsdagavond is hier, even buiten de Vugterpoort** de proef genomen om bij het licht eener magnesielamp de werkzaamheden aan den spoorweg ook des nachts door te zetten. De proef is vrij wel gelukt hoewel het licht nog somtijds uitging; dit komt echter meer doordat men nog niet genoegzaam met alles gereed was. Bij den ijver van den aannemer, den heer J. van de Griendt, mogen wij met grond hopen den 15n December e. k. van Boxtel naar Vught te zullen kunnen sporen.

13 augustus 1867 **Wordt gevraagd: TWEE ZEILSCHIPPERS, voor het bevaren van bovenlandsche schepen.** *Brieven franco.*
J. VAN DE GRIENDT.

17 september 1867 **AAN DE WERKLIEDEN.**
Ofschoon met veel spoed de werken **Spoorweg BOXTEL** vorderen, kunnen tegen **goed loon** nog meerdere handen werk vinden.
J. VAN DE GRIENDT.

KERK IN HET HELENA VEEN.

12 november 1867 **Op Dingsdag 17 December 1867, des voormiddags ten 10 ure,**
zullen in het openbaar WORDEN VERKOCHT:

3 Open Aken	groot	**120**	tot	**140**	tonnen.
3 Hernas	groot	**90**	tot	**110**	tonnen.
8 Open Aken	groot	**40**	tot	**60**	tonnen.
4 Open Aken	groot	**11**	tot	**13**	tonnen.

Deze **Schepen** zijn allen van een behoorlijken **Inventaris** voorzien. Bevinden zich in zeer goeden staat en zijn geschikt om dadelijk in gebruikt te worden gesteld.
De verkooping zal geschieden te *'s Hertogenbosch* aan de Haven van den Spoorweg, alwaar de Schepen drie dagen vóór den Verkoopdag ter bezigtiging zullen liggen.
Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van den Heer **J. VAN DE GRIENDT**, te *'s Hertogenbosch.*

Algemeene Vergadering van HH Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op Dingsdag den 7 April 1868.

23 januari 1868 **14o. Beraadslaging over den aankoop van keijen.**
Na eene diskussie tusschen de heeren van de Ven, Elen, van de Griendt, van Beusekom en de Footzitler wordt besloten, op voorstel van den heer van de Ven, de aanbesteding tweeledig te doen op proeven of stalen van Canas- en Luiksche keijen, nog om proeve te nemen met het bestraten der trottoirs met gladde keijen, en zooveel mogelijk vrijheid geven tot het reinigen der trottoirs.

4 februari 1868 **5o. Interpellatie van het lid van Meerwijk**
over den toestand der openbare school te Orthen. Dat lid wenschte de toelage van f25 aan een kweekeling, de uitgetrokken som van f30 voor de prijzen, gebruikt werden om het traktement van den onderwijzer te verhoogen alsmede dat het schoolgeld tot dat doeleinde worde verdubbeld.

Spr. betreurde het dat van 20 Dec. jl. de schooljeugd van Orthen geen schoolonderrigt heeft gehad. De heer *v. d. Griendt* meent dat het beter ware die verhooging van jaarwedde in plaats van het schoolgeld te verdubbelen, plaats te doen hebben uit de gelden, die van de bijzondere inkomsten verdeeld werden. De heer *van Meerwijk* repliceert dat met de verdubbeling der schoolgelden de inwoners tevreden zijn. Op voorstel van den heer *van Beusekom* wordt het voorstel van den heer van Meerwijk naar de kommissie van lager onderwijs gezonden, nadat de voorzitter verklaard had dat in de voorloopige waarneming reeds voorzien was.

14 februari 1868 **Ook de werken volgens bestek n° 226 zijn met kracht** voortgezet. Door moeijelijkheden in de onteigening zou de oplevering van die werken groote vertraging hebben ondervonden, waarom met den aannemer J. van de Griendt te 's Bosch eene overeenkomst werd gesloten tot vervroegde oplevering, namelijk van het gedeelte Vught-Boxtel tegen 15 December 1867, en van 's Bosch tot Vught tegen 15 November 1868. [...]

21 maart 1868 **6. Regtskundig advies bij monde van den heer mr Schlesinger** namens de daartoe benoemde kommissie tot het maken van een besluit om eene regtsvordenng tot wegruiming van de straatsslik en schadevergoeding in te stellen tegen L. Thunis, aannemer.
Over het al of niet doelmatige eener aan te vangen procedure tegen den aannemer ontstaat er eene diskussie; de heeren *van de Ven, van de Griendt, Hohmann* en *Elen* gaven de voorkeur om nog eene minnelijke schikking te beproeven, terwijl de heer *Schlesinger* het rapport verdedigt en resumeert; de heer *van Meerwijk* stelt voor het rapport en de aanbesteding ter visie te leggen. — Waartoe wordt besloten.
9. Na eene diskussie over de prioriteit der voorstellen wordt het eerst in behandeling genomen: een verslag over een voorstel van den heer *van Meerwijk*, tot verhooging der jaarwedde onderwijzer te Orthen. Het verslag konkludeerde tot verwerping van het voorstel. Deze konklusie wordt met 11 tegen 6 stemmen aangenomen. Tegen zijn de heeren: van de Griendt, Hohmann, Elen, van de Ven, Spierings en van Meerwijk. (De diskussie hierover gevoerd deelen wij in een volgend No. mede.)
13. Voorstel van den heer *van der Ven* ondersteund door de heeren *Tombrink* en *van der Griendt* tot verbetering van een oprid van de Bazaltkaai aan de haven.

24 maart 1868 **De heer van de Griendt betreurt het,** dat het op het onderwijs der jeugd in de afdeeling Orthen door de bestaande moeielijkheden gewroken wordt; spreker zegt: "Wij kunnen dat niet verantwoorden." […] De heer van de Griendt stelt voor de jaarwedde van den onderwijzer te Orthen met f200 te verhoogen, en het overige te laten zooals het is.
De heer van Meerwijk resumeert zijn voorstel, dat zoover niet strekt, als dat van den heer van de Griendt, diens voorstel wint het echter in billijkheid.

De heer Schleainger stelt voor het rapport in omvraag te brengen, waartoe na eenige diskussien besloten wordt.
Het rapport wordt aangenomen met 9 tegen 6 st.
Voor het rapport hebben gestemd de heeren: Tombrink, Schlesinger, Vermeulen, Keukenschrijvers, Pompe, Deckers, Luyckx, van der Pas en de Voorzitter.
Tegen de heeren: van de Griendt, Hohmann, Elen, van de Ven, Spierings en van Meerwijk.

28 maart 1868 **De Werkzaamheden in het HELENAVEEN aangevangen zijnde,** is er aldaar wederom werk te bekomen.
J. VAN DE GRIENDT.

18 april 1868 **3o. De beraadslaging of al of niet tegen den heer L. Thunis** aannemer van het vervoer van straatslik een procedure zal aangevangen worden, was vrij levendig. De heeren van Meerwijk, Hohmann, Elen, v. d. Griendt, van de Ven en Spierings waren voor minnelijke schikking. De eerste uit het oogpunt van de groote kosten die eene procedure noodzakelijk en reeds in den aanvang vergezellen, stelde een kommissie ad hoc van 3 leden voor. De tweede meende, dat de overeeneenkomst van 67 eene gelijke strekking als die van 63 had, dat derhalve de aannemer wel degelijk regt kon hebben. De heer Elen sprak in denzelfden zin. De heer van de Griendt wees er op dat sinds Oktober van de 2500 kub. el reeds 2000 vervoerd waren, besloot daaruit tot het welslagen van eene verzoenende onderhandeling. De heer van de Ven meende in de houding van de sociëteit de Casino reden te vinden om den aannemer niet in het ongelijk te stellen. De heer Spierings was tegen de bedreiging van eene onmiddelijke

procedure. De heeren Schlesinger en van Beusekom alsmede de heer Keukenschrijvers verdedigde de houding ten deze van de Casino. De eerste stelde voor de konkl. van het verslag desaangaande te wijzigen, om eerst te besluiten tot procedure en dan tot transaktie te komen, en de heer van Beusekom merkte op dat deze elkander niet uitsluiten, en stelde voor den aannemer uit te noodigen zich bij kontrakt te verbinden, alle weggeruimd te hebben vóór de maand Oktober, en bij onwil over te gaan tot procedure. Dit voorstel door den Voorzitter ondersteund, wordt als verzoenendgezin eenparig aangenomen.

2 mei 1868 **Jl. Dingsdag is aan het hoofdbureau der maatschappij**
tot exploitatie van staatsspoorwegen aanbesteed: Het verbreeden van den spoorwegdam, het maken van eene bestrating en het leggen van een zijspoor voor de halte Helenaveen, ten behoeve van den spoorweg van Maastricht naar Breda. Daarvoor waren twee billetten ingekomen. De minste inschrijver was de heer J. van de Griendt voor f3125.-

11 mei 1868 *** 's HERTOGENBOSCH, 9 Mei.**
De Heer J. van de Griendt, aannemer van het gedeelte staatsspoorweg Boxtel-'s Hertogenbosch der lijn Utrecht-Boxtel zal met 1 Augustus a. s., gemeld gedeelte opleveren tot aan het fort St. Antonie, op 10 minuten afstands van deze stad, waar men dan een nood-stationsgebouw zal bouwen, om onmiddellijk tot daartoe den weg in exploitatie te brengen.

12 mei 1868 **VERKIEZING DER PROVINCIALE STATEN.**
Met het oog op het gewigt en zelfs de politieke beteekenis van de verkiezing van leden voor de Provinciale Staten, noodigen wij andermaal de kiesgeregtigde burgers nit trouw ter stembus op te komen om naar overtuiging hunne stem uit te brengen.
De aftredende leden en de nieuw benoemde kandidaten in de kiesdistrikten zijn:
's Bosch, H. T. J. van der Ven, mr C. J. A. van Rijckevorsel, J. van de Griendt en mr J. B. H. van de Mortel.
Grave, mr J.F. Coolen, J. H. Hermans en dr A. van der Steen.
Tilburg, B. F. Wierdsma, J. H. A. Diepen, W. P. A. Mutsaers AJzn. en Ign. H. Mutsaers BAzn.
Heusden, W. van Eeten, A. J. J. de Roy van Zuidewijn-Capelle en R. Middelkoop jr.
Helmond, A. H. Bots, J. F. Pompen en B. L. H. Borret, mr F. W. van den Dungen en Joh. A. Raijmakers.
Eindhoven, mr A. J. H. van Baer, H. de Wit en W. Huijsmans.
Breda, mr H. A. de Bruijn, mr C. A. van Dam, J. A. van der Burgh en mr A. Kerstens.
Zevenbergen, T. Heere Gnz. J. C. van Campenhout en F. H. H. Borret.
Bergenopzoom, dr J. A. de Ram, mrP. J. J. Verduin, J. Sluis en L. G. de Geep.

14 mei 1868 **Bij de gister plaats gehad hebbende stemming**
voor leden der Provinciale Staten zijn alhier van de 794 slemgeregtigden 197 kiezers opgekomen.
In het geheele kiesdistrikt opgekomen 481; volstrekte meerderheid 241.
Gekozen de aftredende leden, de heeren:

J. VAN DE GRIENDT met	443	stemmen.
H. T. J. VAN DER VEN met	428	"
Mr C. J. A. VAN RIJCKEVORSEL	407	"
Mr J. B. H. VAN DE MORTEL	400	"

Verder bekwamen de heeren de Blocq 41, P. J. J. M. van der Does de Willebois 36 en L. Spierings 18 stemmen.

15 juni 1868 ***- Zooals men weet zal voor de aanstaande tentoonstelling**
te Arnhem de jury door de inzenders zelven gekozen worden uit eene door de kommissie voor de tentoonstelling opgemaakte voordragt. Deze voordragt is thans bekend geworden en bestaat, voor de *nijverheid* uit de navolgende 30 heeren:
[…] J. van der Griendt, ;s Bosch;

20 oktober 1868 **13. De heer *van de Griendt* brengt nogmaals ter sprake**
het laden van beer in gesloten tonnen en geeft in overweging om de bestaande verordeningen daaromtrent eenigzins te wijzigen.
De *Voorzitter* antwoordt dat Burg. en Weth. daaromtrent in de volgende vergadering een voorstel zullen ter tafel brengen.

22 oktober? 1868 **Bekendmaking.**
Op den 1 November zal de spoorweg, waardoor deze stad aan de Zuiderlijn wordt verbonden, voor het publiek gebruik worden opengesteld.
Die belangrijke gebeurtenis waarmede een nieuw tijdperk van ontwikkeling voor handel en industrie zal aanvangen, verdient, naar veler inzien, met eenige feestelijkheid gepaard te gaan.
Het schijnt minder gepast daartoe een beroep te doen op de publieke kas; alsdan toch konden niet allen aan het feest deelnemen die er de kosten van hadden te dragen - en de ovatie zou er te minder beteekenis om hebben.
Daarom heeft de Kamer van Koophandel, vertegenwoordigende handel en nijverheid, gemeend zich de zaak te moeten aantrekken.
De Kamer zal bij die gelegenheid Z. Exc. den minister van Binnenlandsche Zaken en de direktie der Staatsspoorwegen tot een feestmaal uitnoodigen. Zij wenscht tevens aan den handelstand, de industrieelen en verdere belangstellenden gelegenheid te geven om aan het feest deel te nemen.
Tot dat einde gelieve men zich *vóór Maandag den 26n dezer* aan te melden bij een der leden van de Kamer van Koophandel.
J. VAN DE GRIENDT, *Voorzitter.*
N. SPIERINGS, *Vice-Voorzitter.*
J. H. VAN DE VEN. *Leden.*
A. D. COPPENS.
J. T. RODERKERKCKEN.
F. VAN EINDHOVEN.
F. A.H. HALEWIJN.
J. A. LAFFERTEE.
C. C. LUTKIE.
W. A. COOLEN, *Secretaris*

Bij deze werkzaamheden werden moderne middelen ingezet: een stoomhoutzagerij en als proef een magnesia-lamp om 's nachts te kunnen werken. Ook is men op zoek naar personeel.
In maart 1869 wordt gemeld dat de heer J. van de Griendt een draadnagelfabriek met stoom heeft opgericht.

3 november 1868 **Gister is er voor 's Hertogenbosch een nieuw tijdvak** aangebroken; door de opening van den spoorweg 's Bosch-Vught werd onze stad verbonden met het groote spoorwegnet, waardoor niet alleen inwoners van het zelfde vaderland naauwer aan elkander worden verbonden, maar waardoor ook het verkeer tusschen de verschillende natien van Europa wordt bevorderd.
Aan Handel en Nijverheid die hoofdbronnen van de welvaart onzer bevolking, wordt daardoor een nieuw middel gegeven tot uitbreiding en den weg gebaand om eenmaal de hoogstmogelijke vlugt te nemen. Wij zijn thans in een woord in het genot van die voordeelen, welke de spoorwegen opleveren.
Welk toch is het hoofddoel van den aanleg van spoorwegen? het moet zijn: onze Nederlandsche havens en de groote middelpunten van het verkeer te verbinden met Duitschland ten Oosten en met de meer zuidelijk liggende provincien, zoowel in de rigting van Antwerpen, Brussel en Frankrijk als met Luik en de Belgische mijndistrikten, - die verbinding zoo aanteleggen, dat zij tevens tusschen de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer de meest snelle gemeenschap mogelijk maakt.
Voor een groot gedeelte van ons vaderland is het eerste doel, onze aansluiting met Duitschland bereikt. 's Bosch echter dat als handelsstad nog al iets beteekend, bleef tot hieraan van die direkte kommunikatie verstoken; de lijn Tilburg-'s Bosch-Nijmegen waarvoor reeds koncessie werd verleend zoude in dat opzigt voor ons van groot nut zijn geweest; jammer dat dit plan tot hieraan in de steek bleef; wij geven echter nog geen moed verloren; wij hopen dat dit plan niet zal blijven rusten, maar dat integendeel alle invloedrijke mannen en vereenigingen, die steeds onze handelsbelangen voorstonden, hunne pogingen zullen blijven aanwenden, om eenmaal die aansluiting met de Rijnprovinciën te verkrijgen.
Onze verbinding met Belgie, die voor onzen handel van zeer groot belang is, laat nu niets te wenschen meer over, en wanneer eenmaal de spoorwegbruggen over de verschillende rivieren zullen gereed zijn, zal ook het binnenlandsch verkeer niet meer gestremd worden door vorst of lage waterstand.
Wij twijfelen dan ook niet of de voordeelen aan eene goede kommunikatie verbonden, zullen handel en welvaart onzer medeburgers bevorderen, en het nieuw ingetreden tijdperk tot een der gewigtigste van onze ontwikkeling maken.
Reeds vroeg in den morgen wapperde Neêrlandsch driekleur van alle openbare gebouwen

en van vele partikuliere woningen; ten 12 ure kondigde het karrillon de opening der feesten aan; daarna voerde de harmonie der stedelijke schutterij op de markt eenige muziekstukken uit. Ten 2 ure waren de feestgenooten vereenigd op het stationsplein, dat met guirlandes eerebogen en vlaggen smaakvol was versierd; waarna de feesttrein naar Vught stoomde. Zijne excellentie de Kommissaris des Konings, de verschillende autoriteiten en vele genoodigden die zich aan het station aldaar vereenigden, werden cirka half drie door de Kamer van Koophandel ontvangen.
Do hoor minister van Binnenl. Zaken die reeds te Utrecht was, werd door de ongeregeldheden te Rotterdam voorgevallen, verpligt om naar de residentie terug te keeren; Z. Exc. werd bij deze gelegenheid vertegenwoordigd door den adviseur jhr. Klerck.
Bij aankomst van den feesttrein te 's Bosch werden aan de feestgenooten in de wachtkamer van het hulpstation eenige ververschingen aangeboden en werden de verschillende kollegien en autoriteiten voorgesteld. Daarna werden bij die gelegenheid eenige warme woorden gesproken door den Burgemeester dezer gemeente jhr. Kuijper, die met een driewerf leve de Koning! werden beantwoord; door den heer Kommissaris des Konings en door den heer van de Griendt, Voorzitter van de Kamer van Koophandel. Zoowel te 's Bosch als te Vught werd muziek uitgevoerd; te Vught door het muziekkorps van het 5e regiment en te 's Bosch door dat van de schutterij.
Ten vijf ure vereenigden zich de feestgenooten aan een feestdisch in de groote zaal der sociëteit Casino daartoe toepasselijk versierd; tegenover de hoofdtafel was achter het borstbeeld van Z. M. den Koning eene trophée aangebragt, waarboven eene zinnebeeldige voorstelling van handel, nijverheid en landbouw en waar tusschen zeer eigenaardig de lokomotief *Voorwaarts* was afgebeeld. De eerste feestdronk op Z. M. den Koning uitgebragt door den Voorzitter der Kamer van Koophandel, en met veel geestdrift door alle aanwezigen beantwoord. Daarna nam Z. Exc. de kommissaris des Konings het woord, en wees in eene welsprekende rede niet alleen op het belang der aansluiting van het Noorden en Zuiden des vaderlands, maar ook op de grootsche werken die gevorderd worden om de talrijke hinderpalen onzen vaderlandschen bodem eigen te overwinnen. Hij stelde daarna een toast in op Z. Exc. den minister van Binnenlandsche Zaken, die hoewel hem slechts korten tijd de teugels van het bewind waren toevertrouwd, bewezen heeft dat hij den aanleg van openbare werken steeds zal bevorderen.
De heer van de Griendt, Voorzitter der Kamer van Koophandel, rigte alsnu het woord tot jhr. Klerck, 's Ministers vertegenwoordiger, hij dankte allen die hadden medegewerkt aan de aansluiting van onze stad met de zuiderlijn der staatsspoorwegen, hij hoopte dat de spoorwegverbinding van 's Bosch met Nijmegen—Arnhem bij de Regeering steeds krachtige ondersteuning zal vinden, en uitte den wensch dat door vereenigde krachten onze hoofdstad een middelpunt van verkeer zal worden; hij stelde voor een glas te ledigen op het welzijn van jhr. Klerck.
Nadat jhr. Klerck, namens den Minister van Zaken, hulde had gebragt aan de Kamer van koophandel en een dronk had gewijd aan den bloei van den handel van 's Bosch, nam de onder-voorzitter, de heer N. Spierings, het woord op; hij stelde in een toepasselijke toast voor, het welzijn te drinken van de drie ingenieurs, belast met de lijn Utrecht-Boxtel. De dischgenooten werden aangenaam verrast door de voorlezing van twee telegrammen, het eene van den Minister van Binnenl. Zaken, het andere van den heer van Noorduijn, als president van de Nijmeegsche spoorweg-maatschappij. De heer Coolen, sekretaris der kamer Van Koophandel, wijdde daarna een toast aan de direktie der maatschappij tot exploitatie der Staatsspoorwegen; hij deed uitkomen hoe dit feest voor een groot deel daaraan te danken was en bragt namens feestgenooten hulde aan die maatschappij voor den feesttrein zoo welwillend door haar georganiseerd.
De hoofdingenieur de heer Fijnje beantwoordde dien toast uit naam der Direktie. ZEd. gaf de verzekering dat alles zou worden gedaan tot gerief en gemak van den handel en van het reizend publiek.
Door den heer Burgemeester werd nog een dronk ingesteld op de burgerij van 's Bosch; door den heer G. Diepen, majoor-komm. der dd. schutterij, op het Ned. leger, vertegenwoordigd door den algemeen geachten luit.-generaal Knoop. De generaal bragt daarop met de hem zoo eigen welsprekendheid een toast uit op de toekomst en de grootheid van 's Hertogenbosch; herinnerende aan het roemrijk verleden dezer stad en aan de oude spreuk "*noblesse oblige*."
Vervolgens werd nog hulde gebragt aan het oudste lid der kamer van koophandel, den heer Roderkercken, en aan den heer kommissaris des Konings, die meer dan eens bewezen hooft een warm voorstander te zijn van handel, nijverheid en landbouw. Z. Exc. sprak daarna den voorzitter der Kamer, den heer J. van de Griendt, een warm woord toe; hij wees op de groote ondernemingsgeest van meer gemelden voorzitter en haalde tot staving daarvan aan hoe hij, om niet van de grootsche spoorweg- en andere openbare

werken te spreken, eene onoverzienbare uitgestrektheid woesten grond in eene produktieve bron voor handel en nijverheid had weten te herscheppen.
De algemeene instemming met die woorden kon als een ware *ovatie* voor den heer van de Griendt worden beschouwd.
Menig hartelijke feestdronk werd nog gewijd aan personen en belangen met handel, landbouw en nijverheid in betrekking. Eindelijk gingen de dischgenooten uiteen, hoogst voldaan, over den goeden, uitslag van het schoone en belangrijke feest, dat Noordbrabant's hoofdstad het voorregt had te vieren.

22 november 1868 **Bekendmaking.**
Op den 1 November zal de spoorweg, waardoor deze stad aan de Zuiderlijn wordt verbonden, voor het publiek gebruik worden opengesteld.
Die belangrijke gebeurtenis waarmede een nieuw tijdperk van ontwikkeling voor handel en industrie zal aanvangen, verdient, naar veler inzien, met eenige feestelijkheid gepaard te gaan.
Het schijnt minder gepast daartoe een beroep te doen op de publieke kas; alsdan toch konden niet allen aan het feest deelnemen die er de kosten van hadden te dragen — en de ovatie zou er te minder beteekenis om hebben.
Daarom heeft de Kamer van Koophandel, vertegenwoordigende handel en nijverheid, gemeend zich de zaak te moeten aantrekken.
De Kamer zal bij die gelegenheid Z. Exc. den minister van Binnenlandsche Zaken en de direktie der Staatsspoorwegen tot een feestmaal uitnoödigen. Zij wenscht tevens aan den handelstand, de industrieelen èn verdere belangstellenden gelegenheid te geven om aan het feest deel te nemen.
Tot dat einde gelieve men zich vóór Maandag den 26n dezer aan te melden bij een der leden van de Kamer van Koophandel.
J. VAN DE GRIENDT, *Voorzitter.*
N. SPIERINGS, *Vice-Voorzitter.*
J. H. VAN DE VEN.
A. D. COPPENS.
J. T. RODERKERCKEN.
F. VAN EINDHOVEN. *Leden.*
F. A. H. HALEWIJN.
J. A. LAFFERTEE.
C. C. LUTKIE.
W. A. COOLEN, *Secretaris.*

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel genaamd Helenaveen te op Dingsdag den 6 April 1869.

14 januari 1869 **De kamer van koophandel en fabrieken alhier,**
heeft tot haren voorzitter herbenoemd den heer J. van de Griendt en tot onder-voorzitter den heer N. Spierings.

14 februari 1869 **[...] "In het geheel is 4366 kubiek meter grond ontgraven.**
"Het kanaal met den spoorweg tusschen Middelburg en Vlissingen, benevens eenige andere daartoe behoorende werken, werd den 24en September aanbesteed; de laagste inschrijver was J. Vernimmen te Drunen voor f896,000, die echter verzocht van zijne aanneming ontslagen te worden, daar het hem gebleken was, hij eene belangrijke vergissing in zijne berekening gemaakt had.
"De tweede inschrijver was J. van de Griendt te s-Hertogenbosch, voor f1,050,000, aan wien het werk gegund werd, waarop den 6en November daarmede een aanvang gemaakt is.
[…]

18 mei 1859 [bestelling van kunstmest]

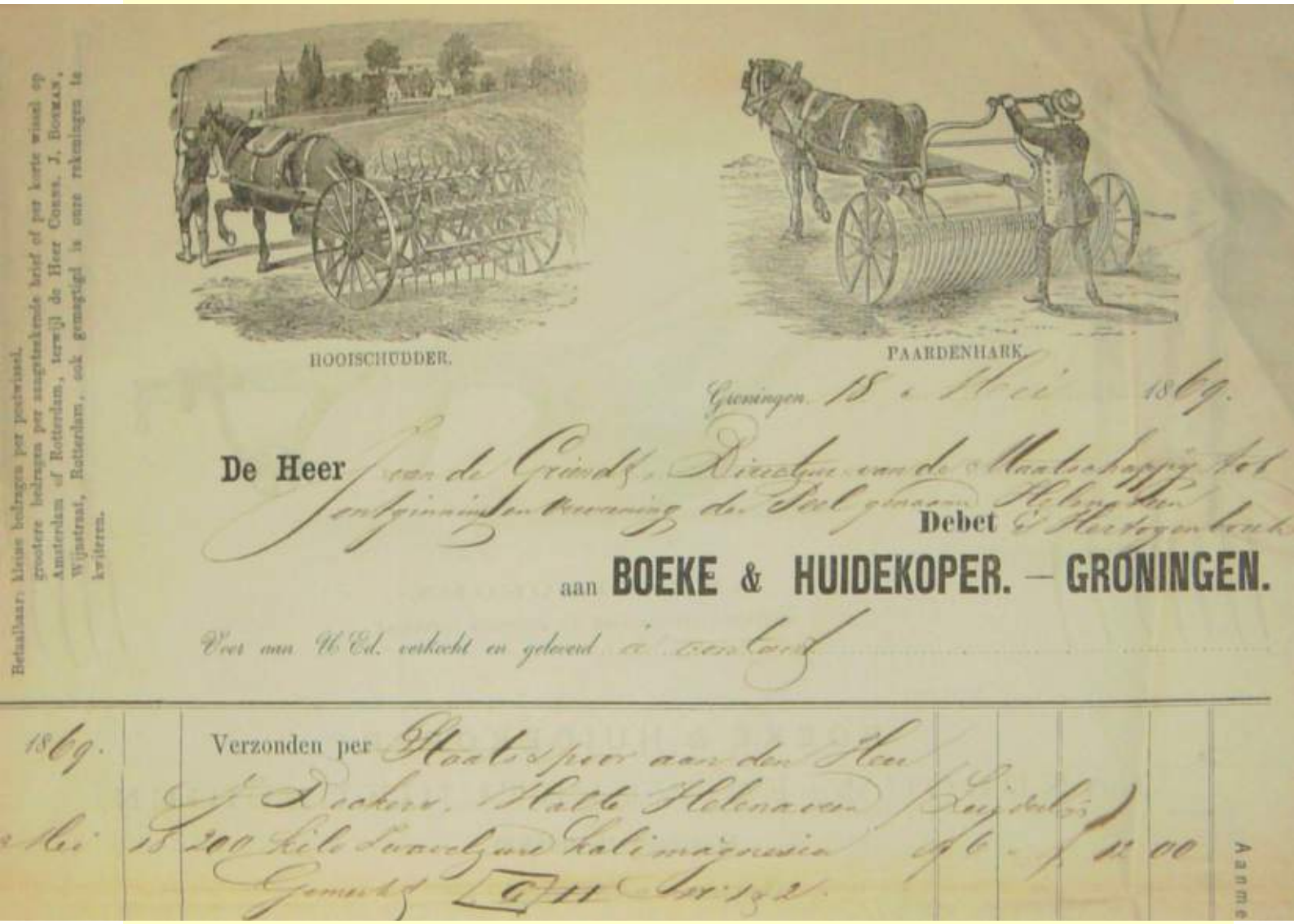

7 juni 1869 **Aan de kiezers in het kiesdistrict 's Bosch**
is de volgende circulaire rondgezonden:
Wie uwer zal niet gaaf erkennen, dat de belangen des lands met zaakkennis, met waardigheid en met ernst moeten worden behartigd?
De ondergeteekenden zijn overtuigd, dat de bekwame en werkzame Griffier der Staten, zoo gunstig bekend in de gansche Provincie, bij uitnemendheid geschikt is om die belangen voor te staan en te verdedigen; zij zijn echter tevens overtuigd, dat mr. P. F. van Cooth te degelijk is, om op de betrekking van volksvertegenwoordiger jacht te maken, en te bescheiden om er zich voor candidaat te stellen, laat staan om er zich op eenigerlei wijze voor aan te bevelen.
In het belang des lands, meer bijzonder in het belang van de provincie Noord-Brabant, met wier eigenaardige behoeften hij zoo dóór en dóór bekend is, nemen de ondergeteekenden de vrijheid zich tot hunne medekiezers te wenden met het verzoek, dat zij op aanstaanden Dinsdag, den 8 Juni, hunne stemmen vereenigen op mr. P. F. van Cooth, griffier der staten van Noordbrabant.
Zij houden zich verzekerd, dat uwe keuze met eenparige stemmen voor den bescheiden en bekwamen man eene beweegreden zal zijn, om de belangrijke betrekking van volksvertegenwoordiger aan te nemen.
H. T. J. VAN DER VEN, P. J. J. VERDUIJN, L. A. N. GERRITS en J. J. SUYS, Leden der Gedep. Staten.
J. VAN DE GRIENDT, Lid der Prov. Staten en President van de Kamer van Koophandel.
H. BOGAERTS SR., Lid der Prov. Staten, Voorzitter en Lid van verschillende Waterschapsbesturen.
JON. THEOD. LUIJCKX, Wethouder en President van het Collegie van Regenten over de Godshuizen en de Algemeene armen.
J. F. VAN BOECKEL VAN RUMPT, Grondeigenaar.

9 juni 1869 **TWEE DOCUMENTEN. Ad perpetuam rei memoriam.**
I. 's BOSCH, den 4 Junij 1869,
M M
Wie uwer zal niet gaaf erkennen, dat de belangen des lands met zaakkennis, met waardigheid en met ernst moeten worden behartigd?
De ondergeteekenden zijn overtuigd, dat de bekwame en werkzame Griffier der Staten, zoo gunstig bekend in de gansche Provincie, bij uitnemendheid geschikt is om die belangen voor te staan en te verdedigen; zij zijn echter tevens overtuigd, dat Mr. P. F. VAN COOTH te degelijk is, om op de betrekking van volksvertegenwoordiger jagt te maken, en te bescheiden om er zich voor candidaat te stellen, laat staan om er zich op eenigerlei wijze voor aan te bevelen.
In het belang des lands, meer bijzonder in het belang van de Provincie Noordbrabant, met wier eigenaardige behoeften hij zoo dóór en dóór bekend is, nemen de ondergeteekenden de vrijheid zich tot hunne medekiezers te wenden met het verzoek dat zij op aanstaanden Dingsdag, den 8 Junij, hunne stemmen vereenigen op Mr. P. F. VAN COOTH, *Griffier der Staten van Noordbrabant*
Zij houden zich verzekerd, dat uwe keuze met eenparige stemmen voor den bescheiden en bekwamen man eene beweegreden zal zijn, om de belangrijke betrekking van volksvertegenwoordiger aan te nemen.
H. T. J. VAN DER VEN,)
P. J. J. VERDUIJN,)
L. A. N. GERRITS,)*Leden der Gedep. Staten.*
J. J. SUIJS,)
J. VAN DE GRIENDT, *Lid der Provinciale Staten en President van de Kamer van Koophandel.*
H. BOGAERTS Sr., *Lid der Provinciale Staten, Voorzitter en Lid van verschillende Waterschapsbesturen.*
JOH. THEOD. LUIJCKX, *Wethouder en President van het Collegie van Regenten over de Godshuizen en de Algemeene armen.*
J. F. VAN BOECKEL VAN RUMPT, *Grondeigenaar.*

II. (*)
M M
Nadat de vrienden van Mr. BERGMANN het mogelijke beproefd hebben om Mr. VAN COOTH openlijk in de courant te doen bedanken, nemen zij hunnen toevlugt tot *onwaarheden.*
Is dat christelijk?
Is het eerlijk?
Is het betamelijk?
Neen!
Wij zeggen het U op onze eer, op ons geweten;
Mr. VAN COOTH is geen heftig voorstander van de LIBERALE school.
Het is onwaar dat het bijzonder onderwijs, van Mr. VAN COOTH niets te wachten en alles te vreezen heeft.
Mr. VAN COOTH is een braaf Katholiek. Hij wil onderwijs voor allen(!) Hij wil op zijn minst, wat men van Mr. BERGMANN zegt, regt voor allen, zoowel regt voor de bijzondere school als voor de openbare staatsschool.
Laat U dus niet misleiden en past op Uw neuzen!
Het geldt de toekomst van *Noordbrabant* en de eer van *'s Hertogenbosch*.
H. T. J. VAN DER VEN,)
P. J. J. VERDUIJN,)
L. A. N. GERRITS,)*Leden der Gedep. Staten.*
J. J. SUIJS,)
J. VAN DE GRIENDT, *Lid der Provinciale Staten en President van de Kamer van Koophandel.*
H. BOGAERTS Sr., *Lid der Provinciale Staten, Voorzitter en Lid van verschillende Waterschapsbesturen.*
JOH. THEOD. LUIJCKX, *Wethouder en President van het Collegie van Regenten over de Godshuizen en de Algemeene armen.*
J. F. VAN BOECKEL VAN RUMPT, *Grondeigenaar.*
(*) Verspreid als strooibiljet den 7n Junij.

Wij hebben die twee documenten als monumenten naast elkander geplaatst, om iedereen gelegenheid te geven zich te stichten of te ergeren à discrétion.
Wij hebben beide stukken in *de Noordbrabanter* geplaatst, opdat ieder belanghebbende met ons gelegenheid zou hebben ze terug te vinden.
Maar vooral hebben wij ze geregistreerd omdat we er veel over te zeggen hebben en

onze lezers bij onze toelichting der bekende mystificatie, in hare uitvoering en gevolgen, die stukken kunnen vergelijken.
Die betreurenswaardige mystificatie – ofschoon wij aan den uitslag der stemming geen oogenblik getwijfeld hebben — is een bewijs hoe katholieke kiezers door eigenbelang, persoonlijke consideratien, door nijd en wrok er toe gebragt kunnen worden om het *beginsel* op te offeren en daartoe zelfs het voorbeeld te geven en dat nog wel in beslissende oogenblikken, bij levenskwestien zoo als die van het godsdienstig onderwijs. Helaas!
Eene oppervlakkige beschouwing reeds van beide stukken geeft een ieder gelegenheid om te oordcelen over de *waardigheid*, den *ernst* en de zaakkennis van de stellers en de dupes, die mede onderteekenden, 's Landsbelangen, de toekomst van Noordbrabant en de eer van 's Hertogenbosch worden aan de neuzen van *M. M.* gehangen.
Past op uw neuzen!! hoe waardig!
Maar wij willen geregeld die documenten in hun vorm, inhoud en strekking onderzoeken. De gelegenheid daartoe zal niet ontbreken, tenzij er overwegende redenen voor de Redactie mogten geldend worden om der dupes wille, van kritiek af te zien. Nous verrons.
Voorloopig alléén dit.
In Januarij 1868 werden de katholieke kiezers geërgerd door twee brochures getiteld: "Een woord aan de R. K. kiezers.
Die brochures, waarover de schrijvers zich sedert wel geschaamd zullen hebben, werden geschreven door "eenige Katholieke vrienden" die zich vereenigden om onderling van gedachten te wisselen" (keurig juist!) omtrent het wenschelijke en noodzakelijke dat te verrigten was en de ernstige gebeurtenissen die op handen waren" Zij deelden toen "van een waar en geheel onpartijdig standpunt aan de kiezers hunne denkbeelden mede door eenige losse in druk uitgegeven bladen". Immers, schreven zij: "het is toch meer dan tijd, dat de kiezers zich niet meer laten gebruiken als marionetten en speelpoppen maar dat zij *met kennis van zaken* en onafhankelijk oordeelen."
De schrijvers vraagden toen: *"Moeten deze losse blaadjes onderteekend worden? Het antwoord daarop zij eene andere vraag: moet de strijd worden gevoerd met kracht van redenen of met kracht van namen? Het antwoord is niet moeijelijk: een loijale strijd met argumenten is het verkieslijkst, daaraan wenschen wij ons te houden.*
Die argumenten volgden toen ook. De losse blaadjes zijn echter met de argumenten vervlogen als kaf voor de wind, maar die losse blaadjes troffen geen doel en hebben veel geld gekost.
De *Vriendenkring zoo dóór en dóór* met de eigenaardige belangen van de katholieke kiezers bekend, heeft ditmaal geen woord aan de E. K. Kiezers uit een waar en onpartijdig standpunt, en ongeteekend in losse blaadjes uitgegeven.
Zou de Vriendenkring het thans minder oirbaar geacht hebben met *ongeteekende* losse blaadjes te argumenteren.
Hoe het zij, ditmaal zijn er geteekende losse blaadjes uitgegeven uit een onwaar en partijdig standpunt, waarin geen argumenten maar wel veel namen en qualificatien zonder kracht van redenen, alleen met kracht van namen en nu zal het blijken of M. M. met kennis van zaken en onafhankelijk geoordeeld heeft.
Wachten wij den uitslag der stemming af.

1 juli 1869 **Het kanaal van den Heer VAN DE GRIENDT.**
Zoo als wij uit het Bijvoegsel der Provinciale *Noord-Brabantsche en 's Hertogenbosche Courant* van den 4 Junij li. vernomen hebben, zal in de zomervergadering der Provinciale Staten in behandeling komen het voorstel van het Lid dier vergadering den Heer J. van de Griendt omtrent een geprojecteerd kanaal naar Tilburg.
Het doel dat met de uitvoering van dat werk beoogd wordt, is, volgens het ontwerp, aan Tilburg gelegenheid te verschaffen tot afvoer van verontreinigde stoffen en nuttelooze overblijfselen, een scheepvaart-kanaal te openen voor de gemeenten, die met het kanaal in verbinding zouden komen, aan de provincie geldelijk voordeel te bezorgen wegens goedkooperen aanvoer van materialen tot onderhoud van kunstwegen en, tot opbeuring van de vallei der Dommel, het overtollige water van dien stroom op to vangen.
Over de rigting, die aan het kanaal zoude gegeven worden, is de meening van den voorsteller, zooals hij zelf die noemt, *oppervlakkig* en met die meening omtrent zijne meening moeten wij ons volkomen vereenigen.
De heer *van de Griendt* schijnt niet onbekend te zijn met de plaatselijke gesteldheid tusschen Tilburg en Dongen en met de groote daling van het zich aldaar uitstrekkend terrein, zoodat hij wegens de vereischte schutsluizen een scheepvaart-kanaal naar die zijde voorshands te kostbaar acht.

Het is te bejammeren, dat de oppervlakte van den bodem tusschen Tilburg, Helmond en St. Oedenrode den ontwerper zoo geheel vreemd is gebleven; want dan zoude hij zich overtuigd hebben, dat binnen den door ons aangeduiden driehoek eene aaneenschakeling van hooge zand- en aardheuvels gelegen is, die hun toppunt onder Oirschot bereiken en naar de zijde der Zuid-Willemsvaart van lieverlede neerdalen.
Indien het punt van uitgang voor het nieuwe kanaal tusschen sluis N°. 6 en 7 der Zuid-Willemsvaart, dat is te Beek of te Aarle genomen wordt, dan zal het eerste aan te leggen kunstwerk moeten bestaan uit een kapitale schutkolk, uit aanmerking van liet groote verschil tusschen den waterspiegel der Zuid-Willemsvaart en de hoogte van de daaraan grenzende landstreek.
Wij zullen geene melding maken van de vele wegen van mindere beduidenis, die door het kanaal tusschen St. Oedenrode en Moergestel onderbroken worden en willen alleen wijzen op den provincialen weg onder eerstgemelde gemeente, op den straatweg naar Eïndhoven, op de spoorwegbaan. en de kunstwegen van Oirschot naar Moergestel en Boxtel. Bruggen die de scheepvaart niet mogen belemmeren en tevens dienstbaar zijn ter verbinding van gewone rijwegen en inzonderheid van een spoorweg, zijn zaken, die wel eenig gewigt in de schaal werpen. De daaruit ontstane bezwaren zijn evenwel niets meer dan kwestien van geld even als de meerdere of mindere waarde van den grond en van de watermolens waarvan de onteigening moet plaats hebben.
De groote struikelblok, die aan de uitvoering van het werk in den weg ligt, zit in de afsnijding der stroomen en waterloopen verscholen. Onder St. Oedenrode ontmoeten wij de Dommel, wier peil, zelfs boven den watermolen aldaar, beneden dat der Zuid-Willemsvaart gelegen is.
Hoe zal een gedeelte dier rivier in het kanaal worden opgenomen en een ander gedeelte langs de oude bedding, ter besproeijing der lagere landstreek, behouden blijven? Hoe zal het kanaal met het ontvangen Dommelwater van Liempde naar het zoo veel hooger gelegen Oisterwijk worden doorgetrokken? Hoe zullen het zoogenaamde *smalle water* boven Boxtel *de Rosep* en de *twee stroomen* onder Oisterwijk, die met de vruchtbaarheid dier streek zoo naauw in verband staan, door het kanaal niet gesmoord worden? De oplossing dier vraagstukken is niet anders te vinden dan in eene beantwoording door middel van kunstwerken en geldkwestien, die in verband gebragt met de voordeelen bij het voorstel opgesomd tot de gevolgtrekking leiden, dat het ontworpen kanaal als een doodgeboren wezen op de meest eenvoudige en minst kostbare wijze in de daarvoor bestemde registers moet worden ingeschreven.
Om aan het plan van den heer *van de Griendt* een meer doelmatig, geheel afgewerkt, volledig en grondig onderzocht ontwerp in de plaats te stellen, om een kanaal aan de hand te geven, dat geene andere moeijelijkheid dom eene betrekkelijk geringe uitgaven kan opleveren, en aan de uitvoering waarvan meerdere belangen verbonden zijn, — daartoe ontleenen wij de geleerdheid niet aan ons zelven, maar aan een man, wiens naam bij het verre nageslacht in opregte vereering zal voortleven.
Wij bedoelen den landmeter *J. Bastingius*, die op last van de magistraat van 's Hertogenbosch den 7 September 1658, en alzoo reeds meer dan twee eeuwen geleden, een kanaal heeft ontworpen, dat wij aan de ernstige overweging van den heer *van de Griendt* durven aanbevelen en waarvan hij voorzeker, na daarvan kennis te hebben genomen in het archief der stad 's Bosch, als de beschermer en voorstander zal willen optreden.
Het plan van Bastingius bestaat in het graven van een kanaal nagenoeg in deze rigting: d*oor den Bosschen Sloot, het Kuiks Verlaat en de Loonsche Vaart; van daar binnen twee leidijken, linksaf, tusschen het kasteel van Loonopzand en den molen aldaar, om al verder doorgetrokken, langs een der spranken van de 's Gravenmoersche Vaart in de rivier de Donge te worden opgenomen.*
De afmetingen zijn door dien landmeter van punt tot punt gedaan en leveren het navolgende verval op: van 's Hertogenbosch tot aan den zoogenaamden Hoevenaarsdijk twee voeten en van daar tot aan de 's Gravemoersche vaart acht voeten: te zamen alzoo tien voeten Rhijnland of 3 el 30 duim,
Wanneer wij in overweging nemen, dat de molen te Loonopzand op een afstand van ongeveer 5,500 el of nagenoeg een uur gaans van het stationsgebouw te Tilburg gelegen is, dan komen wij tot de overtuiging, dat met het graven van een zijtak door de Loonsche heide, even als het Eindhovensch kanaal zich met de Z.-Willemsvaart vereenigt, Tilburg met het kanaal van *Bastinguis*, op eenvoudige wijze in verbinding zou kunnen gebragt worden.
Terwijl het kanaal van den heer *van de Griendt* eene lengte zou hebben van ongeveer 40 Ned. mijlen, zou het kanaal van *Bastingius* tot 's Gravemoer, met inbegrip van den zijtak op Tilburg, slechts 30 mijlen lang zijn. Terwijl het eerstgemelde kanaal te Tilburg zou eindigen, zou door het laatste aan die gemeente gelegenheid worden verschaft om, ter uitbreiding van haren handel en nijverheid eene scheepvaart èn naar

den Amer èn naar de Beneden Maas te erlangen.
En dan de kosten van aanleg. Voor het kanaal van den heer *van de Griendt* zou de onteigening moeten geschieden in eene bebouwde en volkrijke landstreek, terwijl het kanaal van *Bastingius* een terrein van zeer luttele waarde zonder eenige hindernissen doorloopen zoude. Het daarstellen van dat kanaal zou eigenlijk, althans tot Loonopzand, in niets anders bestaan, dan in het opzuiveren der oude nog aanwezige, bedding van de vaart, die in het jaar 1396 gegraven is door *Poulus van Haestrecht*, heere van Venloen (Loonopzand) die daartoe magtiging had bekomen van; de Hertogin Johanna van Brabant *om den torf van heer Poulus moer in zijne landen van Loon gelegen te vuren tot in die Diese, die ten Bosch loopt en voirt in de Mase*, zooals blijkt uit daarvan ten stadhuize van 's Bosch voorhanden opene brieven.
Geen enkele beek, stroom of riviertje wordt door *Bastingius* afgesneden en de kunstwerken zouden, behalve een drietal bruggen, uit niets anders behoeven te bestaan dan uit een paar schutsluizen om te gemoet te komen aan de bedenking, door den landmeter aan het slot van zijn verslag geopperd, alwaar hy zegt: *die van 's Gravemoer sullen wel eenige swarigheid komen te moveren, om me van het water beschadight te werden, soo is 't noch thans sulks, dal deseleige geene interesten en sullen hierdoor komen te lijden: om redenen, dat de wateren, sonder groote forsse te maecken sullen van tijd tot tijdt langtsaam door passeren en de over zulks sooveel geweldt niet en sullen komen te wege brenghen.*
Overigens zouden al de voordeelen, die ons door den heer *van de Griendt* worden voorgespiegeld, op nog mildere wijze ontspruiten. Niet alleen de vallei van de Dommel, maar ook een aanzienlijk gedeelte van de vallei van de Maas zoude daarmede gebaat worden en het kanaal van heer *Poulus* zou na gedurende eenige eeuwen te hebben gesluimerd, ontwaken met het blijde gevoel van in het leven herroepen te zijn tot aanvoer, niet meer van den niets waardigen moerklot maar van den onschatbaren peelturf, tot opbeuring van eene nijvere landstreek en tot verspreiding van beschaving en welvaart.
Wij behooren niet tot de Nestors, van wier wijsheid het lot der volkeren afhankelijk is. Wij hebben geene stem in het Synedrium. Wij verlangen die niet en zoo wij ze verlangden, zouden wij, als niet van de vrienden; geweerd worden. Wij scharen ons nederig onder de groote menigte, die alles, wat uit de hoogte op ons neerdaalt, met verbazing aanstaren en bewonderen. Wij verheerlijken ieder streven, dat ten dienste van het algemeen belang beproefd wordt, doch wij bestrijden eene schoon welgemeende poging, onverschillig van wien die uitgaat, wanneer wij, onder aanvoering van gronden en beweegredenen, vooraf kunnen becijferen, dat geene kans tot slagen te verwachten is en een beter middel ter bereiking van het gewenschte doel kan worden aangeboden.
Daarom vragen wij geene verschooning voor de vrijmoedigheid, waarmede wij ons verklaard hebben en roepen wij als orgaan een tijdschrift ter hulp om den heer van de Griendt uit te noodigen het plan, door *Bastingius* in 1658 ontworpen, te onderzoeken, dat plan met het zijne te vergelijken en naar gelang van de uitkomst zijner bevinding te handelen.
A. G. Z.

3 juli 1869 **Het Kanaal voor Tilburg.**
Ongeveer eene maand geleden waren wij in de gelegenheid kennis te nemen van de eerste lijst der onderwerpen, welke in de aanstaande zomerzitting der Provinciale Staten van Noordbrabant een punt van overweging zullen uitmaken. Aan het laatste nummer gekomen, lazen wij al dadelijk dat de vooruitgang der industrie van Tilburg belangstelling wekte. Aan wien?.... Wij sloegen de oogen op het einde van het stuk, en vonden den naam van deu heer: J. VAN DE GRIENDT, lid der Provinciale Staten. Dat is wel, dachten wij: een Bosschenaar die in de bres springt voor Tilburg, en wij zetteden ons nu ijverig aan het lezen. De eerste alinea zeide ons dat wij bevrijd moesten worden van het vuile water en de vuile stoffen van de fabrieken. Bravo. De tweede zinsnede : dat wij een scheepvaart-kanaal noodig hadden. Al beter. Dit hebben wij sedert jaren volgehouden. De derde zinsnede erkent dat zulk kanaal in het belang der provincie zou zijn: wij hebben er nimmer aan getwijfeld. Nog een oogenblik echter en al onze illusie verdween. Het voorstel van den heer van de Griendt bleek toch te zijn: een onderzoek naar de uitvoerbaarheid van een scheepvaart-kanaal van af de Zuid-Willemsvaart tusschen Beek-en-Donk en Aarle-Rixtel naar Tilburg; om later misschien naar Dongen voortgezet te worden. Dat is met het algemeen belang en met het belang van Tilburg gespot, dachten wij: schoone praemissen maar slechte conclusiën.

Maar laten wij den heer Van de Griendt zelven spreken. Ziethier zijn voorstel:
"Aan de Staten van Noordbrabant.
Teregt wekt de vooruitgang der industrie in de gemeente Tilburg, de algemeene

belangstelling en naarmate die plaats zich uitbreidt, hare bevolking toeneemt, wordt de dringende behoefte ook daar gevoeld aan middelen, die tot afvoer van verontreinigde stoffen en nuttelooze residuen kunnen strekken.
Voorzeker zou ook een scheepvaart-kanaal voor Tilburg beduidende voordeelen kunnen aanbrengen, dat tevens aan landbouw, handel en nijverheid van andere gemeenten, die door zodanig kanaal werden doorsneden, goede diensten zou kunnen bewijzen.
Dat daardoor een belangrijk geldelijk voordeel voor de provincie zou ontstaan, wegens goedkooperen aanvoer van materialen, tot onderhoud der kunstwegen, is mede niet twijfelachtig.
Het is den ondergeteekende voorgekomen, dat het belang der provincie mede brengt, dat omtrent de uitvoerbaarheid van bovenbedoeld denkbeeld een onderzoek worde ingesteld.
Oppervlakkig meent de ondergeteekende, dat de rigting van het kanaal zou moeten zijn van af den boezem tusschen sluis N° 5 en 6 der Zuidwillemsvaart misschien N° 6 en 7 — langs St. Oedenrode, Liempde, Moergestel, Oisterwijk naar Tilburg.
Het peil dier kanaalpanden vergeleken met de ligging van Tilburg, geeft grond tot de onderstelling dat in de aangegevene rigting een bevaarbaar kanaal is te graven.
Welligt ware nog aan andere belangen te gemoet te komen: Het overtollige Dommelwater, waardoor thans vaak ter ongelegener tijd de landerijen der Dommelvallei worden geinnundeerd, is misschien in het kanaal op te vangen, daarbij zal evenwel op de belangen der watermolens moeten worden gelet. Van af Tilburg naar Dongen of 's Gravemoer zou voorloopig eene verbeterde afwatering moeten worden gemaakt, ten einde het overvloedige water te kunnen ontlasten — waardoor frisch water zou worden verkregen — en om daardoor aan Tilburg gelegenheid te geven den afval der fabrieken en andere verontreinigde stoffen, die niet als mest kunnen worden verzameld, af te voeren.
Deze afwatering is noodzakelijk in afwachting van een later te graven scheepvaartkanaal naar Dongen of 's Gravemoer welk werk voorshands te kostbaar voorkomt wegens de vereischt wordende schutsluizen, ten gevolge der groote daling van het terrein.
Het schijnt boven bedenking, dat dit werk ook genoegzaam Rijks belang oplevert, om eventueel op de medewerking der Hooge Regering te mogen vertrouwen.
De ondergeteekende heeft gemeend het aangegeven denkbeeld derhalve aan uwe vergadering te moeten onderwerpen en te mogen voorstellen: aan den Waterstaat op te dragen, het oordeel over de uitvoerbaarheid, na daar omtrent een onderzoek ingesteld te hebben, deswege de vereischte waterpassingen en opneming ten koste der provincie te doen plaats hebben, en van een en ander met opgave eener begrooting van kosten aan uwe vergadering verslag uit te brengen.
's Hertogenbosch, den 29 April 1869.
(get.) J. van de Griendt,
Lid der Provinciale Staten."

Wij zullen daarop slechts enkele en korte aanmerkingen maken.
Wat het technisch gedeelte aangaat, gelooven wij een kanaal van tusschen Sluis 6 en 7 der Zuid-Willemsvaart naar Tilburg, te kostbaar en zelfs onuitvoerbaar: te kostbaar door de groote kunstwerken welke wegens Dommel, Spoorweg, Oisterwijksche stroom enz. zouden moeten aangelegd worden; onuitvoerbaar uithoofde van de hooge ligging van Tilburg, in vergelijking met den bodem van den grond te Aarle-Rixtel en Beek-en-Donk, en van de laagte van het terrein in de zoogenaamde Dommel-vallei.
Maar deze punten aan deskundigen overlatende, vragen wij alleen: zou door het voorgestelde kanaal het door den heer Van de Griendt vooropgezette doel: "de voorziening in Tilburgs behoeften", bereikt worden? En op die vraag antwoorden wij volmondig:
Neen.
Tilburg heeft ja behoefte om zijn verpestend onrein water en zijne verontreinigde stoffen te kunnen afvoeren; maar Tilburg heeft nog andere behoeften, nog andere belangen. En daaronder behoort een middel om zijne voor de fabrieken benoodigde grondstoffen op de minst kostbare wijze uit Engeland, België en Duitschland te trekken, en evenzoo de voortbrengselen zijner nijverheid naar zijne hoofddebouchés te kunnen verzenden. En om dat doel te bereiken is een scheepsvaartkanaal in de ligting van Dongen noodzakelijk. Dit kanaal mag dus niet *ad calendas graecas* uitgesteld worden, maar in de eerste plaats treden. En om dit werk mogelijk te maken, zou in ons oog tot uitgangspunt moeten genomen worden het Turnhoutsch kanaal op de hoogte van Ravels: België zou ons daardoor een gedeelte water terug geven, dat het van ons uit de Maas te Maastricht ontvangt. Ravels tot Tilburg zou het verschil in den grondslag van het terrein niet groot zijn; over de geheele lengte zouden geene kunstwerken van eenige beteekenis noodig, geene kostbare landerijen af te koopen, slechts weinig

sluizen aan te leggen zijn. Ja, zulk kanaal zou alles vóór hebben op het door den heer Van de Griendt voorgestelde: het zou minder kostbaar en voor Tilburg meer doelmatig en voordeelig zijn. Het eenige toch wat Tilburg door het Van de Griends-kanaal goedkooper zou kunnen bekomen, zou *turf* zijn: en aan turf heeft Tilburg zoo groote behoefte niet: Tilburg, de grootste verzwelger van steenkolen van geheel Nederland: Tilburg dat door zijnen steenkolen-toevoer alleen al de onkosten van exploitatie van de spoorweglijn van Luik naar de Moerdijk dekt: Tilburg dat, moest het turf gebruiken, in korte jaren welligt het geheele Helenaveen zou uitputten tot nadeel van de geheele provincie, maar tot groot voordeel van den heer Van de Griendt, want het artikel van peelturf zou dan tot ongekende prijzen stijgen! Begrepen? Maar *badinage à part*.
Wat wij wenschten, zou dit zijn: dat in den boezem van Provinciale Staten het voorstel gedaan werd tot een onderzoek omtrent de uitvoerbaarheid van een scheepvaart-kanaal van af het kanaal boven Ravels over Tilburg naar Dongen, welke vaart zeer zeker in naauw verband met het provinciaal belang zou staan.

28 augustus 1869 **— Voor de gisteren gehouden aanbesteding**
van het maken der buitenhaven binnendijks te Vlissingen, met daarlangs strekkende bazaltkaden en verdedigingswerken, en van een gedeelte van het stations- en havenemplacement, benevens het leveren en stellen van twee dukdalven nabij de dubbele schutsluis aldaar waren 12 inschrijvingsbiljetten ingekomen, zijnde van de heeren: L. Kalis Kzn. en A. Vermaas, te Sliedrecht, voor f895,000; G. M. Siegmond, te Werkendam, voor f797,000; C. Bot Pram en A. de Groot, te Sliedrecht, voor f770,000; J. van de Griendt, te 's Bosch, voor f750,000; L. J. de Borst Verdoorn, te Ameide, voor f749,500; P. S. Blanchemanche, te Maastricht, en M. B. Terwindt, te Pannerden, voor f749,307; C. de Jong Czn., te Ameide, voor f724,000; A. Sloves en W. M. Schram, te Sliedrecht, voor f712,000; J. J. Bekker, te Lent, voor f694,000; H. Schram de Jong, te Sliedrecht, voor f688,000; I. Verwaaijen, te Arnhem, en J. Kooy, te Amsterdam, voor f659,000; en D. B. van Dartelen, te Amsterdam, G. T. Kampschreur, te Vlissingen en W. T. van Maurik, te Drumpt, voor f596,690.

30 augustus 1869 **'s HERTOGENBOSCH, 30 Augustus.**
Gister vierde de heer J. van de Griendt, president van de kamer van koophandel en fabrieken alhier, zijn 25jarig huwelijksfeest. Hij ontving bij die gelegenheid, als bewijs van hulde, van de leden dier kamer een cadeau, bestaande in een zilveren inktstel versierd met de attributen van koophandel, scheepvaart en nijverheid.
Dit prachtig geschenk werd vervaardigd in het atelier van de heeren gebr. van Gemert; wij oordeelen het dus onnoodig om op het fraaije ensemble en de kunstige uitvoering te wijzen, daar elkeen de verdiensten van die heeren kent en hun naam reeds overal te gunstig bekend staat.

10 november 1869 **´s Bosch, 9 November 1869.**
Onder dagteekening van 5 November 11. is door de kamer van koophandel en fabrieken alhier het volgende adres gerigt tot Z. Exc. den minister van oorlog:
Het is voorzeker een verblijdend verschijnsel dat de partikuliere ondernemingsgeest zich dagelijks onder verschillende opzigten meer en meer openbaart in het ontwerpen van nuttige ondernemingen en openbare werken. De toekomst van Nederland staat daarmede in naauw verband, wijl de vereeniging van kapitalen, van geest en werkkrachten inderdaad in staat is meer te wrochten dan het rijkste gouvernement zou kunnen.
De spoorwegen zijn het in de eerste plaats waarop de ondernemingsgeest thans zijne krachten inspant; verschillende lijnen worden ontworpen, die als zoo vele bronnen zijn aan te merken waaruit de hoofdlijnen van den Staat gevoed moeten worden en die de voordeelen uit het versnelde vervoer ontstaande, in ruimeren kring moeten verbreiden. Doch wordt daartoe al geene materieele hulp der regering gedaagd, des te meer mag zedelijke steun van haar verwacht worden en wegruiming van belemmeringen welke in den weg zijn gelegd.
De eisch dat zulks geschiede, is waarlijk niet te hoog gestemd, als men let op de ondersteuning die in andere landen voortdurend van staatswege wordt verleend tot bevordering van den aanleg van spoorwegen en terwijl de Nederlandsche regering zelve, door den aanleg van Staatsspoorwegen, erkende dat in daardoor in eene dringende behoefte en ineen groot nationaal belang zou worden voorzien.
Daarmede zijn moeijelijk overeen te brengen de bezwarende eischen tot storting van gelden voor den aanleg van vestingwerken benoodigd, die van wege het Departement van Oorlog voortdurend aan elke spoorwegconcessie worden verbonden.
Naar ons inzien zijn die eischen noch met de billijkheid, noch met het algemeen

belang overeen brengen.
De verdediging des lands toch is een nationaal belang, waarvan de kosten naar billijkheid door alle ingezetenen moeten worden gedragen, en het kan daarom geenszins billijk geacht worden dat die last wordt gelegd op de schouders van eenige partikuliere ondernemers, die op die wijze hunne inspanning en hunne zucht tot bevordering van het algemeen belang, belast moeten zien, terwijl zoodanigen elders met goud worden beloond. Er komt bij, dat het toeval vaak de mate der belasting verzwaard, naar gelang van den omvang der verdedigingswerken die noodig worden geacht. Die ongelijkheid is op zich zelve reeds zeer onbillijk, en al kon dus het beginsel niet gelden dat de verdediging des lands geheel uit 's rijks schatkist moet worden bekostigd, dan nog zou daarin eene voldoende reden liggen om die ongelijkheid uit den weg te ruimen, door het heffen eener evenredige belasting op alle concessiën. Hoe nadeelig zoodanige belasting moge schijnen en werkelijk ook zou zijn, ze was nogtans te verkiezen boven de willekeurige bepaling der te doene stortingen, zoo als thans plaats vindt.
Deze kamer durft derhalve een beroep doen op Uwer Excellenties gevoel van billijkheid en dringend te verzoeken, bij het verleenen van concessiën tot aanleg van spoorwegen, geene stortingen te vorderen voor den aanleg van verdedigingswerken.
De kamer van koophandel en fabrieken te 's Bosch.
J. VAN DE GRIENDT, Voorz.
W. A. COOLEN, Sekr.

16 november 1869 **Het 's Hertogenbossche Comité ter bevordering**
eener stoompacketvaart op Noord-Amerika, heeft de volgende circulaire gerigt aan Heeren Handelaren en Industriëelen in Noordbrabant en Limburg.
Het Comité ter bevordering eener stoompakketvaart op Noord-Amerika te 's Hertogenbosch, heeft de eer u uit te noodigen tot het bijwonen eener bijeenkomst ter behandeling der vraagpunten die ten aanzien der bedoelde stoomvaart zijn opgerezen en ter overweging van de verschillende daaromtrent bestaande plannen.
Vrije gedachtenwisseling over deze zaken toch, schijnt eene zeer gewenschte en noodige zaak te zijn.
Het Comité stelt op den voorgrond, dat het eene stoompakketvaart op Noord-Amerika van uit eene der Nederlandsche havens eene onontbeerlijke zaak noemt voor Nederland in het algemeen, en voor ieder industrieel en handelaar in het bijzonder.
De voortgaande veranderingen in het stelsel van verkoop der producten onzer nijverheid in Oost-Indie; de geheel andere weg die de handel op onze koloniën na de opening van het Suezkanaal nemen zal, maken een nieuw debouché voor onze nijverheid noodzakelijk.
Bij een eenigzints naauwlettend overzigt der tabellen van uitvoer uit de Nederlandsche havens naar Noord- Amerika, springt al spoedig in het oog, dat vele artikelen alleen of voor 't meerendeel in doorvoor vermeld staan, die al is het nog niet in voldoende mate ook binnen 'slands vervaardigd worden. Bij den tegenwoordigen toestand van vele fabrieken zal ongetwijfeld een nieuw debouché gaarne benuttigd worden; en zijn eenmaal kanalen voor dat debouché geopend, dan waarborgt ons het nog onverminderd voortbestaan van den Nederlandschen ondernemingsgeest dat de vreemde markt ruimschoots voorzien zal kunnen worden.
Het behoeft verder geen betoog dat bij eene regtstreeksche verbinding van Noord-Amerika met een onzer havens, de producenten die 't naast bij de plaats van afvaart zijn, bepaald de meest bevoorregte zullen wezen.
Dit zij in ruime trekken voldoende om uwe aandacht te vestigen op het belang der Nederlandsche industrieelen in het bijzonder, bij deze zaak.
De wenschelijkheid van het bespoedigen en goedkooper maken van den doorvoer, behoeft nog minder betoog. De verzendingen der goederen voor Noord-Amerika, die thans reeds over ons land komen, geschieden via Hamburg, Bremen, Southampton of Liverpool. Die onnatuurlijke toestand mag niet langer voortbestaan. Reeds al te lang verspilden de Nederlanders meerdere kosten van vervoer, aan vreemde belangen.
Er bestaan thans twee ontwerpen voor het oprigten eener stoompakketvaart op Noord-Amerika. Geen van beide kan als geslaagd beschouwd worden. Bij het groote en onbetwistbare belang der zaak, kan dit alleen toegeschreven worden aan mindere bekendheid met dat hooge belang.
Die bekendheid te vermeerderen, is het doel dat het comité zich met het bijeenroepen dezer vergadering voorstelt.
Het comité vleit zich dat U van uwe belangstelling door het bijwonen der vergadering zult doen blijken, opdat langs dezen weg aan 't licht kome het hooge belang der Noordbrabantsche en Limburgsche industrie in deze zaak, en daardoor eene krachtige medewerking geboren worde tot het oprigten eener stoompacketvaart op Noord-Amerika.

Tijd en plaats der bijeenkomst zullen zoo spoedig mogelijk bepaald worden.
's BOSCH, den 8 November 1869.
Het Comité voornoemd,
DE KUIJPER, Voorzitter.
J. VAN DE GRIENDT.
A. J. A. VAN LANSCHOT.
J. C. ELEN.
G. BOSCH.
W. A. COOLEN, Secretaris.

Algemeene Vergadering van H.H. Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel, genaamd "Helenaveen" te 's Hertogenbosch op dingsdag den 5. April 1870

1 januari 1870 **Opmerkingen door dominee Grashof over Jan van de Griendt**
-1- Nötigenfalls wäre brieflich oder telegraphisch beim Restaurationsbesitzer zu Station Horst-Sevenum Fuhrwerk vorher zu bestellen. (Ich bemerke hier, dass auch die Kolonie Helenaveen in ihrem Direktions-Komptoir eigene Telegraphen-Station[10] besitzt und sowohl mit Deutschland als mit ihrem eigenen Lande sprechen kann; die Telegraphen-Station ist hauptsächlich nach 's-Hertogenbosch tätig, was sowohl Sitz der Haupt-veen-Direktion, Mijnheer van de Griendt, als Hauptdurchgangspunkt für die Verschiffung der gewonnenen Torfmassen ist.) Es blieb mir nichts übrig, als diesmal einen zweibeinigen Führer zu dingen in Person des Sohnes des Dorfschneiders von Sevenum, eines armen, skrofulösen Jungen, der nicht unempfänglich für die einsamen Schauer der von uns durchwanderten Sand- und Torfwüste war und daher auch von mir zurückgeschickt wurde, sobald ich das Direktionsgebäude in sicherer Sicht hatte.
-2- Jene Spannung war in letzter Jahresfrist recht scharf geworden, ist nun aber besonders durch das weise Verhalten sowohl der Helenaveener Reformierten als auch des ersten Direktors (und ersten Interessenten) des dortigen Torfwerkes mijnheer van de Griendt (auf welchen ich noch zurückzukommen habe) wesentlich ausgeglichen. Deutsche Arbeiter aber (Hannoveraner, Grafschaft Lingen) sind allerdings in mäßiger Zahl in diesem Jahre im Deurner Torfwerke beschäftigt, unter denselben jedoch nach sicherer Erkundigung nur ein Protestant.
-3- Unter den diesmal besuchten Persönlichkeiten habe ich, wie schon angedeutet, besonders hervorzuheben den ersten Präsidenten (und zugleich Hauptinteressenten, die größere Aktienhälfte) des Helenaveener Torfwerkes, Herrn van de Griendt-Vater zu 's-Hertogenbosch, der Provinzialhauptstadt von Noord-Brabant. Denjenigen seiner Söhne,13 welcher nächst ihm im Torfwerke beaufsichtigend tätig ist und auch diesmal anwesend war, hatte ich schon in früheren Jahren kennengelernt. (Von Frau Helena van de Griendt-Mutter stammt eben der Name Helenaveen). Herr van de Griendt-Vater, Inhaber mannigfacher Fabriken und großen Kapitals, liberaler Katholik und daher in Noord-Brabant der Mehrzahl der Bevölkerung verhaßt, gilt als ersten Ranges in der Industrie der Provinz. Er war seit einigen Tagen in Helenaveen anwesend und hatte schon vor meiner Ankunft die "autoriteiten" seiner Kolonie, also auch den reformierten dominee, besucht. Letzterer war ganz einverstanden, dass ich den Herrn van de Griendt auch zu den von ihm so genannten Autoritäten wenigstens als passagere zählen werde, ihm meine Aufwartung mache, wie das ja auch nur im Interesse meiner Helenaveener Arbeit lag als ihr innewohnende Höflichkeits-, ja Dankbarkeitspflicht. Wie ich den alten Herrn, anscheinend in Nachdenken versunken, vor dem Direktionsgebäude stehend antraf, kam mir unwillkürlich in den Sinn das: "Er stand auf seines Daches Zinnen und blickte mit vergnügten Sinnen auf das beherrschte Samos hin." Eine würdige Erscheinung, der alte Herr, dem man sofort abfühlt, dass viel an ihm hängt und viel durch seinen Kopf geht; dabei bei halber Taubheit witzig und auch in deutschen Dingen wohlbewandert.
-4- Herr van de Griendt begegnete mir sehr zuvorkommend, nachdem fast seine erste und scherzende Frage die gewesen, ob ich komme, meinen Landsleuten anzukündigen, dass sie nächstens MacMahon's halber marschieren müßten? Die entsprechende Beantwortung der Frage führte sofort in eine Fülle deutscher Dinge verschiedenster Art hinein. - Schließlicher Eindruck von dieser Begegnung, welcher der (streng römische) sous-directeur beiwohnte, ist für mich der, dass sie nur ganz im Interesse meiner ferneren Tätigkeit auf Helenaveen war.
-5- Dem wie jedesmal von mir besuchten Unterdirektor Schellings des Helenaveener Torfwerkes, welcher gerade zu einer Direktionssitzung nach 's-Hertogenbosch abreiste, übergab ich zum Gruße meine Karte für den dort ansässigen Hauptdirektor und Hauptinteressenten des Werkes, Herrn van de Griendt sen., welchen ich im vorigen Jahre zufällig in Helenaveen anwesend traf.
-6- Unter dem in 's-Hertogenbosch, der Noordbrabantse Provinzialhauptstadt,

ansässigen, mir bekannten Hauptinteressenten und Gesellschaftsdirektor von Helenaveen, dem Großindustriellen Herrn van de Griendt und einem in der Kolonie selbst wohnhaften mehr kaufmännischen als technischen Subdirektor (denn die Torftechnik ist einfach) verfährt die Aktiengesellschaft Helenaveen wie folgt. -7- Kein Wunder, wenn nun dort der protestantische Geistliche aus Preußen in die volle Friktion des Widerwillens und Mißtrauens sich hineingestellt findet, Gefühle, welche selbst bei dem leitenden Personale von Helenaveen nicht fehlen und nur dadurch gezügelt sind, dass die oberste Leitung in der Hand eines liberalen Katholiken liegt, denn als solcher tritt mijnheer van de Griendt in der Provinzialvertretung von Noord-Brabant auf. Dass der Herr meine Tätigkeit in Helenaveen mit günstigem, ja zuvorkommendem Auge ansieht, das bekomme ich auf Schritt und Tritt zu fühlen.

13 Gerard J.G. van de Griendt wurde am 31. Juli 1878 Direktor der Maatschappij Helenaveen. 23 1877 ließ Jan van de Griendt von Obstgärtnern aus dem Westland (die Gegend zwischen Rotterdam und Den Haag) Schutzmauern für die Kultur von Weintrauben bauen. Seit 1882 betrieben Pächter den Gartenbau. In der Regel wurden Erbsen, Bohnen und Gurken für das rheinisch-westfälische Industriegebiet angebaut.

17 januari 1870 **Heden overleed ons jongste Dochtertje HELENA MARIA CHRISTINA,**
in den jeugdigen leeftijd van 8½ jaar.
J. W. LUTKIE.
S. H. LUTKIE-VAN DE GRIENDT.
AMSTERDAM, 13 Jan. 1870. (4965)

21 april 1870 **'s Bosch, 16 April.**
De beurtschippersschroefstoomboot-maatschappij te 's Bosch op Amsterdam zal eerstdaags eene derde boot in de vaart brengen, en daardoor in eene wezenlijke behoefte voorzien.
De bovenbouw der ijzeren brug in den toegang naar het spoorweg-station is in zoo verre gereed, dat het ijzerwerk voor het losse gedeelte en voor een der twee openingen van het vaste gedeelte van de fabriek naar hier is afgezonden en vermoedelijk den 19 dezer zal aankomen; met het stellen wordt eerstdaags aangevangen, terwijl het ijzerwerk voor de tweede en laatste opening zoo spoedig zal gereed en aangevoerd zijn, dat de afwerking der brug achtereenvolgens zal plaats hebben; wij kunnen dus nu spoedig de voltooijing en de opening van den nieuwen weg naar het spoorweg-station alhier te gemoet zien.
Eene belangrijke verfraaijing zal ook de opening van die nieuwe straat aan de stad geven; reeds is de heer Ant. Smits — van de Griendt bezig, digt bij die brug een groot gebouw te doen daarstellen, dat zal dienen tol een café-restaurant en dat door een onzer voornaamste kasteleins zal betrokken worden.

Register der uitgegeven Patenten
n°. 157

PROVINCIE
Noordbrabant.

Register der Patentpligtigen
artikel n°. 166

GEMEENTE
's Hertogenbosch.

PATENT

VOOR HET DIENSTJAAR 18$^{70}/_{71}$.

Goed voor Uur **vierendeeljaars.**

Ingevolge het bepaalde bij de Wetten op het **patentregt**, wordt aan den persoon van Jan van de Griendt, wonende te *'s Hertogenbosch*, het tegenwoordige PATENT afgegeven, als:

Een open Speeltent M. 4 meet wegen en Inrichting Kamer op eigen wheelen, niet in Dienst

onder de *FIRMA* van
waarvan de navolgende personen de medeteekening hebben, te weten:

Volgens artikel 2 der Wet van 21 Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 34) is dit patent van geen kracht, wanneer het aan iemand mogt zijn uitgereikt wegens beroepen of bedrijven, waarvan hem de uitoefening door of uit krachte van 's lands Wetten of door den Koning goedgekeurde verordeningen, hetzij bepaaldelijk, hetzij voorwaardelijk is verboden.

Te *'s Hertogenbosch*, den 14 Mei 1870.

Zegel van de gemeente.

Handteekening van den gepatenteerde.

Jan van Griendt

Onderteekening van het hoofd of daartoe gemagtigd lid van het gemeente-bestuur.

H. J. Pompe

14 mei 1870 [patent]

17 juli 1870 **In de zitting der Provinciale Staten van den 8sten Julij** heeft de vergadering zich bezig gehouden met de behandeling van een aantal rapporten op ingekomen adressen, voor een groot deel betrekkelijk den aanleg van wegen. Afwijzend werd o. a. beschikt op een adres van het gemeentebestuur van Rucphen en Sprundel, verzoekende dat de provinciale subsidie van 30 pCt. in de kosten van aanleg van een klinkerweg van Sprundel naar den rijksweg onder Etten, ook zal worden verleend in de meerdere kosten als die weg met keijen wordt bestraat, afkomstig van 's Rijks groote wegen. Alleen de heeren Van Dam, van der Burgh en van de Griendt verklaarden zich voor die subsidie.
In de zitting van den 9den is overeenkomstig de conclusie der commissie van rapporteurs, met 24 tegen 21 stemmen verworpen het voorstel van den heer Huijsmans, tot wering van rupsen in de dennenbosschen van dit gewest, als zijnde niet uitvoerbaar. Met 45 tegen 1 stem (die van den heer Suijs) werd overeenkomstig het rapport der 4de afdeeling, het voorstel van den heer Ackermans aangenomen tot afstand van zijn regt op het bootjesveer aan den Rosendaalschen en Steenbergschen vliet, voor f10,000. Vervolgens werden de verschillende begrootingen aangenomen, en eindelijk het voorstel van den heer van Meerwijk, tot aanstelling van eenen provincialen ingenieur, met 51 tegen 11 stemmen verworpen.

11 september 1870 *** 's-HERTOGENBOSCH, 9 Sept.**
Hedenmorgen ten 9 ure 30 minuten is Z M. den Koning, na een verblijf van ruim 4 dagen binnen deze stad, per extra trein (waartoe de koninkl. waggon van hier was naar Breda vertrokken om te Oosterhout te vernachten) begeleid tot aan het spoorwegstation door den Commissaris des Konings, Burgemeester en Wethouders, den majoor der dd. schutterij de kapitein kommendant der weerbaarheid den generaal en verdere hoofdofficieren der bezetting. Vóór Zr. Ms. vertrek heeft de Koning nog een bezoek gebracht in de uitgestrekte gekleurde gemarmerde en geglansde papierfabriek alsmede in de drukkerij, boekbinderij van de heeren Lutkie & Cranenburg alhier. Z. M. heeft voor zijn vertrek de officiersorder der Eikenkroon geschonken aan den heer J. van de Griendt, lid der Prov. Staten en van den Gemeenteraad, president der Kamer van koophandel en fabrieken, een onzer verdienstelijkste industrieelen, en aan de drie kapelmeesters van de korpsen muziek der schutterij van het 5e regiment [...]

12 september 1870 **Z. M. de Koning-Groothertog heeft tot officier der orde** van de Eikenkroon benoemd den heer J. van de Griendt, president der kamer van koophandel en fabrieken te 's-Hertogenbosch.

25 december 1870 **Gisteren is door het provinciaal bestuur te Maastricht,** in vijftien perceelen,in het openbaar aanbesteed: Het onderhoud van de groote wegen 2de klasse en van de provinciale wegen in Limburg, voor een tijdvak van vijf jaren, ingaande den lsten Jan. 1871 en eindigende den 31sten Dec. 1875. Perceel 1, groote wegen van de 2de klasse, aangenomen door den heer IJerna, te Maastricht, voor f20,968; idem 2, dezelfde voor f14,278; idem 3, den heer van de Griendt, te 's-Bosch voor f7570; idem 4, den heer Jackin, te Venlo, voor f 11,335; idem 5, dezelfde voor f 3359; idem 6, provinciale wegen, den heer Akkermans, te Houthem, voor f10,335; idem 7, den heer IJerna, te Maastricht, voor f8888; idem 8, dezelfde, voor f7750; idem 9, dezelfde, voor f13225; idem 10, den heer Lemmers, te Beek, voor f1420; idem 11, den heer Klomp, te Herkenbosch, voor f14,779; idem 12, dezelfde voor f8909; idem 13, dezelfde, voor f20,603; idem 14, den heer Geurts,, te 's-Bosch, voor f8590 en idem 15, den heer Klomp, te Herkenbosch, voor f16,275.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helenaveen, te 's Hertogenbosch op dingsdag den 4en April 1871.

29 maart 1871 **Heden nacht overleed plotseling aan de gevolgen eener beroerte,** onze dierbare Vader en Behuwdvader, de Heer NICOLAAS VAN DE GRIENDT, in den leeftijd van 61 jaren en 5 maanden.
H. E. SMITS-VAN DE GRIENDT.
ANT. SMITS.
's BOSCH, 26 Maart 1871. (3044)

2 juni 1871 **Heden is te 's-Hage aanbesteed het doorgraven van den Leidijk,** voor de Nieuwehaven te Middelburg, enz. Minste inschrijving de heer van der Griendt. voor f1709.21.

4 juni 1871 **Aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken**
werd Donderdag aanbesteed: het doorgraven van den Leidijk der Nieuwehaven, het maken van een gedeelte Bazaltkade en eenige verdere werken te Middelburg; daarvoor waren 7 billetten van inschrijving ingekomen, en was de minste inschrijver de heer J. van de Griendt te 's Bosch voor f170,921.

1 augustus 1871 **DE BREEDE VELGEN.**
Eenige ingezetenen van Oijen gaven in een ingezonden stuk, opgenomen in het nummer van 18 Juli jl., van de '*s-Hertogenbosche Provinciale Courant*, hunne bezorgdheid te kennen over de invoering der provinciale verordening, die na 1 Mei 1872 het gebruik van breede velgen en banden voor tweewielige voertuigen verplichtend stelt.
Men komt in de eerste plaats hoog op tegen de kosten, welke de verandering der wielen, hout en ijzerwerk zal vorderen; ten andere vreest men ongemak bij vervoer van vrachten uit polders, heiden of bouwlanden of door zandige of kleiwegen.
Voorstander van bedoeld reglement zijnde, acht ik mij verplicht een woord, op ondervinding gegrond, tegen die vrees, welke slechts uit gissingen kan voortspruiten, in te brengen.
Wat heeft mij de ondervinding geleerd?
Dat men op steenovens, dus in de klei of veengrond, op versch aangelegde grondwerken in een woord overal waar de wielen insnijden, met breede velgen, met dezelfde paardenkracht, het dubbele gewicht kan vervoeren van hetgeen op voertuigen met smalle velgen kan worden getrokken. Dit is zoo waar, dat ik als aannemer van werken niet zelden, door die besparing van werkkracht, winst heb gemaakt, waar anders ten gevolge van de kostbaarheid der vrachten verlies zou zijn geleden.
En wat nu de kosten betreft, zullen die zoo aanzienlijk zijn?
Het is alweer mijne ondervinding, die ik tot geruststelling mag inroepen. Toen ik voor jaren geleden bij den aanleg van een grintweg, tot de overtuiging werd gebracht van het voordeel, aan het gebruik van breede velgen verbonden, werd het volgend eenvoudig middel verzonnen, om onze wielen te veranderen; wij hechtten namelijk klampen van hard hout met spijkers of wat beter is, met klinkboutjes aan de velgen, waardoor de vereischte breedte werd verkregen. Dat was een kleinigheid die niet veel kostte. Soms, als de tijd drong, maakte men die klampen maar ruw, liet veeltijds de oude ijzeren banden zitten, daar het voldoende is als de buitenste omtrek maar rond geschaafd wordt; aan de binnenzijden of van bezijden maakt men niet meer toilet dan men wil.
Eens het gemak en het voordeel ondervonden, behoef ik niet te zeggen, dat wij later geen wielen lieten maken dan met breede velgen en banden. Zoo zal de landbouwer — denk ik — ook doen; aanvankelijk echter zal men wellicht, waar, gelijk te Oijen, zoo tegen de kosten wordt opgezien, van het aangeduide hulpmiddel met vrucht gebruik maken.
Het lid der Staten,
J. VAN DE GRIENDT.
's-HERTOGENBOSCH, 24 Juli 1871.

3 augustus 1871 **Het lid der Prov. Staten van Noord-Brabant,**
de heer J. van de Griendt, wederlegt in de N. R. C. eenige bezwaren door ingezetenen van Oijen geopperd tegen de uitvoering der provinciale verordening, die na 1 Mei 1872 het gebruik van breede velgen en banden, voor tweewielige voertuigen, verplicht stelt. Uit zijne ondervinding als aannemer, deelt hij mede dat op alle gronden, waar de wielen insnijden, met breede velgen met dezelfde paardenkracht het dubbele gewicht kan vervoeren van hetgeen op voertuigen met smalle kan woren getrokken. Om de smalle wielen met geringe kosten op de vereischte breedte te brengen geeft hij aan: het aanbrengen van klampen van hart hout met spijkers of, beter nog, met kinkboutjes aan de velgen. De oude ijzeren banden kan men laten zitten, doch de buitensste omtrek dient rond geschaafd te worden.

19 september 1871 **ONDERTROUWD: G. N. J. VAN DE GRIENDT, van *'s Bosch,***
en J. M. J. VERMEULEN.
DELFT, 14 September 1871.
Receptie 1 *October.* (6165)

5 oktober 1871 **GETROUWD: G. N. J. VAN DE GRIENDT, van *'s Bosch,***
en J. M. J. VERMEULEN.
DELFT, 4 October 1871.

10 oktober 1871 **De Heer J. VAN DE GRIENDT en Mevrouw VAN DE GRIENDT—PANIS,**
Dr P. J. A. H. VERMEULEN en Mevrouw VERMEULEN—GUEDING, betuigen hun oprekten dank voor de veelvuldige blijken van belangstelling, bij de voltrekking van het Huwelijk hunner kinderen ontvangen. (6511)
's BOSCH en DELFT, 8 October 1871.

De heer G. N. J. VAN DE GRIENDT en Mevrouw VAN DE GRIENDT—VERMEULEN, betuigen hun opregten dank voor de vele blijken van belangstelling, bij de voltrekking van hun Huwelijk ontvangen.
DELFT, 8 October 1871. (6512)

26 oktober 1871 **BEKENDMAKING.**
De Burgemeester van Tilburg brengt bij deze ter kennis, dat, ten einde aan het bestaande voornemen tot het aanleggen van een spoorweg van Tilburg—Nijmegen opmetingen moeten plaats hebben en teekens worden gesteld, zulks door de eigenaars en gebruikers der eigendommen, ingevolge de Wet van 28 Aug. 1851 Staatsblad N° 125, moet worden toegestaan en dat, wanneer zij zouden vermeenen dat door die opmetingen of het stellen van teekens nadeel aan hunne eigendommen zouden worden toegebracht, zij zich ter bekoming van schade-vergoeding kunnen vervoegen bij de heeren J. van de Griendt te 's Bosch of Van Seters te Vught, wordende tevens een ieder aangemaand om de gestelde bakens niet te ontruimen of daaraan eenige hinder toe te brengen.
Tilburg, den 21 October 1871.
De Burgemeester voornoemd, JANSEN.

12 november 1871 **Donderdag werd aan het Ministerie van Binnenl. Zaken**
aanbesteed: Het maken van een dubbele draaibrug over het Kanaal door de oude Arne, van de aansluitingen van dat Kanaal met de havens van Middelburg en van Arnemuiden, van de verdediging aan de boorden van genoemd Kanaal en van eenige verdere werken. Daarvoor waren 8 billetten van inschrijving ingekomen; de laagste inschrijver was de heer J. van de Griendt, te 's Hertogenbosch, voor f133,500.

15 november 1871 **Z. M. heeft benoemd tot lid van het waterschapsbestuur**
van Lith, provincie Noordbrabant, A. van Oss, tot heemraad van het heemraadschap van de Mark en Dintel, prov. Noordbrabant, J. van Dorst; tot leden van het waterschapsbestuur de Heen, onder Steenbergen, prov. Noordbrabant, L. de Wit Az. en P. Swagemakers; tot gecommitteerde van het waterschapsbestuur van Empel en Meerwijk, prov. Noordbrabant, J. van de Griendt; tot secret. van het heemraadschap van den Rosendaalschen en Steenbergschen Vliet, prov. Noordbrabant, L. J. Schoonheyt; tot lid van het waterschapsbestuur voor de Oude Maas, prov. Noordbrabant, C. A. van Besouwen.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op dingsdag den 2e April 1872

16 maart 1872 *** 's-HERTOGENBOSCH, 14 Maart.**
De Gemeenteraad heeft heden met 12 tegen 5 stemmen besloten geen subsidie uit de gemeentekas toe te staan aan de subcommissie tot feestviering op 1 April a. s. De vijf leden, die vóór het verleenen van een subsidie waren, zijn de hh. J. van de Griendt, H. Hohmann, P. Vermeulen Bouman, N. C. Keukenschrijver en de voorzitter, jhr. mr. E. J. C. M. de Kuyper, burgemeester.

23 april 1872 **Aan J. van de Griendt, te 's Hertogenbosch,**
is tot wederopzegging vergunning verleend voor een stoomdienst in de provinciën Noordbrabant, Gelderland, Zuidholland, Noordholland, Zeeland, Utrecht, Overijsel en Limburg.

De ondergeteekende Hoofdingenieur van den Waterstaat in het Hertogdom Limburg verleent bij deze vergunning aan den Heer J. van de Griendt te 's Hertogenbosch, tot het ververen van een klein schuitstrambooltje genaamd „Helena veen" langs de Zuid Willemsvaart, voor zoveel dit kanaal het Hertogdom Limburg doorloopt, en langs de Noordervaart, van dit boltje naar het Helenaveen te ververen.

Maastricht den 23e April 1872

De Hoofdingenieur
van den Waterstaat

J. de Ruijter

15 mei 1872 *** Kampen, 13 Mei.**
Bij de heden gehouden herbesteding van den onderbouw en de portieken voor den nieuw te bouwen brug over den IJssel was de laagste inschrijver voor den onderbouw: de heer J. van der Griendt te 's Hertogenbosch, voor de som van f138,500, en voor de portieken: de heer J. Galman te Amsterdam, voor de som van f48.000; derhalve voor deze beide perceelen f7.700 meer dan bij de eerste besteding.

13 september 1872 **DEN BOSCH, 11 Sept.**
Het heeft H. M. de Koningin behaagd, aan den heer Jos. van de Griendt alhier, commandant der eerewacht te paard bij gelegenheid van het bezoek der vorstin aan deze stad, als aandenken een gouden ankerhorloge te vereeren. Er is sprake van, dat H. M. voornemens zou zijn een tweede bezoek aan deze stad te brengen.

22 september 1872 **Gisteren heeft het openbaar ministerie bij den Hoogen Raad** zijne clonclusie voorgedragen de voorziening in cassatie van het provinciaal gerechtshof in Limburg in zake de firma van de Griendt tegen S. Blanchemanche, waarbij dat hof, in hooger beroep recht doende, opnieuw de reeds gevoerde en gesloten geweest zijnde debatten geopend heeft, op grond, dat mr. Nijst zwarigheid had gemaakt, bij nader inzien, de behandeling dier zaak als raadsheer bij te wonen, nadat

hij, gelijk hij zich herinnerde, in dezelfde zaak de debatten in eersten aanleg had bijgewoond en tot het vonnis had medegewerkt als rechter in de arrondissementsrechtbank te Maastricht. Adv.-gen. Römer ofschoon erkennende, dat de wet niet uitdrukkelijk verbiedt dat de rechter, die in eersten aanleg heeft medegewerkt tot het vroeger vonnis, ook in hooger beroep als hoogere rechter tot het arrest medewerke, — was echter van oordeel dat het in strijd is met het beginsel der wet. Het aangevoerde cassatiemiddel tegen 's hofs interlocutoir achtte hij alzoo ongegrond. Ook dat tegen de beslissing ter principale, waarbij hij hoofdzakelijk als zijne meening te kennen gaf, in overeenstemming met de leer van het Hof, dat, naar den zin van art. 1589 Burg. Wetb., onder verstaan moet worden verstaan het geheel tenietgaan, het totaal onbruikbaar worden van het gehuurde voorwerp, zoodanig, dat het ophoude aan zijne bestemming te kunnen voldoen, om grond tot ontbinding der huur-overeenkomst te geven, dat nu hier het voorwerp, een cragneur (stoombaggerschip) door aanvaring was gezonken en beschadigd, maar dat het weer is opgehaald, hersteld en aan den huurder teruggegeven, zoodat hij slechts tijdelijk in het genot van het gehuurde voorwerp was belemmerd. Op deze en andere gronden concludeerde adv.-gen., dat aan den verweerder akte zou worden verleend van zijn verzoek, om de zaak andermaal te hooren bepleiten en voorts tot verwerping der voorziening, zoowel tegen het incidenteel als tegen het eind-arrest. De uitspraak is bepaald op 18 October.

19 oktober 1872 **Gisteren is aan het ministerie van binnenlandsche zaken** aanbesteed: het maken van een gebouw tot waterbezorging met toebehooren op het locaal-station, een wachthuis bij de dubbele schutsluis, eene bergplaats voor goederen met verhoogde los- en ladingplaats op het havenstation en eenige verdere werken te Vlissingen. Daarvoor waren vijf biljetten ingekomen. Minste inschrijver was de heer J. van der Griendt te 's-Bosch, voor f96,950.

20 oktober 1872 **De Hooge Raad (burg. kamer) heeft heden uitspraak gedaan** in de procedure van de firma van de Griendt tegen S. Blanhcemanche, waarbij, zooals reeds vroeger werd gemeld bij interlocutoir arrest, het Provinciaal Gerechtshof in Limburg, in hooger beroep rechtdoende, opnieuw de reeds gevoerde en gesloten geweest zijnde debatten geopend heeft, op grond dat mr. Nijst zwarigheid had gemaakt, bij nader inzien, de behandeling dier zaak als raadsheer bij te wonen, nadat hij, gelijk hij zich herinnerde, in dezelfde zaak de debatten voor de arrond.-rechtbank te Maastricht had bijgewoond en tot het vonnis als rechter in die rechtbank had medegewerkt, terwijl hij het eindarrest de huurder voortdurend verplicht is geacht tot betaling van den huurprijs en teruggave van het gehuurde, nadat dit gehuurde door aanvaring was beschadigd en de huurder werd verplicht tot schadevergoeding. De Hooge Raad heeft de voorziening tegen het interlocutoir arrest verworpenen wat het eindarrest betreft dit vernietigd en opnieuw rechtdoende bevestigd, zoowel het tusschen partijen gewezen interlocutoir als het eindvonnis der rechtbank te Maastricht.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd “Helenaveen” te ‘s Hertogenbosch op dingsdag den 1e April 1873

20 maart 1873 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, GENAAMD "*HELENAVEEN*".**
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag den 1den April e. k. des namiddags te 1 uur, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN, te ‘s-Bosch. (9105)
‘s BOSCH, 12 Maart 1873.
De Directeur, **VAN DE GRIENDT.**

28 juni 1873 **— Aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken is heden** aanbesteed:
het maken van voltooiingswerken benevens het onderhoud van eenige werken aan de spoorweghavens te Vlissingen. Daarvoor waren 5 billetten ingekomen. Minste inschrijver was de heer J. van der Griendt te 's Hertogenbosch, voor f27.400.

28 augustus 1873 **De volgende bekrooningen zijn op de wereldtentoonstelling** te Weenen in Noordbrabant ten deel gevallen; de getalmerken achter de namen vermelden den aard der bekrooning; 1 eene medaille; 2 Fortschrittsmedaille; 3 Verdienste-medaille; 4 Loffelijk melding.

Groep 2. Maatschappij Helenaveen, 4.
Groep 4. Mignot en de Block te Eindhoven, 4
Groep 5. W. Swinkels te Helmond, 3; J. Elias te Strijp, 3; Doesschaten en Zoon te idem, 4; Gebr. Rath te Veghel, 3; Tilburgsche Wolindustrie, 2
Groep 6. Kaulhausen en Preyser te Tilburg, 4
Groep 7. J. v. d. Griendt te 's Bosch, 4; van Gerve te 's Bosch, 4; J. D. Erdman Schmidt te Helmond, 2.
Groep 13. Backer en Rueb te Breda, 3.
Groep 18. J. G. v. d. Berg te Breda, 2.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen, te 's Hertogenbosch op dingsdag den 7e April 1874

18 januari 1874 **Z. M. heeft bij de dienstdoende schutterij te 's Bosch** benoemd tot 2n luit. J. F. van den Griendt en J. J. R. M. van den Dries, beiden thans sergeant.

21 februari 1874 **REGELING VAN HET NEDERLANDSCHE MUNTWEZEN.**
http://kranten.delpher.nl/nl/view/index?query=griendt+bosch&coll=ddd&image=ddd:010098824:mpeg21:a0056&page=11&maxperpage=50&facets%5Bperiode%5D=0%7C19e_eeuw%7C&sortfield=date#image

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op dingsdag den 6 April 1875
Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch op dingsdag den 4 ? 1875

20 maart 1874 **MAATSCHAPPIJ: tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag 7 April a. s. des namiddags te 1, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN, te 's-Bosch. (9754)
's BOSCH, 17 Maart 1874.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.**

30 april 1874 **De leden der Provinciale Staten van Noordbrabant,** welke met den eersten Dingsdag van Julij aanst. volgens den rooster moeten aftreden, zijn de heeren:
District 's Hertogenbosch: H. T. J. van der Ven, L. van der Hagen, J. van de Griendt, L. van Meerwijk;
district Grave: mr. J. F. Coolen, mr. A. Verheijen van Estvelt, dr. A. van der Steen;
district Tilburg: W. P. A. Mutsaers, Ign. H. Mutsaers, A. J. van den Heuvel, J. A. H. Diepen;
district Heusden: W. van Eeten, A. J. J. de Roy van Zuidewijn-Cappelle, R. Middelkoop Jr.;
district Helmond: A. H. Bots, J. F. Pompen, J. A. Raijmakers, M. G. van Kemenade;
district Eindhoven: mr. A. J. H. van Baar, W. Heuvelmans, W. Huijsmans;
district Breda: mr. A. H. de Bruijn, mr. O A. van Dam, J. A. van der Burgh, J. A. van Aken;
district Zevenbergen: A. A. Raaijmakers, S. C. van Campenhout, S. Fick;
district Bergenopzoom dr. J. A. de Ram, mr. S. T. A. van der Heijden, J. Sluis, H. Mastboom.
Verkiezing op Dingsdag 7 Mei a. s.

2 mei 1874 **'s-HERTOGENBOSCH, 29 April.**
In de vergadering van gisterenavond heeft de kiezersvereeniging *Noord-Brabant* als candidaten voor de Provinciale Staten gekozen: de hh. H. F. S. van der Ven, L. van der Hagen, L. van Meerwijk (aftredende leden) en A. F. Scheffers. Het aftredende lid J. van de Griend werd, om zijne liberale gevoelens, door de Katholieke kiezersvereeniging ter zijde gesteld.

15 december 1874 **[…] De besturen der waterschappen van de rivier de Dommel,** c. a., de Beneden-Dommel, het Boschveld en Maij, de Beneden-Aa en de gecombineerde polders de Vliert en het Ertveld hebben zich doen vertegenwoordigen door de heeren:

J. M. Tret, A. J. A. van Lanschot, F. G. J. baron van Rijckevorsel van Kessel, H. van de Westelaken en J. van de Griendt.

1 januari 1875 **[...] 4. 15 proeven in 1874 gedaan**
door de Maatschappij "Helenaveen" in Noord-Brabant met Bosscher straatvuil, beer, straatslik en beer, beer, onbemest, en met schapenmest en beer.

1 januari 1875 **Adresboeken**
zie http://www.bossche-encyclopedie.nl/straten/_indexadresboeken1875.G.htm?p1=_indexadresboeken.1.htm?title=Adresboeken&t1=Adresboeken&title=1875-1876
Griendt, J. van de (aannemer van openbare werken, directeur der maatschappij 'Helenaveen' tot ontginning der peel, president van de kamer van koophandel) Vughterstraat 198

2 januari 1875 **— Bij de op 31 December aan het Departement**
van Binnenlandsche Zaken gehouden aanbesteding voor het maken van do pijlers voor de brug over de Waal beneden Nijmegen, zijn ontvangen de volgende inschrijvingen:
J. van de Griendt te 's Bosch f879,000; L. J. Borst Verdoorn en J. J. Bekeker te Ameide en te Lent f958,800; F. K. Ozinga te Middelburg f918,800; M. van der Wegt en L. Brand Dz. te Hardinxveld f1,025,000; B. A. Wiegerink en J. B. Weenink te Groenlo f929,000; J. van de Velde te Papendrecht f1,014.000; K. van Wijngaarden IJz. en W. M. Schram te Sliedrecht f969,000; D. Volker te Dordrecht en A. Volker Lz. te Sliedrecht f928,700; J. C. van Hattum te Sliedrecht en W. Arntz te Millingen f895,000; A. G. Huyskes te Hedel f852,000; G. Dekker te Dordrecht f888,786; W. P. de Vries en H. de Vries te Rossum f844,354; J. Kooy te Amsterdam en E. S. Reymer te Rotterdam f945,200.

13 maart 1875 **Bij de aanbesteding van het maken van viaducten, brugpijlers,**
grond- en andere werken tusschen de Weenastraat en het station buiten de Delftsche poort te Rotterdam, (begrootingsom f402,000), was ingeschreven door de volgende personen: F. K. Ozinga, te Middelburg f442,800: A. M. Langeveld, te Hardinxveld, en C. Hoogendoorn Kz., te Giessendam f418,000; E. van Wylick, te Kessel f450,300; K. van Wijngaarden Yz, te Sliedrecht f381,000; C. Boef, te Rotterdam f407,000; J. Kooy, te Amsterdam en E. S. Reymer, te Rotterdam f408,900; B. A. Wiegerink te Groenlo f414.600; C. de Groot, te Sliedrecht f357,500; L. J. van den Steenhoven & C°., te Dordrecht f438,700; L. J. de Borst Verdoorn, te Ameyde en J. J. Bekker, te Lent f408,500; G. Dekker, te Dordrecht f397,000; H. G. de Wildt, te Millingen en G. Goedhart, te Sliedrecht f429,000; G. Key, te Rotterdam f347.500; C. Bosman, te Rotterdam f403,400; J. F. Engel en D. A. van Krevelen, te Rotterdam f397,250; J. de Brey, te Rotterdam f387,123; K. Schram Wz., te Sliedrecht f408,000; J. van de Griendt, 's-Bosch f439,500 en J. Boshouwers, te Utrecht f428,000.

18 maart 1875 **MAATSCHAPPIJ: TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL, GENAAMD *HELENAVEEN*.**
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der **ALGEMEENE VERGADERING**, welke zal gehouden worden op Dingsdag den 6den April e. k. des namiddags te 2 uur precies, op de Bovenzaal van den Heer H. HOHMANN, te 's Hertogenbosch.
's BOSCH, 16 Maart 1875.
De Directeur, **J. VAN DE GRIENDT.** (9887)

3 april 1875 **Staat van inschrijvers voor de aanbesteding**
wegens het maken van gebouwen en andere werken op het goederenstation te Rotterdam (Fijenoord). F. K. Ozinga, te Middelburg f412,440; Th. Kanters. te Rotterdam f377,777; M. Geverding en A. Henkemans. te Rotterdam f369,900; L. J. v.d. Steenhoven en Co. te Dordrecht f 398 100; J. de Brey, te Rotterdam f405,898; G. Key, te Rotterdam f455,000; H. Cramer, te Rotterdam f417,893; J. v. d. Griendt, te 's Hertogenbosch f412,000; J. Boshouwers, te Utrecht f398,500; G. Dekker, te Dordrecht f365,400; H. A. Swets Az., te Hardinxveld f396,000; C. Bosman, te Rotterdam f419,000; J. de Bruyne, te Kralingen f397,980.

7 juni 1875 **4o. Het maken van de pijlers en landhoofden voor de brug**
over den Rijn nabij Arnhem, lijn Arnhem-Nijmegen. […] J. van de Griendt, te 's Bosch f729,000;

22 oktober 1875 **Besluiten en Benoemingen.**
Op het verzoek van den heer J. van de Griendt, directeur der te 's-Bosch gevestigde

naamloze vennootschap: “Maatschappij ter ontginning en vervening der Peel, genaamd: Helena-Veen”, is de koninklijke goedkeuring verleend aan de akte, houdende wijzigingen in de Statuten dier vennootschap.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders der Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te ‘s Hertogenbosch op dingsdag den 2 Mei 1800 zes-70

3 januari 1876 **De beide eerste nummers van *Eigen Haard* bevatten** o. a. het eerste gedeelte van een nieuwen roman van mevr. Bosboom-Toussaint {*Laura's keuze*), een zeer belangwekkende beschrijving van het Helenaveen (een ontginning van de Peel), door den heer G. Bosch, en een beschouwing van mr. Groen van Prinsterer door dr. Beijnen, met een portret van den geleerden geschiedschrijver en bekwamen leider der anti-revolutionnaire partij.

21 februari 1876 **ADRES, waarbij 77 ingezetenen der gemeente *Deurne***, wonende te *Liessel, Heitrak, Neerkant* en *Helena-veen*, den Minister van Binnenlandsche Zaken verzocht hebben van de hoofdgemeente *Deurne* te worden afgescheiden.
Aan Zijne Excellentie den heere Minister van Binnenlandsche Zaken.
Geven eerbiedig te kennen, de ondergeteekenden, allen ingezetenen der Gemeente *Deurne c. a.*, provincie *Noord-Brabant*, bewoners van het dorp *Liessel*, der gehuchten *Heitrak* en *Neerkant* en van *Helena-veen*.
Dat zij voortdurend veel bezwaren ondervinden van de vereeniging met de hoofdgemeente *Deurne* en daardoor belemmerd worden in hunne pogingen om gemeentelijk in velerlei dringende behoeften te voorzien.
Blijkens hierbij gevoegde kaart is de afstand van de hoofdgemeente
voor *Liessel*, met eene bevolking van 770 inwoners 6½ kilometers.
voor *Heitrak*, met eene bevolking van 110 inwoners 11 kilometers.
voor *Neerkant*, met eene bevolking van 330 inwoners 15 kilometers en
voor *Helena-veen* met eene bevolking van 590 inwoners nog dagelijks sterk aangroeiende, langs een begaanbaren weg over *Meijel* 24 kilometers, welke echter in afstand door aanleg van een kunstweg op *Liessel* 10 kilometers zoude kunnen verkort worden. Voor de gehuchten *Heitrak* en *Neerkant*, doch vooral voor *Helena-veen* is die afstand van de hoofdgemeente een te grooter bezwaaar, omdat tusschen *Helena-veen* en *Deurne* geene behoorlijke communicatiewegen bestaan, zoodat voor elken keer, dat eene aangifte, hetzij voor den burgerlijken stand, hetzij van anderen aard moet gedaan worden door hen die daartoe verplicht zijn een gansche dag moet worden verzuimd.
Dat onder die omstandigheden de uitoefening van het kiesrecht vaak moet worden nagelaten ligt voor de hand.
Door de zeer verspreide bevolking heeft de gemeente *Deurne c. a.* tot dus verre niet dan onvoldoende in de behoefte aan onderwijzers voorzien. Te *Liessel* wordt school gehouden in een lokaaltje, dat alleszins in de termen valt om wegens ongenoegzame ruimte te worden afgekeurd; de gemeenten *Heitrak* en *Neerkant* hebben geene school en het gemeentebestuur heeft gemeend al heel wat voor het onderwijs der kinderen aldaar te doen, door ze toegang te verschaffen tot de openbare school der Limburgsche gemeente *Meijel*, en wat eindelijk het onderwijs te *Helena-veen* betreft, ook daar zou het nog treuriger gesteld zijn als de Maatschappij onder Directie van den Heer J. van de Griendt niet een aanmerkelijk deel der kosten op zich had genomen, zoowel tot verbetering der karige bezoldiging van den onderwijzer, die slechts bevoegdheid heeft om aan het hoofd te staan eener hulpschool, als van de bouwkosten van schoollokaal en woning.
Intusschen ontbreekt het de gemeente *Deurne c. a.* niet aan middelen, - zij heeft hoegenaamd geene belasting, - doch slechts aan belangstelling in den bloei dier ver afgelegen gedeelten der gemeente.
Dat *Helena-veen* zich met behulp der Maatschappij zelf heeft geholpen, belet niet, dat er eene groote onevenredigheid is ontstaan; zelfs in het politie-toezicht heeft de Maatschappij moeten voorzien. Er bestaan dáár overal, waar er behoefte aan is, flinke kunstwegen, door de Maatschappij geheel op eigen kosten aangelegd, ter lengte van 14 kilometers, in verbinding met den provincialen Limburgschen kunstweg *Meijel-Helden*, doch die niet in verbinding zijn kunnen gebracht worden, noch met de Halte van den spoorweg nog met den kunstweg van *Liessel* naar *Deurne*, omdat het gemeentebestuur van *Deurne* de eigendommen der gemeente in het verlengde dier kunstwegen gelegen veel liever als doodkapitaal liet liggen dan iets bij te dragen tot ontwikkeling van *Helena-veen*.
Het zal Uwe Excellentie niet verwonderen, dat de meer en meer blijkende levenskracht

van genoemd *Helena-veen*, de inwoners van *Liessel, Heitrak* en *Neerkant* veel meer aantrekt dan de traagheid, waarvan het Gemeentebestuur, althans ten hunnen opzichte, telkens doet blijken.
Geen twijfel of er zouden onmiddellijk na de vorming eener nieuwe gemeente *Liessel* van ruim 1800 inwoners, als bevattende tevens *Neerkant, Heitrak* en *Helena-veen*, behalve behoorlijke voorziening in het onderwijs, kunstwegen worden aangelegd, vooreerst tot verbinding van *Liessel* met *Helena-veen* en van *Helena-veen* naar de spoorweghalte van dien naam, terwijl *Neerkant* en *Heitrak* door een zijtak van den kunstweg van *Helena-veen* naar *Liessel* zeer zouden worden gebaat.
Tevens zou alsdan aan het denkbeeld uitvoering kunnen gegeven worden om het kanaal Helena-vaart in verbinding met den spoorweg te brengen en zoodoende de gelegenheid te openen om de verdere kanalisatie der Peel noordwaarts van den spoorweg door te zetten; inderdaad eene zaak van zeer groot algemeen belang.
Adressanten bepalen er zich toe om slechts de hoofdpunten aan te wijzen der grieven, die voor hen uit de vereeniging met *Deurne* ontstaan. Zij achten die meer dan voldoende om Uwe Excellentie de overtuiging te geven, dat hier die vereeniging niet is eene oorzaak van versterking der zedelijke en stoffelijke kracht, doch wel van verslapping, door gemis van een behoorlijk middenpunt.
Onwillekeurig wordt door plaatsing van het centrum der Gemeente, ver van de deelen verwijderd, het Gemeentebestuur van *Deurne* in hooge mate onbillijk, niet alleen in zake van onderwijs, kunstwegen, politie, brandweer enz. maar vooral bij het uitoefenen der armenzorg. De hoofdgemeente namelijk besteed jaarlijks een aanzienlijk bedrag voor onderstand van armen, wel geheel in strijd met den geest der Armenwet, doch daartegen schijnt door het gewestelijk bestuur niet te kunnen worden voorzien.
Vroeger is zelfs eene aanmerkelijke subsidie uit de gemeentekas besteed om een gasthuis te *Deurne* op te richten. Het nut daarvan willen adressanten geenszins ontkennen, in tegendeel zij zouden wenschen dat *Liessel* mede zoodanige instelling verwierf doch het komt hem onbillijk voor, dat de gemeente-geldmiddelen op die wijze eenzijdig worden besteed ten bate van een deel der gemeente, hetgeen vooral klemt voor *Helena-veen* alwaar ter voorziening in eventueel ontstaande armenlast een particulier fonds is geformeerd uit een vrijwillig afgestaan gedeelte der arbeidsloonen.
De fondsen der gemeente worden dus zeer eenzijdig en met opzicht tot de algemeene belangen der adressanten zeer onbillijk aangewend.
Redenen waarom adressanten met vorigen eerbied de vrijheid nemen Uwer Excellentie te verzoeken maatregelen te doen nemen ter bevordering eener splitsing der gemeente *Deurne c. a.* ten gevolge waarvan *Liessel* als hoofdplaats met zijne gehuchten alsmede *Helena-veen*, tot eene zelfstandige gemeente worde verheven, met verdeeling der private gemeente-goederen op den voet van het zielental aanwezig op zeker door de wet te bepalen tijdstip.
Liessel, den 21 Februari 1876.
't Welk doende, enz.
Verder volgen 77 handteekeningen.

23 februari 1876 **NOTA omtrent de aangevraagde splitsing**
door den ondergeteekende aan den Minister van Binnenlandsche Zaken ter hand gesteld.
Nu met verdubbelde kracht, het verlangen bij de ingezetenen van de afdeelingen *Liessel, Heitrak en Neerkant* om van de ver afgelegen hoofdgemeente *Deurne* gescheiden te worden en vereenigd met *Helena-veen* tot eene zelfstandige gemeente te worden verheven, acht het Bestuur der Maatschappij tot verveening en ontginning der Peel genaamd *Helena-veen* zich verplicht om ook zijnerzijds op de belangen te wijzen, die bedoelde splitsing der gemeente *Deurne* schijnen te vorderen.
Ieder, die met een aandachtig oog de ontwikkeling van het *Helena-veen* heeft gadegeslagen en de oorzaken daarvan heeft opgespoord, zal het duidelijk zijn hoe dáár kapitaal, eerst door middel der verveening gevormd, en dan tot landontginning bestemd wordt en hoe op deze wijze de kiem wordt gelegd, waaruit de herschepping van de Peel, welke geheel eene onoverzienbare woestenij pleegde te zijn, tot vruchtbare landouwen, kan geboren worden.
Eene bekrompen ijverzucht, van den kant der naburige gemeenten, schijnt intusschen de krachtige ontwikkeling van *Helena-veen* met leede oogen aan te zien.
Dat blijkt uit alle handelingen der besturen van de gemeenten, inzonderheid van *Deurne*. Bij hen staat in alles op den voorgrond: te trachten de toeneming van bevolking tegen te gaan, alsof die factor der voortbrenging het verderf der oude gemeenten zoude worden.
Zoo is aan de Limburgsche zijde van het *Helenaveen* de grond opzettelijk voor een termijn van 30 jaren tegen f3.- per hectare verpacht en worden thans aan de zijde van

Deurne aanstalten gemaakt om een kanaal te graven, evenwijdig loopende met dat der Maatschappij, met geen ander doel dan om het voorhanden veen te verpachten, met behoud van den ondergrond, om te kunnen beletten, dat die vervolgens ontgonnen worde en bevolkt. Op die manier wordt het uitgeveende terrein onvermijdelijk een waterpoel of onvruchtbare ondergrond.
Immers het is overal bewezen, dat verveening en ontginning hand aan hand moeten gaan, omdat de turfschepen de gelegenheid verschaffen om de mest-speciën, die in groote hoeveelheden van elders moeten worden aangevoerd, als retourlading naar de veenderij mede te nemen.
Zoodanig bekrompen streven kan onmogelijk steun vinden bij Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, wiens alom gewaardeerde energie thans gericht is op de droogmaking der Zuider-Zee.
Het Bestuur der Maatschappij is er ver af de voordeelen te willen ontkennen, die uit 't oogpunt van algemeen belang beschouwd, gelegen zijn in eene gezonde mededinging. Het zoude haar dan ook niet in de gedachten komen om zich te beklagen over het voornemen der gemeente *Deurne* om met de verveening harer gronden aan te vangen, indien maar eene gezonde mededinging werd beoogd.
Wat is echter het geval?
De gemeente Deurne bedoelt alleen het aanwezige veen te realiseeren, het daardoor verkregen kapitaal - niet om te zetten in vruchtbaren bouwgrond - maar in geld, meer uitsluitend te bestemmen ten nutte der hoofdgemeente.
Het behoeft geen betoog dat, waar de instandhouding der waarde van den grond geen vereischte is, schijnbaar de verveening voordeelige financiëele resultaten kan opeveren, doch evenmin zal noodig zijn in 't breede aan te toonen de economische nadeelen, welke uit zoodanige verarming van het terrein moeten voortspruiten.
Wordt alzoo de onderneming der Maatschappij gedrukt door eene tijdelijke kunstmatige concurrentie, haar worden aan den anderen kant in de toekomst de voordeelen afgesneden welke de nederzetting van eene arbeidzame en welvarende bevolking den bewoners van *Helenaveen* zoude aanbrengen. Gebrek aan arbeiderskracht toch is nu reeds een bezwaar waarmede de onderneming te kampen heeft.
Dat bij het bestuur van *Deurne* het doel voorzit om *Helenaveen*, in zijne ontwikkeling tegen te houden, om het als 't ware in boeien te sluiten, blijkt ook nog uit de herhaalde stellige weigering om toe te staan het doortrekken van het kanaal der Maatschappij en haren kunstweg tot aan de spoorwegbrug nabij de halte *Helena-veen*.
Daaruit blijkt nog meer het bepaalde doel om de onderneming in een toestand te brengen, die haar bij gebrek aan bereikbaren veengrond benedenwaarts zoude kunnen noodzaken ook hare ontginningen te staken (men weet dat die onmogelijk zijn zonder afvoer van turf) en alzoo toeneming van bevolking te keeren.
Van hoeveel belang de ontginning is blijkt uit het volgende overzicht van den oogst der Maatschappij over 1875.
Er werden bezaaid:

boekweit	262 hectaren	waarvan de gemiddelde opbrengst	1650 K° of 25 hectol. van 66 kilogr.
tarwe	21 hectare		" 25 " " 75 "
rogge	13 "		" 29 " " 72 "
aardappelen	7 "		" 264 "
haver	2 "		" 42 " " 46 "
vlas	7 "	te veldstaande verkocht voor f350.- per hectare	
klaver	8 "	de 1e snede verkocht voor f140.- per hectare	
		" 2e snede aan zaad 250 kilo per Hectare.	

Het stroo der rogge en tarwe 119000 kilogram had eene waarde van f4,500.-

tabak	12 hect. waarvan	490 K° zandgoed	
		1050 " aargoed	
		1120 " bestgoed	per hectare.
		60 " uitschot	
		500 " zuigers	

De waarde van den oogst kan op f82,377.- geschat worden. Hiervan komt een bedrag van f40,000.- ten voordeele der inwoners, die deels in halfbouw, deels voor loon arbeiden. Bovendien is in het afgeloopen jaar aan loonen voor de veenderij uitgegeven f90,000.- terwijl buitendien onderscheidene inwoners eigen landbouwbedrijf hebben, te zamen 50 hectaren, waarvan de resultaten niet zoo juist zijn op te geven.
Het zijn evenwel vooral de uitkomsten der tabaksteelt, welke doen voorzien, dat de bevolking binnen weinige jaren verdubbeld zal zijn.
Een inkomen van f600.- à f800.- als hier door een flink arbeidsgezin kan verkregen worden is elders maar zelden te verdienen.
Overweegt men een en ander dan valt het duidelijk in 't oog dat hier geen sprake kan

zijn van mededinging, maar dat het doel is: het voeren van een strijd op leven en dood, een strijd met ongelijke wapenen, omdat de gemeente *Deurne* alleen baat ziet in de vernietiging van een harer spruiten, welke zij vreest dat eenmaal door arbeidzaamheid, spaarzaamheid en economisch overleg haar boven het hoofd zoude kunnen groeien even als *Dedemsvaart* het *Avereest* deed.
Mag de Regeering, geroepen om de algemeene en bijzondere welvaart toeleg te verijdelen, zonder *Deurne* te belemmeren in eene gezonde mededinging zoo zij die mocht willen.
Dat middel is gelegen in de bovenbedoelde splitsing en vorming van eene nieuwe gemeemte *Liessel c. a.*
Door deze splitsing zou der nieuwe gemeente voor haar aandeel grond genoeg ten deel vallen om haren landbouw te kunnen uitbreiden en om het thans bestaande kanaal met den grindweg daar langs door te trekken tot aan de halte *Helena-veen* en verder noordwaarts op.
De nieuwe gemeente zou tevens in die gronden ruimschoots middelen vinden om de kosten aan haar beheer verbonden te bestrijden.
Ook zou de Maatschappij *Helena-veen* niet ongenegen zijn haar kanaal onder nader vast te stellen tarief, open te stellen voor het algemeen gebruik, mits de gemeentegronden in particuliere handen overgingen, omdat dan eerst voor deze landstreek een schoone toekomst kan te gemoet gezien worden.
Er zoude nog op kunnen gewezen worden, hoeveel zedelijke voordeelen uit de gewenschte splitsing zouden voortvloeien, o. a. de verbetering van het onderwijs, eene behoorlijke politiezorg, brandweer enz.; doch dit zijn punten welke minder op den weg liggen van het bestuur der Maatschappij, in weerwil zij steeds getoond heeft in datgene te willen voorzien waarin het bestuur der gemeente *Deurne* zoo erbarmelijk is te kort gebleven.
's Bosch, den 23 Februari 1876.
De Directeur der Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel genaamd *Helena-veen*,
(get.) J. VAN DE GRIENDT.

29 februari 1876 *** DEURNE, 26 Febr.**
Door een groot aantal bewoners van het dorp Liessel, van de gehuchten Heitrak en Neerkant en van Helenaveen worden pogingen aangewend, om van deze gemeente afgescheiden en tot eene afzonderlijke gemeente verheven te worden met het dorp Liessel als hoofdplaats.
In het tot dat einde aan den minister van binnenlandsche zaken gericht adres klagen belanghebbenden, dat zij, wat onderwijs, kunstwegen, politie, brandweer, enz. betreffen misdeeld zijn en de fondsen der gemeente ongelijk en zeer ten hunnen nadeele besteed worden.
Na de afscheiding zou, naar adressanten vertrouwen, in het onderwijs beter voorzien worden, reeds dadelijk zou een kunstweg worden aangelegd tot verbinding van Liessel met Helenaveen en van daar naar de spoorweghalte van dien naam, terwijl verder uitvoering zou kunnen worden gegeven aan het denkbeeld om het kanaal Helenavaart in verbinding te brengen met den spoorwegen daardoor eene gelegenheid te openen, om de kanalisatie der Peel verder noordwaarts van den spoorweg uit te breiden. De nieuwe gemeente zou ruim 1800 zielen tellen.

18 maart 1876 **De Amsterdamsche post is gisteren weder aangekomen**,
doch altijd ontbreken ons nog de bladen van Maandag en Dinsdag. De spoordirectie heeft last gegeven om de treinen van Vught te laten stoomen tot aan het fort Isabelle, waar de ombibussen van van Gend & Loos de reizigers zullen af en aanbrengen; om het vervoer van brieven en couranten voorloopig te herstellen is met den heer van de Griendt, een overeenkomst gesloten tot het in dienst stellen van eene schroefstoomboot, welke anders als sleeper dient. Deze zal te water de correspondentie tusschen hier en Hedel onderhouden en bij mogelijkheid ook passagiers medenemen.

27 juni 1876 *** 's-HERTOGENBOSCH, 24 Juni.**
Op het initiatief van den heer J. van de Griendt, voorzitter van het bestuur der gecombineerde polders het Ertvelt en de Vliert, zijn gisteren de afgevaardigden der voornaamste polderbesturen in de omgeving dezer stad en onderscheidene groote grondbezitters, alhier bijeen gekomen, om middelen te beramen tegen de overstrooming, waaraan bij eventueel verderen was van den Boven-Rijn hunne landerijen zouden blootstaan.
Ten gevolge van de buitengewone groote hoeveelheid water, welke de Rijn moet

afvoeren, is het water op de rivier de Waal tot ongeveer 6.20 M. boven A. P. gestegen, terwijl de Maas *drie meter* lager staat.
Is de Waal op die hoogte gekomen, dan beginnen de overlaten, welke tusschen Rossum en Dreumel bij het dorp Heerewaarde gelegen zijn, te werken en de uiterwaarden langs de Maas, even als de ingepolderde landerijen om den Bosch, worden onder water gezet, en wij krijgen hier in Noord-Brabant denzelfden toestand, welke *voor de dichting van het Schanssegat bestond.*
Toen eenige jaren geleden zich hetzelfde geval voordeed, heeft het polderbestuur van Heerewaarden eene kade opgeworpen, om het Waalwater te keeren en daardoor werden dan ook de uiterwaarden langs de Maas en de polders in de omgeving van de stad voor overstrooming beveiligd. De kosten voor het leggen van die kade konden gering genoemd worden, en niets was billijker geweest, dan dat allen, die het voordeel van dit werk genoten, er ook toe hadden bijgedragen; evenwel, zooals meer geschied, bleek het, toen eenmaal het gevaar geweken was, slechts dat weinigen een te gemoetkoming wilden geven in een werk waarvan zij de groote voordeelen genoten hadden, terwijl anderen, welke zelfs bepaaldelijk eene bijdrage hadden toegezegd, zich eenvoudig terugtrokken, toen het op betalen aankwam. Terecht vond deze wijze van handelen algemeene afkeuring, en zij die de kosten van waterkeering gemaakt hadden, besloten om de eigenaren van de landerijen langs de Maas en de rivier de Dieze, in het vervolg aan hun lot over te laten, en hen langs practischen weg te laten ondervinden, dat zij het grootste belang hadden bij de waterkeering. Zij zouden zich ditmaal er dan ook toe bepalen, om hunne hooilanden, in de omgeving van Heerewaarde gelegen, tegen overstrooming te vrijwaren, gedurende de korte dagen die noodig waren om het daarop staande grasgewas te maaien.
De vergadering begreep, dat het dringend noodzakelijk was, om in dezen toestand voorzieningen te nemen; het gevaar toch waaraan de uiterwaarden langs de Maas bloot staan, is dringend, en daar de sluizen, waardoor de rivier de Dieze en de Maas uitwatert, gesloten worden, kon het water van de Dommel en de Aa niet voldoende worden afgevoerd, ten gevolge waarvan het water te 's-Bosch dagelijks M 0.10 was gewassen, en thans reeds de hoogte van M 3 X A. P. bereikt heeft.
Men kwam tot de slotsom, dat het voor het oogenblik niet wel doenlijk was zelfstandig op te treden en de waterkeering tot stand te brengen, maar dat het beter was zich met de belanghebbenden van Rossum en Heerewaarde daarover te verstaan; dientengevolge werd er eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren C. Marggraff en mr. H. F. M. van Lanschot, aan welke dit werd opgedragen, terwijl de vergadering, de handelwijze van do belanghebbenden welke vroeger geweigerd hadden in de kosten bij te dragen afkeurende, der commissie machtiging gaf te verklaren, dat de vertegenwoordigde politiebesturen niet weigerachtig zouden bevonden worden in billijkheid eene bijdrage te doen.

1 juli 1876 **Aanbestedingen.**
Staatsspoorwegen: Staat van Inschrijvers voor de aanbesteding van het maken van een gedeelte der werken voor den spoorweg van Arnhem naar Nijmegen, tusschen het station Arnhemsen de brug over den Rijn. Begrootingsom f135,000. […] J van de Griendt, te 's-Bosch f150,500; […]

25 augustus 1876 **[De Brochure]**
Denkelijk hebben velen zich deze vraag gesteld; sommigen bekend met de uitmuntende chemische eigenschappen van een veenbodem en zijne geschiktheid om aan den verbeterden land- en tuinbouw een ruim arbeidsveld aan te bieden, zullen het gewis betreurd hebben dat nog zoo groot eene uitgestrektheid gronds woest bleef liggen; anderen, lettende op de groote behoefte aan brandstof voor de nijverheid in ons land zullen het onbegrijpelijk gevonden hebben, dat van overheidswege niet doortastender wordt gestreefd naar uitbreiding der kanalisatie, ook ter verbinding der rivieren de Maas en de Waal met de Zuid-Willemsvaart; nog anderen wellicht hebben zich bedoelde vraag gesteld alleen maar bij overweging van den invloed, welke volksvermeerdering op het algemeen welzijn kan hebben, waar ze het natuurlijk gevolg is van nieuwe arbeidsvraag door vermeerderden kapitaalsomloop.
Waren zij, bij wie deze vraag opkwam, meer van nabij bekend met hetgeen anderen door hunne daden reeds antwoordden, zij zouden de houding nog onbegrijpelijker vinden, welke het hoofd der meest belanghebbende provincie in verband met het bestuur der meest geïnteresseerde gemeente gestadig aannam tegenover eene onderneming, welke, zonder aanmatiging zich de baanbreekster mag noemen ter oplossing van de tot motto gestelde vraag.
Zij zouden die houding ook kwalijk kunnen rijmen, - om niet te spreken van de plannen

tot droogmaking der Zuiderzee, - met den drang, welken de Minister van Binnenlandsche Zaken meent te moeten uitoefenen om tot verdeeling over te gaan der zoogenaamde markegronden, met het prijzenswaardig doel, die gronden uit de doode hand los te wringen en tot voorwerpen te maken van de ondernemingszucht der particuliere nijverheid.
Van waar dan die animositeit tegen eene onderneming die ditzelfde doel beoogt?
Als oprichter der "*Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen*," mocht de ondergeteekende, nu de onderneming zoo stevig gevestigd is, dat - ofschoon hare uitbreiding wel kan worden tegengehouden - zij tegen verdelging is gewaarborgd, niet langer zwijgen op de velerlei tegenwerking en miskenning, welke zij zoo van de zijde van het gemeentebestuur van *Deurne*, waaronder Helena-veen ressorteert, als van den kant van 's Konings Commissaris in *Noordbrabant* te verduren had.
Misschien kan dat woord, in 't openbaar uitgesproken eenig licht verspreiden ter toetsing van het gedrag dier autoriteiten aan het algemeen belang; zij kunnen er mogelijk aanleiding in vinden om hun gedrag te rechtvaardigen.
't Schijnt niet ondienstig als bijlagen hierin op te nemen:
1°. Het adres, waarbij 77 ingezetenen der gemeente *Deurne*, wonende te *Liessel, Heitrak, Neerkant* en *Helena-veen*, den Minister van Binnenlandsche Zaken verzocht hebben van de hoofdgemeente *Deurne* te worden afgescheiden.
2°. Eene nota omtrent die splitsing door den ondergeteekende aan den Minister ter hand gesteld.
3°. Een kaartje tot opheldering hoe de gehuchten *Liessel, Heitrak* en *Neerkant*, alsook *Helena-veen* ten opzichte van Deurne gelegen zijn.
's Is vooral toch de tegenstand, welke het plan dier splitsing bij den Commissaris des Konings in *Noordbrabant* ondervindt en de wijze, waarop hij die zaak in het college van Gedeputeerde Staten tracht te smoren, die mij dringen openlijk tegen dien hoogen ambtenaar in het strijdperk te treden, ook omdat ik hem, tijdens ik zitting had in de Provinciale Staten van eene zijde heb leeren kennen, die bij mij en vele anderen onwillekeurig meermalen de vraag deed rijzen of remmen niet veeleer zijn doel was dan bevordering van de ontwikkeling der provincie door aanmoediging van particulier initiatief.
Zonderling steekt ook de houding van den heer Bosch van Drakestein af bij de welwillendheid, waarmede de onderneming, zoowel door de Ministers Thorbecke en van Reenen, als van de zijde van *Noordbrabant* door den vorigen Commissaris des Konings Borret en van den kant van *Limburg* door den Commissaris van der Does de Willebois is bejegend.
Aan genoemde Ministers toch dankt de onderneming de opening van het "Canal du Nord," waardoor de gelegenheid werd gegeven om de peel in verbinding te brengen met de Zuid-Willemsvaart, terwijl de Heeren Borret en de Willebois herhaaldelijk het terrein de eer van een bezoek waardig keurden en daardoor den in aanvang zoo noodigen moed bij de ondernemers wisten aan te vuren.
Niet alzoo van de zijde des Heeren Bosch van Drakestein. Men oordeele:
De eerste gelegenheid, die mij met hem in aanraking bracht benuttigende om zijne aandacht te vestigen op de onderneming, door mij weinige jaren geleden op touw gezet, gaf aanleiding tot de volgende niet zeer heusche uiting: "*dat de zaak hem geen belang inboezemde omdat het terrein te afgelegen in de Provincie lag*."
Later moet die tegenzin wel wat overwonnen zijn, althans de vermeende belangen van deurne vonden steeds een voorvechter in den Commissaris des Konings.
Een andermaal op nieuw hetzelfde punt besprekende, kreeg ik ten antwoord: "*mijne familie ontdoet zich in Overijssel van al hare veenderijen, wijl zij daarin weinig voordeel ziet*."
Nog bij eene latere gelegenheid werd mij vrij schamper toegevoegd: "*Dergelijke ondernemingen verminderen kapitaal*."
Mochten zulke uitdrukkingen ook al den renteniersgeest en de ongunstige gezindheid van den Heer Bosch van Drakestein tegen de Maatschappij Helena-veen verraden, op een feitelijken tegenstand van 's Konings Commissaris was ik niet bedacht.
Dit laatste bleek eerst uit de volgende omstandigheden:
De peelbewoners hadden van oudsher turf gestoken, die zij, voor zoover dit met de toenmalige gebrekkige middelen van vervoer mogelijk was, in den handel brachten.
Toen nu de Maatschappij Helena-veen door den aanleg van haar kanaal het vervoer van turf zooveel gemakkelijker had gemaakt, lag het voor de hand, dat de peelbewoners hun turf aan de Maatschappij trachtten te verkoopen.
De gemeenteraad van *Deurne*, steeds gewoon zelfs in de kleinste bijzonderheden, het welmeenen van den Commissaris te raadplegen en zich daarnaar te gedragen, vaardigde ras een verbod uit, waarbij den bewoners het recht werd ontnomen turf aan de

Maatschappij te verkoopen omdat, zoo heette het, "*de Peel slechts mocht wezen ten eigen gebruike van hare bewoners*." Alsof een handelsvoordeel door de maatschappij te behalen, verlies moest geven voor de inwoners der gemeente!!
Wel mocht men den turf ver per as naar markten als *Helmond* en *Eindhoven* vervoeren, doch niet ter markt brengen in Helenaveen, ofschoon het laatste met minder kosten dus met meer voordeel door de bewoners kon geschieden.
Kenschetst dat feit niet behalve een bekrompen handelsinzicht tevens de vijandigheid van het gemeentebestuur van *Deurne*?, te minder gerechtvaardigd, wijl de welvaart van *Deurne* door de ontwikkeling van Helena-veen merkelijk toenam; immers zoodra de Maatschappij Helena-veen door hare werkzaamheden de vraag naar arbeid in die streken vermeerderde, hier dáár de bedelarij op; vroeger behoorde die vooral 's winters in *Deurne* tot de plaatselijke gebruiken.
Maar er is meer.
In de eerste jaren van haar bestaan was voor de Maatschappij vooral de boekweitteelt op hare veengronden van groot belang.
De opbrengst hiervan maakte verreweg het grootste deel uit van de aanvankelijk niet te ruime winsten, welke de onderneming afwierp.
Daar de boekweitteelt een begin was van ontginning, vroeg de Maatschappij aan Gedeputeerde Staten vrijdom van lasten, volgens de wet van 1840.
Op mijn aanraden geschiedde dezelfde aanvraag ook door de gemeente *Asten*, die eveneens boekweitlanden had.
De gemeente *Asten* verkreeg vrijdom, in weerwil zij reeds twee jaren vroeger de boekweitteelt had aangevangen, zonder aangifte.
De Maatschappij daarentegen deed de eerste aangifte op tijd, dat is vóór den aanvang der ontginning.
Omtrent de vraag of boekweitteelt als ontginning beschouwd mocht worden, bestond bij de Gedeputeerde Staten principieel geen twijfel. Dit bleek uit de vrijdom aan *Asten* terstond verleend.
Waarom die dan aan de Maatschappij Helena-veen geweigerd? Er werden redenen opgezocht.
De gedeputeerde Staten, blijkbaar ook toen reeds onder sterken invloed van 's Konings Commissaris (ik spreek thans van 1861) beweerde n. l. eene tegenstrijdigheid te zien in de de aangifte tusschen de perceelnummers en de jaartallen, waarop met de teelt op die verschillende perceelen een aanvang zou zijn gemaakt.
Eene Commissie uit de Staten met eenige ambtenaren van het kadaster zouden nu een onderzoek op het terrein in Helena-veen instellen.
Bij dit onderzoek, waarbij ik tegenwoordig was, werd bepaald, dat als straf voor de vermeende gebrekkige opgave de Maatschappij grondlasten en tiendrecht zou blijven vergelden van 62 hectaren, zijnde dit naar inzien der Commissie, de oppervlakte der te weinig of verkeerd opgegeven perceelen. De bedreiging werd er aan toegevoegd dat, zoo de Maatschappij met deze bepaling geen vrede had, de geheele aanvraag om vrijdom eenvoudig zoude worden afgewezen.
De Commissie verzocht mij de 62 hectaren aan te wijzen, die volgens haar inzien in de gedane aangifte ontbraken. Natuurlijk gaf ik der Commissie mijne bevreemding te kennen, dat mij als belanghebbende werd opgedragen deze aanwijzing te doen, daar men toch zeer goed kon begrijpen dat, moest in het besluit der Commissie berust worden, ik dan 62 hectaren der allerslechtste gronden tot een voortdurend tiendrecht zou veroordeelen, welke oppervlakte dan ook tot eeuwigdurende onvruchtbaarheid zou worden gedoemd, althans voor zoover ze ongeschikt bleek te zijn voor de houtteelt.
Ik achtte mij daartoe gerechtigd tegenover de handelwijze der Gedeputeerde Staten, die ook toen eene gemeente-exploitatie boven de particuliere nijverheid meenden te mogen begunstigen.
Te vreemder moest dat schijnen, wijl bij de gemeente *Asten* geenerlei plan bestond om de ontginning der veengronden door te zetten, nadat zij zouden hebben opgehouden voor boekweitteelt geschikt te wezen; de Maatschappij Helena-veen daarentegen hield zich onvermoeid met de verveening *en ontginning* harer gronden bezig.
Eene andere kleingeestigheid wedervoer mij wat later.
Voor het welslagen der veenderij was het graven eener uitwatering van ongeveer 4 à 5 kilometer lengte, dwars door de peel van *Deurne*, noodzakelijk.
Het recht der Maatschappij om die doorsnijding te maken, was in het koopcontract met de gemeente *Deurne* aangegaan, behoorlijk bedongen en in de akte omschreven. Toch werd het gemeentebestuur van *Deurne* van hooger hand gesteund om dit recht aan de Maatschappij te betwisten en haar in het verkrijgen eener uitwatering te bemoeilijken.
Vermakelijk waren de argumenten, die de Commissie als pleitbezorger van *Deurne* tegen

mij aanvoerde.
Zoo werd mij de vraag gesteld, waar ik met den uitgegraven grond zou blijven?, alsof er sprake van wezen kon, dat de Maatschappij zou verplicht zijn dezen grond naar elders te vervoeren. Ik nam de vrijheid te vragen: of men het vervoer ook zou willen toelaten, laat staan van het te vorderen, indien de grond bezet was met metaalertsen? En hoezeer nu het antwoord ontkennend luidde, toch hield de tegenwerking aan, die der Maatschappij èn tijd èn geld kostte; zij moest zich dit verlies evenwel getroosten, wilde zij uiterste middelen vermijden.

Erger is echter wat, om de Maatschappij te drukken, tegen de openbare zaak is uitgewerkt.
De toenemende bevolking van *Helena-veen* deed weldra de behoefte aan eene school gevoelen.
Tot het verkrijgen daarvan wendde zich de bewoners tot het gemeentebestuur van *Deurne* en tot de Gedeputeerde Staten.
Persoonlijk vervoegde ik mij bij den provincialen Inspecteur van het lager onderwijs om de noodzakelijkheid van eene school te betoogen.
Alles te vergeefs.
Wel werd een hulponderwijzer benoemd met een salaris van f225.-, doch voor een lokaal werd niet gezorgd en de benoemde onderwijzer moest zich voor school en woning behelpen met een ongeschikt huisje, dat de Maatschappij toevallig beschikbaar had.
Later zou de gemeente *Deurne* eene school bouwen, *mits de Maatschappij een derde bijdroeg in de kosten*.
Dat was al eene groote opoffering, meende het gemeentebestuur, tegenover eene maatschappij, die het had durven bestaan tegen den geest van het gemeentebestuur, eene volkplanting te stichten.
Men vroeg dan ook weldra eene compensatie. Als pleitbezorger trad wederom de Commissaris des Konings op.
Deze deelde mij mede (wat ik trouwens al lang wist), dat de gemeente *Deurne* het plan had opgevat ook een kanaal te graven en hare peelgronden uit te veenen.
De minder vriendschappelijke verhouding tusschen de gemeente Deurne en de Maatschappij Helena-veen had het gemeentebestuur aanleiding gegeven om den Commissaris te verzoeken door zijne tusschenkomst eene schikking tot stand te brengen, waarbij *Deurne* het recht zou verkrijgen om gebruik te maken van het kanaal der Maatschappij Helena-veen.
De Commissaris stelde zooveel belang in deze onderneming der gemeente *Deurne* dat hij er, zooals hij mij zei, *zijn eigen geld voor veil had*.
Zijn vertrouwen in veenderijen scheen dus in weinige jaren wel wat te zijn bekomen!
In strijd met het beginsel, dat steeds bij de Regeering heeft voorgezeten, schijnt zijn gevoelen te wezen, dat nijverheidsondernemingen veeleer thuis hooren in handen van gemeenten dan wel in die van particulieren. Gelukkig wordt die zienswijze niet algemeen gedeeld.
Gemeente-exploitatie toch wordt van bevoegde zijde des te verderfelijker voor den algemeenen vooruitgang genoemd, wanneer die zich alleen ten doel stelt eenige jaren vruchten te trekken van gronden door ze uit te veenen en ze daarna aan de altijddurende onvruchtbaarheid prijs te geven.
Verveening en ontginning *moeten* hand aan hand gaan, omdat de terugreis der schepen, die den turf *af*voeren het eenig middel is om de onmisbare meststoffen goedkoop *aan* te voeren.
Blijft men aan deze stelling niet getrouw, zoo is het vooruitzicht om eenmaal die duizende hectaren veen- en heidegrond, die de grens uitmaken tusschen *Noordbrabant* en *Limburg* te herscheppen in vruchtbare velden voor altijd verloren.
En welk is het gevoelen nu der gemeente *Deurne*? Zal zij ontginnen of niet?
Het volgend feit geeft hierop antwoord:
Toen de gemeente *Deurne* tot het graven van haar geprojecteerd kanaal 27 hectaren grond van de gemeente *Meijel* in ruil nam en daarvoor 37 hectaren aan deze afstond, geschiedde dit onder de uitdrukkelijke bepaling, dat op deze 37 hectaren nimmer eene woning of ander getimmerte gesticht mocht worden.
Gelukkig zaten bij de Staten van *Limburg* verlichter denkbeelden voor en keurden zij het besluit om deze reden dan ook dadelijk af.
Heeft het besluit alzoo geen gevolg kunnen hebben, het feit blijft ten bewijze dat men geene ontginning wil, want, dat landbouw zonder gevestigde bevolking onmogelijk is, zal wel geen betoog behoeven; ook ten bewijze hoe onbillijk de mededinging is, die eene particuliere onderneming als de Maatschappij *Helena-veen* zal te voeren hebben tegen de doode hand eener gemeente.

De gemeente *Deurne*, gesteund door het hoofd onzer provincie zal op hare terreinen ja, verveenen, doch die verveening zal na jaren levens de uitgeveende terreinen aan Neerland's bodem als woestenij teruggeven, ze tot een eeuwigdurenden slaap veroordeelende, waaruit zij voor lang en voor immer hadden moeten gewekt zijn.
Die toeleg kan echter verijdeld worden:
Indien 's lands Regeering, zich harer verantwoordelijkheid bewust, den tegenstand en de belemmering, die eene particuliere onderneming ontmoet van een rijks-ambtenaar, weet te breken.
Indien de leden der Gedeputeerde Staten begrijpen, dat zij een te hoog standpunt innemen om eigen inzichten prijs te geven voor die van hunnen voorzitter.
Indien de volksvertegenwoordiging, als het wakend geweten onzer instellingen, bekrompenheid daaruit weet verwijder te houden.
Middelen daartoe zijn:
1° De spoedige behandeling van een ontwerp van wet tot splitsing der gemeente *Deurne* en *Liessel*, en dat in weerwil van den tegenstand van den Commissaris de Konings in *Noord-Brabant*, eene splitsing, die al dadelijk dit belangrijk resultaat zal hebben: Dat de peelgronden in onderscheidene handen komen, waardoor van zelf een begin van gezonde concurrentie, de bron van allen wezenlijken vooruitgang, zal ontstaan.
2° Het beletten der verveening zonder gelijktijdig den uitgeveenden bodem te ontginnen.
Ongetwijfeld zal alsdan niet lang meer gezocht behoeven te worden naar antwoord op de vraag: wat zal er worden van de Noordbrabant-Limburgsche peel? want, er zal een nieuw leven ontstaan; er zullen vruchtbare landouwen, ontwikkeling en welvaart ontkiemen.
Zoo worde het!
J. VAN DE GRIENDT.
's Bosch, den 25 Augustus 1876.

18 september 1876 **De heer J. van de Griendt, oprichter der Maatschappij** tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen, heeft eene brochure onder den titel: »Wat zal er worden van de Noordbrabant-Limburgsche Peel?« uitgegeven, waarin hij zich beklaagt over de tegenwerking, die deze onderneming ondervindt. Hij staaft deze bewering met eenige voorbeelden.
Als middelen om aan die tegenwerking een einde te maken, beveelt de schrijver aan:
1. De splitsing der gemeenten Deurne en Liessel, zooals die door 77 ingezetenen in een als bijlage opgenomen adres aan den Min. van Binnenl. Zaken is gevraagd en waarvan het belangrijk resultaat zoude zijn, dat de Peelgronden in onderscheidene handen komen, waardoor van zelf een begin van gezonde concurrentie, de bron van allen wezenlijken vooruitgang, zal ontstaan.
2. Het beletten der verveening, zonder gelijktijdig den uitgeveenden bodem te ontginnen.

2 november 1876 **S-HERTOGENBOSCH. De heer A. F. Scheffers** heeft zijn ontslag genomen als lis der provinciale Staten van Noord-Brabant. Hij werd in 1875 als kandidaat der katholieke kiesvereeniging "Noord-brabant" gekozen, ter vervanging van den heer J. Van De Griendt.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te ‘s Hertogenbosch den 7 April 1877

1 mei 1877 **TUINBOUWTENTOONSTELLING.**
Bekroningen. VIERDE LIJST. [...]
Zilv. med. J. van de Griendt, directeur van "Helenaveen" 's Bosch, tabak, van Helenaveen.

28 juli 1877 **BRAND te Almkerk en Emmikhoven, op 30 juni 1877.**
Onze hartelijke dankbetuiging wordt van de volgende ontvangen giften melding gemaakt:
J. van de Griendt te 's Bosch f2.50;

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te ‘s Hertogenbosch den 24 April 1878

	1878 winst.	1878 verlies.	1879 winst.	1879 verlies.	1880 winst.	1880 verlies.
Veengronden.		24957.11		28844.01		17199.29
Boerderij.	5488.58		4856.55		4473.90	
Bosschen.						
Gebouwen.		132.21	605.62		232.56	
Bouwmaterialen.						
Turf	77426.87		87752.93		76122.96	
Scheepstimmerwerf.		231.95		215.52		206.95
Telegraaf.		507.13		499.07		462.03
Materialen.		6221.08		6864.52		7312.17
Toogpaarden.		1801.14		2321.07		2732.72
Schepen.		2860.02		2766.01		4692.41
Stoomboot.		132.21		1223.22		1288.97
Scheepsvrachten.	2705.90		2659.79		8164.88	
Tabak.	869.32			5319.07		2030.88
Westlandsche tuin.						
Gebouw 's-Bosch.						
Turfstrooiselfabriek.						
Onkosten.		4926.17		3247.81		4580.07
Administratie.		8722.02		8008.78		7269.77

1 januari 1878? **Aan het Gemeente-bestuur van Meijel.**
De ondergeteekende, J. Van de Griendt, vernomen hebbende dat de Gemeente Deurne in ruil wil komen met Meijel met gronden, om daardoor in de gelegenheid te komen van een kanaal naast dat van de Helenavaart te graven, iets dusdanigs naast elkander vind men in Nederland niet, en om nu dat mal figuur voor te komen biedt hij aan de Gemeente Meijel 's jaarlijks een inkomen van zes-honderd guldens, daarenboven 's jaarlijks honderd karren turf voor de armen van Meijel, aan te voeren aan de brug van Helden, aan den grindweg, iets dat hun toch voordeeliger zal zijn dan de tegenwoordige ruiling.
Voor die f600.- wenschte hij een klein gedeelte grond of wel de molenbaan (*) om van zijn kanaal naar de gemeente Meijel eenen behoorlijken weg te maken, welke voor het publiek kan blijven dienen en de bepoting het genot van de Gemeente uitmakende.
's Bosch, 3 October 1863.
met achting,
(get.) J. VAN DE GRIENDT.
Voor afschrift conform
De Secretaris der Gemeente Meijel,
(get.) J. SANDERS.

27 maart 1878 **- Omtrent het Helenaveen kunnen wij over 1877 de volgende** bijzonderheden melden:
De wijken werden met 510 M. verlengd en de verveening leverde op 1.997.555 HL. turf. Eene oppervlakte van 10 hectaren werd bezaaid met boekweit en 7 hectaren werden ontgonnen, zoodat met ult. Dec. reeds 139 hectaren in cultuur wareb. Voor verschillende werkzaamheden werd f72,210 aan dagloonen uitgegeven.
Zes arbeiderswoningen, eene tabakschuur en eene vlasschuur werden bijgebouwd, terwijl van de in aanbouw zijnde kerk het metselwerk 5 M. boven den grond werd opgetrokken. Op de scheepstimmerwerf konden gemiddeld 7 man geregeld werk vinden. De kolonie telde op 31 December 99 huisgezinnen met 560 zielen.

6 april 1878 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVEENING DER PEEL,**
genaamd "Helenaveen," gevestigd te 's-Hertogenbosch.
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden Heeren Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der ALGEMEENE VEGADERING, welke zal gehouden worden te 's-Hertogenbosch, op de bovenzaal van het Oud Stads Koffiehuis, bewoond door den Heer F. VAN DIJK, op WOENSDAG 24 April e. k., des namiddags te twee uur.
De Directeur der Maatschappij voornoemd:
J. VAN DE GRIENDT.
's-HERTOGENBOSCH, 3 April 1878. (12720)

25 juni 1878 *** DEURNE, 22 Juni. Naar wij vernemen,**
is eerlang de beslissing der Regeering te verwachten op de door den heer J. van de Griendt te 's-Bosch, in hoedanigheid van directeur der Maatschappij tot ontginning en vervening van de Peel, genaamd "Helenaveen" gevraagde concessie tot: *a.* het verlengen en doortrekken van het aan die maatschappij behoorend kanaal, genaamd de Helenavaart" tot aan den staatsspoorweg van Eindhoven naar Venloo onder Deurne en het doen aansluiten van dat kanaal aan de in dien spoorweg gelegen draaibrug bij de halte "Helenaveen" en *b.* het voortzetten der vervening en ontginning, van eene uitgestrekt van 900 hect. peel- en heidegrond onder Deurne (Noord-Brabant) en Horst (Limburg.)

7 december 1878 **De *N. Rott. Ct.*, den uitslag van een deze week**
te 's-Hertogenbosch gehouden verkiezing van een lid voor den gemeenteraad mededeelende, doet dit in de volgende woorden:
Er waren uitgebracht 810 geldige stemmen. Van deze bekwam de heer A. M. J. T. van Rijckevorsel-Bonnicke, candidaat der ultramontaansche kiesvereeniging *Noord-Brabant*, 458 stemmen, alzoo de meerderheid. Op den heer G. van de Griendt, aanbevolen door een aantal weldenkende kiezers, waren 340 stemmen uitgebracht.
Men moet de dingen maar weten te qualificeeren. Al wie denkt als de pers van Nijgh, is een "*weldenkend*" man, al wie anders denkt een "ultramontaan" gelijkstaande met *slechtdenkend*.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te 's Hertogenbosch den 15 April 1879.

23 januari 1879 **XXXII Nederlandsch Landhuishoudkunding Congres.**
Het Bestuur van het, den 22, 23, 24, 25 en 26 Juni dezes jaars te 's-Hertogenbosch te houden *XXXIIe Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres*, heeft de eer op deze voor den Landbouw nuttige instelling de algemeene aandacht te vestigen.
Ter bereiking van het beoogde doel is in de eerste plaats noodig een belangrijk programma van de werkzaamheden.
Tot de samenstelling daarvan behoeft het bestuur de voorlichting en medewerking van deskundigen. Het bestuur neemt derhalve de vrijheid, met aandrang de medewerking te verzoeken vaa alle zoo in Nederland als in de overzeesche bezittingen bestaande Maatschappijen of Vereenigingen tot aanmoediging, uitbreiding en verbetering van den landbouw en aanverwante vakken.
Verder doet het bestuur een beroep op de kennis en ervaring van landbouwers, landeigenaars, volkhuishoudkundigen en beoefenaars van die wetenschappen, welke met den landbouw in eenige betrekking staan; terwijl het voor de mededeeling van raadgevingen in het belang van het Congres in het algemeen, zich beleefdelijk aanbeveelt.
Bijzonder aangenaam zou het aan het bestuur zijn, vóór 1 Maart 1879 van U te mogen ontvangen de voorstellen en vraagstukken, waarvan de behandeling op het Congres of in de afdeelingen U wenschelijk mocht voorkomen en daarbij tevens te mogen vernemen, of er op mag gerekend worden, dat de door U aangegeven vraagpunten door U zullen worden ingeleid.
Het Bestuur stelt zich voor, de te behandelen onderwerpen in drie afdeelingen te verdeelen als: 1e Afdeeling: Akkerbouw (waaronder verveening en ontginning) veeteelt en zuivelbereiding; 2e Afdeeling: Tuinbouw, houtteelt en biezenteelt; 3e Afdeeling: Land- en volkshuishoudkunde, statistiek en koloniale landbouw.
Overtuigd van uwe belangstelling in de zaak, vertrouwen ondergeteekenden bij U geen vergeefsch aanzoek te hebben gedaan en uiten zij hierbij den wensch, dat velen met hunne tegenwoordigheid bij het Congres wel zullen willen medewerken, om de bijeenkomst door eene talrijke opkomst van leden uit verschillende deelen des Rijks zooveel mogelijk een veelzijdig nut te doen verspreiden.
Het Bestuur van het XXXIIste Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres,

Jhr. J. M. W. C. DE LA COURT	te 's Bosch,	le *Voorz.*
J. A. VAN DEN BURGH	„ Breda	2e „
L. G. P. MAX	„ 's Bosch,	*Secr.*
Jhr. M. A. SNOECK	„ „	*Penn.*
J. VAN DE GRIENDT	„ „	
J. F. POMPEN	„ Sterksel.	
L. VAN DRIEL	„ Stratum.	
A. DEN DEKKER	„ Emmikhoven.	
H. P. MASTBOOM	„ Oud-Gastel.	
Jhr. W. J. L. WESSELMAN	„ Helmond.	

Mr. S. T. A. VAN DER HEIJDEN „ Bergenopzoom.

5 maart 1879 **De heeren Jos. F. Van der Griendt, te 's-Bosch** en A. Timmertrans, te Roermond, hebben aan den Minister van Waterstaat vergunning gevraagd tot den aanleg en de exploitatie van een spoorweg van Haelen, als station van de lijn "Antwerpen—Gladbach", naar Maeseyck, voor zoover daarin het Nederlandsch grondgebied betrokken is.
Behalve dat deze lijn een aantal Nederlandsche dorpen aan het groote spoorwegnet in Nederland, België en Duitschland zou aansluiten, zou zij, volgens de *N. Rott. Cour.*, eene aanmerkelijke verkorting in de spoorwegverbinding van Roermond naar Charleroi en dientengevolge in de lijn Hamburg—Parijs teweeg brengen. Immers, wanneer men den weg volgt, die thans het vervoer van Roermond over Maastricht, Luik, Namen naar Charleroi doorloopt, zal men bevinden, dat de spoorweg Roermond, Haelen, Maeseyck, Hasselt, Landen, Gembloux, Charleroi in lengte 18 kilometer minder bedraagt dan de eerstgenoemde.
Deze verkorting zou de vracht van een waggon steenkolen van 10,000 kilo over den afstand van Roermond naar Charleroi met f5 doen verminderen.
Voorts zou door deze lijn het geheele Noorden en Oosten van ons land, zoodra de lijn Nijmegen-Venlo zal gereed zijn, eene kortere gemeenschap met België en Frankrijk verkrijgen. Van welken omvang het vervoer uit ons land onder anderen is voor den veehandel, kan hieruit blijken, dat er wekelijks 5 à 600 stuks vee van uit Gelderland naar Parijs worden vervoerd.

8 juli 1879 **— Den 21 Juni laatstleden is door den koopman H. Stooker,** te Helder, volgens opgaaf, op den post gedaan een brief, geadresseerd aan den heer v. d. Griendt te 's Bosch, inhoudende een wissel groot flOOO, betaalbaar aan den heer v. d. Boogaard, te Amsterdam en een wissel, te Samarang getrokken, 7 Jan ll. door en op de Nederl. Bank, betaalbaar aan den heer W.C.M. v. Brugge te Helder; deze brief is niet aan zijn adres bezorgd.

21 augustus 1879 **De Handboogschutterij "de Jonge Batavieren",** gevestigd bij den heer N. van de Griendt, Zuid-Willemsvaart te 's Bosch, zal op Zondag 31 Aug. een concours geven voor Noordbrabantsche schutterijen.
Uitgeloofd zijn een verguld zilveren medaille, twee zilveren medailles en een zilveren eereteeken.

4 oktober 1879 **2. CONCESSIE-AANVRAGEN.**
J. F. van Griendt, te 's-Bosch en A. Timmerhaus, te Roermond. Van Haelen naar de Belgische grenzen in de richting van Maeseyck. In onderzoek.
J. F. van de Griendt, te 's-Bosch en A. Timmerhaus, te Roermond. Van Bokstel naar de Belg. grenzen in de richting van Antwerpen. Aangehouden.

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te ‘s Hertogenbosch den 8 April 1880

21 januari 1880 **Door goede afdamming en drooghouden is de boterfabriek** van de heeren J. v. d. Griendt en Zonen op den Vughterdijk te 's Hertogenbosch, bij den buitengewoon hoogen waterstand aldaar van 6—ll dezer, geheel van water bevrijd gebleven, zoodat de werkzaamheden ongestoord konden doorgaan. De eer daaraan, komt toe aan den heer A. Beks metselaar te 's Hertogenbosch, aan wien door bovengenoemde firma een gouden horloge met toepasselijk inschrift, als bewijs van erkentelijkheid, is geschonken.

19 maart 1880 **MAATSCHAPPIJ TOT Ontginning en Vervening DER PEEL,** genaamd Helenaveen, GEVESTIGD TE 'S-HERTOGENBOSCH.
Ingevolge art. 36 der Statuten worden Heeren Aandeelhouders uitgenoodigd ter bijwooning der ALGEMEENE VERGADERING, welke zal gehouden worden op DINSDAG 6 April e. k., 's namiddags te 2 uur, op de bovenzaal van het Oud Stads Koffiehuis te 's-Hertogenbosch, bewoond door den Heer F. VAN DIJK.
's-HERTOGENBOSCH, 16 Maart 1880.
De Directeur der Maatschappij "Helenaveen",
(10623) G. VAN DE GRIENDT.

29 april 1880 **Heden overleed, tot diepe droefheid van mij, mijne Dochter** en Behuwdzoon, mijn geliefde Echtgenoot JOHANNES WILHELMUS LUTKIE, in den ouderdom

van 59 jaren, na voorzien te zijn geweest van de H. H. Sacramenten der stervenden.
S. LUTKIE-VAN DE GRIENDT.
Amsterdam, 26 April 1880.

10 juli 1880 **'s-HERTOGENBOSCH, 7 Juli.**
Tot hoofdingelanden in het aterschap ter bevordering der verbetering van den watertoestand in het NO. gedeelte van Noord-Brabant zijn alnog benoemd: Voor het aterschap der gecombineerde polders te Vliert, het Ertveld en de Meerstel, de heeren J. van de Griendt en G. L. H. van Lanschot; [...]

21 augustus 1880 **Helenaveen, 20 Aug.**
Het sedert ongeveer 30 jaren bekend geworden Helenaveen, grensplaats tusschen Limburg en Noord-Brabant, gelegen op drievierde uur van het station der Staatsspoorwegen, bekend door de enorme opbrengst van lange turf, heeft zich gedurende de laatste vijf jaren toegelegd op het telen van tabak, en is daarin aanmerkelijk vooruitgegaan. Op deze uitgestrektheid van uitgeveende gronden, tusschen Horst en Deurne, heeft men, behalve de bouwlanden en moestuinen, geheele velden met tabak beplant, waarvan de oogst vooral dit jaar aanzienlijk schijnt te worden. Het gehucht telt eene vaste bevolking van ongeveer 570 zielen. Daarenboven vinden nog dagelijks een groot aantal vreemdelingen, zoowel Duitschers als Hollanders (meestal van Overijsel), hier hun bestaan. Alhoewel men reeds een aantal pakhuizen voor het bewaren van tabak heeft, bouwt men nog dagelijks nieuwe woningen, zoodat men met recht durft onderstellen, dat deze weleer woeste grond, in weinige jaren in een plaats van welvaart zal veranderd zijn, waartoe het daarbij gelegen kanaal, niet weinig zal bijdragen.

6 oktober 1880 **Spoorwegbegrooting voor 1881. [...]**
10. J. F. van de Griendt, te 's-Bosch, en A. Timmerhaus te Roermond. Van Haelen naar Belgische grenzen in de richting van Maeseyck. In onderzoek.
13. J. F. van de Griendt, te 's-Bosch en A. Timmerhaus, te Roermond. Van Bokstel naar de Belgische grenzen in de richting van Antwerpen. Aanvraag voor het geval BelgiSë eene lijn Antwerpen—Turnhout aanlegt.

25 november 1880 **Van de vier aftredende leden voor de kamer van koophandel**
en fabrieken te 's-Bosch zijn er drie herkozen: de heeren J. v. d. Griendt, C. C. Lutkie en Th. Terwindt, terwijl in plaats van den heer F. H. A. Halewijn, die om redenen van gezondheid niet meer in aanmerking wenschte te komen, gekozen werd de heer J. v. d. Schuyt.

Buitengewoone Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd Helenaveen te ‘s Hertogenbosch den 14 Februari 1881.

	1881 winst.	1881 verlies.	1882 winst.	1882 verlies.	1883 winst.	1883 verlies.
Veengronden.		10099.82		13218.17		5850.82
Boerderij.	3764.69		3909.16		3448.29	
Bosschen.						
Gebouwen.	5085.34			2437.67	1560.50	
Bouwmaterialen.						
Turf	1608.59		3604.33		21219.64	
Scheepstimmerwerf.		201.46		137.38		173.26
Telegraaf.		528.50		897.68		452.18
Materialen.		5616.16		4943.08		4173.52
Toogpaarden.		4285.87		2441.27		5293.27
Schepen.		2545.18		2417.92		9869.01
Stoomboot.		1673.29		1509.84		1167.32
Scheepsvrachten.		1247.30	807.22		6897.00	
Tabak.		4686.93	1208.28		674.24	
Westlandsche tuin.				3359.62	121.14	
Gebouw 's-Bosch.				978.23		1172.48
Turfstrooiselfabriek.				603.03	7402.35	
Onkosten.		4671.57		4910.43		4383.14
Administratie.		9608.99		10056.34		7619.75

1 januari 1881 **On the Poor-laws of England and Scotland /Journal of the Royal Agricultural Society of England**

By WILLIAM BLACKWOOD

On the Reclamation of Peat-Land in the Netherlands.

HELENA-VEEN (NORTH BRABANT).

Description of Property and Owners.

— The tract of peat-land, known as the Helena-veen, is the property of a company called the "Maatschappij tot exploitatie der Peel genaamd Helenaveen." The director is Mr. G. van der Griendt, of 's Hertogenbosch, and the resident manager is Mr. Schellings. Both these gentlemen did all in their power to facilitate my inquiry, and to the latter I am specially indebted for devoting a long day to showing me everything of interest connected with both the working and the reclamation of the peat. Before describing this estate, I ought to mention that it is the most striking and most successful example that has come under my notice of the application of a large capital to the cultivation of peat-land.

The estate comprises 2,250 acres, and the capital of the Company is nearly 60,000£ (700,000 guilders). Every year 10 per cent, of the net profits is reserved as an addition to the working capital, and about 8000£, have thus been applied. Still the nominal capital on which dividends are payable remains at its original figure. The dividend paid has generally been at the rate of 5 per cent, per annum. In some years it has risen to 6 and even 7 per cent., but the last three years it has fallen to under 3 per cent. The agricultural success of the Company must not, however, be measured solely by the amount of the dividends, because a large proportion of the capital has been expended on permanent works which yield little or no monetary return at present, but which are nevertheless essential to the reclamation of the peat-land.

Canals.

— Thus the Company has made between twenty and twenty-five miles of canals, and recently they have purchased a strip of land, about 300 yards wide, which will enable them to extend their main canal close to the newly opened railway station of Helena-veen. For years they had been trying to purchase a strip of land from the adjacent Commune of Deurne to enable them to make a canal to the station of that name, which has long been in existence; but from some unexplained reason the Commune would not sell the land. The new station of Helena-veen is only half the distance from the estate that Deurne is, and it is expected that the canal will be finished in a few months. A small steamer already lies on the main canal, and when the water communication with the railway is completed, the cost of carriage of produce (which over peat-roads is now very great) will be materially diminished. Thus the profits

will be larger, while its greatly increased accessibility will add materially to the capital value of the land.
The strip of land bought for the canal being, as already stated, rather more than 300 yards wide, and the canal itself not occupying more than one-third of its width, a strip of land on each side, having a depth of 100 yards, will remain the property of the Company. This is sufficient to enable them to make a road, and to lay out the land in building plots on each side of the canal, which also will continue their own property, and yield an increasing revenue in tolls. The importance of these considerations will be better understood after a study of the short space devoted presently to a description of the Groningen "Colonies."

Area under Cultivation.
— At present about 200 acres are cultivated by the Company, and an equal area by the labourers and officers. The stationary population numbers about 400, of whom between 200 and 300 (including men, women, and children) work on the estate. In the summer large numbers of work-people come from North Holland and from Germany to dig peat, and make up the total number to between 700 and 800.

Mode of Reclamation.
— The mode of reclamation of the peat-land is as follows: — After a certain depth of peat has been taken out — generally from 3 to 6 feet — a layer of sand, 3 to 4 inches thick is mixed with the replaced surface-soil by means of the spade, and a heavy dressing of street-manure is given; and each succeeding year the land is cultivated to a slightly greater depth. Manure, sand, labour, &c., cost about 20£ per acre; but after five years' culture agricultural land is considered to have paid all its expenses, and to remain as property acquired for nothing. In some parts of the estate the layer of peat is very thick, but it rarely pays to take it out to a greater depth than 6 feet. In many cases, therefore, the undisturbed peat remains the subsoil, and acts like a sponge, retaining moisture for the roots of the plants when those roots descend in search of it, but at the same time never becoming super-saturated, as any excess flows off into the adjoining ditches, which here, as in other peat-reclamations, are an essential part of the system. About twenty-five acres per annum are added to the cultivated area, the limit being imposed by the want of hands to reclaim a larger acreage.

Tobacco.
— Of the 200 acres of reclaimed peat-land cultivated by the Company, forty acres are cropped continually with tobacco. Although always grown on the same land, the broad ridges of one year (carrying two rows of plants) become the equally broad trenches of next year. The manure used is sheep-dung, with very little straw amongst it, and the value of the annual dressing is estimated at 10£ per acre. It is put in the trenches in the spring, and then the land from the ridges of the previous year, and always a little more of the peaty subsoil, are turned over to make the ridges of the next year.
Tobacco-plants are raised in frames, covered with oiled paper, and are planted out towards the end of May. The leaves are harvested by plucking them two or three times, the first picking possessing the best quality. The men who do the work get half the proceeds for their labour, which includes ploughing and other acts of cultivation, sowing, weeding, harvesting, and drying. The Company finds manure, seeds, frames for raising the plants, implements, and the barn for drying the leaves. Each barn is designed to dry the produce of about 6 acres, and there are 7 for the 40 acres or so which are annually cropped with tobacco. At each end of the barn is a cottage for the labourers, and two men are considered enough to do all the labour for the six acres. Thus the same two men always work together, cultivate the same land, use the same barn, and divide half the crop, or its value, between them.

Other Crops.
— The remaining 160 acres cultivated by the Company are farmed as a rule on a four-course shift, viz. :—
(1.) Potatoes with a double dressing of manure.
(2.) Oats, rye, or wheat, with a single dressing of manure, and sown out with clover.
(3.) Clover manured in spring.
(4.) Flax without manure.
There is also a little permanent pasture, which reduces the area of each break to something under 40 acres. The first four years after reclamation the cost of the

manure is about 6£ 10s. per acre for the whole course, and after that period about half as much. The manure used on the estate consists almost entirely of the street manure and vendange of 's Hertogenbosch, which is brought as a return cargo by the barges which deliver the peat. The Company pays a small sum annually to the authorities of the- town for the monopoly of the manure.
As about 25 acres of land are brought into cultivation every year, I was able to examine a piece of land which had been just reclaimed and had been planted with potatoes as a first crop, a second sown with oats as a second crop, a third-year piece bearing a crop of clover, and a fourth-year field with its plant of flax. The gradual improvement in the agricultural condition of the land could be easily seen; the crops looked remarkably well, and the year then (June 1880) promised to be a productive one in that locality. Potatoes are said to average 8 tons per acre, wheat and rye from 27 to 33 bushels per acre, and oats give a very much larger yield. The seed corn is generally obtained from Mr. van den Bosch at the Wilhelmina Polder.

Sheep.
— About 400 to 500 sheep are bought annually. During the summer they run on the roads and other more or less waste places. In the winter they are fattened in sheep-stables on beet-root-pulp, oats, linseed-meal, &c., and sell at from 21. to 21. Gs. 8d. per head, the best going to England, and the rest to Belgium. Very little straw is used for their bedding, and the manure is used exclusively for the cultivation of tobacco.

Market-gardening.
— Mr. Schellings has about 20 acres devoted to the growth of market-garden and fruit-crops. Some of this land he bought of the Company at 66£ per acre, and some of it he rents at 5£ per acre. A few acres, belonging to a neighbouring commune, he purchased at 33s. 4d. per acre, and he spent in one year 30£ per acre in labour, manure, &c., in reclaiming it. This land now bears splendid crops, while all round in the country is a mere wilderness, not to say a desert. He considers that his garden is now paying him back some of the capital which he has invested in its cultivation, and that the land is worth to a purchaser double the amount that it has cost him. The produce of this market garden often realises as much as 80£ per acre, but then the cost of manure and labour frequently amounts to 50£ per acre, of which about two-thirds are paid for labour. The cost of the plant, more especially of the frames, is also very great.

Succession of crops.
— Each year the land carries two, three, or more crops, and the following are specimens of the succession taken on the same land in one year:—
A. (1.) Cauliflowers planted in spring, with (2) runner-beans, either flageolets or haricots, sown between the rows, and (3) endive and celery planted between the beans, after the cauliflowers have been sold.
B. (1.) Potatoes; (2) runner-beans between the rows as before; and (3) endive and celery taking the place of potatoes as they are dug and sent to market.
C. (1.) Carrots, which are sown mixed with leeks, and sometimes also with cabbage lettuces. After the carrots are marketed, the lettuces develop themselves, and finally the leeks, which remain until the winter, as this vegetable is not blanched in Holland as it is with us.
D. (1.) Peas with radishes, spinach, &c., between the rows; (2) the small seeds are succeeded by Brussels sprouts; and (3) peas are succeeded by endive.
E. (1.) Potatoes, followed by (2) late cauliflowers or Brussels sprouts or beet.
F. (1.) Early potatoes planted in rows wide apart; (2) intervals between the rows of potatoes sown with cucumber seed in the middle of May, the produce to be used as gherkins for pickling; (3) after the potatoes are lifted (in the middle of June), cauliflower plants are pricked in; and (4) after the gherkin plants are cleared away the ground is occupied by salads. This mode of cropping requires, it need scarcely be added, a very heavy dressing of manure.
G. This is rather a special system of cropping, and may be shortly described as follows: — Cauliflowers having been sown in a frame in September, the plants are transferred to a cold pit in November. In January or February they are shifted to a hot-bed, in which they are planted about 8 inches apart. Between them carrots are sown, and cabbage lettuces are planted. The lettuces are pulled in March and the glass is then taken off. In May the carrots are pulled, and in June, or even earlier, the cauliflowers being ready, the alternate ones are cut and the remainder are left to run to seed. An acre of land would yield, on an average, from 100£ to upwards of

130£ in cauliflower seed, but Mr. Schellings has only about a quarter of an acre devoted to this description of culture. The mean price received for the seed is about 6s. per lb., but it ranges between 4s. 6d. and 9s.

Fruit-trees.

— Mr. Schellings has also 5 acres of land planted with fruit-trees, which are chiefly apples and pears, with bushes of gooseberries and currants, and canes of raspberries between them, while on the walls separating the sections of the garden, grapes are cultivated as in the Poeldijk district of Westland, just as the vegetable culture is an imitation of the practice of the Loosduinen section of the same district.

Labour.

— The labour question has received the most careful consideration from the managers of the Helena-veen Company, — it may be because they are very desirous to attract good labourers, and especially those with large families, to settle on the estate. However that may be, their care for the moral and material welfare of the stationary labouring population is worthy of all praise, and the condition of these labourers stands out in bold relief to that of the ordinary agricultural labourer in most districts of the Netherlands. Nearly all the farm work is done by the piece, but an average industrious man can earn about 35£ per annum; a strong lad of over 16 years of age can earn 25£; and young women almost as much. The labourer can hire from the Company a cottage and about an acre of land for 3£ to 4£ per annum, according to the accommodation provided.
There are other and somewhat unusual regulations and facilities, some of which deserve special notice.

Contracts with labourers.

— The Company have made contracts with their labourers and with their public-house tenants, prohibiting the latter from selling, and the former from buying any spirits, except on Sundays before noon. Any infraction of this rule, if discovered, is immediately followed by eviction of the publican and the labourer, and the discharge of the latter from his situation. Beer, however, is allowed to be bought and sold at any time. The Company has also established a means of enabling the labourers to purchase their cottages and allotments by periodical payments to cover principal and interest, and they have found this plan a great incentive to industry and to habits of economy. In some cases, also, they have given a deserving labourer a cottage and piece of land rent free for ten years, on condition that he brings the land into a proper state of cultivation, to the satisfaction of the manager, within a stipulated time, and keeps it in a state of good culture during the remainder of the period; but he can be evicted at any time if he infringes the Company's rules, and if he dies his family have no claim upon the Company for the improvements which he has made, or otherwise. In fact, the Company does not surrender, in any respect, its proprietary rights, but what it does in this way is merely an act of grace. Still, the effect has hitherto been most beneficial to the labourers; some few are even beginning to cultivate tobacco on their own account, and to imitate the managers in their market-garden operations.

Results.

— Mr. Schellings assured me that he was quite satisfied that the labourers on this estate were much better off than the peasant proprietors in the neighbouring districts, because the former always have money either to spend or to save, and their are sober, —originally by compulsion, but now by habit,— whereas the peasant proprietors live on the produce of the soil, have very little surplus to sell, and therefore very little money to buy things not produced on the farm; while, of the little money that they become possessed of, a large proportion is spent in drink (Geneva).

Peat workers.

— Against this somewhat rose-coloured picture of the condition of the constant labourers on this estate, must be placed that of the peat workers who come, as already stated, every summer. A good workman cutting peat can earn as much as 4s. per diem, but some only gain 2s. 6d. Those not sufficiently skilled to do the cutting, can earn from 2s. 6d. to 3s. 4d. per diem on other portions of the work of peat-winning, while women and boys earn from 1s. 3d. to 2s. per diem. It must be understood that these high wages are earned only during the peat-cutting season,

which lasts three months. The migratory labourers are all men, and they live in small cabins on the peat-beds. Each cabin holds from 8 to 12 men, and the Company provide them each with a sack of wool as a bed, and a blanket as a covering, also certain necessary articles for the menage.

Contrast with other peat-lands.
— The contrast between this "Veen" and the reclaimed peat-lands already described is so great, that an explanation will naturally be sought for. Mr. Schellings declares it to be his opinion that nothing but the application of a sufficient amount of capital per hectare is necessary to enable Hoogeveen, Prince-Peel, and other high-lying peat lands, to be brought to as high a state of productiveness as Helena-veen. Eventually the Company will sell or let the reclaimed lands, and I was informed that now farms of 50 acres, on which tobacco, flax, and market-garden crops, as well as ordinary farm produce, can be grown, could be hired for a term of years at about three guineas per acre.

21 februari 1881 **Heden, den een en twintigste february 1800 een en tachtig,** ten verzoeke van de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helenaveen, zijnde gevestigd te 's Hertogenbosch, en voor zooveel noodig van derzelver directeur den heer Gerardus van de Griendt, wonende te 's Hertogenbosch, domicilie stellende ten huize van den heer Willem Schellings, beheerder te Helenaveen, Gemeente Deurne, en te Roermond ter studie van den heer Mr Constant Guillon, procureur bij de Arrondissements Regtbank te Roermond, die tevens als zoodanig voor de rekwirante in regten zal occuperen, Heb ik ondergeteekende Caspar Hubert Sivré, deurwaarder bij de Arrondissements Regtbank te Roermond, te Roermond residerende en gepatenteerd, aan 1°. **Theodorus Boerakkers**, arbeider te gezegd Helenaveen, ten zijnen woonhuize exploit doende, sprekende tot: zijn persoon. ------- met het achterlaten van letterlijke afschriften, beteekend een rekest, ingediend den achttienden der loopende maand february aan den Heer President der Arrondissements Regtbank te Roermond, en der daarop door zijn EdelAchtbate gegeven beschikking, de dato 19 dier maand, zijnde die beschikking behoorlijk geregistreerd, en uit kracht daarvan **In naam des Konings!** aan den beteekende bevel gedaan, om dadelijk aan mijn rekwiranten, of aan mij deurwaarder, drager der stukken, hiertoe bevoegd, tegen behoorlijke kwijting, af te geven en te laten volgens de in voormeld rekest aangeduide hoeveelheid tabak, bij raming geschat op twaalfhonderd kilo, bedragende een waarde van vier honderdtachtig gulden; welke tabak door den gerkwireerde als arbeider geteeld is op gronden van gemelde Maatschappij en welk product haar in vollen eigendom toebehoort, behoudens vergoeding aan meergenoemde Theodorus Boerakkers op de wijze gelijk in het beteekende verzoekschrift is gerelateerd.
Aan dit Bevel niet voldaan zijnde, ben ik voorschreven en ondergeteekende deurwaarder ten verzoek als boven in tegenwoordigheid van mijne twee na te noemen getuigen overgegaan tot het in beslagnemen van voormelde hoeveelheid tabak, zich bevindende in het huis door den gerekwireerde bewoond, en heb aldaar op zolder de voormelde hoeveelheid tabak in beslag genomen. ----------

Van de woning van van genoemden Theodorus Boerakkers, heb ik mij vervoegd naar de woning van Johannes Belgers, arbeider te gezegd Helenaveen, ten zijnen woonhuize exploit doende, sprekende tot: zijn persoon. ----------
Met het achterlaten van letterlijke afschriften, beteekend een rekest ingediend den achttienden der loopende maand february aan den heer President der Arrondissements Regtbank te Roermond, en der daarop door Zijn EdelAchtbare gegeven beschikking, de dato 19 dier maand, zijnde die beschikking behoorlijk geregistreerd, en uit kracht daarvan **In naam des Konings!** aan den beteekende bevel gedaan, om dadelijk aan mijne rekwiranten, of aan mij deurwaarder, drager der stukken hiertoe bevoegd, tegen behoorlijke kwijting, aftegeven en te laten volgen de in voormeld rekest aangeduide hoeveelheid tabak, bij raming geschat op twaalf honderd kilo, bedragende eene waarde van vierhonderd tachtig gulden; welke tabak door den ge?meerde als arbeider geteeld is op gronden van gemelde Maatschappij en welk product haar in vollen eigendom toebehoort, behoudens vergoeding aan meergenoemden Johannes Belgers op de wijze gelijk in het beteekende verzoekschrift is gerekeseerd.
Aan dit bevel niet voldaan zijnde, ben ik voor?even en ondergeteekende deurwaarder, ten verzoeke als boven, in tegenwoordigheid van mijne twee na te noemen getuigen overgegaan tot het in beslag nemen van voormelde hoeveelheid tabak zich bevindende in het huis door den gerekwireerde bewoond, en heb aldaar op zolder de voormelde hoeveelheid tabak in beslag genomen. Bovengemelde hoeveelheden tabak alzoo door mij

deurwaarder in beslag genomen zijnde heb ik tot bewaarder aangesteld, over den tabak ten huize van voornoemden Theodorus Boerakkers in beslag genomen, de persoon van Peter Kohlen, arbeider wonende te gezegd Helenaveen, en over den tabak in beslag genomen ten huize van Johannes Belgers voornoemd de persoon van Henricus Kartner, onbezoldigd Rijksveldwachter wonende te Helenaveen, die hierin bewilligd en beloofd heeft dezelve ten allen tijde aan de regthebbende te zullen opleveren, en die dit procesverbaal benevens de afschriften met mij deurwaarder geteekend hebben. ---------
Al het vorenstaande is geschied in tegenwoordigheid van voornoemde bewaarders, als getuigen benevens frans Sivré, klerk te Roermond als getuige, die deze benevens de afschriften met mij deurwaarder geteekend hebben. afschriften van dit exploit heb ik de bewaarders, sprekende in persoon en aan elk der beslagenen, zijnde en sprekende als voormeld gelaten. Waarvan akte. De kosten zijn f27.03.
C.H. Sivré
H. Kartner P Kohlen
H. Sivré

Geregistreerd te Roermond, den twee en twintigsten februari 1899 een en tachtig, deel 48 folio 145 recto vak 4 ee en ea half blad en een renvooi. Ontvangen voor ~~recht f.80, voor 38 ? … te zamen een ngulden tien en halven cent~~
twee ?chten ad f.80=f1.60 met de 180?? ad f.61, uit? twee gulden een en twintig cent ? en doorh van twaalf woorden twee lettersen zeven cijfers ggkd
De Ontvanger van Woelderen

Registr.	f1.10½
Zegels & rep	1.93
vac	6.-
ig get	4.50
reis	9.-
ig get	4.50
	f27.03½

21 februari 1881 **Heden den een en twintigste february 1800 een en tachtig**
ten verzoeke van de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel, genaamd Helenaveen, gelegen onder de Gemeente Deurne en Liessel, zijnde gevestigd te 's Hertogenbosch, en voor zooveel noodig van derzelver directeur den heer Gerardus van de Griendt, wonende te 's Hertogenbosch, voor dewelken in regten zal occuperen Mr Constant Guillon, procureur bij de Arrondissements Regtbank te Roermond, te Roermond woonachtig, heb ik ondergeteekende Caspar hubert Sivré, deurwaarder bij gemelde Regtbank, te Roermond residerende en gepatenteerd,
Gedagvaard: Theodorus Boerakkers, arbeider wonende te gezegd Helenaveen, ten zijne woonhuize exploit doende, sprekende tot zijn persoon. ----------
om door vooraf gestelden procureur te verschijnen op Donderdag, den tienden Maart eerstkomende, des voormiddags ten tien ure, voor de Arrondissements Regtbank te Roermond, zittende in hare gewone teregtzittingzaal in het Paleis van Justitie, ten einde: ----------
Aangezien de eischende Maatschappij in de Peel, genaamd Helenaveen, onder de Gemeente Deurne en Liessel uitgestrekte eigendommen bezit, die sedert jaren door haar zijn ontgonnen en in Cultuur gebragt; ----------
Aangezien op meerdere perceelen dier eigendommen de tabakscultuur wordt uitgeoefend, terwijl tot dat einde namens de eischeresse meerdere arbeiders onder zekere voorwaarden gebezigd worden; ----------
Aangezien onder anderen de gedaagde Theodorus Boerakkers nagenoeg een hectare grond met tabaksplanten op last en in naam der eischende Maatschappij beplant heeft; ------
Aangezien die beplanting en verdere bewerking geschied is onder de voorwaarden, dat de bewerker aan de eischeresse den geheelen oogst leveren moet van den tabak gedurende het cultuurjaar gewonnen, terwijl voor loon aan den bewerker in geld de helft van de waarde van den tabak betaald wordt, welke waarde door de eigenaresse en den bewerker met onderling goedvinden wordt vastgesteld; ----------
Aangezien tevens de voorschotten in den regel door de eigenaresse aan de bewerker gedurende het jaar verstrekt bij de betaling van het loon met hem bij bedoelde vaststelling in der minne worden berekend, even als alle andere verschuldheid; ------
Aangezien de gedaagde de helft van den door hem geteelden tabak heeft afgeleverd, doch tot hieraan geweigerd heeft de andere helft aan gezegde Maatschappij als eigenaresse af te geven, niettegenstaande die andere helft insgelijks haar eigendom

is; ----------
Aangezien de gedaagde het plan heeft opgevat om zich uit het Helenaveen te verwijderen en den kwestiënsen tabak, hebbende een gewigt van omtrent twaalf honderd kilo, vertegenwoordigende eene waarde van vier honderd tachtig gulden, geheel wederregtelijk zich toe te eigenen en ten zijnen bate te verkoopen; ----------
Aangezien de eischeresse ten einde dusdanig plan te verijdelen, zich tot den EdelAchtbaren heer President der Arrondissements Regtbank te Roermond bij verzoekschrift van den achttienden february loopende gewend heeft, ten einde gemelde twaalf honderd kilo tabak in beslag te mogen nemen om denzelve als haar eigendom op te vorderen; ----------
Aangezien bij beschikking van den heer President voornoemd, de dato negentienden february loopende, verlof verleend is om den tabak waarvan de rede, in beslag te kunnen nemen, hebbende die beslaglegging bij exploit van mij instrumenterenden deurwaarder in dagteekening van heden plaats gehad; ----------
Aangezien de van waardeverklaring van het gelegde beslag thans door den bevoegden regter moet geschieden. ----------
Mitsdien door de Arrondissements Regtbank te Roermond het bij proces verbaal van den deurwaarder Caspar Hubert Sivré ter residentie Roermond, de dato een en twintig february achttien honderd een en tachtig, ten huize van den gedaagde gelegd beslag op de aan de eischende Maatschappij toebehoorende hoeveelheid tabak goed en van waarde te hooren verklaren, welke tabak de gestelde bewaarder op vertoon der grosse van het te intervenieren vonnis zal verpligt zijn aftegeven, en bij gebreke van zijde van den gedaagde dien tabak goedschiks te laten volgen, zich gedaagde te hooren veroordeelen tot betaling eener schadevergoeding van vierhonderd tachtig gulden, welke schadevergoeding zelfs verhaalbaar zal wezen bij middel van lijfsbelang; voorts zich gedaagde te zien verwijzen in de wettige interessen en in de kosten. ----------
afschrift van dit exploit is den gedaagde zijnde en sprekende als boven gelaten. ----
waarvan akte. De kosten van mij deurwaarder zijn f13,14½. ----------
C.H.Sivré

registratie	f1.10½
zeg & rep.	1.09
vr & cop	1.20
Bet	75
reis	9.-
	f13.14½

26 maart 1881 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTEIGENING EN VERVENING DER PEEL**, genaamd "HELENAVEEN."
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden de Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der ALGEMEENE VERGADERING, welke zal gehouden worden op Dinsdag den 12den April e.k., des namiddags te 2 uur, op het Bovenlokaal van den Heer F. VAN DIJK, te 's-Bosch. (11764)
De Directeur, G. van Griendt.
's-BOSCH, 22 Maart 1881.

28 juni 1881 **Frambozen, Roode en Zwarte Aalbessen**, te verkrijgen bij de *Maatschappij tot Ontginning en Vervening der Peel*, genaamd **Helenaveen**. Te bevragen bij den Directeur dier Maatschappij, den Heer JOZ. F. VAN DE GRIENDT te 's Bosch (5838)

Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd "Helenaveen" gehouden te 's Hertogenbosch den 18 April 1882

11 januari 1882 **Bij onderhandsche Acte van 31 December 1881 is door:**
Vrouwe SOPHIE HENRIËTTE VAN DE GRIENDT, Weduwe van den Heer Johannes Wilhelmus Lutkie, zonder beroep; den Heer HENRI CHARLES PIERRE LEONARD MATHON, in gemeenschap van goederen gehuwd met Vrouwe JOHANNA MARIA HENDRINA LUTKIE, en den Heer PETRUS CHRISTIAAN SMIT, Koopman, allen wonende te Amsterdam, overeengekomen:
1. dat te rekenen van 31 December 1881 is ontbonden de te Amsterdam gevestigde Vennootschap onder de Firma: LUTKIE & SMIT — ten doel hebbende Handel en Fabrikaat in Papier, Boeken, Kantoor- en Schrijfbehoeften — indertijd aangegaan tusschen den Heer SMIT voornoemd en gezegden Heer LUTKIE en, na het overlijden van dezen, door zijn voormelde Weduwe en zijn Dochter en eenige erfgename, Mevrouw MATHON voornoemd, gecontinueerd met voormelden Heer SMIT;

2. dat aan den Heer P. CH. SMIT voornoemd en aan zijn Zoon, den Heer JOHAN SMIT, wonende te Amsterdam, is opgedragen de vereffening der ontbonden Vennootschap, en dat zij daartoe gerechtigd zijn, zoowel samen als ieder afzonderlijk. Ten dien einde zullen zij de Firma LUTKIE & SMIT teekenen, ook zonder bijvoeging der woorden: in liquidatie;
3. dat de Heer P. Ch. SMIT meergenoemd is gerechtigd, de Firma: LUTKIE & SMIT aan te houden, hetzij alleen, hetzij in associatie met anderen, evenwel zonder aansprakelijkheid van de overige voormalige, hierboven genoemde deelgenooten.

Onder verwijzing naar bovenstaande bekendmaking, bericht de Ondergeteekende, dat hij, voor eigen rekening, met medewerking van zijn beide Zonen, de zaken, door de ontbonden Vennootschap gedreven, op denzelfden voet en in dezelfde lokalen, op den Nieuwendijk alhier, voortzet, onder de Firma LUTKIE & SMIT.
AMSTERDAM, 31 December 1881
P. Ch. SMIT,
(367) Firma LUTKIE & SMIT.

30 januari 1882 **'s-Hertogenbosch, 27 Jan.**
De Kamer van Koophandel heeft benoemd: tot voorzitter den heer J. v. d. Griendt en tot pl. verv. voorzitter den heer G. L. H. Lanschot.

24 maart 1882 **Ook te Dedemsvaart zal een turfstrooiselfabriek**
worden opgericht, en wel door den Heer E. van der Griendt v. d. Bosch.

15 mei 1882 **Turfindustrie.**
Het volgende adres is verzonden:
Aan zijne Excellentie den Minister van Buitenlandsche Zaken.
Geeft met verschuldigden eerbied te kennen de ondergeteekende Jozef Frederik van de Griendt, in zijne hoedanigheid van directeur der maatschappij tot Ontginning en Vervening der Peel genaamd, "Helenaveen", dat in de laatste jaren alle veenderijen in ons land, voornamelijk door de lage steenkolenprijzen in een hoogst kwijnenden toestand verkeeren;
dat echter een nevenproduct van de veenderijen, namelijk grauwe turf als turfstrooisel, ter vervanging van stroo onder de paarden en ander vee, en ter vergadering van compost in den laatsten tijd overal meer en meer ingang vond;
dat de toenemende vraag naar dit artikel krachtig kunnen bijdragen tot verlevendiging der turfindustrie Nederland;
dat Engeland de voornaamste uitweg is voor dit artikel;
dat zekere heer Versmann uit Londen zich voor de Duitsche firma Ed. Meijer & Co. te Brunswijk beijvert om in Engeland een patent te verkrijgen voor de levering van turfstrooisel en de aanvraag daarvoor in Juni van het vorig jaar aan de Engelsche regeering heeft ingezonden;
dat het veen te dienen als turfstrooisel geenerlei bereiding ondergaat, doch alleen gemalen en daarna geperst wordt ten einde de kosten van vervoer te verminderen;
dat men hierbij te denken heeft aan eene zelfde bewerking als het hooien; kan nu een patent op gereedschappen of werktuigen om te hooien reden van bestaan hebben, het daarmede gewonnen hooi zal wel nimmer als een nieuw uitgevonden fabrikaat beschouwd kunnen worden;
dat het gebruik van veen als turfstrooisel in de veenstreken sinds honderden jaren bestaat;
dat alleen de hooge prijzen van het stroo in de laatste jaren meer dan vroeger de aandacht op het turfstrooisel deden vestigen;
dat er derhalve geene billijke redenen bestaan om het fabriceeren af leveren van turfstrooisel te patenteeren;
dat, werd het patent aan den heer Versmann verleend, al de voordeelen daarvan uitsluitend ten goede zouden komen aan de Duitsche veenderijen. Redenen waarom de ondergeteekende zich veroorlooft Uw Excellentie beleefdelijk doch met aandrang te verzoeken, haren invloed bij de Engelsche Regeering te willen aanwenden om het verleenen van een patent op turfstrooisel in Engeland en zoo noodig ook in België en Frankrijk te voorkomen.
't welk doende, (get.) Joz. F. v. d. GRIENDT. ROTTERDAM

20 juni 1882 **Dedemsvaart, 20 Mei.**
[...] Londen voor de firma Meijer en Co. te Brunswijk zou patent verleend zijn, waarbij deze uitsluitend het recht van invoer van dit fabrikaat in Engeland verkreeg

en aan zekeren heer Brake voor Schotland. Zooals men weet, is het bijna uitsluitend in Engeland, waar het turfstrooisel aftrek vindt.
Door den heer van der Griendt te Helenaveen een adres gericht aan den Minister van buitenlandsche zaken om het verleenen van dit patent te willen voorkomen, hetwelk o. a. door eenige verveners uit Nw. Amsterdam is ondersteund.
Hopen wij, dat deze pogingen goede gevolgen hebben: de toenemende vraag naar genoemd artikel kan een nieuw leven in de veenderijen brengen.

4 juli 1882 **Turfstrooiselfabriek van de Maatschappij "Helenaveen."**
Aanvragen voor Turfstrooisel in te zenden aan den Directeur der voornoemde Maatschappij, den Heer JOZ. F. VAN DE GRIENDT, te 's-Hertogenbosch. (8733)

20 juli 1882 **OPENBARE VERKOOPING**
van 60 Hectaren uitmuntend Bouw-, Tabaks-, Weiland en Tuinen, met de daarop staande huizen en tabaksschuren, te Helenaveen, Gemeente Deurne (Noord-Brabant).
De Notarissen VAN RIET, te Deurne bij Helmond en HAFFMANNS te Helden bij Venloo, zullen ten verzoeke van den heer JOZ. F. VAN DE GRIENDT te 's-Hertogenbosch, handelende als Directeur en gevolmachtigde der Maatschappij "*Helenaveen*," provisioneel op Donderdag 3 Augustus 1882 en finaal 14 dagen later, telkens des namiddags te 3 uur, ter plaatse op zeer gunstige betalingsvoorwaarden openbaar bij opbod verkoopen:
ruim 60 Hectaren best bouw-, vlas-, tabaks-, weiland en tuinen, met de daarop staande Landbouwers- en Arbeiderswoningen, Tabaksschuren en verdere Gebouwen.
Deze Gronden en Gebouwen, nader in den Catalogus omschreven, zijn midden in het bebouwd gedeelte van Helenaveen gelegen, op 1½ uur afstand van de spoorweghalte en het Kanaal, loopende van deze halte naar de Zuid-Willemsvaart.
De Goederen worden geveild in 46 Koopen, en in verschillende combinatiën daarvan, zoodanig dat er gelegenheid bestaat of kleinere en grootere perceelen of massa's te verkrijgen.
De Koopers zullen het onbeperkt gebruik hebben van de Wegen en Kanalen der Maatschappij.
Helenaveen bezit eene Roomsche en eene Protestantsche Kerk, eene Openbare Lagere School, benevens Post- en Telegraafkantoor.
Ten gerieve van hen, die de Goederen willen komen bezichtigen, zal van af 20 Juli tot en met 17 Augustus een Stoomboot varen, van en naar de Halte Helenaveen op de Treinen, die aldaar 9.10 voormiddag en 12.42 en 7.41 namiddag aankomen.
Bij tijdige aanvraag aan den Heer W. J. SCHELLINGS, te Helenaveen, kunnen tegen betaling, ook bij aankomst van andere Treinen, Rijtuigen aan de Halte beschikbaar zijn.
Verdere inlichtingen worden verstrekt door den Directeur der Maatschappij te 's-Bosch, door den Heer W. J. SCHELLINGS, te Helenaveen, en door de beide genoemde Notarissen.
De Catalogus met bijbehoorende Kaart, zullen tegen betaling van 35 Cents bij bovengenoemde Heeren verkrijgbaar zijn. (26119).

8 augustus 1882 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL,**
genaamd Helenaveen.
Ingevolge Art. 42 der Statuten worden HH. Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen eener Buitengewone Algemeene Vergadering, welke zal gehouden worden op MAANDAG 21 AUGUSTUS a. s., des namiddags te 2 uur, op de bovenzaal der Korenbeurs op het Ortheneind te 's-Bosch.
Namens het Bestuur, De Directeur: JOZ. F. VAN DE GRIENDT. (28161).

Artikel 42.

Het Bestuur of de Directeur hebben het regt eene buitengewone Vergadering op te roepen, ook de aandeelhouders hebben het regt dat te vragen, mits minstens de eigenaren van honderd aandeelen dit verzoek ondersteunen; in dat geval is het Bestuur verpligt om binnen zes weken na deze aanvrage, de Vergadering te beleggen.

29 augustus 1882 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL,**
GENAAMD: "HELENAVEEN",
De buitengewone Algemeene Vergadering van 21 Augustus jl., tot het bijwonen waarvan

HH. Aandeelhouders werden uitgenodigd, is UITGESTELD tot op Maandag 11 September e.k. De Bijeenkomst zal plaats hebben, des namiddags te 2 uren, op de Bovenzaal der Korenbeurs, op het Ortheneind alhier.
's-BOSCH, Namens het Bestuur,
28 Augustus 1882. De Directeur:
(30330) JOZ. F. VAN DE GRIENDT.

31 augustus 1882 **Dat iemand zijn eigen portret cadeau geeft**
komt sedert de uitvinding der photografie meermalen voor; de heer J. Van de Griendt te 's-Bosch kreeg echter dezer dagen zijn portret cadeau en wel van de leden der Kamer van Koophandel, bij gelegenheid van zijne vijf-en-twintigste verkiezing tot voorzitter der Kamer.

3 september 1882 **De heer Jan van de Griendt is dit jaar**
voor de 25e maal door de Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's Bosch tot haar voorzitter gekozen. Deze zeldzame gelegenheid hebben de leden der Kamer gemeend niet onopgemerkt te mogen laten voorbijgaan. Zij besloten te dier gelegenheid het portret van den heer J. van de Griendt te doen vervaardigen en noodigden het Gemeentebestuur uit, aan dat portret een waardige plaats toe te kennen ten stadhuize.

7 september 1882 *** Gisteren heeft de Kamer van Koophandel te 's-Bosch**
een buitengewone vergadering gehouden om haar president, den heer De Griendt, als huldeblijk ter gelegenheid zijner 25ste verkiezing tot president, aan te bieden zijn in olie verf geschilderd portret, dat met vergunning van het dagelijksch bestuur in de raadszaal zal worden opgehangen.

5 november 1882 **HELENAVEEN. De rekening der Maatschappij**
tot ontginning en vervening der peel, genaamd Helenaveen, levert over 1881 een nadeelig saldo van ruim f43,000 op. Verschillende omstandigheden werkten daartoe samen.
Tengevolge van den langen winter die tot in het voorjaar aanhield, werd door de steenfabrikanten het werk veel later dan in andere jaren begonnen, terwijl de voortdurende regens in de maanden Augustus en September het steenbakken veel vroeger deden ophouden. Vandaar een veel geringer verbruik van turf dan in andere gewone omstandigheden. De Zuid-Willemsvaart was in de maand Augustus gesloten en daardoor de uitvoer belet; de turfprijzen waren daarenboven het gansche jaar door zeer laag. Ook de natte zomer van het jaar 1880 had op de rekening van het afgeloopen jaar een hoogst nadeeligen invloed.

28 december 1882 *** 's-HERTOGENBOSCH, 26 Dec.**
De heer J. F. van de Griendt, industrieel alhier, heeft van de regeering gunning erlangd tot het leggen eener electrische aardgeleiding door den linkerdijk der Zuid-illemsvaart en tot het plaatsen eener aardplaat in die vaart binnen deze gemeente.

Buitengewoone Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd “Helenaveen” te ‘s Hertogenbosch den 13 Februari 1883.
Algemeene Vergadering van Heeren Aandeelhouders in de Maatschappij tot Ontginning en Verveening der Peel genaamd “Helenaveen” gehouden te ‘s Hertogenbosch den 16? April 1883

10 januari 1883 **Ter vervanging van den Heer J. v. d. Griendt,**
die als voorzitter bedankt heeft, werd gekozen de Heer G. Bosch en tot ondervoorzitter de Heer A. D. Coppens.

6 maart 1883 **'s-Hertogenbosch, 3 Maart.**
In de vergadering van de Kamer van Koophandel werd besloten:
1° De heeren G. Bosch en A. D. Coppens aan te wijzen als leden der commissie voor de in 1883 te Amsterdam te houden internationale koloniale tentoonstelling.
2° Als blijk van waardeering voor den onverpoosden ijver, waarmede de heer van der Griendt gedurende 25 jaren het voorzitterschap der Kamer heeft bekleed, dit feit blijvend te gedenken door het doen vervaardigen van het portret van den zoo geachten voorzitter. Na de gegeven toestemming van de zijde des voorzitters werd besloten, het gemeentebestuur te verzoeken, aan genoemd portret een waardige plaats op het stadhuis toe te staan.

3° Wordt aan Gedep. Staten te kennen gegeven, dat het ter inzage gezonden reglement van politie voor de Zuid-Willemsvaart, de Dieze en het kanaal van Maastricht naar Luik tot geenerlei beschikkingen aanleiding heeft gegeven.
4° Het leedwezen der Kamer te kennen te geven, dat voor het nederlandsch gedeelte der Zuid-Willemsvaart niet hetzelfde verlaagde tarief van sluisgelden wordt toegepast als voor dat van het belgisch gedeelte; zijnde zulks van groot belang, met het oog op de concurrentie, die de scheepvaart van de staatsspoorwegen ondervindt.

Op de website van de gemeente ´s Hertogenbosch lezen we:
In 1852 was Van de Griendt kandidaat voor het voorzitterschap van de Kamer; hij zou het echter pas in 1857 worden. Toen Jan van de Griendt in 1882 25 jaar voorzitter was vervaardigde P.M. Slager in opdracht van de Kamer een portret van de industrieel. Het werd aangeboden door de Kamer van Koophandel aan het Bossche gemeentebestuur. Twee jaar later, in 1884, overleed Van de Griendt. Zijn portret bevindt zich nog steeds in een van de vergaderzalen van het Bossche stadhuis.
zie http://www.bossche-encyclopedie.nl/straten/griendtstraat,%20van%20der.htm

27 maart 1883 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTEIGENING EN VERVENING DER PEEL,**
genaamd "HELENAVEEN."
Ingevolge Art. 36 der Statuten worden de Aandeelhouders uitgenoodigd tot het bijwonen der JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING, welke zal gehouden worden op Maandag den 16den April a.s, des Namiddags te 2 uur, op het Bovenlokaal van de Korenbeurs op het Ortheneind alhier.
Namens het Bestuur: *De Directeur*, Joz. F. van de Griendt.
'S-BOSCH, 27 Maart 1883.

1 juni 1883 **Uit de voornaamste couranten**
Mei. Getrouwd:
30 Joz. F. van de Griendt en A. F. van Meeuwen, 's-Bosch

31 december 1883 **Blank Turfstrooisel**
van de Firma E. VAN DE GRIENDT & Co. te 's Hertogenbosch, 50% voordeeliger dan gewoon Stroo, bevordert de gezondheid der Dieren, zachte ligging, reine, aangename lucht in de Stallen.
Brochures met prijsopgaven en aanbevelingen gratis.
Hoofd-Agent voor Friesland, Groningen en Drenthe K. RAUWERDA Pz., Schrans, Leeuwarden.

Algemene vergadering 17 Mei 1884
Buitengewoone algemeene vergadering 12 ?
Buitengewoone algemeene vergadering 20 nov 1884

	1884 winst.	1884 verlies.	1885 winst.	1885 verlies.	1886 winst.	1886 verlies.
Veengronden.		11869.06		11769.55		9103.06
Boerderij.	1463.54			2019.27		2783.31
Bosschen.				859.90	393.07	
Gebouwen.	194.70			1701.46		1186.43
Bouwmaterialen.				769.70	134.65	
Turf	34685.57		24951.20		21753.20	
Scheepstimmerwerf.		118.77		107.60		94.99
Telegraaf.		740.95		817.31		681.94
Materialen.		3130.75		4584.12		3425.39
Toogpaarden.		1406.41		631.66	262.09	
Schepen.		2658.30		1078.62		1983.00
Stoomboot.		1438.27		1626.02		1859.34
Scheepsvrachten.	1980.78				208.59	
Tabak.	2873.20			384.46		2097.41
Westlandsche tuin.		400.26		125.00		4.65
Gebouw 's-Bosch.		1106.55		377.64		221.04
Turfstrooiselfabriek.	334.01		34898.78		16866.90	
Onkosten.		4505.51		6702.81		5874.64
Administratie.		7427.06		9419.50		7198.86

12 juni 1884 **Zaterdagnacht brandde te Helenaveen de turfstrooiselfabriek af** van de firma Schellings & Van de Griendt uit 's Bosch. Alleen de locomobile is overgebleven. Persoonlijke ongelukken hadden niet plaats.

2 juli 1884 **HERTOGENBOSCH, 29 Juni. Tot voorzitter van 't waterschap** de vereenigde polders de Vliert, het Ertveld c. a. is ter vervanging van den heer J. Van de Griendt, die wegens voortdurende ongesteldheid verzocht had niet meer in aanmerking te komen — gekozen, de heer Jan Van de Mortel en en tot secretaris-penningmeester bij 't waterschap de polder Van der Eigen herkozen Jhr. A. A. M. Van der Does de Willebois.

15 juli 1884 **Heden overleed, tot diepe droefheid van mij, mijne Kinderen,** Behuwd- en Kleinkinderen, na voorzien te zijn geweest van de HH. Sacramenten der Stervenden, mijn innig geliefde Echtgenoot, de WelEdele Heer JAN VAN DE GRIENDT, Officier van de orde der Eikekroon, in den ouderdom van ruim 80 jaren.
Wed. M. H. H. VAN DE GRIENDT-PANIS.
's Bosch, 11 Juli 1884.
Eenige algemeene Kennisgeving.

16 juli 1884 **'s-Hertogenbosch, 14 Juli.**
Heden-ochtend had op het R. K. kerkhof te Orthen de plechtige begrafenis plaats van het stoffelijk overschot van den weledelen heer Jan Van de Griendt, officier in de orde der Eikenkroon, oud-lid der Provinciale Staten en van den Gemeenteraad alhier, gedurende 25 jaren president der Kamer van Koophandel, voorzitter der gecombineerde polders de Vliert en Ertveld e.a. en gecommitteerde van het polderbestuur van Empel en Meerwijk.
De lijkstoet werd gevolgd door deputaties uit de Kamer van Koophandel en der polders Vliert en Ertveld. Toen de lijkkist, die als ware 't met bloemkransen bedekt was, in het graf was neergelaten, nam de heer G. Bosch, voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken, het woord en bracht hulde aan het werkzaam en verdienstelijk leven van den overledene.
De oudste zoon, de heer G. Van de Griendt, bedankte voor de eer, aan zijn geliefden vader bewezen.
Hiermede was de droeve plechtigheid geëindigd.
Wellicht is genoemde G. Bosch dezelfde als de directeur van de N.V. Maatschappij Helenaveen.

24 juli 1884 **UIT LIMBURG.**
Op ongeveer gelijke afstanden van de gemeenten Helden, Meijel, Sevenum en Horst, omringd door een groote heidevlakte en nog uitgebreider peel, ligt een oase, die een

oppervlakte beslaat van 170 hectaren; een plek grond, die ontwoekerd is aan de meest onvruchtbare landstreek en nu in opbrengst wedijvert met het beroemde Westland en de beste groentetuinen.
Het is Helenaveen, een dorp, dat eigenlijk, wat de exploitatie betreft, voor het grootste gedeelte ligt onder de noordbrabantsche gemeente Deurne-Liessel, zoodat de titel "uit Limburg" maar gedeeltelijk juist is.
Hoewel de kolonie vrij algemeen bekend is, achten wij het niet onbelangrijk, eenige actueele bijzonderheden mede te deelen, die wel in staat zijn om sympathie te wekken voor de nijvere onderneming en ondernemers.
Vóór ongeveer 28 jaren werd met de ontginning der streek door den heer Van der Griendt, te 's Bosch, een aanvang gemaakt, en daartoe een kanaal gegraven, dat in verbinding is met de zoogenaamde Noordervaart, die, op haar beurt, een vertakking is van de Zuid-Willemsvaart. Aanvoer van mest, voornamelijk van stadsmest, moest de ontginning mogelijk maken.
Op dit oogenblik is de kolonie het eigendom der "Maatschappij tot ontginning en verveening der Peel, genaamd Helenaveen", en de directie is opgedragen aan den zoon van den eersten ondernemer. Plaatselijk opzichter is de heer Schellings, die bekend staat om de welwillendheid, waarmede hij bezoekers ten dienste staat, en aan wien wij de volgende mededeelingen danken.
De eigenlijke oase, die zich over een oppervlakte van 170 hectaren langs het kanaal uitstrekt, heeft een vaste bevolking, van honderd huisgezinnen, met 560 zielen; daarenboven is er een vlottende bevolking, voor de vervening, van ongeveer 300 menschen, onder welke op dit oogenblik 120 Duitschers zijn. Deze tijdelijke bewoners huizen in een 20-tal steenen keeten, die hun ten gebruike worden gegeven, met het noodige huisraad.
Zoo deze vlottende bevolking dus de logeergasten zijn van de Maatschappij, met de vaste bevolking is dit ook het geval, in zooverre, dat ook haar huizen, erven en landerijen het eigendom zijn van de Maatschappij. Op dezen regel maken slechts een groentetuin van 4 hectaren en het erf om de R. K. pastorie uitzondering. Behalve de vervening van ongeveer 750 hectaren turfgrond, waarvan 300 hectaren onder de gemeente Horst, de overige onder de gemeente Deurne liggen, bestaat de cultuur uit de zoogenaamde vroegteelt. Een prachtige fruittuin en een groote groentetuin, die met muren doorsneden is, leveren de fijnste vruchten. Hollandsche kweekers behandelen de sterke en rijkdragende druivenplanten, die uit het Westland zijn aangevoerd, en die nagenoeg het geheele jaar door vruchten opleveren. In 't vroege voorjaar worden aardbeien tegen hooge prijzen naar de londensche markt verzonden, en thans is men bezig met den bessen- en frambozen-pluk, die op groote terreinen geteeld worden. Maar niet alleen van fruit wordt de engelsche markt voorzien, ook komkommers worden vroegtijdig afgeleverd (vooral de donkergroene), en bloemkool, salade en andere groenten zijn in den winter verkrijgbaar, zoodat de kolonie concurreert met de italiaansche en algerijnsche leveranciers.
De augurkenteelt wordt op groote schaal gedreven; ruim 16 hectaren zijn daarmede beplant en verpacht aan noord-hollandsche; boeren, 16 andere hectaren zijn in de zoogenaamde halfteelt met tabak beplant, terwijl de overige bouwlanden de gewone winter- en zomergranen opleveren.
In de laatste jaren is een fabriek opgericht, ter bereiding van *turfstrooisel*. Dit is een nieuwe tak van industrie, die het stroo, als ligging voor de paarden, moet vervangen. Het schijnt dat het nieuwe product wel bevalt; op dit oogenblik is het in proef bij de cavalerie, en in October zal de minister van Oorlog moeten uitmaken, ol dit veel goedkoopere strooisel voorgoed zal ingevoerd worden.
Vóór vier weken is de fabriek afgebrand; ze wordt thans in steen weer opgebouwd, zal wellicht electrisch verlicht worden en telephonisch verbonden met het kantoor te Helenaveen.
Tot nog een andere uitvinding heeft het turfafval aanleiding gegeven. Wanneer de vaste turf afgegraven is, vindt men een zekere stof, *turflok* genaamd, die zeer vezelig is.
Dat afval wordt — naar een uitvinding van een Franschman — te Weert fabriekmatig uitgeplozen en gesponnen, waarna het naar Verviers wordt gezonden, ter vervaardiging van kleederen. Dat fabrikaat deed onder het werkvolk te Helenaveen de dictie ontstaan: "Goed voor den winter, dan stook je de kachel met je borstrok."
Zoo de nieuwe vinding ook al, wat de deugdzaamheid betreft, twijfelachtig moge zijn voor de bereiding van kleeren, zeer zeker is de turflok uitmuntend geschikt om daaruit werk — voor de schepen — en grof tapijtwerk te vervaardigen.
Het kanaal — de zoogenaamde Helenavaart — is in de laatste jaren doorgetrokken tot aan het station Helenaveen, op de lijn Venloo—Eindhoven; de haven aldaar is door een

zijspoor verbonden met de lijn van het Staatsspoor, terwijl het kantoor te Helenaveen telegraphisch verbonden is met het Staatsspoor en het hoofdkantoor te 's-Bosch. Gaf de zeer belangwekkende onderneming in de laatste jaren geen groote winsten, een beter vooruitzicht doet zich op, en het is te wenschen, dat een dergelijke flinke exploitatie zegen op haar werk vinde. *(D. v. Ned.)*

19 augustus 1884 **MAATSCHAPPIJ TOT ONTGINNING EN VERVENING DER PEEL**
GENAAMD "HELENAVEEN."
Ingevolge besluit der jongste ALGEMEENE VERGADERING worden de AANDEELHOUDERS uitgenoodigd tot het bijwonen eener BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING, welke zal gehouden worden op Dinsdag 9 September a. s., des voormiddags te 10½ uur, op de bovenzaal der Korenbeurs, op het Ortheneind alhier.
's-BOSCH, 19 Augustus 1884.
Punt van behandeling: Wijziging der Statuten.
NAMENS HET BESTUUR: De Directeur,
(25068) JOZ. F. VAN DE GRIENDT.

15 oktober 1884 **Voor de vele bewijzen van deelneming,**
ondervonden bij het overlijden van mijnen dierbaren Echtgenoot, den WelEd. Heer JAN VAN DE GRIENDT, betuig ik, mede uit naam mijner Kinderen en Behuwdkinderen, mijnen besten dank.
Wed. J. VAN DE GRIENDT—PANIS. 's Bosch, 13 Oct. 1884.

27 november 1884 **De Heer J. van der Griendt, directeur**
der Maatschappij Helenaveen, heeft als zoodanig zijn ontslag gevraagd.

25 januari 1885 **GEVRAAGD: EEN BEKWAAM BANKWERKER,**
om dadelijk in dienst te treden.
Loon naar bekwaamheid.
Zich te wenden tot de Heeren E. VAN DE GRIENDT & Co te *'s Bosch.* [117

31 januari 1885 **- Als bewijs van de waarde der veengronden kan dienen,**
dat de gemeente Horst circa 410 hectaren aan den heer Eduard van de Griendt te 's Hertogenbosch, verkocht heeft, voor de kapitale som van f132,000, onder beding dat op kosten van den aankooper een kanaal worde gegraven waarop de gemeente gratis vervoer en doorvoer heeft.
Hierdoor gaat de gemeente Horst, die nog 600 hectaren veengrond bezit, een schoone toekomst te gemoet.

27 mei 1885 **Te Dedemsvaart is een drijvende turfstrooiselfabriek opgericht.**
De aldaar bestaande fabriek van den Heer v. d. Griendt, te 's-Hertogenbosch, wordt naar de Peel verplaatst.

13 juli 1885 **3°. *Maatschappij Griendtsveen*, te Rotterdam,**
ten doel hebbende het voortzetten en uitbreiden der reeds aangevangen vervening en ontginning van veengronden, alsook het verwerken, koopen en verkoopen van producten, afkomstig van vervening of ontginning van land, tuin- of boschbouw. Maatschappelijk kapitaal f250,000, in 250 aandeelen à f1000. Directeuren de heeren J. F. Van de Griendt en E. G. J. Van de Griendt.

12 oktober 1885 **– De drijvende turfstrooiselfabriek**
van den heer v. d. Griendt, van 's Hertogenbosch, is thans naar de noordelijke Veenkoloniën overgebragt. Zij bevindt zich nu te Nieuw-Amsterdam en het ligt in het plan om daar 3 weken de opgekochte graauwe turf tot turfstrooisel om te zetten en daarna elders te gaan. Het turfstrooisel wordt na in balen te zijn verpakt, onmiddellijk in groote ijzeren schuiten verzonden, die het grootendeels naar Rotterdam brengen.

23 oktober 1885 **Naar aanleiding van den verkoop van gemeentegronden**
te Helenaveen door de gemeente Horst, die door verschillende fabrikanten van turfstrooisel aangekocht zijn en geëxploiteerd worden, ziet men binnen enkele dagen een interessant proces tegemoet; door de Maatschappij Helenaveen wordt nl. de toegang tot de vaart naar die gronden ontzegd, zoodat deze daardoor een groot deel hunner waarde verloren hebben.

20 december 1886 **Te Huur, tegen billijke voorwaarden,**
een **Westlandsche Fruittuin**, te Helenaveen, N.-Br., naar den eisch beplant en onderhouden, geheel ommuurd, met vele uitstekende goeddragende Vruchtboomen en 400 Meter Druiven in volle kracht, benevens Tuinmanswoning en Hof, te zamen groot 2.04 Hect. (8783)
Te bevragen en nadere inlichtingen te bekomen bij de Directie der Maatschappij Helenaveen, te 's Bosch.

1887	winst.	verlies.
Veengronden.		11537.57
Boerderij.		2599.90
Bosschen.	99.46	
Gebouwen.	350.78	
Bouwmaterialen.	77.45	
Turf	23523.43	
Scheepstimmerwerf.	100.00	
Telegraaf.		698.51
Materialen.		4263.56
Toogpaarden.	13.62	
Schepen.		940.00
Stoomboot.		2313.79
Scheepsvrachten.	1048.98	
Tabak.		1002.82
Westlandsche tuin.		1180.79
Gebouw 's-Bosch.	166.35	
Turfstrooiselfabriek.	19026.25	
Onkosten.		7329.04
Administratie.		6594.36

3 januari 1888 **De turfstrooiselfabriek te Nieuw-Amsterdam (Dr.)**
is in publieke veiling aangekocht door de heeren Van der Griendt te Helenaveen (N.-B.) voor de som van f6259.

29 augustus 1888 **De te Nieuw-Amsterdam gevestigde turfstrooiselfabriek**
zal naar Helenaveen worden verplaatst. Bij voorkomende gelegenheden zal de drijvende fabriek De Krim dienst doen.

25 oktober 1888 **HELENAVEEN.**
Door de edele mildheid van onzen ge-eerbiedigden Koning, wordt voor Helenaveen en zijne arbeidersbevolking een gunstig verschiet geopend. Z. M. heeft besloten, voor de arbeiders van Helenaveen de middelen beschikbaar te stellen, om vee te koopen, de beste zaden aan te schaffen, meer land aan te pachten en te bewerken, kortom, om ze te helpen, eigenaar te worden van huis en hof. Hierdoor wordt de aandacht in den lande meer gevestigd op het nijvere Veendorp Helenaveen, dat op de grenzen van Limburg bij Deurne ligt. De werkzaamheden en ontginningen van de daar gevestigde Veenmaatschappijen hebben ook reeds eene streek van het Horster grondgebied in onze provincie in beslag genomen, zoodanig zelfs, dat op Horster grond aan het einde van het hoofdkanaal voor eenige jaren een nieuw spoorwegstation gebouwd werd.
't Zal dus niet ten onpas zijn, om het ontstaan, den voortgang en den bloei der veenkolonie eenigszins nader voor de lezers van den N. K. te schetsen.
Helenaveen behoort tot de burgerlijke gemeente Deurne, die thans Deurne, Liessel en Helenaveen heet.
De ondernemende *Johan van de Griendt*, geboren te Orthen, te 's-Bosch woonachtig, liet zijn oog vallen op de uitgestrekte peelgronden van Deurne, en besloot, na eenige proefnemingen, tot de ontginning dezer urenbreede, woeste veenstreek. Hij vormde daarom eene maatschappij, met het doel, om de Peel te verveenen, en kocht een aanzienlijk groot terrein, ter plaatse, waar nu het dorp Helenaveen ligt. Het voert den naam van *Helena*veen naar mej. *Helena* Panis, de echtgenoote van den heer van de Griendt.
Reeds in 1853 maakte men een begin met het verveenen van de aangekochten grond, en werd een bevaarbaar kanaal gegraven, om de turf daar langs te vervoeren.

Dit kanaal loopt uit van de Zuid-Willemsvaart bij Nederweert onder Sluis No. 15, en neemt aanstonds de richting van hetzelfde onafgewerkt kanaal, waarmede Napoleon I Antwerpen met Venlo wilde verbinden, welk kanaal ook gedeeltelijk bij den aanleg der Zuid-Willemsvaart gevolgd is. Dit Napoleonskanaal werd bevaarbaar gemaakt tot voorbij het dorp Meijel, waar een nieuw gegraven vaart naar Helenaveen leidt. In het turfkanaal vindt men geen sluizen, en om het overtollige water af te voeren, heeft men uit het Napoleonskanaal een zijtak in de richting der Maas gegraven, waardoor dit langs den kunstmatigen waterval (voorbij Neer aan den grooten straatweg van Weert naar Venlo) in het Maasdal en verder in de rivier stort. Eene nieuwe sluis is, twee jaar geleden, aan het wachthuis no. 2 gebouwd. Voorts zijn van uit het hoofdkanaal in Helenaveen, op dezelfde wijze als in de Friesche, Drentsche en Utrechtsche veenen, op gezette afstanden weder 7 meter breede kanalen gegraven, die loodrecht op het hoofdkanaal staan, en die tot diep in het veen indringen. Hier langs wordt de turf met schuiten, zoogenaamde bokken, in de hoofdvaart gebracht.

De veelvuldige werkzaamheden lokten in 1853 vele arbeiders derwaarts, die zich aanvankelijk met zoden hutten behielpen, en slechts gedurende het goede seizoen in 't Veen verbleven. Sommigen vestigden zich echter voor goed, en de directiewoningen, de huizen van het ambtenaarspersoneel en de woningen der vaste arbeiders vormden spoedig een dorp, dat, zooals we boven reeds zeiden, Helennaveen genaamd werd. Bij de eerste volkstelling in 1863 bedroeg het aantal inwoners 365, terwijl het getal inwoners sinds dien tijd aanzienlijk gestegen is.

De vele R. C. bewoners van 't Veen begaven zich in den aanvang ter kerke naar Meijel, op vijf kwartier afstand van 't dorp, wijl de parochiekerk Liessel twee uren ver lag. De kerkelijke bedieningen werden sinds 1855 door pater Meerman van Koningslust (onder Helden) uit, verricht. Zoodra echter in 1857 eene doelmatige woning met ruime achterhuizing in gereedheid was gebracht, die tot pastorie en anexe hulpkerk zou dienen, benoemde Z. D. H. de Bisschop J. Zwijsen, van 's Bosch, in October 1855 een te Helenaveen verblijvenden rector, den eerw. heer J. M. Nuijts, die reeds den 15 october van dat jaar de eerste H. Mis te Helenaveen opdroeg. Twee jaar later stierf rector Nuijts, en werd te Helenaveen begraven; op 23 Nov. 1859 werd de eerw. heer Th. L. van den Eijnde rector te Helenaveen. De kapel werd later geheel verbeterd.

Langzamerhand nam de bloei der kolonie toe; nieuwe huizen werden gebouwd, gronden ontgonnen, nieuwe kanalen gegraven en de verzending van turf nam zeer toe.

Ook werd het veen door branden geschikt gemaakt ter ontginning. Het boekweitzaaien werd op groote schaal ondernomen, evenals dit in de Aster Peel geschiedde.

Allerlei landbouwproducten werden er getrokken, en wel in den laatsten tijd met zooveel succes, dat men op de jongste landbouwtentoonstelling te Venlo met bewondering stilstond, voor de prachtige inzending veldgewassen, geteeld op Helenaveen's bodem.

Een nieuwe tak van industrie heeft bovendien in de laatste jaren voor de kolonie het uitzicht geopend op een voortdurenden bloei, nl. de fabricatie van turfstrooisel. Men weet, dat voor velen, in de paardestallen aan turfstrooisel boven stroo de voorkeur gegeven wordt, wijl het de hinderlijke amoniaklucht opslorpt, en daardoor zeer geschikt wordt ter bemesting van lichte gronden.

Tot het maken van turfstrooisel wordt alleen de vederachtige, bovenste laag van het veen gebruikt, die voor de turfmakerij geene waarde heeft.

Zoodoende is de bovenkorst van het vee, die vroeger als waardeloos werd beschouwd, een voordeelig handelsartikel geworden.

Aan het station Helenaveen zijn verschillende fabrieken van turfstrooisel verrezen, waarvan de eerste voor een 6tal jaren door een Duitscher gesticht werd. Een nieuw kanaal op Deurnensch grondgebied biedt verder eene nieuwe gelegenheid, tot het vervoer van den turf.

Door de oprichting eener nieuwe Maatschappij, het Griendtsveen, heeft de ontginning nog grooter omvang genomen, en zijn aan het station bij de haven vele arbeiderswoningen verrezen.

Alhoewel de kolonie zich nog altijd in betrekkelijke welvaart mag verheugen, doet zich toch de geduchte concurrentie van de steenkolen zeer gevoelen. Vele steenfabrieken en pannenbakkerijen, die vroeger met turf gestookt werden, gebruiken nu steenkolen, en de turfverkoop is er niet op vermeerderd. Ten einde de kolonie tegen achteruitgang te behoeden, heeft Z. M. de Koning, die een open oog heeft voor de behoeften en nooden van industrieele ondernemingen, zoowel als voor 't lot der arbeiders, zijn financieelen steun thans toegezegd, aan de Veenmaatschappijen niet alleen, maar ook in 't bijzonder aan de arbeiders.

We moeten daarom aan de vrijgevigheid van onzen geëerbiedigden Koning met een erkentelijk gemoed hulde brengen, en met onzen grootmoedigen Vorst Helenaveen bloei

en welvaart wenschen.
We wijzen ook met genoegen op de woorden, die de Directeur van Helenaveen naar aanleiding der gunsten van Z. M. den koning, tot de arbeiders richtte en die o. i. zeer juist den omvang der gunstbewijzing toonen.
"Arbeiders! de Koning helpt u uit eigen beweging; niets dwingt hem daartoe.
"Dat de oogen des Konings op deze stille afgelegen plek in zijn Rijk zijn gevallen,
"is voor u allen een onwaardeerbaar geluk. Weest er erkentelijk voor.
"En tot welke godsdienstige gezindte gij ook behooren moogt, en op welke wijze gij
"het doet - vergeet niet den braven Koning te gedenken, achter wiens naam "Willem"
"wij voortaan zullen voegen den schoonen eeretitel van *den Goede*, van den
"Weldoener van Helenaveen."

12 januari 1889 **De nijverheid in de Peel.**
Wie vóór een dertigtal jaren een kaart ter hand nam van Limburg en Brabant, zag op den Westrand van 't Hertogdom Limburg tot over den oostrand der provincie Noord-Brabant een lang groot moeras aangegeven, loopende van Weert tot voorbij Gemert, den naam dragend van Peelmoeras. Deze streek stond ook van ouds in kwaden reuk.
De weg van "Meijel op Seven" door de moerassen is spreekwoordelijk geworden. De geheele streek bestond uit meertjes, zoogenaamde vliezen, en uit lage heidevelden, begrensd door zandduinen. Slechts de herder met zijne kudde waagde zich in de eindelooze veenvlakte, en vond bij guur weder onderkomen in de schaapshutten, die hij zich hier en daar opsloeg. Het geschreeuw van den kievit en den roerdomp verbrak alleen de stilte, en de reiziger, die door de boomlooze woestenij van Horst naar Sevenum trok, ontmoette soms bij toeval nog den een of anderen jager, die bij de vliezen het waterwild achtervolgde.
En thans hoe is de toestand veranderd! Het stoomros doorsnijdt langs de lange effen baan de Peel, en de spoorfluit verkondigt de ligging van eene halte in de eens zoo barre streek. Door verbeterden waterafvoer zijn de vliezen grootendeels verdwenen. Door opvolgenden verkoop van gedeelten gemeentegrond, zijn nieuwe eigenaars en ontginners gekomen, die bosschen aangelegd en moerassen drooggelegd hebben, en die rondom de door hen gestichte woning door noeste vlijt eenige morgen gronds in bouwgrond herschiepen.
De besturen der gemeenten, die een gedeelte der Peel bezaten, hebben ook niet stil gezeten. Zij hebben door den aanleg van wegen, waterleidingen, kanalen en vaarten den vooruitgang der streek zeer bevorderd.
Toch had de Peel nog meer waarde, dan voor enkele ontginning. De bovengrond toch bestaat geheel uit veengrond, en is daardoor zeer geschikt voor de turfmakerij. Door het in veiling brengen van gunstig gelegen gedeelten, gaven de gemeenten Deurne en Horst aan de particuliere nijverheid gelegenheid, hier een nieuwe bron van volkswelvaart en volksbestaan te openen, die zegen over de streek zou brengen.
Vroeger hebben we reeds in eene beschouwing eene geschiedenis van Helenaveen geleverd, die onzen lezers wellicht nog eenigszins in 't geheugen zal gebleven zijn. Daarom stellen we ons hier tevreden, met te herinneren, dat de heer Van de Griendt uit 's Bosch, de grondlegger van het dorp Helenaveen en der turfindustrie aldaar is; andere Maatschappijen hebben zich bij de eerste gevoegd. Kanalen en wijken zijn aangelegd, en bevorderen het verkeer De turfstrooisel-industrie deed verscheidene fabrieken verrijzen, en gaf vele handen werk.
Z. M. de Koning toonde nog onlangs Zijne Hooge ingenomenheid met Helenaveen en met het werkvolk, dat hier "goed betaald, goede gevoed, zonder dwang of gedwongen winkelnering" ? cht over de nijverheid ? streek onzer provincie ? we hier eenige bijzonderheden ? ontleend aan de mededeelingen? het geneeskundig staatstoezicht? kend is, heeft de maatschappij ? in 1884 ruim 400 hectaren ? Horst in exploitatie genomen ? het uitgraven van zwarte veen ? op zeer kleine schaal ge? ?dt hier voornamelijk de bovenlaaag, de zoogenaamde grauwe turf ? strooisel verwerkt waarvan ? 1887 zijn afgeleverd 28,161,615 ?
In de turfstrooiselfabriek zijn werkzaam talrijke werklieden, onder welke ? jongens tusschen 14 en 20 jaren worden aangetroffen, terwijl 's winters ? des zomers 300 volwassen mannen als turfgravers dienst doen. Voor het verwerken van turf, namelijk het in hopen zetten tot drogen, den aanvoer naar de schuiten enz. zijn 's winters 100 en 's zomers ongeveer 200 werklieden in dienst; de helft van dit laatste personeel bestaat nagenoeg uit jongens boven de 12 jaren en uit ongehuwde vrouwen.
De verdiensten der werklieden loopen zeer uiteen, doordien buiten de fabriek alles in accoord geschiedt. In de fabriek ontvangen de volwassen arbeiders gemiddeld 16 cent per uur, terwijl de turfgravers en sjouwers ongeveer 15 cent, vrouwen 10 à 12 cent, en jongens 7 à 8 cent per uur verdienen. Volgens de directie overtreffen deze

loonprijzen aanmerkelijk die, welke in Drenthe gegeven worden, zoodat ook geregeld veenarbeiders uit Drenthe en Overijssel te Horst werk zoeken en vinden."
't Ware wel te wenschen geweest, dat Domela Nieuwenhuis, alvorens zijne insinuaties over slecht betaalde veenwerkers en f90 verdienende veenbazen in de Tweede Kamer te berde te brengen, eens een kijkje te Helenaveen en omstreken genomen had. Hij zou dan, zoo hij gewild had, zich hebben kunnen overtuigen van de ongegrondheid zijner ideeën en de valschheid zijner beschuldigingen. 't ?em noch zijn volgelingen echter g?den, zijne theoriën daar te gaan verkondigen, want de nijvere veenarbeiders zouden hen wellicht, in hun ijver voor orde, misschien op al te gevoelige wijze aan 't vei?nd willen brengen, dat zij van de roode theorieën volstrekt niet gediend zijn, en bij trouwe arbeiders ook warme vaderlanders zijn.

19 januari 1889 **De Notaris LINSSEN te VENRAIJ, zal ten verzoeke**
van het Edelachtbaar Gemeentebestuur aldaar, op een nader te bepalen dag in de maand Maart, publiek VERKOOPEN:
Onder de Gemeente Venraij. Circa 150 Hectaren Veengrond, zeer gunstig gelegen nabij het station Helenaveen en grenzende aan de Peel van de Gemeente Horst en Deurne.
Het grauwe Veen is uiterst geschikt voor de fabricatie van Turfstrooisel, terwijl het zwarte zeer dienstig is als brandstof voor steenbakkerijen.

23 februari 1889 **De Notaris LINSSEN te Venraij, zal ten verzoeke**
van het Edelachtbaar Gemeentebestuur aldaar, op een nader te bepalen dag in de maand Maart, publiek VERKOOPEN:
Onder de Gemeente Venraij. Circa 150 Hectaren grauwe VEEN, zeer gunstig gelegen nabij het station *Helenaveen* en uiterst geschikt voor de **fabricatie van turfstrooisel.**

17 maart 1889 **§ SEVENUM, 21 Maart. De heden gehouden verkoop**
onzer veengronden was een ware teleurstelling.
Met het ook op de uitmuntende kwaliteit, dacht men, dat het hier nog anders klinken zou dan te Horst en Venraai. Allerlei geruchten en blijde vermoedens waren in omloop, men sprak er zelfs van, dat de hoofdelijke omslag zou vervallen en vervangen worden door eene jaarlijksche uitkeering aan de ingezetenen en helaas! nu hebben de 246 hectaren slecht f171,000 opgebracht, zijn 1¼ ton gouds beneden de raming.
Men weet niet, wat hiervan te denken of het turfstrooisel heeft zijn tijd gehad of de fabrikanten zijn slimmer geworden en hebben den buit gezamenlijk gedeeld wie zal het uitmaken?
Eene zaak echter lijdt geen twijfel; de gehoopte jaarlijksche uitdeeling blijft vooloopig achterwege.
Binnen twee maanden tijd is door de Maatschappij *Griendsveen* voor f561,000 bovenveen (niet de ondergrond) gekocht.
Binnen kort zal Asten ook eenige honderden hectaren veilen.

23 maart 1889 **SEVENUM. Donderdag zijn de veengronden dezer gemeente**
publiek verkocht.
De hooggespannen verwachting is zeer teleurgesteld, wijl de 246 hectaren slechts f171,000 hebben opgebracht. Naar evenredigheid dus ruim een ton gouds minder dan de venen van Horst en Venraij; hetgeen te meer in het oog valt, als men weet, dat de Sevenumsche peel de andere kwaliteit verre overtreft.

9 mei 1889 **HELENAVEEN. De vervening in het Helenaveen werd in 1888**
geregeld voortgezet. In het geheel werden gegraven 352 670 ton zwarte turf en 819,600 ton vale of grauwe turf voor turfstrooisel. Afgeleverd werden 286,130 ton zwarte turf, benevens 154,763 ton afval van zwarte turf. Met de ontginning der gronden werd voortgegeaan; 10 hectaren mastbosch werden aangelegd. De bevolking van Helenaveen bestond op 31 December 1888 uit 617 zielen.
Daartoe in staat gesteld door eene belangrijke geldelijke bijdrage van Z M. den Koning, werd eene stichting gevormd, onder den naam van Fonds Koning Willem III, met het doel den landbouw en de veeteelt te helpen ontwikkelen en de welvaart te bevorderen van de zich aan landbouw, tuinbouw en veeteelt wijdende vaste Nederlandsche arbeiders en pachters op de gronden der naamlooze vennootschap tot ontginning en vervening der Peel, genaamd Helenaveen. Deze stichting, waarvan Z. M. de Koning het beschermheerschap heeft aanvaard, is voor de ontwikkeling van Helenaveen van groote waarde te achten.
Ook met de vervening der gemeente Deurne ging men geregeld voort. In 1888 leverde deze vervening in het geheel op 568,501 ton zwarte en 1,068 320 ton vale turf. Aan de

beide turfstrooiselfabrieken van de firma's Feder-Wolf en Cie., en Steeg en Esser werden te samen 192 000 M³ vale turf verwerkt. Van den uitgeveenden grond werd eene oppervlakte van 2.17 hect. in cultuur gebracht. Van het midden van het kanaal werd een grintweg aangelegd naar den grintweg Deurne-Liessel.
Gedurende de maanden Mei, Juni en Juli waren gemiddeld 614, in April, Augustus, September en October 400 en in de overige maanden 240 arbeiders in de veenderij werkzaam.

15 mei 1889 **- Maatschappij Helenaveen.**
Uit het verslag over 1888 blijkt, dat in dat jaar 352,670 ton zwarte en 819,00 ton vale of grauwe turf voor turfstrooisel werden gegraven. Er werden 286,130 ton zwarte turf en 154,783 ton afval van zwarte turf afgeleverd. Men ging geregeld met de ontginning der gronden voort; 10 hectaren mastbosch werden aangelegd.
Hiertoe in staat gesteld door een belangrijke geldelijke bijdrage van Z. M. den Koning, werd een fonds gesticht onder den naam "Fonds Koning Willem III", met het doel den landbouw en de veeteelt te helpen ontwikkelen en de welvaart te bevorderen. Deze stichting, waarvan Z. M. de Koning het beschermheerschap heeft aanvaard, is voor de ontwikkeling van Helenaveen van groote waarde te achten. De bevolking bestond op 31 December 1888 uit 617 zielen.
De vervening der gemeente Deurne bedroeg 568,501 ton zwarte en 1,068,320 ton vale turf. Aan de beide fabrieken van de firma's Feder Wolff & Co. en Steeg & Esser werden te samen 192,00[0?] kub. meter vale turf tot strooisel verwerkt. Van den uitgeveenden grond werd 2.17 hect. in cultuur gebracht, terwijl een grindweg werd aangelegd van het kanaal naar den prov. weg Deurne-Liessel.

23 mei 1889 **HELENAVEEN.** De Maatschappij "Griendtsveen" te Rotterdam (directeuren J. F. en E. Griendt) is wederom eigenares geworden van aanzienlijke perceelen alhier, ten noorden van den spoorweg van Helmond naar Venlo. De turf, welke op die perceelen gegraven wordt, wenscht men naar de terreinen van "Griendtsveen" ten zuiden van den spoorweg, over te brengen, om in de aldaar aanwezige fabrieken te worden verwerkt. Daartoe is men voornemens eene brug over den spoorweg te bouwen, waarover door middel van een transporteur de turf zal worden vervoerd.

6 mei 1890 **HORST. Voor eenigen tijd nam de raad onzer gemeente een besluit,** waarbij aan de maatschappij Griendtsveen, te Rotterdam, die voor eene aanzienlijke som grauwveen van de gemeente gekocht heeft, ter leen werd gegeven, tegen 3½ pct., een bedrag van f140,000. Als onderpand zou daarvoor hypotheek worden verleend op 400 hectaren peelgrond met daarop staande fabrieksgebouwen, aan de maatschappij toebehoorende.
Op dit besluit, dat de goedkeuring van de meeste inwoners niet wegdroeg, is de raad thans teruggekomen in eene namens eenige raadsleden bijeengeroepen vergadering, waarin alle leden tegenwoordig waren. Er was namelijk gebleken, dat aan de opgegeven grootte p. m. 16 hectare ontbraken. Met belangstelling wordt het besluit van Gedeputeerde Staten tegemoetgezien.

Personenregister

Jan van de Griendt en zijn broer Nicolaas.....7
zoon van Gerardus van de Griendt en Henrica van Gerven.....7
Sophia Vermeirsche.....7
Pieter Vermeirsch en Isabella Joossens.....7
Sophia Henrica van de Griendt.....7
Wilhelmus Johannes Lutkie.....7
Maria Helena Hubertina Panis.....7
M. Panis' moeder Maria Catharina Geelen.....7
J.M. Peereboom.....8
F.A.J. van Lanschot.....8
W. Ambrosius.....9
A.B. van der Steen.....9
heer Hohmann te 's-Hertogenbosch.....9
Dafour en Schoonhein.....9
J. van der Muts en Cie.....9
JOS. DE WYS.....11
geboorte van Nicolasina Isabella.....11
Baron von Dopff, Agent van het Domein (Agentschap Eindhoven).....11
heer Schones, Opzigter der Domeinen.....11

heer Leyten, Aannemer der werken van de Zuid- Willemsvaart.....11
QUIRINUS CAROLUS REGTER.....11
Johan de Bergh, Onderkommandant.....12
A. W. Sopers, Onderkommandant.....12
J. van Andel.....12
Mr. van Beusekom.....12
J. F. van Boekel.....12
Mr. J. van Blarkom.....12
W. H. Bosch.....12
Mr. J. van Bommel.....12
Jonkhr. Mr. L. de la Court.....12
Mr. A. van Galen.....12
F. P. van Heyst.....12
Baron J. G. van Hugenpoth.....12
E. Hartog Jr.....12
van Kemenade.....12
J. Kan.....12
G. van Lanschot.....12
S. A. Luycks.....12
F. van Meeuwen.....12
L. van Meerwijk.....12
de Poorter.....12
Jonkhr. E. van Ryckevorsel.....12
Jonkhr. Fr. van Ryckevorsel.....12
A. J. van Son.....12
J. M. Tret.....12
Jonkhr. Mr. J. B. Verheyen.....12
Mr. H. A. R. Verheyen.....12
Vermeulen.....12
Mr. F. J. de Willebois.....12
W. H. van Theye Hannes.....13
A. Luberti Augustini.....13
J. Menu.....13
Van Mattenburg.....13
J. T. Vermeulen, commissaire de district.....13
baron M. A. T. van Ryckevorsel.....13
Wesselman.....13
Stern.....13
J. F. Ridder de van der Schueren, commandant.....13
geboorte van Maria Theresia.....14
Havenmeester C. VAN CALKER.....14
koffijhuis bij Reggers.....14
heer kolonel direkteur van der Wijck.....14
geboorte van Gerardus Nicolaas Josephus.....15
geboorte van Marie Henriëtte.....15
H. T. J. van der Ven.....15
Th. A. A. van Rijckevorsel.....15
J. van Vucht.....15
H. Pompe.....15
J. A. van Spaendonk.....15
J. Swagemakers.....15
H. F. L. Vreede.....15
L. Pollet.....15
overleden lid N. Swagemakers.....15
G. Moolenbergh.....15
P. R. Broese.....15
H. van der Steenstraten.....15
geboorte van Maria Cornelia Josephina.....15
Notaris Hubert.....16
Adrianus van Hoften, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Margaretha Maria Kool, Weduwe van den Heer Matthias Josephus Goyarts.....16
Jan Pot, Beurtschipper, wonende te Rotterdam.....16
Anna Angenieta Abbema, zonder Beroep, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Abraham van der Schuijt, Beurtschipper, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Adrianus van den Bergh, Beurtschipper, wonende te Rotterdam.....16

Maria van der Schoor, Weduwe van den Heer Roelof Wijmans.....16
Albertus Gips, Boekhouder, wonende te Dordrecht.....16
Pieter Jacobus Verbeet, Schipper wonende te 's Hertogenbosch.....16
Johannes Sillevis, Koopman.....16
Adriana Marlina Sillevis, zonder beroep.....16
Hendrik Verbeet.....16
Huibert Leendert de Zwaan, Koopman.....16
Adriana Verbeet, zonder beroep, allen wonende te 's Gravenhage.....16
Adriana van Rijswijk, Weduwe van den Heer Dirk Ruijgers.....16
Johannes Philippus Zimmerman, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Aart Roovers, zonder beroep, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Gijsbert Baas, Beurtschipper, wonende te Vegchel.....16
Aart Vos Gerritszoon, Koopman, wonende te Veen.....16
Theodorus Augustinus Antonius van Rijckevorsel, Koopman.....16
Johan F. van Rijckevorsel en Zonen.....16
Theodorus Augustinus Antonius van Rijckevorsel.....16
Johannes Franciscus Josephus van Rijckevorsel.....16
mr. Carolus Jacobus Antonius van Rijckevorsel.....16
Willem Ambrosius Korenmolenaar, wonende te Veen.....16
Franciscus Cornelus Johannes de Wijs, Koopman.....16
van Pompe en Gebroeders Mann.....16
Theodorus Hendrikus Pompe, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Johannes Franciscus Ridder de van der Schueren.....16
Mr. Arnoldus Antonius Heeren, Advocaat, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Johannes Matthias Diepen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Johannes Josephus Adolphus Diepen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Petrus van der Meulen, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....16
Jan Bax, Koopman, wonende te Vught.....16
Franciscus Ludovicus Hubertus van Rijckevorsel.....16
Lodewijk Hendrik Rouppe van der Voort, Koopman.....17
Wouter Jan Heeren Hermanuszoon, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....17
Gerardus Petrus Tombrink, Koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....17
Nicolaas van de Griendt, Likeurstoker, wonende te 's Hertogenbosch.....17
Hendrikus Bogaerts, Ondernemer van Openbare Rijtuigen.....17
Theodorus Martinus van Grinsven, wonende te 's Hertogenbosch.....17
Willem Frederik van Renesse, Bierbrouwer, wonende te Gorinchem.....17
Willem Frederik van Renesse.....17
Cornelis van Houweninge van Sprang, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Lambertus Gerardus van Aken, Notaris, wonende te Gorinchem.....17
Corstianus Wilhelmus van der Beek, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Gerrit van Binsbergen, Commissaris van Beurtschepen, wonende te Rotterdam.....17
Willem van Breda, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Otto Willem van Breda, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Pieter Cornelis Kolthoff, Koopman, wonende te Oosterhout.....17
Jan van Dam, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Dirk van Drooge, Winkelier, wonende te Gorinchem.....17
Gebroeders Gallenkamp.....17
Pieter Abraham Gallenkamp, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Hendrik Christiaan Lodewijk Gelpke, Geneesheer, wonende te Gorinchem.....17
Johan Herman Holle, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Regtbank.....17
Willem en Jan Hoogendijk en Compagnie.....17
Cornelis Hoogendijk, Scheepsbouwmeester, wonende te Capelle op den IJssel.....17
Mathijs van Hooidonk, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Joachim van Houweninge, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Jan van Houten, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Roelof Johannes de Kroes, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Barend Johannes van Maaren, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Adrianus van der Mast, Boekhandelaar, wonende te Gorinchem.....17
Hendrik Wembert Mast, Koopman, wonende te Dordrecht.....17
Dirk van de Poel, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Godefridus Potvliet Barendszoon, zonder beroep, wonende te Gorinchem.....17
Enoch van der Sluis, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Jan van Soelen, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Jacobus Staps Junior, Zoutraffinadeur, wonende te Dordrecht.....17
Adolph Gerrit Winkler Vieweg, Boekhandelaar, wonende te Gorinchem.....17

Maria Margaretha van Voorthuijzen.....17
Marcus Ravenswaaij.....17
Gerrit de Vos, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Wouter de Bruijn Junior, zonder beroep, wonende te Dordrecht.....17
Hermanus van Houten, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Willem Bollée, Arrondissements-IJker, wonende te Gorinchem.....17
Nicolaas Faassen, Ontvanger van 's Rijks Belastingen van Dubbeldam.....17
Jan Bousquet, Commissionnair.....17
Jeanne Ermine Frederique Rom.....17
Herbertus Jiskoot, Notaris, wonende te Veen.....17
Jan van Ouwerkerk, Scheeps-Kapitein, wonende te 's Hertogenbosch.....17
Johannes van Maaren, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
Jan Willem de Groot, Koopman, wonende te Gorinchem.....17
geboorte van Josephus Fredericus.....18
H. Beest van Andel.....18
C. de Bondt.....18
heer L.J. van den Wiggelaar te Grave.....19
Mr. N. Sassen, Dr. de Poorter, A. van Lanschot, Mr. W. C. van Heurn, J. T. Luyckx, H. T. J. van de Ven, L. van Meerwijk, Mr. J. B. Verheijen, J. van de Griendt en Baron J. G. H. A. van Hugenpoth.....19
J. R. van Calker, te Raamsdonk.....19
H. A. Byvoet VT.....19
JOS. L. BOLSIUS.....19
geboorte van Maria Anna Josephina.....20
P. de Gruijter.....20
C. C. Lutkie.....20
T. van Pelt.....20
J. C. Elen.....20
J. van Rijckevorsel.....20
P. F. van Beugen.....20
A. van Lanschot.....20
J. H. van de Ven.....20
J. van Osch.....20
N. Spierings.....20
F. C. J. de Wijs.....20
H. Wertenbroek.....20
P. J. Vermeulen.....20
J. F. Luyckx.....20
H. van Lanschot.....20
Jhr. mr. H. A. van Thije Hannes.....20
Mr. N. F. Sassen.....20
H. Bogaerts.....20
Mr. F. G. S. Bar. van Rijckevorsel van Kessel.....20
J. Versfelt.....20
P. J. Vermeulen, burgemeester.....20
T. Coppens, pastoor te Orthen.....20
mr. M. P. H. Strens, procureur-generaal.....20
J. F. van Nieuwkuik, kommandant.....20
Hanegraaf, van Vegchel, Meulendijk, Gebr. Spierings, Maas van Beek, Langens, Bekkers, Gloudemans, Schellings, Donkers en van der Doelen allen wonende te Rosmalen; Brekelmans en van de Ven te Vught; 21
Smolders, Couwenberg, Leijten, Verhoeven, van der Heijden, wed. Simons en de Ruijter te Cromvoirt;.....21
G. van Kemenade, de wed. Cluijtmans, Habraken, van den Oever, Aarts en de wed. Hombergen te St. Oedenrode;.....21
Hoefnagels te Nuland;.....21
Godschalk Burgemeester te Empel;.....21
Mr. van de Mortel, van de Griendt, A. Coppens, van de Goor en Keukenschrijver te 's Bosch;.....21
H. van Dinther en van Erp te Geffen;.....21
Notaris Bijvoet te Berchem.....21
Jan Goort Hoeben uit Liessel.....22
eenen Priester [J.M. Nuyts].....22
geboorte van Maria Aloysa.....23
C. Eland te Klundert.....23

G. Punt te Willemstad.....23
pater Meerman.....24
J. VAN ANDEL.....27
J. T. RODERKERCKEN.....27
J. VAN GULICK VAN PELT.....27
J. HARTOGENSIS.....27
J. VAN DER LINDE.....27
L. Cuypers, Helmond.....27
Giesbers te Roermond.....30
de Jonge van Zwijnsbergen.....30
F. VAN LANSCHOT.....30
J W. PRONK.....30
GEBRs. SPIERINGS.....30
TIELENS EN ZN.....30
GEBRs. BOISSEVAIN.....30
F. G. WALLER.....30
E. & H. VAN CRANENBURGH.....30
RUTGERS & BEAUFORT.....30
H. C. VOORHOEVE & Co.....30
C. OORTMAN & ZN.....30
F. L. DER KINDEREN.....30
RANZOW & Co.....30
J. RINGELING.....31
J. BOLSIUS, Architekt.....31
I. J. PHAFF, Kapitein.....31
C. J. L. PICHOT L'ESPINASSE.....31
L. VENEMAN, Architekt.....31
heeren Deckers, van Beusekom en F. van Ryckevorsel.....31
geboorte van Eduard Gerardus Josephus.....32
Henricus Hohmann.....32
Johannes Gerardus Losgert, kandidaat Notaris.....32
Johannes van der Heyden, Schoenmaker.....32
NAPOLEON.....33
Commissaris des Koning in Limburg, den Heer VAN MEEUWEN.....33
Ingenieur REUVENS.....33
J. & N. VAN DE GRIENDT, te 's Hertogenbosch.....33
G. J. W. CARP, destijds te Zalt-Bommel.....33
F. VAN DE VELDE c. s. te Horst.....35
George Jan Willem Carp, zonder beroep, wonende te Breda.....37
Augustinus Cornelis van Lanschot, Lid der Provinciale Staten.....37
Franciscus Augustinus Josephus van Lanschot.....37
Augustinus Arnoldus Jacobus van Lanschot.....37
Godefridus Ludovicus Hubertus van Lanschot.....37
Jonkheer Meester Cornelis Richardus Edmundus van Rijckevorsel.....37
Josephus Borzo, Fabrykant, wonende te 's Hertogenbosch.....37
Johannes Antonie Kaub, koopman, wonende te 's Hertogenbosch.....37
Christoffel Christianus Lutkie, Fabrijkant, wonende te s Hertogenbosch.....37
Bartholomeus Josephus Heeren.....37
Jacob Willem Pronk, Commissaris in Effecten.....37
Marinus Lambertus van der Linde.....37
Gerardus Ignatius van Erp, koopman.....37
Hendrikus van Haaren, Aannemer.....37
Adrianus Benedictus van der Steen, koopman.....37
Hendrikus Bogaerts, ondernemer van Postwagendiensten.....37
Petrus van der Meulen, koopman.....37
Maria Catharina Geelen, Weduwe van den Heer Arnoldus Panis.....37
Johannes Dupont, koopman.....37
Josephus Cornelis Meuwesen, koopman.....37
Maria van Osch weduwe van den Heer Johannes Antonius Cordeweener.....37
Petrus Fischer, Rijks Opzigter van den Waterstaat.....38
Leonard Ignatius Nicolaas Spierings.....38
Anna van Heesbeen, weduwe van den heer Wouterus van der Steen.....38
Jan Gerlings, Commissionair, wonende te Utrecht.....38
Willem Jan Roijaards, Grondeigenaar zonder beroep, wonende te Utrecht.....38
Jan Carel Strick van Linschoten, zonder beroep, wonende te Utrecht.....38

Eliza Heringa, Emeritus Predikant, wonende te Utrecht.....38
Meester Jacobus Thooft, Dijkgraaf.....38
Meester Jacobus Gerrit Thooft, kantonregter.....38
Lodewijk Arend Baron van Ittersum, Ritmeester van de Dragonders.....38
Gerardus Johannes Heyligers.....38
Maria Geertruda de Frederici Weduwe van den Heer Abram du Bois.....38
Martinus Rosman, koopman, wonende te Breda.....38
Jan Martens Peereboom, zonder beroep, wonende te Helmond.....38
Jacob Arnoud Carp, Fabrykant, wonende te Helmond.....38
Cornelis Carp, zonder beroep, wonende te Helmond.....38
Carel Frederik Carp, zonder beroep, wonende te Helmond.....38
Johannes Abel Adrianus Waldorp, Ingenieur van den Waterstaat.....38
Hendrik Willem Fromberg, Architect, wonende te Arnhem.....38
Henri François Fynje, Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat.....38
Maria Francoise Constance Fijnje.....38
Johannes Verwaayen, koopman, wonende te Arnhem.....38
Johann Nering Bogel, Fabrykant, wonende te Isselburg.....38
Cornelis Schiffer, Steenbakker, wonende te Rossum.....38
Pieter van t Hoff Stolk, Steenbakker.....38
Cornelis Spruyt Stolk en Marinus Adrianus Gijsbertus Stolk, beide Steenbakkers....38
Jan Deckers, Opzigter van het Helena Veen.....38
Willem Ambrosius, Steenbakker, wonende te Heerwaarden.....38
Salomo Gelle Heringa, Post Directeur, wonende te Schiedam.....38
Carel Lodewijk van Riet, Notaris, wonende te Deurne.....38
Ego van der Elst, Ingenieur van 's Rijks Kolenmijnen.....38
Johann Frederik Pool, Notaris, wonende te Druten.....38
Francoise de Villeneuve.....38
Stephanus Frügg [Trugg], Aannemer, wonende te Rosmalen.....39
Corn. de Laat, te Gorinchem.....41
JOSEPH MARTINUS NUYTS.....42
THEOD. LUDOVICUS VAN DEN EYNDE.....42
H. C. Lathouwers.....43
G. Schuil.....43
J. van der Muts en C°.....43
Jhr. Mr. E. J. E. M. der Kuyper burgemeester van 's Bosch.....43
L. M. Rouppe van der Voort.....43
Mr. Frans Vermeulen.....43
MARIA CATHARINA GEELEN, echtgenoote van den Heer ARNOLD PANIS.....43
J. W. A. PANIS.....44
A. M. PANIS. - GEB. VAN DER STEEN.....44
G. F. W. SCHEVERS.....44
M. A. SCHEVERS. - GEB. PANIS.....44
C. de Laat.....44
G. M. Sigmund te Werkendam.....44
mr. F. G. J. baron van Rijckevorsel.....44
heer Coppens.....45
heer Teulings.....46
dr v. d. Steen.....47
H. van Haaren.....47
J. M. Peereboom, te Helmond.....47
Minister van Finantien, de heer Betz.....48
NOTARIS A. P. BOLSIUS, Junior.....49
L. CORDENS te ´s Bosch.....49
J. Deckers en andere landbouwers in het Helenaveen.....49
C. Ruraard, veerman en tapper.....49
A. F. VAN SETERS.....50
JHR MR E. VAN MEEUWEN.....53
MR W. O VAN HEURN.....53
J. J. VAN DER PAS.....53
LEON. J. H. V. D. BOGAERT.....53
MR A. F. X. LUIJBEN.....53
J. F. L. VERSTER.....53
G. P. TOMBRINK.....53
Ant. Smits 126; Jan van de Ven 108; P. van Beugen en J. Bolsius, architekt, elk 59;
C. O Lutkie 45; H. Hohmann 35; L. W. van den Bosch en J. van Bockhoven, ieder 28;

Frans Halewijn en mr A. A. Heeren, ieder 26; J. Bolsius, koopman 15; mr Korteweg 14; mr van Zinnicq Bergmann 13; jhr mr L. Verheijen 12; Leon. Vermeulen 9; R. van den Dries 8; J. van de Wel, Rouppe van de Voort en A. B. van der Steen, elk 7; J. Richt 6; F. van Goch en J. van de Griendt, elk 5; Ridder de van der Schueren, J. H. Laffertee en mr F. bar. van Rijckevorsel, elk 4; B. H. van Beckum, J. M. Tret, P. Laffertee, 11. Bogaerts, F. van Eijndhoven en George Neefs, elk 3 stemmen;.....53
kommissie de heeren: Pompe, wethouder, mr N. E. Sassen, jhr van Meeuwen, mr van Beusekom, leden van den Raad; J. van de Griendt, president, N. Spierings, J. van de Ven, J. H. Laffertée, leden van de Kamer van koophandel; L. H. Rouppe van der Voort, Aug. van Lanschot, Ch. Tilman, J. Kaub en N. Keukenschrijver.....54
van Beusekom, Pompe en Cant.....55
Thorbecke en de minister van Oorlog.....56
Mr. Baron de Bieberstein.....59
Rogalla Zawadsky.....59
P. J. Janssen in zijne hoedanigheid van Burgemeester der Gemeente Horst.....59
Mr. Thissen, Procureur bij gemelde Regtbank wonende te Roermond.....59
Matthijs Vervuert.....59
Pieter Jan Moorren.....59
Peter Cuene.....59
Mathijs Te Baerts.....59
Johan Thommer, fabriekant.....59
Jan Hermkens, smid.....59
Mathijs Drabbels akkerman.....59
J. H. C. CAZIUS.....60
Mr. J. B. Bots, lid van de Tweede Kamer.....60
Holtus, mede-aannemer.....60
Engelsche werktuigkundigen.....61
G. van Herwaarden.....61
dr de Poorter.....61
Zinnicq Bergmann.....61
mr van Mierlo.....62
mr Romme.....62
dr de Ram.....62
VAN GELDEREN.....62
heeren Verheijen van Esch en mr. Jacq. Sassen.....64
erven Diepen.....64
jhr. Klerck.....70
Fijnje.....70
G. Diepen, majoor-komm. der dd. schutterij.....70
luit.-generaal Knoop.....70
P. F. van Cooth, griffier.....72
J. F. VAN BOECKEL VAN RUMPT, Grondeigenaar.....72
L. Kalis Kzn. en A. Vermaas, te Sliedrecht, voor f895,000; G. M. Siegmond, te Werkendam, voor f797,000; C. Bot Pram en A. de Groot, te Sliedrecht, voor f770,000; J. van de Griendt, te 's Bosch, voor f750,000; L. J. de Borst Verdoorn, te Ameide, voor f749,500; P. S. Blanchemanche, te Maastricht, en M. B. Terwindt, te Pannerden, voor f749,307; C. de Jong Czn., te Ameide, voor f724,000; A. Sloves en W. M. Schram, te Sliedrecht, voor f712,000; J. J. Bekker, te Lent, voor f694,000; H. Schram de Jong, te Sliedrecht, voor f688,000; I. Verwaaijen, te Arnhem, en J. Kooy, te Amsterdam, voor f659,000; en D. B. van Dartelen, te Amsterdam, G. T. Kampschreur, te Vlissingen en W. T. van Maurik, te Drumpt, voor f596,690.....78
G. BOSCH.....80
W. A. COOLEN.....80
Person des Sohnes des Dorfschneiders von Sevenum, eines armen, skrofulösen Jungen..80
Frau Helena van de Griendt.....80
J. W. LUTKIE.....81
S. H. LUTKIE-VAN DE GRIENDT.....81
Ant. Smits.....81
heeren Van Dam, van der Burgh en van de Griendt.....84
drukkerij, boekbinderij van de heeren Lutkie & Cranenburg.....84
IJerna, te Maastricht.....84
Jackin, te Venlo.....84
Akkermans, te Houthem.....84
Lemmers, te Beek.....84
Klomp, te Herkenbosch.....84

G. N. J. VAN DE GRIENDT.....85
J. M. J. VERMEULEN.....85
Dr P. J. A. H. VERMEULEN.....86
Mevrouw VERMEULEN—GUEDING.....86
Van Seters te Vught.....86
De Burgemeester voornoemd, JANSEN.....86
S. Blanchemanche.....87
mr. Nijst.....88
Mignot en de Block te Eindhoven.....89
W. Swinkels te Helmond, 3; J. Elias te Strijp, 3; Doesschaten en Zoon te idem, 4; Gebr. Rath te Veghel, 3; Tilburgsche Wolindustrie, 2.....89
Kaulhausen en Preyser te Tilburg.....89
van Gerve te 's Bosch, 4; J. D. Erdman Schmidt te Helmond, 2.....89
Backer en Rueb te Breda.....89
J. G. v. d. Berg te Breda.....89
J. J. R. M. van den Dries.....89
H. T. J. van der Ven, L. van der Hagen, J. van de Griendt, L. van Meerwijk; 89
mr. J. F. Coolen, mr. A. Verheijen van Estvelt, dr. A. van der Steen;.....89
W. P. A. Mutsaers, Ign. H. Mutsaers, A. J. van den Heuvel, J. A. H. Diepen;.....89
W. van Eeten, A. J. J. de Roy van Zuidewijn-Cappelle, R. Middelkoop Jr.; 89
A. H. Bots, J. F. Pompen, J. A. Raijmakers, M. G. van Kemenade;.....89
mr. A. J. H. van Baar, W. Heuvelmans, W. Huijsmans; 89
mr. A. H. de Bruijn, mr. O A. van Dam, J. A. van der Burgh, J. A. van Aken;.....89
A. A. Raaijmakers, S. C. van Campenhout, S. Fick; 89
dr. J. A. de Ram, mr. S. T. A. van der Heijden, J. Sluis, H. Mastboom.....89
J. M. Tret, A. J. A. van Lanschot, F. G. J. baron van Rijckevorsel van Kessel, H. van de Westelaken en J. van de Griendt.....90
J. van de Griendt te 's Bosch f879,000; L. J. Borst Verdoorn en J. J. Bekeker te Ameide en te Lent f958,800; F. K. Ozinga te Middelburg f918,800; M. van der Wegt en L. Brand Dz. te Hardinxveld f1,025,000; B. A. Wiegerink en J. B. Weenink te Groenlo f929,000; J. van de Velde te Papendrecht f1,014.000; K. van Wijngaarden IJz. en W. M. Schram te Sliedrecht f969,000; D. Volker te Dordrecht en A. Volker Lz. te Sliedrecht f928,700; J. C. van Hattum te Sliedrecht en W. Arntz te Millingen f895,000; A. G. Huyskes te Hedel f852,000; G. Dekker te Dordrecht f888,786; W. P. de Vries en H. de Vries te Rossum f844,354; J. Kooy te Amsterdam en E. S. Reymer te Rotterdam f945,200. 90
F. K. Ozinga, te Middelburg f442,800: A. M. Langeveld, te Hardinxveld, en C. Hoogendoorn Kz., te Giessendam f418,000; E. van Wylick, te Kessel f450,300; K. van Wijngaarden Yz, te Sliedrecht f381,000; C. Boef, te Rotterdam f407,000; J. Kooy, te Amsterdam en E. S. Reymer, te Rotterdam f408,900; B. A. Wiegerink te Groenlo f414.600; C. de Groot, te Sliedrecht f357,500; L. J. van den Steenhoven & C°., te Dordrecht f438,700; L. J. de Borst Verdoorn, te Ameyde en J. J. Bekker, te Lent f408,500; G. Dekker, te Dordrecht f397,000; H. G. de Wildt, te Millingen en G. Goedhart, te Sliedrecht f429,000; G. Key, te Rotterdam f347.500; C. Bosman, te Rotterdam f403,400; J. F. Engel en D. A. van Krevelen, te Rotterdam f397,250; J. de Brey, te Rotterdam f387,123; K. Schram Wz., te Sliedrecht f408,000; J. van de Griendt, 's-Bosch f439,500 en J. Boshouwers, te Utrecht f428,000.....90
F. K. Ozinga, te Middelburg f412,440; Th. Kanters. te Rotterdam f377,777; M. Geverding en A. Henkemans. te Rotterdam f369,900; L. J. v.d. Steenhoven en Co. te Dordrecht f 398 100; J. de Brey, te Rotterdam f405,898; G. Key, te Rotterdam f455,000; H. Cramer, te Rotterdam f417,893; J. v. d. Griendt, te 's Hertogenbosch f412,000; J. Boshouwers, te Utrecht f398,500; G. Dekker, te Dordrecht f365,400; H. A. Swets Az., te Hardinxveld f396,000; C. Bosman, te Rotterdam f419,000; J. de Bruyne, te Kralingen f397,980.....90
mr. Groen van Prinsterer door dr. Beijnen.....91
Jhr. J. M. W. C. DE LA COURT.....101
J. A. VAN DEN BURGH.....101
L. G. P. MAX.....101
Jhr. M. A. SNOECK.....101
J. F. POMPEN.....101
L. VAN DRIEL.....101
A. DEN DEKKER.....101
H. P. MASTBOOM.....101
Jhr. W. J. L. WESSELMAN.....101
Mr. S. T. A. VAN DER HEIJDEN.....101

heer v. d. Boogaard, te Amsterdam.....102
W.C.M. v. Brugge te Helder.....102
A. Timmerhaus, te Roermond.....102
A. Beks metselaar te 's Hertogenbosch.....102
F. VAN DIJK.....102
Mr. G. van der Griendt, of 's Hertogenbosch.....104
resident manager is Mr. Schellings.....104
Peter Kohlen.....108
Henricus Kartner.....108
frans Sivré, klerk te Roermond.....108
van Woelderen.....108
Constant Guillon, procureur bij de Arrondissements Regtbank te Roermond.....109
Caspar hubert Sivré.....109
Theodorus Boerakkers.....109
mej. Helena Panis, de echtgenoote van den heer van de Griendt.....118
pater Meerman van Koningslust (onder Helden).....118
Bisschop J. Zwijsen, van ‘s Bosch.....118
verblijvenden rector, den eerw. heer J. M. Nuijts.....118
eerw. heer Th. L. van den Eijnde rector te Helenaveen.....118
Z. M. de Koning.....119
volwassen arbeiders gemiddeld 16 cent per uur.....119
de turfgravers en sjouwers ongeveer 15 cent.....120
vrouwen 10 à 12 cent.....120
jongens 7 à 8 cent per uur.....120
Domela Nieuwenhuis.....120